

ИСЛОМ ҚАРИМОВ

**ЖАМИЯТИМИЗНИ ЭРКИНЛАШТИРИШ,
ИСЛОҲОТЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШ,
МАЪНАВИЯТИМИЗНИ ЮКСАЛТИРИШ
ВА ХАЛҚИМИЗНИНГ ҲАЁТ
ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ–БАРЧА
ИШЛАРИМИЗНИНГ МЕЗОНИ ВА
МАҚСАДИДИР**

15

ТОШКЕНТ
"ЎЗБЕКИСТОН" НАШРИЁТ-МАТБАА ИЖОДИЙ УЙИ
2007

66.3(5Ў)
К 23

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов асарларининг 15-жилдидан давлатимиз раҳбарининг 2006 — 2007 йилларда Вазирлар Маҳкамаси мажлиси, Халқ депутатлари вилоятлар кенгашлари йиғилишлари, турли халқаро анжуманлар, тантанали маросимларда сўзлаган нутқлари ва маърузалари ўрин олган.

Шунингдек, китобда Юртбошимизнинг меҳнат жамоалари вакиллари билан учрашувлардаги чиқишлари, интервью ҳамда табриклари эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

ISBN 978-9943-01-150-2

© «ЎЗБЕКИСТОН» НМИУ, 2007 й.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ
15 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН
ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ НУТҚ**

Ассалому алайкум, азиз юртдошлар!

Қадрли ватандошлар!

Авваламбор, сиз, азизларни, сизларнинг тим-солингизда бутун халқимизни барчамиз учун энг улуғ, энг азиз сана — Ватанимизнинг Мустақиллик куни, истиқлолимизнинг 15 йиллик байрами билан чин қалбимдан муборакбод этишдан бахтиёрман.

Бугун мамлакатимиз, халқимиз ҳаётида озодлик ва ҳуррият саҳифасини очиб берган Мустақиллик кунини катта хурсандчилик ва ишонч билан нишонлар эканмиз, тарихан қисқа даврда босиб ўтган ўн беш йиллик тараққиёт йўлимиз давомида рўёбга чиқарган орзу-умидларимиз, амалга оширган ишларимизни баҳолаб олишимиз, биз ким эдигу ким бўлдик, қандай эзгу мақсадларга эришмоқчимиз, деган саволларни қўйишимиз табиийдир.

Мустақиллигимиз йўл очиб берган маънавий ҳаётимизнинг юксалиши:

— ҳеч шубҳасиз, ўзлигимизни англаш ва топ-талган қадр-қимматимизни, қадрият ва урф-одатларимизни, муқаддас ислом динимизни, буюк аждодларимиз, авлиё ва мутафаккирларимизнинг мўътабар номларини жой-жойига қўйиш;

— миллий онг, миллий гурур ва ифтихоримизни тиклаш, ёш авлодимизни шу аснода тарбиялаш имконини бермоқда, бугунги жамиятимизнинг руҳий ва мафкуравий оламини ўзгартирмоқда ва асл ўзбек миллатига мансуб қиёфа, дунёқараш ва фазилатларга ўзгалар эътиборини тортмоқда, кучимизга куч, гайратимизга гайрат қўшмоқда.

Иқтисодий ҳаётимизда:

— собиқ марказдан туриб режалаштирилган эскича тақсимлаш тизимидан, бирёқлама ривожланган иқтисодиётдан воз кечиш;

— бутунлай янгича, эркин бозор иқтисодиётига ўтиш, таркибий ўзгаришлар, модернизация, хусусийлаштириш ва либераллаштириш мақсадлари сари, хусусий мулкнинг мавқеини оширишга қаратилган қатъий ислоҳотларни олиб бориш;

— энергетика ва ёқилғи масаласида, аҳолимизни ғалла, гўшт ва сут маҳсулотлари билан таъминлаш соҳасида мустақилликка эришиш;

— кичик бизнес ва фермерлик, тадбиркорлик ва ишбилармонлик ҳаракатларини устувор даражага кўтариш, давлат ва жамият томонидан

уларни ҳимоя қилиб, барча ҳуқуқ ва эркинликларни яратиш, ҳар томонлама ривожлантириш учун кенг йўллар очиб бериш нақадар тўғри эканини бугун ҳаётнинг ўзи ҳар қадамда исботлаб турибди.

Бундай чуқур ўйланган ва узоқни кўзлаган, кенг кўламда ҳаётга татбиқ этилаётган ислоҳот ва янгиланиш жараёнлари охириги беш-олти йил давомида иқтисодиётимизнинг ишончли ва барқарор суръатлар билан ривожланишига, ҳаёти-миз даражасини оширишга мустаҳкам замин барпо этмоқда.

Юрдошларимизда эгалик ҳиссиётини, бу ер, бу юрт, шу уй, шу Ватан меники, деган муносабатларни уйғотиш, шу замин обод ва унумли бўлиши учун қанча меҳнатим сингса, менинг ўзим, оилам, фарзандларим, насл-насабим шунча манфаат кўради, деган туйғу билан яшаш одамларимизнинг ҳаётга ва меҳнатга қарашини тубдан ўзгартирмоқда ва диёримизнинг гуллаб-яшнашига ҳисса қўшмоқда.

Бугунги кунда давлат манфаати эмас, аввало, инсон, унинг ҳаёти, ҳуқуқ ва эркинлигини энг юксак қадрият ва бойлик деб англаш, шу бойликни асраш, ҳимоялаш ва жамиятимиз ҳаётида энг устувор ўринга кўтаришдек эзгу вазифаларни амалга ошириш Конституциямиз, давлатимиз ва жамиятимизнинг бор куч ва имкониятларини,

суд-ҳуқуқ тизимидаги ислоҳотларни айнан шу мақсадларга бўйсундиришга қаратилган ҳаракатларимиз ўз амалий натижаларини тобора кўпроқ намоён этмоқда ва халқаро майдонда тан олинмоқда.

Айниқса, мамлакатимизнинг яқин ва узоқ келажагини ўйлаб, инсонпарварлик ва олижаноб мақсадларимизни кўзлаб, халқимиз ҳаётида меҳр-оқибат ва мурувват, сахийлик ва меҳрибонлик, миллатлар ва динлараро ҳурмат муҳитини мустаҳкамлаш, маҳалла, қишлоқ ва шаҳарларимизда амалга оширилаётган эзгу тадбир ва дастурларимиз аҳолимиз, кекса ва ёшларимизнинг онгу тафаккурига, иймон-этиқодига кўрсатаётган, ҳеч нарса билан солиштириб бўлмайдиган ижобий таъсирини ҳар қадамда кўриб-сезиб турибмиз ва буларнинг барчасини юксак қадрлаймиз.

Юртимизда яшаётган ҳар қайси оила ва фуқаро, қолаверса, мамлакатимиз ва жамиятимиз истиқболининг янада юксалишини ўзи учун мақсад қилиб олган ва шу интилишни ҳаётга изчил татбиқ этаётган умуммиллий дастурларимиз, шулар қаторида Кадрлар тайёрлаш, Соғлиқни сақлаш ва Мактаб таълимини ривожлантириш давлат дастурлари — узоқ қишлоқ ёки марказда бўладими — бугуннинг ўзидаёқ моҳияти ва амалий самарасини кўрсатмоқда.

Ва уларнинг келажагимиз учун нақадар катта аҳамиятга эга эканини, ўйлайманки, ҳеч ким инкор этолмайди.

Лўнда қилиб айтадиган бўлсак, ўтган давр мобайнида — буни барчангизнинг олдингизда, сизлар орқали бутун халқимиз олдида ҳисобот тариқасида айтмоқчиман — мамлакатимиз асрларга тенг келадиган улуғ ишларни амалга оширди ва бундан 15 йил олдин танлаган, ўзбек модели деб ном олган йўлимиз тўғри эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда.

Бугун бир ҳақиқатни ҳеч иккиланмасдан, баланд овоз билан айтиш учун барча асосларимиз бор — қандай муаммо ва синовларни, қийинчилик ва тўсиқларни енгишга тўғри келган бўлмасин, қандай тўфонли ва суронли кунларни бошимиздан ўтказган бўлмайлик, халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан танлаган ва дадил қадамлар билан бораётган йўлимиздан қайтмадик ва ҳеч қачон қайтмаймиз.

Азиз ватандошлар!

Бизнинг кўзлаган мақсад-манзилимиз очиқ ва равшан — демократик давлат ва фуқаролик жамияти барпо этиш; халқимизнинг ҳаётини ҳеч кимдан кам бўлмайдиган даражага кўтариш; жаҳон ҳамжамияти, яқин ва узоқ қўшниларимиз билан ҳамкорликда тинч ва тотув ҳаёт кечирish.

Халқимизнинг асрлар давомида орзиқиб кутган ва интилиб яшаган мана шундай эзгу мақсадларидан, ўзини ҳар томонлама оқлаган истиқлол йўлидан бизни оздириб, ортга қайтармоқчи, таҳлика ва таҳдид етказмоқчи бўлган куч ва ҳаракатларга — булар Ватанимизни кўра олмайдиган ғанимларимиз, қўпоровчи ва тажовузкор кучлар бўладими, бизга тазйиқ, зўравонлик кўрсатиб, ички ишларимизга аралашшига, қандай яшашни ўргатишга қаратилган уринишлар бўладими, экстремизм ва халқаро терроризм каби бало-қазоларни остонамизга олиб келишга уринаётган кимсалар бўладими — қандай шакл ва ниқобни юзига тортмасин, уларнинг барчасига жавобимиз битта: бундай номаъқул интилишлар, қўпоровчилик ва ёвуз ҳаракатлардан қайтинглар — ўзбек халқи ҳеч қачон, ҳеч кимга бўйсунмаган ва ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмайди.

Бунинг исботи — биз кечирган минг йиллик бой тарих ва буюк маданият, бутун жаҳон, бутун башарият тан олган улуғ олим ва мутафаккирлар, дунёга машхур, ҳеч кимга таслим бўлмаган улуғ соҳибқирон ва саркардалар. Бунинг замини — кўпни кўрган, танти, бағрикенг, ўта чидамли, лекин вақти келса, ҳар қандай босқинчи ва истилочининг ҳам адабини берган, бугун ҳам хушёр ва сезгир бўлиб, тинч ҳаёт кечираётган бунёдкор халқимиздир.

Бунинг мезони — тинчлигимиз ва хавфсизлик ҳимоясида, чегараларимизни дахлсиз сақлаш йўлида мардона турган, бугун жасорат ва фидоийлик мактабини ўтаётган, замон талабига жавоб берадиган ва ҳар қандай зўравон босқинчиларга зарба беришга қодир бўлган Куролли Кучларимиздир.

Бунинг тасдиғи — билаги, бели бақувват, ота-боболаримиз шону шарафининг давомчиси, манаман деганлар билан ҳам беллашувга тайёр, халқимизнинг таянчи ва суянчи бўлмиш унибўсиб келаётган фарзандларимиздир.

Азиз дўстларим, қадрдонларим!

Бугун, мана шу шукуҳли айёмда юртимиз озодлиги ва истиқлолини юз йиллар давомида орзу қилиб ўтган, шу йўлда кўп-кўп қурбонлар берган ота-боболаримизнинг руҳлари шод бўлмоқда, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам шу фикрга қўшиласиз.

Бугун ҳаммангизни Мустақиллик байрами билан яна бир бор қутлар эканман, авваламбор, барча ютуқларимизнинг ижодкори ва бунёдкори бўлган азму шижоати улуғ, фидойи ва олижаноб халқимизга бош эгиб таъзим қиламан.

Табаррук отахон ва онахонларимизга, хонадонларимиз кўрки бўлган меҳрибон ва мунис аёлларимизга, навқирон ёшларимизга ўзимнинг самимий тилакларимни изҳор этаман.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, омад ва бахт,
фаровонлик, хонадонингизга файзу барака тилайман.

Аллоҳ назари тушган юртимизни ёмон кўзлардан Ўзи асрасин!

Эл-юртимиз омон, осмонимиз мусаффо, мустақиллигимиз абадий бўлсин!

2006 йил 31 август

ТИНЧ-ОСОЙИШТА ҲАЁТНИ ҚАДРЛАШ ВА МУСТАҲКАМЛАШ, МАМЛАКАТИМИЗНИ ҲАР ТОМОНЛАМА РАВНАҚ ТОПТИРИШ — БАРЧАМИЗНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ

Ассалому алайкум, қадрли дўстлар!

Ҳурматли депутатлар!

Бугунги сессия кун тартибига қўйилган асосий масалага ўтишдан олдин кейинги пайтда Андижон вилоятида вужудга келган аҳвол, мавжуд муаммо ва камчиликлар, уларнинг сабаб ва илдизлари ҳақида сизлар билан фикр алмашиб олсак, юзага келган вазиятни соғломлаштириш, ишимизнинг самарасини ошириш бўйича тегишли қарорларга келсак, мақсадга мувофиқ бўларди, деб ўйлайман.

Булар тўғрисида гапирар эканмиз, ҳаммамизнинг, айниқса, вилоят аҳлининг ҳаётида битмас яра бўлиб қолган ўтган йилнинг май ойидаги Андижон воқеалари ҳақида тўхталмасдан ўтолмаймиз.

Содир бўлган террорчилик ҳаракатлари иш-тирокчилари устидан олиб борилган тергов ишлари ва суд жараёнлари давомида кўп нарсалар аниқлангани, жиноятчилар қилмишига яраша

қонуний жазо олгани ҳақида барчангиз хабардорсиз.

Халқаро экстремистик гуруҳлар томонидан пухта ўйлаб ташкил этилган бу ёвуз ҳаракатлар, авваламбор, тинч-осуда ҳаётимиз ва орамизни бузишга, Ўзбекистонни ўзининг мустақил йўлидан қайтаришга, юртимизда конституцион тузумни ағдариш, қандайдир «халифалик давлати»ни ўрнатишдек хомхаёлларни амалга оширишга қаратилгани бугун барчамизга аён.

Бугунги кунда ҳам минтақамизда, ён-атрофимизда сақланиб қолаётган мураккаб вазият, турли таҳдид ва хавф-хатарлар Андижон воқеаларини ҳар томонлама таҳлил қилиш, улардан зарур сабоқ ва хулосалар чиқаришга, заминимизда яшайдиган барча инсонларни доимий огоҳликка даъват этаётганини унутмаслигимиз лозим.

Албатта, бу мудҳиш воқеалар ва уларнинг оқибатида кўпгина одамлар ҳалок бўлишининг тегишли сабаблари ва чуқур илдизлари борлигини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Бу фожиани келтириб чиқарган сабаблар, жумладан, кўпоровчилик ҳаракатларининг четдан туриб ташкил этилгани, бунга узоқ тайёргарлик кўрилгани, катта маблағ ажратилгани ҳақида гапириш ва кўп-кўп далилларни келтириш мумкин. Бўлиб ўтган суд жараёнларида бу ҳақиқат тўлиқ ўз исботини топди ва халқимиз,

жамоатчилигимиз бу масалани атрофлича англаб олди.

Лекин қалбларимизни ларзага солган бу фожиани яна ва яна бир бор кўз ўнгимиздан, юрагимиздан ўтказиб, қайғурар эканмиз, оғир бир савол беихтиёр барчамизни қийнайди: қандай бўлдики, ҳаммамиз, биринчи галда, вилоят раҳбарлари, мана шу юрт ҳаётига, унинг эртанги кунига масъул бўлган шахслар, депутатлар ва фаоллар остонамизга кириб келган бундай балоқазодан гофил қолдик?

Бу воқеаларга сабаб бўлган ҳолатлар ҳақида, масъулият ҳақида гапирганда, албатта, турли хулосаларга келишимиз мумкин. Авваламбор, шу масалага мутасадди, масъул ва жавобгар бўлган тегишли вазирлик ва идоралар — хавфсизлик хизмати, ҳуқуқ-тартибот ва милиция органлари ўз сезгирлиги ва ҳушёрлигини йўқотгани, ўз вақтида бундай ёвуз хуружларга тайёргарлик ҳаракатларининг олдини олиш ва бартараф этишда ўз куч ва имкониятларини кўрсата олмаганини афсус билан қайд этиш зарур.

Лекин, шу билан бирга, аввало шу заминда яшаётган халқнинг дарду ташвишларидан доимо хабардор бўлиб, кундалик ҳаётда учрайдиган норозилик ва эътирозлардан хулоса чиқариб, бир сўз билан айтганда, одамларнинг кайфияти ва интилишларини инобатга олган ҳолда сиёсат олиб

бориш, аҳоли томонидан кўтарилаётган муаммоларни ечиш, агарки уларни ҳал қилиш қўлидан келмаса, бу масалаларни марказий ҳукумат олдига қўйиш ва охирига етказиш — бу кимнинг вазифаси?

Бу биринчи навбатда шу юртнинг тақдири ишониб топширилган вилоят раҳбарлари, авваламбор, вилоят ҳокимининг вазифаси эмасми?

Минг афсуски, вилоятда 2004 йилгача ишлаган собиқ ҳоким ва бугун шу лавозимда ўтирган С. Бегалиев ўз зиммасига юкланган ана шундай ўта масъулиятли вазифаларни уддалай олмади.

Бугун шу нарса тобора аён бўлмоқдаки, ўтган давр мобайнида вилоят ҳаётининг турли соҳаларида, айниқса, ижтимоий соҳаларда жиддий ва кўпол хатоларга йўл қўйилган.

Вилоятда ким қандай яшаяпти, ҳар қайси оилада қанча одам ишлайди, қанчаси иш тополмаяпти, улар рўзгорини қандай тебратяпти — ҳаётнинг ўзи талаб қиладиган бундай ўткир саволларни кун тартибига қўйиш ва уларга жавоб топиш устида, афсуски, мутасадди раҳбарлар йиллар давомида бош қотирмасдан келган.

Иккинчи масала — эски совет давридаги тушунча ва қарашлар асосида хўжақўрсинга иш қилиш, кўзбўямачиликнинг авж олиши оқибатида вилоят раҳбарлари халқ ҳаётидан, реал воқеликдан узилиб қолди.

Бу ҳақда гапирганда, вилоятда кўпроқ рақам ва кўрсаткичларни биринчи ўринга қўйиш, уларни асосий дастак қилиб кўрсатиш, лекин бир қарашда юксак натижалар бўлиб кўринадиган бундай ҳолатлар ортида хўжаликларнинг молиявий аҳволи ёмонлашиб, уларнинг қарзга ботиб кетгани, энг асосийси, заҳматкаш деҳқон ўз пешона тери, оғир ва машаққатли меҳнати эвазига қанча даромад оляпти, деган ўта муҳим саволлар четда қолиб кетганини қандай баҳолаш мумкин?

Агарки, ҳоким фақат ўзининг ва уруғ-аймоқларининг манфаатларини кўзлаш, данғиллама уй қуриш, бойлик орттириш билан банд бўлиб, одамлар кўриб турган қинғир-қийшиқ ишларни худдики сезмасдан юрадиган бўлса, туман ва қишлоқларда кўпчиликни қийнайдиган муаммолар сурункасига ечилмасдан қолаверса, бунинг оқибатида жойларда норозилик пайдо бўлишини гўёки билмагандек юраверса, бундай номаъқул ҳолатлар бизнинг олиб бораётган сиёсатимизга қарши чиқадиган ғанимларимиз қўлига бамисоли қурол бериб қўйгандек бўлмайдами? Бунинг натижасида ҳокимиятнинг обрўсига пугтур етмайдами?

Шу нуқтаи назардан қараганда, мамлакат миқёсида қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш бўйича кенг кўламли ўзгаришлар амалга оширилаётган бир пайтда Андижонда ўз умрини ўтаб бўлган

колхоз ва совхозларга хос эски бошқарув тизими сақлаб қолишга уриниш, фермерлик ҳаракатига йўл бермаслик ҳолатлари давом этганини ҳеч нарса билан изоҳлаб ҳам, оқлаб ҳам бўлмайди.

Андижондек аҳоли ўта зич яшайдиган катта бир вилоят ҳаётини, унинг харажат ва даромадини ҳисоб-китоб қилиш, эртанги режаларни тузиш, яқин ва узоқ келажакда бу юртнинг истиқболли қандай бўлади, деб бош қотириш, кўпчиликни ана шундай мақсадлар сари сафарбар қилиш ишлари, минг афсуски, ўз ҳолига ташлаб қўйилди.

Шу борада кўп марта айтилган бир гапни яна такрорлашга тўғри келади. Ахир, ўзингиз ўйланг, бутун мамлакатимизда бўлгани каби, Андижонда ҳам ер кўпаймаса, сув кўпаймаса, аҳоли тез суръатлар билан ўсиб бораётган бўлса, ниманинг ҳисобидан тирикчилик қиламиз, ниманинг ҳисобидан одамларни боқамиз?

Бугун ҳаётнинг ўзи кескин қилиб ўртага қўяётган мана шундай ўткир саволларга жавоб излаш, ўз ерида меҳнат қилиш, ўзи ва оиласи учун даромад топиш мақсадида бутун имкониятларини, ақл-заковати ва куч-қувватини сарфлашга тайёр бўлган одамларга йўл очиб бериш ўрнига эски тизим, эски ишлаб чиқариш усулларидадан ҳали-бери халос бўлолмаган, бизларга бўлаверади,

деб, янгиликка, ислоҳотларга қарши турган раҳбарлар аслида умумий давлат сиёсатига қарши чиқаётганини ўзи англайдими, йўқми?

Вилоятда илдиз отган яна бир нохуш ҳолат борки, қанчалик аччиқ бўлмасин, бу ҳақда гапиришга мажбурмиз. Бу ерда билимли ва истеъдодли ёшларга, ташаббускор ва изланувчан, ўз мустақил фикрига эга бўлган кадрларнинг ўсиб-улгайишига йўл бермаслик билан боғлиқ кўп-кўп мисолларни келтириш мумкин.

Мана шундай ҳолатлар охир-оқибатда вилоятда маънавий муҳитнинг бузилишига, носоғлом қарашларнинг пайдо бўлишига олиб келди. Вилоят, шаҳар ва туманларнинг раҳбарлари, мутасадди шахсларнинг аҳоли орасида бузғунчи ғояларни тарқатиш билан шуғулланган «Акромийлар», «Ҳизбут-таҳрир» каби зарарли оқимлар вакиллари кўриб-кўрмасликка олгани, бу масаладан ўзини қандайдир четга тортиб, уни фақат ҳуқуқ-тартибот идораларининг иши деб қараб келгани ҳам буни тасдиқлайди.

Надоматлар бўлсинки, «Сен — менга тегма, мен — сенга тегмайман» деган ана шундай кайфият билан томошабин бўлиб яшаш қандай фожиали оқибатларга олиб келишини Андижон воқеалари мисолида ҳаммамиз кўрдик ва бунинг жабрини тортдик.

Қадрли юртдошлар!

Андижон вилоятида содир бўлган ана шу фожиали воқеалар оқибатини баргараф этиш, парокандаликка йўл қўймаслик, вилоятда тинчлик ва барқарорликни сақлаш ва мустаҳкамлаш, олиб борилаётган ислохотларни давом эттириш мақсадида давлатимиз, ҳукуматимиз томонидан ўз вақтида тегишли чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Бу борада айниқса «Андижон вилоятини 2005—2006 йилларда комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ҳудудий дастури»нинг ҳаётга татбиқ этилиши муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бу ҳақда кўп гапирмасдан, авваламбор, одамларнинг кундалик ҳаёти ва кайфиятига бевосита таъсир ўтказадиган соҳа ва тармоқлар ривожини билан боғлиқ баъзи бир рақамларни олиб келсак, ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Андижон вилояти бўйича электр тармоқларини ривожлантириш, таъмирлаш ва қайта қуриш борасида 2005 йилда ва жорий йилнинг 9 ойи давомида қўшимча равишда 470 миллион сўмлик қурилиш ишлари амалга оширилди.

Газ таъминотини яхшилаш бўйича 4,7 миллиард сўм, ичимлик суви таъминотини яхшилаш бўйича жами 900 миллион сўм, йўл қурилиши ва кўприкларни капитал таъмирлаш учун 695

миллион сўм, чегара ҳудудларидаги уй-жойларни таъмирлаш, тартибга солиш бўйича 934 миллион сўм ҳажмида иш бажарилгани аҳолининг оғирини енгил қилиш, йиллар мобайнида ечилмасдан келган муаммоларни ҳал этиш масаласига катта ҳисса қўшди.

Энг муҳими, бу ишларнинг асосий қисми биринчи навбатда ушбу соҳалар учун масъул бўлган вазирликлар, хўжалик бирлашмалари ва компаниялар томонидан бажарилганини қайд этиш лозим.

Ҳозирги вақтда Андижон заминида истиқомат қилаётган қарийб 2 миллион 400 минг аҳолининг 55 фоизи, яъни ярмидан кўпи меҳнатга лаёқатли бўлиб, бу ўз навбатида одамларни иш билан таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратишни тақозо этмоқда.

Ўтган йили Андижон вилоятининг чегара ҳудудида жойлашган туманларидаги кам таъминланган оилаларда чорвачилик ва паррандачиликни ривожлантириш учун аниқ мақсадли микрокредитлаш дастури қабул қилиниб, амалга оширилганидан ҳам, ўйлайманки, кўпчилигингиз хабардорсиз.

Ана шу дастур доирасида 2006 йилнинг бошида 4 мингдан зиёд оилага жами 2,5 миллиард сўмлик микрокредит берилди, 9 минг 300 та, жумладан, аёллар учун 4 минг 700 та янги иш

ўрни ташкил этилди. Бу эса, ўз навбатида, аҳоли учун 1 миллиард 105 миллион сўм даромад олиш имконини берди.

Бу борада яна бир муҳим ҳукумат дастурини, яъни «Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарор бўйича амалга оширилаётган ишларни алоҳида таъкидлаш зарур.

Шуни айтиш керакки, бу қарор, биринчидан, кам таъминланган оилаларни моддий қўллаб-қувватлаш борасида янги имкониятлар туғдирмоқда.

Иккинчидан, хонадонлардаги ортиқча ишчи кучини меҳнат билан банд қилиш ва улар учун барча ишчи-хизматчилар қатори меҳнат дафтарчаси очиш, пенсия дафтарчасига эга бўлиш, пенсия бадалларини жамғариб бориш каби қонуний ҳуқуқлардан фойдаланишга кенг йўл очиб бермоқда.

Бугунги кунда тўрт мучаси соғ, куч-ғайрати бор, энг муҳими, меҳнат қилишга иштиёқи ва интилиши бўлган одамларни иш билан таъминлаш масаласи ҳукуматнинг, барча бўғиндаги давлат идораларининг асосий вазифаси бўлиши керак. Биз амалга ошираётган дастурлар ва чора-тадбирлар аввало инсон манфаатларини таъминлашга қаратилиши зарур.

Ушбу қарорга мувофиқ, 4 минг 900 га яқин оилага қорамол сотиб олиш учун қарийб 3 миллиард сўм миқдорида кредит ажратилди. Шу билан бирга, жорий йилнинг 9 ойи давомида ҳомийлар ҳисобидан 3 минг 390 та кам таъминланган оилага бепул сигир тарқатилди.

Вилоятда аҳоли даромадларининг ўтган йилга нисбатан 30 фоизга, жон бошига олинган даромадлар миқдори эса 28 фоизга ўсганини одамлар ҳаётида бўлаётган ана шундай ижобий ўзгаришлар натижаси сифатида қабул қилишимиз керак.

Ўтган йили банклар томонидан вилоятдаги 40 та саноат корхонасига 3 миллиард 800 миллион сўм ва 8,5 миллион АҚШ доллари миқдорида кредит берилгани, шу йилнинг 9 ойи мобайнида эса вилоятда жойлашган енгил саноат корхоналарига 6,6 миллион АҚШ доллари миқдорида кредитлар жалб қилингани янги ишлаб чиқариш қувватларини ишга солишга хизмат қилди.

Шулар қаторида «Навой» ва «Антекс» акциядорлик жамиятлари, «Инвесттекс», «Олтинқўл» ва «Булоқбоши хаулуд» қўшма корхоналарининг чет эл инвестициялари ҳисобидан ишга туширилиши вилоят иқтисодиётини ривожлантиришга муҳим ҳисса бўлиб қўшилиши шубҳасиз.

Буларнинг барчаси Андижондаги ишлаб чиқариш корхоналарини қўллаб-қувватлаш, шу тариқа одамларни иш ва доимий даромад манбаи

билан таъминлаш масаласи давлатимизнинг доимий эътиборида бўлиб келаётганини кўрсатади.

Яна бир муҳим масала — ижтимоий тўловлар масаласини оладиган бўлсак, шу йилнинг олти ойида пенсионер ва ижтимоий нафақа олувчилар учун 62,6 миллиард сўм маблағ сарфлангани, вояга етмаган фарзандлари бор оилаларга 8,5 миллиард сўм, 2 ёшгача бўлган фарзанд тарбияси билан машғул оналарга эса 6,7 миллиард сўм нафақа тўланганини таъкидлаш лозим.

Аҳоли соғлиғини муҳофаза қилиш бўйича қабул қилинган умумдавлат дастурларига мувофиқ вилоятда 2005 йилда 9 та даволаниш муассасаси ва 17 та қишлоқ врачлик пункти барпо этилгани тиббий хизмат кўрсатиш кўламини кенгайтириш ва сифатини ошириш имконини бермоқда.

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида вилоятда 15 та тиббиёт муассасасида капитал таъмирлаш ва реконструкция қилиш ишлари якунига етказилди, уларнинг 30 тасида эса бундай ишлар давом эттирилмоқда.

Айниқса, Андижон Давлат тиббиёт институти шифохоналари Япония ҳукуматининг гранти асосида берилган 87 минг АҚШ доллари миқдоридаги замонавий диагностика ва даволаш ускуналари билан таъминлангани алоҳида эътиборга молик.

Мақтаб таълимини ривожлантириш умуммиллий дастури доирасида вилоятда биргина жорий йилнинг ўзида 64 та мақтаб капитал, 13 та мақтаб эса жорий таъмирлангани, 8 та касб-хунар коллежининг фойдаланишга топширилгани ёшларимизнинг замонавий билим ва хунар эгаллаш имкониятларини янада кенгайтиришга хизмат қилади.

Албатта, бундай ўзгариш ва янгиланишлар ҳақида кўп гапириш мумкин, лекин шу ўринда табиий бир савол туғилади: мавжуд социал-ижтимоий аҳволни яхшилаш ва тўпланиб қолган муаммоларни ечиш учун вилоят раҳбарияти томонидан нега ўз вақтида зарур чоралар кўрилмади? Нега шу аҳволга қараб, қўл қовуштириб ўтириш керак? Қани, айтинглар, мана шундай муҳим масалаларни ҳал қилиш учун кимдир тепадан туриб албатта туртки бериши, ҳайфсанлар билдириши ва раҳбарларнинг қулоғидан тортиб туриши керакми? Вилоятда бундай иш услубининг табиий ҳолга айланиб қолганига чидаш мумкинми ўзи?

Барчангизга яхши маълумки, вилоятнинг собиқ ҳоқими Қ.Обидов вазифасидан озод қилинганидан кейин Андижон вилоятида униб-ўсган, кўпгина масъулиятли лавозимларда тажриба ортирган, жумладан, Тошкент вилоятида, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигида раҳбарлик вазифа-

ларида ишлаган Сайдулло Бегалиевга биз мавжуд муаммоларни ҳал қилишга билим ва тажрибаси етади, деб катта ишонч ва умид билдирган эдик.

Бу одам катта-кичик раҳбарлар ва жамоатчиликни ўз атрофида бирлаштиради, қатъият ва талабчанлик, керак бўлса, қаттиққўллик кўрсатади, бир сўз билан айтганда, вилоятдаги вазиятни тубдан ўзгартиради, турли-туман қинғир ва нопок ишларга барҳам беради, деб ишонч билдиришга асосимиз бор эди. Шунини ҳам айтиш керакки, янги раҳбарга бу йўлда керакли ёрдам, қўмак ва маслаҳат беришдан ҳеч ким четда тургани йўқ.

Лекин бугун бир ҳақиқатни очиқ айтишга мажбурмиз: С. Бегалиев бу лавозимга келиши билан вилоятдаги долзарб ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ечиш бўйича бирон-бир амалий дастур ёки ташаббус билан чиққани йўқ.

Аксинча, у мавжуд аҳволни ўнглаш, вилоятда изланиш, тадбиркорлик ва ишбилармонлик муҳитини жонлантириш, бу соҳа вакилларини ҳар қандай зўравонлардан ҳимоялаш, одамларга ижобий таъсир ўтказиш масаласида заиф эканини кўрсатди.

Вилоятнинг собиқ раҳбарияти даврида шаклланган яроқсиз иш услубини ўзгартириш, маънавий муҳитни яхшилашга унинг қурби-қудра-

ти, энг муҳими, талабчанлик ва қатъияти етмаганини бугун кўпгина мисолларда кўриш мумкин.

Шуни қайд этиш лозимки, С. Бегалиев вилоятга раҳбарлик қилган даврда илгариги хўжакўрсинлик, дабдабали рапортлар бериш, бўлаётган ишларни бўяб кўрсатиш, мақтанчоқлик ҳолатларига чек қўйиш ўрнига, ўзини яхши кўрсатиш учун сохта маълумотлар ва кўпиртирилган ахборотлар беришдек номақбул иш услуби давом эттирилди.

Бу одам лавозимга келганидан кейин орадан кўп ўтмай, ён-атрофига ўзига содиқ ва тили бир бўлган, давлат ҳамёнини худдики ўзининг ҳамёни деб биладиган нопок шахсларни тўплаб, маҳаллийчилик ва қабилачиликка берилиб кетгани бугун ошкор бўлмоқда.

Прокуратура идоралари томонидан ўтказилган текшириш ва тергов ишлари натижасида Андижон шаҳрининг собиқ ҳоқими А. Собиров, унинг қурилиш бўйича муовини А. Ҳамзаев, вилоят ҳоқимининг қурилиш бўйича ўринбосари Э.Воҳидов — бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин — давлат ҳисобидан, авваламбор, уй-жой, лицей ва коллежлар қуриш, ижтимоий соҳа учун ажратилган маблағларни ўғирлаш ва талон-торож қилиш билан шуғуллангани аниқланди. Ва бу шахслар қилмишига яраша жиноий

жавобгарликка тортилиб, тегишли жазосини олди.

Бундай қонунга хилоф бошқа хатти-ҳаракатлар бўйича прокуратура идоралари томонидан суриштирув ва тергов ишлари давом эттирилмоқда.

Ана шундай номаъқул ишлар қаторида ҳали аниқлик киритиш зарур бўлган, ҳеч қандай ақлга сиғмайдиган кирдикорлар, яъни Андижон шаҳри ва Олтинқўл туманида вилоят раҳбари учун давлат ҳисобидан данғиллама шахсий уйлар қуриш ва бошқа турли бемаза ишларга ҳам қонуний баҳо берилиши кутилмоқда.

Андижон воқеалари таҳлили ҳам шуни кўрсатмоқдаки, бу жинойт хатти-ҳаракатларда қатнашганларнинг аксарияти гўр, ҳаёт тажрибаси етарли бўлмаган адашган ёшлардир. Вилоятда уларнинг муаммолари билан қизиқиш, очик мулоқот қилиб юрагига етиб бориш, қандай кун кечираётгани, эртанги келажаги тўғрисида қайғуриш бўйича етарлича иш олиб борилмаган. Аксинча, мана шу муҳим масалаларга масъул раҳбарлар эса фақат ўз манфаатини ўйлаб, етти пуштига етадиган бойлик ва мол-дунё тўплашга берилиб кетган. Бундай раҳбарлар етказган моддий зарар ҳақида рақамларни келтириш мумкин, лекин уларнинг халқимизга етказган маънавий зарарини нима билан ўлчаб бўлади?! Бундай кимсалар бир нарсада қаттиқ янглишади, яъни ўзларининг кирдикорлари-

ни оддий одамлар, эл-юрт билмайди, деб ўйлайди. Ваҳоланки, одамлар ҳаммасини билади, аммо ўзбекчилик, андиша, юз-хотир деган гаплар бор. Ана шундай тушунчаларни суиистеъмол қилиш одамларга нисбатан хиёнат эмасми?!

Вилоятдаги бюджет ташкилотлари ва муассасаларида ўтказилган тафтиш ва текширишлар натижасида 1,2 миллиард сўмлик бюджет маблағининг қонунга хилоф равишда сарфлангани аниқлангани ҳам мана шундай масъулиятсизлик оқибатидир.

Вилоят иқтисодиётидаги етакчи тармоқ бўлмиш қишлоқ хўжалигини оладиган бўлсак, бу борадаги ишларнинг аҳволи ҳам талабга жавоб бермайди.

Маълумки, жорий йилда ҳукумат томонидан вилоят хўжаликлари учун етарли миқдордаги сифатли уруғлик, ёқилғи-мойлаш материаллари, минерал ўғит, техника воситалари ва бошқа ресурслар шартнома асосида ўз вақтида етказиб берилди.

Энг муҳими, Яратганимизга минг бора шукрона айтишимиз керак — бу йил ҳам биздан ўз марҳаматини дариг тутмади. Мана, ҳатто табиий шароити энг мураккаб бўлган Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро вилояти каби минтақаларимизда ҳам қишлоқ хўжалиги соҳасида ижобий натижаларга эришилмоқда.

Лекин, минг афсуски, ер ва сув шароити, коммуникациялар, табиий ва меҳнат ресурслари нуқтаи назаридан катта имконият ва устунликка эга бўлган Андижон вилоятида эса, ҳукумат томонидан барча зарур шароитлар яратиб берилмаётганига қарамасдан, бу борада ижобий ўзгаришлар сезилмаяпти.

Бугунги кунда мамлакатимизнинг аксарият вилоят ва туманлари ўз шартнома режаларини ошириб бажараётган бир пайтда Андижон вилоятида пахта йиғим-терим суръати кундан-кунга пасайиб бораётгани, вилоятнинг ўз зиммасига олган мажбуриятларни бажариши хавф остида қолаётгани жиддий хавотирлик уйғотмоқда.

Афсуски, бундай ачинарли ҳолат бу ерда кейинги икки йилдан буён сурункали тус олмоқда. Ўтган йили вилоят бўйича 225 та хўжалик томонидан шартнома режасининг бажарилмаслиги оқибатида давлатга 44 минг 827 тонна пахта хом ашёси етказиб берилмади, 11,5 миллиард сўм ҳажмидаги даромад бой берилди. Бошқача айтганда, хўжаликлар, умид билан меҳнат қилган одамлар шунча бойликдан маҳрум бўлди.

Бундай оқсоқлик ғаллачилик соҳасида ҳам яққол кўзга ташланмоқда. Буни ўтган йили 3 минг 530 та хўжалиқдан 184 таси томонидан шартнома режаси бажарилмагани, бунинг натижасида 7

минг тонна дон кам етказиб берилгани мисолида ҳам кўриш мумкин.

Жорий йилда эса 5 минг 91 та хўжаликдан 940 таси шартнома режасини бажармагани туйфайли давлатга 13 минг 620 тонна дон кам етказиб берди.

Ишга эскича ёндашув, одамларда ерга ва мулкка эгаллик ҳиссиёти, ўз меҳнатидан манфаатдорлик туйғусини уйғота олмаслик натижасида вилоятда фермерларнинг ялпи ҳосил миқдоридagi улуши республика бўйича энг паст даражани, яъни галлачилик бўйича 56 фоиз, пахтачилик бўйича эса 65 фоизни ташкил этмоқда. Қани, айтинглар-чи, Асака, Улуғнор ва Пахтабод туманлари мисолида фермерлар ҳаракатини ривожлантириш қандай сезиларли натижалар бериши вилоят раҳбариятини ҳеч нарсага ўргатмадимми?

Республика ҳукумати, тегишли вазирлик ва идоралар томонидан Андижон вилоятидаги ижтимоий масалаларни ўз вақтида ҳал қилиш бўйича кўрсатилаётган доимий эътибор ва ёрдамга қарамасдан, бу соҳада ҳам талай камчилик ва нуқсонлар мавжудлигидан кўз юмиб бўлмайди.

Айниқса, уй-жой фондларининг иссиқлик ва ичимлик суви билан етарлича таъминланмаётгани, аҳолининг табиий газга бўлган эҳтиёжи тўлиқ қондирилмаётгани, газ тармоқларига ноқонуний

равишда уланиш ҳолатларининг ортиб бораётгани аҳолида ҳақли эътироз уйғотмоқда.

Оқибатда табиий газ ва электр энергияси учун тўловларни ундиришда жиддий муаммолар пайдо бўлмоқда. 2006 йил давомида шаҳар ва туман тармоқларида истеъмол қилинган 15,6 миллиард сўмлик газ учун тўловларнинг атиги 48 фоизи ундирилгани ҳам бу фикрни исботлайди.

Бундай салбий мисолларни яна кўплаб келтиришимиз мумкин.

Албатта, давлатимиз, ҳукуватимиз бундан буён ҳам барча ҳудуд ва минтақаларимиз қатори Андижон вилоятига ҳам зарур ёрдам ва кўмак кўрсатишда давом этади. Лекин, шу билан бирга, вилоятнинг ўзида ҳам ҳаракат, интилиш бўлиши керакми-йўқми?

Ахир, Яратганимиз ҳам, сендан — ҳаракат, мenden — баракат, деб ўз бандаларини интилиш билан яшашга даъват этиши бежиз эмас-ку. Аввало, эл-юртга етакчи бўлган, шу масъулиятни зиммасига олган раҳбарлар ана шундай янгиликка интилиш, изланиш ҳаракатларига бош бўлиши, ибрат кўрсатиши шарт.

Аммо афсус билан такрор айтишга тўғри келадикки, Андижон вилоятидаги аҳвол бундай хулосалар чиқаришга асос бермайди.

Бугунги замонавий талабларга жавоб бера олмаслигини, ўз фаолиятида йўл қўйган хато ва

нуқсонларни тан олиб, бундай масъулиятли вазифани бажаришга ўзининг заиф эканини тушуниб С. Бегалиев эгаллаб турган вазифасидан озод қилишни сўраб, ариза билан муурожаат қилди.

Сиз, ҳурматли депутатлардан ана шу масала бўйича ўз муносабатингизни билдиришингизни сўрайман.

Энди сизлар билан вилоятнинг янги раҳбарини тайинлаш масаласига ўтишимиз лозим.

Очиғини айтадиган бўлсак, бу масала бугунги кунда Андижон вилояти шароитида ўта оғир ва мураккаб, масъулиятли ва нозик муаммога айланганини алоҳида таъкидлаш зарур.

Андижон воҳаси ҳақида, унинг кўҳна тарихи, бу гўзал юртда қандай ажойиб инсонлар яшаётгани, улар ўзининг гурури ва қадр-қимматини нақадар юксак тутиши ҳақида мен илгари ҳам кўп гапирганман.

Барчамиз яхши тушунамизки, Парвардигоримизнинг ўзи ҳар қайси инсон, ҳар қайси элга ўзига хос ақл-идрок, куч ва қудрат, хусусият ва аломатларни ато этади. Шу нуқтаи назардан қараганда, бошқа вилоятларимизни камситмаган ҳолда, Андижон халқи ўзининг азму шижоати, янгиликка интилиши, тadbиркорлиги билан ҳамиша ажралиб туради, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бу қадимий заминда кўпни кўрган, ўзига, ўзининг кучи ва салоҳиятига ишонган, меҳнаткаш,

ор-номусли одамлар яшайди. Андижон эли ўзининг қандай буюк зотларнинг авлоди эканини, қандай бебаҳо мерос соҳиби эканини яхши англайди. Бу замин дунёга Бобур Мирзо, Чўлпон каби улуғ инсонларни бергани билан барчамиз ҳақли равишда фахрланамиз.

Бугун мен сиз, ҳурматли Андижон аҳли вакиллари билан рўпара бўлиб, хаёлан ўтган йили содир бўлган воқеаларга қайтиб бир фикрни очиқ айтишим зарур: бошимизга оғир мусибат ва офат тушган 13 май куни тонг саҳарда мен Андижонга етиб келиб, ярим кечага қадар сизлар билан бирга бўлиб, бу мудҳиш фожиаларни бартараф этиш бўйича биргаликда ҳаракат қилдик.

Энг муҳими, Андижон аэропортига қадам қўйишим билан мен биринчи бўлиб ким билан учрашишни сўрадим? Аввало, маҳалла оқсоқоллари, Андижон фахрийлари, эл-юрт кайвонилари билан. Улар билан учрашиб, мана шундай оғир ва ҳал қилувчи дамда ҳар томонлама маслаҳатлашиб, фикрлашиб олганимиз нақадар тўғри бўлганини бугун орадан шунча вақт ўтиб, қўп нарса очилганидан кейин яна бир карра чуқур ҳис этмоқдаман.

Мен ўшанда оқсоқолларга мурожаат қилиб, боринглар, уйларга, маҳаллаларга киринглар, масжидларга боринглар, Андижоннинг обрўли одамлари, имом-хатиблари билан учрашинглар, уларга бу воқеаларнинг сабабларини, террорчи-

ларнинг ғаразли мақсадларини, агарки бу офатнинг олдини олмасак, қанча-қанча бегуноҳ одамлар ҳалок бўлиши, нафақат Андижон шаҳри, бутун водий портлаб кетиши муқаррарлигини тушунтириб беринглар, деб илтимос қилганим ҳозиргидек эсимда.

Сизларнинг эрталабдан шу ишга киришиб, халқ ичига кириб, одамларнинг юрагига етиб борганингиз, Андижон эли ўзининг ақл-заковатини ва иймон-эътиқодини ишга солиб оёққа тургани натижасида жангари тўдалар, ақлини йўқотган кимсалар ўз ёвуз мақсадига эриша олмади — Андижон халқи уларга эргашмади.

Мен, шу фурсатдан фойдаланиб, эл бошига иш тушган ана шундай оғир синов дамларида вилоят аҳлининг ўз мардлиги, иродаси ва қатъиятини кўрсатиб, ўз юртига содиқ бўлиб қаттиқ тургани учун бутун Андижон аҳлига таъзим қиламан.

Ҳурматли дўстлар!

Бугунги сессия кун тартибига қўйилган масала тўғрисида, яъни Андижон вилоятининг янги раҳбарини тайинлаш ҳақида сўз юритар эканмиз, қандай оғир бўлмасин, мана шу охириги йилларда вилоят собиқ ҳокимларининг қилмишлари, нопок ишларини эслаб, кўз ўнгимиздан ўтказиб, зарур сабоқ ва хулоса чиқаришни ҳаётнинг ўзи биздан талаб қилади.

Нега деганда, бу мураккаб масалани ечмоқчи эканмиз, унга ўта жиддий қараб, имкон борича бошқа адашишга йўл қўймаслигимиз, етти ўлчаб, бир кесишимизни бугунги таҳликали даврнинг ўзи тақозо этмоқда.

Бу масалада — очиқ айтишим керак — С. Беғалиевнинг қатъиятсиз ва заифлиги қўпдан бери маълум бўлган бўлса-да, Андижон вилоятини бошқаришга қурби етадиган, юзимизни ерга қаратмайдиган муносиб раҳбар топиш учун қанча-қанча номзодларни ўрганишга тўғри келди.

Андижон вилоятидаги бугунги вазиятни ҳолисона баҳолаган ҳолда, авваламбор, шу юртда яшаётган одамларни рози қилиш, тинч ва осойишта ҳаётни асраб-авайлаш, мустаҳкамлаш учун вилоят олдида турган оғир ва масъулиятли вазифаларни ўз зиммасига олишга қодир бўлган раҳбарни танлаш кераклигини ҳаммамиз яхши ҳис қиламиз, албатта.

Юқорида билдирилган барча фикрларни инобатга олиб, сиз, ҳурматли халқ ноиблари олдида бу лавозимга бугунги кунда Наманган вилояти ички ишлар бошқармаси бошлиғи вазифасида ишлаб келаётган Аҳмад Усмонов номзодини тавсия этишга қарор қилдик.

Агарки, бу номзоднинг таржимаи ҳоли ҳақида қисқача тўхталадиган бўлсак, у 1957 йили Самарқанд вилоятининг Қўшработ туманида туғилган.

1981 йили Самарқанд Давлат университетининг ҳуқуқшунослик факультетини тамомлаган.

Ўз фаолиятини оддий ҳуқуқшунос-маслаҳатчи вазифасидан бошлаб, ҳуқуқ-тартибот идораларида ишлаган, Жиззах ва Сирдарё вилоятларида масъул лавозимларда фаолият кўрсатган, 2003-2004 йиллар мобайнида ички ишлар вазирининг ўринбосари вазифасида хизмат қилган.

Кейинги икки йилдан буён у Наманган вилоятида ички ишлар бошқармаси бошлиғи вазифасида ишлаб келмоқда.

А. Усмонов ўзининг ишга масъулият билан қараши, қатъияти, энг муҳими, оддий одамларнинг тили ва дили, дарду ташвишларини тушуниши билан алоҳида ажралиб туришини айтиш лозим.

У турли вилоятларда ишлаган пайтида қишлоқ хўжалиги соҳаси билан ҳам таниш бўлиб, деҳқончиликнинг сирларини ўрганиб, меҳнаткашлар ҳаётини яқиндан билиш учун астойдил ҳаракат қилиб, анча тажриба орттиргани ҳам бизга маълум.

Энг асосийси, Андижонда кўпгина соҳаларда мавжуд бўлган қонун бузилиши ҳолатларини бар-тараф этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ҳали-бери ечилмасдан келаётган муаммоларни ҳал этиш учун бу инсон-

нинг билими ва тажрибаси, салоҳияти ва қатъияти етарли, деган фикр билан А.Усмоновни ушбу масъул вазифа — Андижон вилояти ҳокими лавозимига тавсия этмоқчиман.

Сиз, ҳурматли халқ ноибларининг бу номзод бўйича ўз муносабатингизни билдиришингизни сўрайман.

Азиз дўстлар!

Бугунги кунда бутун халқимиз каби Андижон аҳлининг ҳам онгу тафаккури, дунёқараши тубдан ўзгармоқда. Улар энди оқ билан қоранинг фарқини, баландпарвоз гаплар нимаю амалий иш нима эканини жуда яхши билади.

Энг муҳими, бугун Андижон заминида ҳам катта орзу-умидлар билан янги авлод ҳаётга кириб келмоқда. Уларнинг муносиб вакиллари, улар эришаётган дастлабки умидбахш ютуқларни ҳаётимизнинг кўплаб жабҳаларида кўриш мумкин ва бу барчамизга катта қувонч ва мамнуният бағишлайди.

Ўзингиз айтинг, Андижонда барпо этилган ўнлаб академик лицей ва коллежларда замонавий илм-хунарларни, иккита-учталаб хорижий тилларни, компьютер технологияларини эгаллаётган, озодлик ҳавосидан тўйиб нафас олаётган фарзандларимизни «халифалик» деган таги пуч, ёлғон гаплар билан алдаб, онгини ўзгартириб бўладими?

Ҳаммангиз гувоҳсиз — истиқлол шарофати билан мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини, жумладан, диний эътиқод эркинлигини таъминлаш борасида жуда катта амалий ишлар қилинди ва қилинмоқда.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, неча йиллар давомида тақиқлаб келинган дину диёнатимиз тикланганини таъкидлаш лозим. Буни, узоққа бормасдан, мана шу Андижон вилоятида ҳозирги кунда 181 та масжид фаолият олиб бораётгани мисолида ҳам кўриш мумкин. Ҳолбуки, шўро даврида уларнинг сони бор-йўғи 12 тани ташкил қилар эди.

Ўйлайманки, мана шу биргина рақамнинг ўзи ҳам кўп нарсани англатади.

Минг шукурки, бугун халқимизнинг асрий орзу-армонлари ушалиб, ўз тақдиримизни ўз қўлимизга олиб, озод ва эркин ҳаёт кечиряпмиз, миллий урф-одатларимиз, тилимиз, динимизга, эътиқод эркинлигига ҳеч ким даҳл қилаётгани йўқ.

Мана шундай тинч, осуда ва мазмунли ҳаёти-мизнинг қадрига етиш, мамлакатимизни ҳар томонлама равнақ топтириш учун, фарзандларимизнинг бахтли келажаги учун белимизни маҳкам боғлаб меҳнат қилиш барчамизнинг инсоний бурчимиздир.

Шу борада ҳозирги кунда олдимизда турган катта мақсад ва вазифаларни амалга ошириш

фақат ва фақат ўзимизга, ўз ақл-заковатимиз ва куч-ғайратимизга боғлиқ эканини ҳеч қачон унутмаслигимизни истардим.

Такрор айтмоқчиман — ҳаммамиз учун буюк бойлик бўлган тинчлик ва осойишталикни асраш, доимо огоҳ бўлиб яшаш бугунги таҳликали замонда қандай муҳим аҳамият касб этаётганини сизларга тушунтириб ўтиришнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман.

Бу йўлда авваламбор эл-юртнинг тақдири учун жавобгар бўлган катта-кичик раҳбарлар, депутатлар ва фаоллар фидойилик ва курашчанлик намунасини кўрсатиши керак.

Ана шундай мураккаб ва кескин бир даврда ўз-ўзимизга, биз киммиз, қандай буюк зотларнинг авлодимиз, деган саволни бериб, ҳаётий позициямизни аниқ белгилаб олишимиз, ўз юртимизни ўзимиз ҳимоя қилиб яшашимиз ҳам қарз, ҳам фарз, деб ўйлайман.

Ҳеч қачон унутмайликки, биз — темурийлар, бобурийлар авлодимиз. Бу авлод ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмаган ва қарам бўлмайди, кимнингдир ишораси, кўрсатмасига қараб ўз ҳаётини қурмайди.

Ишончим комилки, тарихда кўп-кўп синов ва машаққатларни кўрган, мард ва танги Андижон аҳли бўлиб ўтган воқеалардан зарур сабоқ ва хулосалар чиқарган ҳолда, вилоятнинг янги раҳба-

ри атрофида бирлашиб, ўз олдида турган улкан вазифаларни адо этиш учун сидқидилдан меҳнат қилади, мана шу ҳар қаричи муқаддас бўлган заминнинг тинчлиги ва осойишталигини кўз қорачиғидек асраб яшайди.

Шу йўлда барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад тилайман.

*Халқ депутатлари Андижон вилояти кенгашининг
навбатдан ташқари сессиясидаги нутқ,
2006 йил 13 октябрь*

**ЭЛ-ЮРТ ТАШВИШИ БИЛАН ЯШАШ,
ОДАМЛАРНИНГ ОРЗУ-ИНТИЛИШЛАРИГА
ҚАНОТ БЕРИШ — ҲАР БИР
РАҲБАРНИНГ БУРЧИ**

Ассалому алайкум, қадрли дўстлар!

Ҳурматли депутатлар!

Аввало, бугун сиз азизлар билан дийдор кўришиб турганимдан хурсанд эканимни билдириб, барчангизга, сизлар орқали бутун Фарғона аҳлига ўзимнинг самимий ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилакларимни изҳор этмоқчиман.

Сизлар билан мана шу таркибда, яъни Фарғона вилояти депутатлари ва фаоллари билан учрашганимизга ҳам, мана, икки йилдан кўпроқ вақт бўляпти.

Шунинг учун ҳам бугунги сессия кун тартибига қўйилган масалаларни муҳокама қилишдан олдин ўтган давр мобайнида Фарғона вилоятида амалга оширилган ўзгаришлар, эришилган ютуқ ва натижалар билан бирга, бу ерда мавжуд бўлган, ҳали-бери ечилмасдан келаётган муаммолар ҳақида, одамларнинг кайфияти, муносабати, улар нимадан рози, нимадан норози экани тўғрисида, бир сўз билан айтганда, ҳаётнинг ўзи олди-

мизга кескин қилиб қўяётган долзарб вазифалар ҳақида гаплашиб, фикр алмашиб олсак, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бу ҳақда сўз юритганда, биринчи галда шундай ўта муҳим саволларни ўртага қўйиш ва уларга жавоб излаш зарур, деб ўйлайман: бугунги кунда бизнинг эзгу мақсадларни кўзлаб қилаётган сабъ-ҳаракат ва амалий ишларимиз оддий одамларнинг ҳаётига қандай таъсир кўрсатмоқда?

Фарғонанинг бой ва ҳар томонлама ҳавас қиладиган салоҳият ва кенг имкониятларини, вилоят меҳнатчиларини ана шу мақсадларга эришиш учун бирлаштириш, сафарбар этиш ишлари қай даражада йўлга қўйилган?

Умуман айтганда, вилоятда ишни ташкил этиш, бугунги замон талаб қиладиган янгиликларни ҳаётга жорий этиш, ишлаб чиқариш тармоқларини янгилаш, модернизация қилиш, одамларнинг турмуш даражасини янги босқичга кўтариш, энг муҳими, бу борадаги бошқариш ва ташкилотчилик ишларининг савияси ва самараси ҳақида атрофлича гаплашиб олишимиз керак.

Фарғонанинг кўҳна ва бой тарихи, улкан салоҳияти ҳақида ортиқча гапиришнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман.

Бу вилоят ўзининг буюк алломалари, ноёб истеъдод эгалари, асрлар давомида асраб-авайлаб келаётган урф-одат ва анъаналари, табиий,

иқтисодий ва маънавий салоҳияти ҳамда бошқа кўп-кўп хусусиятлари билан мамлакатимиз ҳаётида ўзига хос алоҳида ўрин тутди.

Бу қутлуғ заминдаги қадимий цивилизация ва маданият дурдоналарини ўзида мужассам этган кўҳна шаҳарлар Ватанимиз тарихининг ёрқин саҳифаларини ташкил этади.

Биргина Кўқонни оладиган бўлсак, бу латиф шаҳар халқимиз, миллий давлатчилигимиз тараққиёти билан боғлиқ қанча-қанча унутилмас воқеаларга гувоҳ бўлганини, кўплаб атоқли илмфан, маданият ва санъат намояндалари айнан шу ерда туғилиб, камол топганини барчамиз яхши биламиз.

Ёки 2000 йиллик тўйини нишонлаш арафасида турган сўлим Марғилон шаҳрининг Бурҳониддин Марғиноний каби улуғ фарзандлари, асрий обидалари билан нафақат юртимиз, балки мусулмон оламида қозонган шўҳрати, обрў-эътиборини ҳар қанча таърифласак арзийди.

Қадимий Кубо — бугунги Кува заминидан етишиб чиққан, ўзининг илмий кашфиёт ва ихтиролари билан дунёга машҳур бўлган буюк бобомиз Аҳмад Фарғонийнинг номи бугунги кунда бутун ўзбек халқининг гурур ва ифтихорига айланиб кетган.

Ўзбекистон деб аталган гўзал юртимизга Аллоҳ таоло қандай неъматларни ато этган бўлса, бу-

ларнинг барчасини саховатли Фарғона заминиде, бу ҳудудда мавжуд бўлган ер ости ва ер усти бойликлари, катта иқтисодий салоҳиятга эга бўлган корхоналар, ривожланган коммуникация тармоқлари, ижтимоий-иқтисодий инфратузилмалар, бой меҳнат ресурслари мисолида яққол кўриш мумкин.

Йирик саноат минтақаси бўлган Фарғона вилоятининг бугунги кунда мамлакатимиз ялпи ички маҳсулот ҳажмидаги улуши қарийб 8 фоизни, жумладан, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича 9 фоизни, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш бўйича эса 9 фоиздан зиёдни ташкил этаётгани ҳам бу фикрни тасдиқлайди.

Бу ерда жойлашган «Азот», Нефтни қайта ишлаш заводи, «Кварц», «Кувасойцемент», Кувасой чинни заводи, «Автоойна», Фарғона механика заводи каби йирик ва ноёб ишлаб чиқариш мажмуалари нафақат вилоят, балки республикаимиз иқтисодиётига ҳам катта ва сезиларли таъсир кўрсатади.

Бу корхоналарнинг ҳар бири ўзига хос тарих ва тараққиёт йўлига, тажриба мактабига эга. Уларда минг-минглаб ўз касбига меҳр қўйган, ўз ишининг чинакам устаси бўлган, азму шижоатли инсонлар меҳнат қилмоқда ва шу юртнинг тараққиётига муносиб ҳисса қўшмоқда.

Азалдан илм-маърифат маскани бўлиб келган Фарғона вилоятининг илмий салоҳияти ҳам эътиборга сазовор.

Бу диёрда ўзига хос илмий мактаб ва анъаналари билан танилган Фарғона давлат университети, Фарғона Политехника институти, Қўқон давлат педагогика институти, Тошкент тиббиёт академияси ва Тошкент ахборот технологиялари университетининг филиаллари, 93 та замонавий касб-ҳунар коллежи, 8 та академик лицей фаолият кўрсатмоқда. Ҳар йили минг-минглаб ёшлар ана шу билим даргоҳларида таълим ва тарбия олиб, мустақил ҳаётга қадам қўймоқда.

Мазкур ўқув масканларида бой илмий ва ҳаётий тажриба орттирган, шу юрт ривожига ҳисса қўшиб келаётган кўплаб олимлар, домла ва профессорлар борлигини ҳисобга оладиган бўлсак, бу ҳам вилоятда ҳеч нарса билан қиёслаб-ўлчаб бўлмайдиган яна бир катта салоҳият мавжуд эканидан далолат беради.

Фарғона замини қадимдан ўзининг деҳқончилик анъаналари билан бутун юртимизда маълум ва машҳурдир. Меҳнатсевар ва тадбиркор вилоят деҳқонлари ҳар қарич ердан омилкорлик билан фойдаланиб, йиллар давомида нафақат пахтачилик ва ғаллачилик соҳаларида, балки сабзавот ва мевачиликда ҳам Ўзбекистон ҳудудидан узоқ-узоқ жойларда донг таратганини айтиш лозим.

Мисол учун, Қува анори, Олтиариқнинг ҳусайни узуми ва бодринги, турпи, Риштоннинг қантак ўриги ва шу каби ҳар қандай одам бир татиб кўрса, мазаси умрбод эсда қоладиган ширин-шакар меваларни етиштиришда фарғоналикларга тенг келадиган уста миришкорларнинг ўзи топилмайди. Уларнинг бу борада бошқаларга доимо ўрнак ва намуна бўлиб келаётганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Бир сўз билан айтганда, Фарғона вилояти ўзининг улкан салоҳияти ва беқиёс имкониятлари, авваламбор, одамларининг ўз касб-корига содиқлиги ва маҳорати билан чиндан ҳам Ўзбекистоннинг таянч тоғларидан биридир.

Бу заминда ўз юртини ҳар томонлама обод қилиш, унинг шуҳратини бутун дунёга тараннум этишга қодир бўлган, ўзига, ўзининг куч-қудратига ишонган, иймон-эътиқодли, омилкор инсонлар яшайди.

Қадрли дўстлар, шу борада ўзимизга табиий бир савол берайлик: Аллоҳнинг ўзи бизга ато этган мана шундай сўлим ва бетакрор табиат ва иқлим, унумдор ва саховатли тупроқдан, ишнинг негизини биладиган, бағрикенг халқнинг бунёдкорлик кучидан, катта интеллектуал имкониятдан, кўп йиллар давомида шаклланган ишлаб чиқариш қувватларидан бугун биз қай даражада фойдаланаяпмиз ва бу бойликни эл-

юрт фаровонлигини ошириш учун қандай иш-
лятяпмиз?

Бундай савол бугун шу юртда яшайдиган,
унинг тақдирини юрагидан, қалбидан ўтказиб,
келажаги учун куюнадиган, бу йўлда ўз ҳиссаси-
ни қўшишга тайёр бўлган ҳар қайси инсонни
ўйлантириши табиий, албатта.

Минг афсуски, вилоятда охирги йилларда кўп
соҳаларда мавжуд бўлган қолюқлик ва салбий
ҳолатларни ҳисобга оладиган бўлсак, очиқ ай-
тиш керак, бу саволга ижобий жавоб топиш қи-
йин.

Бундай ҳолатнинг сабаб ва илдизлари ҳақида
кўп гапириш мумкин. Лекин мен биринчи нав-
батда эътиборингизни шу вазиятга бевосита дахл-
дор бўлган муҳим бир масалага жалб қилмоқчи-
ман.

Таассуфлар бўлсинки, иқтисодиётимизнинг
қайси соҳасини олманг — бу саноат ёки қури-
лиш бўладими, қишлоқ хўжалиги ёки ижтимоий
масалалар бўладими — кўпгина соҳаларда ва энг
муҳими, ҳаётимизни тебратадиган ва тараққиёт-
ни таъминлайдиган, бугун замоннинг ўзи талаб
қиладиган юқори технология, ишни ташкил
қилиш услублари, кичик бизнес ва хусусий тад-
биркорликни ривожлантириш борасида вилоят
йилдан-йилга сурункасига орқада қолиб келаёт-
ганига раҳбарлар, авваламбор, шу соҳа ва тар-

моқларга масъул бўлган мутасаддилар танқидий баҳо бермасдан, қуюнмасдан чидаб келмоқда.

Ваҳоланки, агар раҳбар мавжуд аҳволдан, ўз ишининг натижасидан мамнун бўлиб, бизларга бўлаверади, деб ёнбошлаб ётаверса, бундай ҳолатдан энг аввало ким зарар кўради — шу ерда яшаётган одамлар.

Шу боисдан масъул вазифага сайланган шахслар бошқаларга нисбатан ҳаётни чуқурроқ англаши, узоқни кўриши, фақат бир кунлик иш билан эмас, балки эртанги куннинг режа ва ташвишлари, муаммолари билан яшаши ва уларнинг ечими устида тинимсиз меҳнат қилиши шарт.

Бугунги кунда Фарғона вилоятида юзага келган вазиятни шу нуқтаи назардан баҳолар эканмиз, юқорида зикр этилган камчилик ва нуқсонлар, раҳбарларнинг лоқайд ва бепарволиги натижасида рўй бераётган кўпгина нохуш ҳолатларни кузатиш мумкин.

Саноат соҳасини оладиган бўлсак, ўтган йили вилоятдаги 11 та корхона, шу йилнинг саккиз ойи давомида эса 10 та корхонада ишлаб чиқариш ҳажми пасайиб кетгани, 10 та корхона эса ўз фаолиятини зарар билан якунлагани тармоқда бугунги кун талаблари асосида ишни ташкил этиш борасида жиддий хато ва нуқсонларга йўл қўйилаётганини яққол кўрсатиб турибди.

Бундай корхоналар қаторида Марғилон шаҳридаги «Алишер Навоий» ва «Ип-газлама ишлаб чиқариш» фабрикаси, Қўқон шаҳридаги «Қўқон-мотор-таъмирлаш» заводи ҳамда «Фарғонапиво», «Осиётекс» ҳиссадорлик жамиятлари каби йирик ишлаб чиқариш мажмуалари борлигини, 13 та энгил саноат корхонаси тўлиқ қувват билан ишламаётганини афсус билан айтишга тўғри келади.

Лекин мана шундай мураккаб бир вазиятда вилоят шаҳарларининг раҳбарлари томонидан бу аҳволни ўзгартириш учун ҳеч қандай ҳаракат ва ташаббус кўзга ташланмаяпти.

Юқорида зикр этилган бундай салбий ҳолатлар ҳақида қурилиш, транспорт, хизмат кўрсатиш ва бошқа соҳалардан ҳам кўплаб мисоллар келтириш мумкин.

Мана шундай ачинарли аҳвол хусусида гапирар эканмиз, бугунги кунда фойда ва самара бермайдиган, зарар билан ишлайдиган ташкилот ва корхоналарни хусусий мулкка айлантириш бўйича қабул қилинган қарорлар ўз вақтида ҳаётга жорий этилмасдан қолиб кетаётганини кузатиш қийин эмас.

Вилоятда жорий йил бўйича хусусийлаштириш дастурига киритилган 65 та корхона ва объектдан бор-йўғи 35 таси сотилгани, айниқса, чет эл инвесторларига бирорта акция паке-

ти ёки объект сотилмагани шунинг исботи эмасми?

Барака топкурлар, айтинглар, нима учун ҳозирги пайтда қўпол бўлса ҳам, худдики ўлик бўлиб ётган корхоналарни «тирилтириш» чоралари кўрилмаяпти?

Ахир, уларни сармоя ва имконияти бор, кучли жисмоний субъектларга сотиш, керак бўлса, бепул бериш ҳақида ҳам тегишли қарорлар қабул қилинганини бу ердаги мутасаддилар билладими, йўқми? Нима учун вилоятда ана шу ҳукумат қарорларининг талаблари бажарилмаяпти?

Бунинг сабаби фақат битта бўлиши мумкин — бу масалага дахлдор, мутасадди бўлган мансабдорларни бугун аллақачон тўхтаб, ёнбошлаб ётган корхоналарни жонлантириш чоралари ҳам, шунинг ортида турган муҳим муаммо — одамларни иш билан таъминлаш масаласи ҳам қизиқтирмайди. Улар кўпроқ ўзининг шахсий манфаатлари билан овора.

Бундай амалда ўтирганлар, бугун оёғимизга кишан бўлаётганлар, аввало, ўзига наф топиш билан банд бўлиб, тадбиркор ва ишбилармонлар, тер тўкиб ишлайман, даромад топаман, ўзимга ҳам, юртимга ҳам фойда етказаман, деб интилаётганлар йўлида тўсиқ-ғов бўлиб қолмоқда.

Ҳамма бало, аслида, мана шунда, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди. Минг афсуски, бундай амалдорларнинг сони кам эмас.

Қишлоққа саноатни олиб кириш, жойларда замонавий ишлаб чиқариш тузилмаларини ташкил этиш масаласи қайта-қайта кун тартибига қўйилаётганига қарамасдан, бу борада аксарият туманларда амалий ишлар қилинмаяпти.

Бувайда ва Данғара, Ёзёвон ва Олтиариқ туманларида, пахта тозалаш ва ёғ-мой ишлаб чиқарадиган корхоналарни ҳисобга олмаганда, маҳаллий хом ашё асосида ишлайдиган биронта саноат корхонаси барпо этилмагани ҳам буни исботлайди.

Агарки, иқтисодиёт ривожига четдан амалий кўмак, сармоя ва юксак технологиялар кириб келмаса, ҳеч қаерда иш олдинга силжимайди. Иқтисодий тараққиётнинг муҳим шарти бўлган чет эл инвестицияларини жалб этиш масаласида ҳам Фарғона вилоятида бугунги кунда ўзибўларчилик ҳолатлари ҳукм сураётганидан кўз юмиб бўлмайди.

Мисол учун, биргина 2006 йилда вилоятда қарийб 10 миллион АҚШ доллари миқдоридagi чет эл инвестициясини жалб этган ҳолда бешта лойиҳани амалга ошириш кўзда тутилган эди. Амалда эса шу кунга қадар уларнинг атиги иккитаси бажарилган ва бир миллион доллардан

зиёд хорижий инвестиция жалб қилинган, холос.

Ёки тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар киритиш бўйича жорий йилга мўлжалланган ҳудудий дастурнинг ижроси бор-йўғи бир фоизга ба-жарилганини қандай изоҳлаш мумкин?

Фарғона шароитида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, шунинг ҳисобидан янги иш ўринларини яратиш нафақат ижтимоий, балки сиёсий аҳамиятга молик масала экани ҳақида гапириб ўтириш ортиқча, деб ўйлайман. Лекин, афсуски, бу борада ҳам мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланилма-япти. Ҳолбуки, Фарғона вилоятида кичик бизнес соҳасини ривожлантириш учун имкониятлар етарли.

Биргина қурилиш материаллари ишлаб чиқариш масаласини оладиган бўлсак, соҳа ривожини учун қандай табиий ресурслар керак бўлмасин — мрамор, гранит дейсизми, гипс, шағал ёки оҳактош дейсизми, Фарғона заминида буларнинг ҳаммаси топилади.

Ё бўлмаса, вилоятда етиштирилаётган боғдорчилик ва сабзаёт маҳсулотларини қайта ишлаш, ушбу тармоқни замонавий асосда кенг ривожлантириш учун нима тўсқинлик қилияпти?

Бугун барчамиз оддий бир ҳақиқатни яхши англаб олишимиз лозим: кичик бизнес ва тад-

биркорликни ривожлантириш, янги-янги қўшма корхоналар барпо этиш учун отанг яхши, онанг яхши деб, чет эллик ишбилармонларни кўндириш, замонавий технологияларни олиб келиш, бунинг учун қандай имконият ва имтиёзлар зарур бўлса, ҳаммасини яратиб бериш керак.

Четдан сармоя ва илғор технологияларни олиб келиш нафақат ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, унинг ўсиш суръатларини ошириш имконини беради, айти вақтда мана шундай корхоналарда ишлайдиган юксак малакали мутахассислар тайёрлашни тубдан яхшилаш, уларнинг билим ва тажрибасини амалий ҳаёт билан боғлашга ҳам хизмат қилади. Бугун шу соҳада қилинган амалий иш, сарфланган маблағ, ҳеч шубҳасиз, эртага икки-уч баробар фойда бўлиб қайтади.

Азиз дўстлар!

Кейинги йилларда Ўзбекистон пахтачилиги тарихида том маънода янги, ёрқин саҳифа яратилмоқда. Пахтакорларимизнинг бу йил ҳам октябрь ойининг биринчи ярмидаёқ белгиланган юксак маррани эгаллаб, катта меҳнат ғалабасига эришгани — қишлоқ хўжалигида амалга ошираётган ислохотларимизнинг самараси, одамларимизда ерга, мулкка эгалик ҳиссиётининг ортиб бораётгани натижаси, десак, янглишмаган бўламиз.

Айтинглар, бундан ўн-ўн беш йил аввал бундай ютуқларни ўзимизга тасаввур қила олармидик?

Демакки, астойдил интилсак, ҳаракат қилсак бўлар экан-ку! Мана, куни кеча пойтахтимиз Тошкентда II Халқаро Ўзбекистон пахта ярмаркасини ўтказдик. Унда 36 мамлакатдан 250 дан зиёд компания ва фирма вакиллари иштирок этди, уларга деҳқонларимиз яратган 1200 дан ортиқ тола турлари намойиш қилинди. Ярмарка қатнашчилари ўзбек пахтасининг сифатига юксак баҳо берди. Бу барчамизда гурур уйғотиши табиий, албатта. Аммо мамлакатимиз миқёсида ана шундай салмоқли натижаларга эришилаётган бир пайтда, катта деҳқончилик тажрибаси, ҳам билим-интеллектуал, ҳам иқтисодий салоҳиятга, замонавий кадрларга эга бўлган Фарғона вилояти қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам оқсоқликдан қутула олмаётгани албатта ташвиш уйғотади.

Жорий йилда Бағдод ва Риштон, Тошлоқ ва Ўзбекистон каби туманлар ғаллачиликда шартнома режасини бажармагани, ўнлаб фермер ва ширкат хўжаликлари томонидан 15 минг 800 тонна дон кам топширилгани, 14 та фермер хўжалиги эса мутлақо ғалла топширмаганини ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайди.

Кейинги беш-олти йилда вилоятда пахта ҳосилдорлиги сурункасига пасайиб, қарийб 6

центнерга камайиб кетди. Бу йил эса пахта бўйича шартнома мажбуриятини бажариш масаласи гумон бўлиб қолаётганини барчамиз кўриб турибмиз.

Ахир, бир вақтлар деҳқончилик илмининг асл мактаби Фарғонада эмасмиди? Яқин-яқингача қишлоқ хўжалигида юқори ҳосил олишнинг сирасорини бошқалар келиб сизлардан ўрганиб кетар эди. Бугун нима учун ана шу мавқе ва имкониятлар бой берилмоқда? Аччиқ бўлса-да, ўзимизга шу саволларни бериб кўрайлик.

Сўз йўқ. Бундай саволларга жавоб топишда қишлоқ хўжалиги соҳасига дахлдор бўлган мутасаддилар турли-туман сабабларни келтириши мумкин. Балки бундай қарашларга ишониб, уларнинг фикрига қўшилишимиз, тан беришимиз ҳам тўғри бўлиши мумкин.

Аммо охириги йилларда бу соҳада юзага келган ҳолатнинг негизида ётган муҳим бир масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Яъни, вилоятда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ислоҳотларнинг туб моҳиятини ҳар томонлама чуқур англаш, уларни амалга оширишда изчиллик ва қатъиятлик етишмаётганини, бошқарув ва хўжалик юритиш борасида йиллар давомида суяк-суягимизга сингиб қолган эскича қараш ва ёндашувлардан ҳали-бери воз кечилмаётганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Бу соҳанинг истиқболини белгилаб берадиган фермерлик ҳаракатини олайлик. Албатта, вилоятда бу масалада муайян ишлар қилинаётганини эътироф этиш лозим. Лекин, шу билан бирга, фермер хўжаликларини ташкил этишда кўпинча юзаки ва чала-ярим иш тутиш ҳолатлари ҳам яққол кўзга ташланмоқда.

Бунинг натижасида вилоятда шундай хўжаликлар вужудга келмоқдаки, уларнинг ярмида ширкат хўжаликлари, ярмида эса фермер хўжаликлари фаолият юритмоқда.

Масалан, Бувайда туманидаги «Оққўрғон» ширкат хўжалиги ҳудудида 45 та фермер хўжалиги ташкил этилган. Фойдаланилаётган 3 минг 368 гектар ернинг 1 минг 865 гектари ёки 55 фоизи ана шу фермерларга ажратиб берилган. Қолган 1 минг 500 гектардан зиёд ер майдонида эса ширкат хўжалиги сақлаб қолинган.

Бундай хўжақўрсин қабилидаги ёндашув Данғара туманидаги «Найманча», Тошлоқ туманидаги «Зардўст», Учкўприк туманидаги Деҳқонов номидаги, Фарғона туманидаги Бобур номли, Фурқат туманидаги «Кўқон» ва Фурқат номли ширкат хўжаликларида ҳам мавжудлигини қандай баҳолаш мумкин?

Ақлга сигмайдиган бу аҳволни, фарғонача айтганда, ё аққа, ё баққа ўзгартириш керак. Бундай ўта муҳим ва масъулиятли масалада пала-

партиш, чала-ярим ишларга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

Бугун масалани кескин тарзда қўйиш, ё фермерликка ўтасан, ёки қоқоқликка тортадиган эски тизим ботқоғида қолиб кетасан, деб одамларимизга тушунтириб бериш зарур.

Айни пайтда бу масалага жиддий кўз билан қарайдиган бўлсак, бундай ҳолатларни вилоят раҳбарияти, аввало, вилоят ҳокимининг заифлиги ва қатъияти етишмаслиги, иккинчидан, фермерлик ҳаракатига қарши ҳали-бери оёқ тираб турган кўпгина шахслар борлигининг далили, деб баҳолаш керак.

Агротехника соҳасида ҳам бугунги давр талаби асосида иш тутмасак, ерни ишлаш, сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, мелиорация, маҳаллий шароитга мос бўлган янги навларни экишга ўтиш масалаларида ишни тўғри ташкил этмасак, аҳвол яна ўша-ўша — эски ҳаммом, эски тос бўлиб қолаверади.

Фарғона шароитига мос, эртапишар ва юксак сифатли тола берадиган пахта навларини яратиш масаласи шунча пайтдан буён эътибордан четда қолиб келаётганини ҳеч нарса билан изоҳлаб бўлмайди. Бунинг учун олдиндан бош қотириш, марказда бўладими, водийда бўладими, олим ва мутахассисларнинг салоҳиятини шу масалага сафарбар қилиш учун нима керак — авва-

ло ташкилотчилик, ташаббус керак. Афсуски, вилоятда шу ишлар бўлмаяпти, амалий ҳаракат сезилмаяпти.

Лекин бугун замон ўзгармоқда, ҳаёт ўзгармоқда. Шунга қараб бизнинг дунёқарашимиз, ҳаётга муносабатимиз ҳам ўзгариши керак. Бугунги Ўзбекистон бир вақтлардаги аграр республика эмас. Ҳозирги пайтда мамлакатимизнинг ялпи ички маҳсулотига қишлоқ хўжалигининг улуши 24—26 фоизни ташкил этади.

Бизнинг устувор вазифамиз саноатни ҳар томонлама ривожлантириш, ўзимизда етиштири-лаётган хом ашёни ўз корхоналаримизда қайта ишлаш ҳажмини ошириш, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга алоҳида эътибор бериш, коммуникация, информацион технологиялар, хизмат кўрсатиш тармоқларини кенгайтириш ҳисобидан мамлакатимизни янги тараққиёт босқичига олиб чиқишдан иборат. Бу борада мен бугун ҳаётга кириб келаётган, замонавий билимларни эгаллаётган ёшларимизга катта умид ва ишонч билан қарайман. Чунки ўз олдимизга қўйган ана шундай юксак мақсадларга эришиш учун ёшларимизда барча имконият — ақл-заковат ҳам, куч-ғайрат ҳам етарли. Энг муҳими, фарзандларимиз дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган инсонлар бўлиб вояга етиши учун давлатимиз, жамиятимиз барча шарт-шароитларни

яратиб бермоқда. Фурсатдан фойдаланиб ёшларимизга мурожаат қилмоқчиман: «Ҳеч қачон бўш келманглар, азиз фарзандларим!»

Қадрли юртдошлар!

Юқорида зикр этилган муаммоларни ҳал этишда бир муҳим масалага қараш ва ёндашувимизни ўзгартирмасдан туриб, ҳеч нарсага эришиб бўлмайди. Бу масала олиб бораётган барча ислохотларимизнинг негизида, томирида ётганини чуқур англаб олишимиз зарур.

Сўз авваламбор аҳолининг ижтимоий муаммоларини ечиш, кундалик эҳтиёжларини қондириш ҳақида бормоқда. Такрор айтаман, биз нимаики иш қиладиган бўлсак, уни бошлашдан олдин бир саволга жавоб беришимиз керак — амалга ошираётган ишларимиз охир-оқибатда одамларнинг ҳаётига, кайфияти ва манфаатига қандай таъсир қилади, уларнинг оғирини енгил қилишга қандай ҳисса қўшади?

Шу маънода, Фарғона вилоятидаги мавжуд ижтимоий аҳвол ҳақида гапирадиган бўлсак, биринчи галда аҳолини иш билан таъминлаш муаммосига тўхталиб ўтиш зарур.

Бугунги кунда Фарғона вилоятида истиқомат қилаётган қарийб 2 миллион 900 минг аҳолининг салкам 1 миллион 600 минг нафарини меҳнатга лаёқатли одамлар ташкил этади. Бу масала, айниқса, қишлоқ жойларда ўта долзарб бўлиб

турибди. Чунки вилоят аҳолисининг қарийб 60 фоизи қишлоқда яшайди.

Лекин, вилоятда ўтган йили янги иш ўринлари яратиш бўйича йиллик топшириқ 64 фоизга, аёллар учун иш жойи ташкил этиш режаси эса атиги 54 фоизга бажарилгани бу соҳадаги ишларнинг қониқарсиз эканидан далолат беради.

Юртимизда касаначиликни ривожлантириш бўйича қабул қилинган ҳукумат дастурига мувофиқ вилоятдаги 85 та йирик саноат корхонасида 8 минг 230 нафар фуқарони касаначилик асосида иш билан таъминлаш кўзда тутилган эди. Таассуфки, раҳбар ва мутасаддиларнинг бу масалага масъулиятсиз муносабати туфайли ушбу режа жорий йилнинг 1 сентябрига қадар бор-йўғи 35 фоизга бажарилган, холос.

Яна бир муҳим масала — тиббиёт соҳасини оладиган бўлсак, бу борадаги ишларнинг аҳволи ҳам талабга жавоб бермайди. Айниқса, тиббиёт муассасаларини қуриш ва таъмирлаш ишларида жиддий камчиликлар кўзга ташланмоқда.

Буни капитал таъмирдан чиқарилиши лозим бўлган 8 та оилавий поликлиникада режадаги ишларнинг атиги 25 фоизи бажарилгани, реконструкция қилиниши кўзда тутилган 33 та қишлоқ врачлик пунктдан 22 таси ишга туширилгани ҳам тасдиқлайди.

Жойларда аҳолининг ҳақли эътирози ва норозилигини уйғотаётган коммунал соҳадаги аҳвол ҳам ижобий томонга ўзгармасдан қолмоқда, бу соҳада хизмат сифатини ошириш, ҳисоб-китоб ишларини тўғри йўлга қўйиш бўйича амалий чоралар кўрилмаяпти.

Вилоятдаги кўп қаватли уйларнинг қарийб 40 фоизида ички коммуникация тармоқлари таъмирга муҳтож бўлиб тургани ҳолда, 2005 йилда уй-жой мулкдорлари ширкатларига кредит ажратилмаган. Уларнинг моддий-техник базаси ҳам ночорлигича қолмоқда.

Ўтган йил мобайнида коммунал хизматлардан жами қарздорлик 112 фоизга ўсгани, жорий йилда бу кўрсаткич табиий газ бўйича 110 фоизни, ичимлик суви бўйича 142 фоизни ташкил этгани жиддий муаммога айланмоқда.

Хабарингиз бор, мен яқинда вилоятда бўлиб, Фарғона туманидаги Бобур номли ширкат хўжалигида теримчи аёллар билан суҳбатлашганимда уларнинг бири ўзи яшаётган қишлоқда сув таъминоти масаласида муаммо борлигини тортиниб бўлса ҳам айтишга мажбур бўлди.

Савол туғилади: нима учун маҳаллий раҳбарлар шу масалага эътибор бермаган? Нима, юз-икки юз метр қувур тортиб, бу масалани ҳал этиш шунчалик қийинми? Буларнинг барчаси нимани кўрсатади? Аввало, раҳбар ва мутасаддиларнинг

ҳаётдан, оддий одамларнинг дарду ташвишларидан узоқлашиб қолганидан далолат эмасми бу?

Ёки Фарғона шаҳрида янгитдан барпо этилган бозорнинг аҳволини олинг. Бу аслида бозор эмас, ҳақиқий хўжакўрсинчилик намунаси, деса бўлади.

Маҳаллий раҳбарларни олдиндан огоҳлантирмасдан, бу кимсасиз бозорни бориб кўрганимизда, фақат расмиятчилик, ҳар томонлама ўйла-масдан тузилган аҳмоқона лойиҳаларни амалга ошириш, иккита одам сигмайдиган товукнинг катагидек дўкончаларни қуришдек хунук манзарага дуч келдик. Булар кимнинг ижоди, бундай юзаки ишларга қандай баҳо бериш мумкин?

Лўнда қилиб айтганда, бозорни қуриш пайтида ҳеч ким оддий кишиларнинг талаб ва эҳтиёжини инобатга олмаган.

Ҳолбуки, шу юртда яшаётган ҳар бир одам яхши билади — бозорнинг аҳволи, бозордаги нарх-наво одамларнинг кайфиятига бевосита таъсир қилади. Шундай экан, бундай хўжакўрсин ишлар кимга керак?

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Юқорида баён этилган фикр ва мулоҳазаларни мужассам қилиб айтадиган бўлсак, кейинги бир неча йил мобайнида вилоят ҳаётида, кўпгина соҳа ва тармоқларда сурункали тус олаётган

оқсоқлик ҳолати ҳали-бери барҳам топмасдан келмоқда.

Ана шундай салбий аҳволни ўзгартириш мақсадида бундан икки йил олдин Шермат Нурматовга катта ишонч билдириб, уни вилоят ҳокими вазифасига тайинлаган эдик. Айни пайтда вилоятнинг қатор шаҳар ва туманларида ҳам раҳбарлик вазифасига янги одамлар қўйилди.

Адолат юзасидан айтиш керакки, ана шундай ўзгаришлар туфайли жойларда бирмунча жонланиш кузатилмоқда. Буни ўтган йили вилоятда пахта ва ғалла бўйича шартнома мажбуриятининг бажарилгани, амалга оширилаётган қурилиш ва ободончилик ишлари мисолида ҳам кўриш мумкин.

Энг муҳими, нафақат вилоят ёки туман марказлари, балки олис қишлоқларда ҳам одамларнинг фикри, меҳнатга, ҳаётга муносабати ўзгармоқда. Мен яқинда вилоятда бир қатор фермерлар билан учрашув пайтида уларнинг ҳаётдан мамнун бўлиб турганини кўриб, уйғоқ фикрларини эшитиб, бунга ишонч ҳосил қилдим.

Яъни, одамларда интилиш бор, ҳаракат бор. Улар давлат миқёсидаги катта-катта масалалар ҳақида ҳам ўз фикр ва қарашларига эга. Табиийки, бундай инсонлар энди вилоят ҳаётидаги мана шундай мудроқлик ва ўзибўларчилик кайфиятига чидамайди.

Фарғона заминида ўз кучига, эртанги кунга ишониб-инониб, сидқидилдан меҳнат қилаётган, нафақат ўзининг оиласи, айна пайтда эл-юртга ҳам наф келтиришга бел боғлаган минг-минглаб одамларда мана шундай эзгу интилиш борлигини кўрмаслик, сезмаслик мумкин эмас. Уларнинг йўлини очиб бериш, қўллаб-қувватлаш — ўзини жонкуяр раҳбар, ҳақиқий етакчи ҳисоблайдиган ҳар қайси инсоннинг асосий вазифаси бўлиши шарт.

Буюк шоиримиз Чўлпон айтганидек, денгиз тўлқинидек қудратли кучга айланиши мумкин бўлган бу одамларнинг худо берган ақл-заковати, куч-ғайратини рўёбга чиқариш учун уларнинг олдидаги гов-тўсиқларни олиб ташлаш, ишни янгича ташкил этиш, алмисоқдан қолган иш услубларини ўзгартиришни бугун ҳаётнинг ўзи барчамиздан талаб қилмоқда.

Афсуски, бугун бу ерда келтирилган мисоллар бунинг аксини кўрсатмоқда. Яъни, турли раҳбарлик вазифасида ўтирганлар одамларнинг ҳаётий интилишларига, дарду ташвишларига совуққонлик билан қараб, қўл-оёғимизни ипсиз боғлаб турган эски қолиплардан чиқиб кетиш учун етарли ҳаракат қилмаяпти.

Бир ҳақиқат барчамизга аён бўлиши шарт: ҳеч ким ҳеч қачон четдан келиб бизнинг ишимизни ўнглаб, оғиримизни енгил қилиб, муаммоларимизни ечиб бермайди.

Фақат ўзимиз, ўз кучимиз ва салоҳиятимиз, ақл-заковатимизга суянган ҳолда, олдимизга қўйган мақсадларга эришиш учун тинимсиз ҳаракат, ҳаракат ва яна бир бор ҳаракат қилишимиз даркор.

Албатта, ҳаёт бор экан, муаммо бор, бу ҳам табиий ҳол. Лекин мавжуд муаммоларни яширмасдан, халқ билан бевосита мулоқот қилиш зарур.

Ҳар қандай оғир ва мураккаб аҳволга тушганимизда ҳам, жамоатчилик, маҳалла, фуқаролар йиғинлари оқсоқоллари, обрўли фахрийлар, кайвонилар билан бамаслаҳат мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш, вазиятни очиқ-ойдин тушунтириш — бугунги куннинг долзарб вазифаси, ҳаётда учрайдиган ҳар қандай нохуш ҳолатларнинг олдини олишнинг асосий шартидир.

Ўз вазифасига мана шундай кўз билан, мана шундай ёндашув билан қарайдиган раҳбар ҳеч қачон кам бўлмайди, эл-юрт олдида муносиб обрўга эга бўлади.

Ҳурматли депутатлар!

Энди кун тартибидаги ташкилий масалага ўтадиган бўлсак, шуни айтиш жоизки, ҳозирги кунда Фарғона вилояти ҳокими вазифасида ишлаб келаётган Ш.Нурматовни кўпчилик яхши одам сифатида билади. Лекин ҳаёт ҳақиқати, замон талаби шундайки, бундай катта лавозимда фао-

лият кўрсатиш учун яхши одам бўлишнинг ўзи етарли эмас.

Бундай ўта мураккаб ва масъулиятли вазифани адо этиш учун нафақат яхши одам, шу билан бирга, эртаю кеч жон куйдириб ишлайдиган, кўзлаган ишини охирига етказмасдан туриб, ўзи ҳам тинмайдиган, бошқаларга ҳам тинчлик бермайдиган, ҳаётда қатъий принципларга эга бўлган инсон керак.

Нега деганда, раҳбар ўз фаолиятида талабчанлик, керак бўлса, қаттиққўллик кўрсатиб, билими ва тажрибаси, дунёқараши, фидойилиги билан бошқаларга намуна бўлиб, ҳақиқий эл-юрт етакчисига айланмаса, ишда ҳеч қандай силжиш ҳам, ижобий натижа ҳам бўлмайди.

Маълумки, Ш.Нурматов вилоят ҳокими этиб тайинлангунга қадар ҳам бир қанча масъулиятли вазифаларда ишлаган. Жумладан, 2001—2004 йилларда Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири ўринбосари, вазир лавозимларида фаолият кўрсатган.

Биз бу инсонни вилоят ҳокими вазифасига тавсия этганимизда унинг ҳаётий тажрибаси, ўз соҳасини яхши билишини ҳисобга олган эдик.

У ўзининг билими ва қобилияти, куч-ғайрати ва малакасини ишга солиб, вилоятдаги камчиликларни бартараф этади, мавжуд муаммоларнинг ечимини топиб, Фарғонанинг илгариги мавқеини тиклашга ҳисса қўшади, деб ишонган эдик.

Лекин, афсуски, Фарғона вилоятида вужудга келган аҳволни ўзгартиришга унинг қурби-қудрати етмаганини бугун очиқ айтишга мажбур-миз.

Бу ҳақиқатни Ш.Нурматовнинг ўзи ҳам тўғри тушунган ҳолда, эгаллаб турган вазифасидан озод қилишни сўраб ариза берди. Ижозатингиз билан ана шу аризани овозга қўйиб, сизлардан бу масала бўйича ўз муносабатингизни билдиришингизни сўрайман.

Энди вилоятнинг янги раҳбарини тайинлаш масаласига ўтишимиз лозим. Биз Фарғона вилоятидаги мавжуд аҳволдан яхши хабардор, бугун вилоят олдида турган муаммолар билан яқиндан таниш, етарли билим ва ҳаёт тажрибасига эга бўлган номзодни топиш устида кўп ўйладик. Вилоятдаги фаоллар, депутатлар, кўпни кўрган оқсоқоллар билан шу тўғрида атрофлича маслаҳатлашдик.

Билдирилган таклиф-мулоҳазаларни батафсил ўрганиб, инобатга олиб, Фарғона вилояти ҳокими лавозимига ҳозирги пайтда Марғилон шаҳар ҳокими вазифасида ишлаб келаётган Абдухошим Абдуллаев номзодини тавсия этишга қарор қилдик.

Бу раҳбарни ортиқча таърифлаш, унинг ижтимоий фаолияти ҳақида кўп гапиришнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман. Бу залда ўтирганларнинг кўпчилиги Абдухошим Абдуллаевни яхши танийди.

У ўз фаолиятини оддий электромонтёрликдан бошлаб, Фарғона вилоятида турли масъул вазифаларда ишлаган. Кўп йиллар давомида Фарғона «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси билан ўз ҳаётини боғлаб, ўн йилдан зиёд вақт мобайнида шу бирлашманинг бош директори вазифасини бажарган.

Айтиш керакки, бу инсон Фарғона вилоятининг шарт-шароитини, имконият ва салоҳиятини, бу ерда яшаётган аҳолининг ўзига хос хусусиятларини ҳақиқатан ҳам яқиндан билади. Бир сўз билан айтганда, шу вилоятнинг пасту баландини яхши тушунадиган, билимли мутахассис ва тажрибали инсон.

Кейинги пайтда Марғилон шаҳрининг ҳокими вазифасида ишлаб, у ўзининг жонкуярлиги ва ҳаракатчанлиги, оддий одамлар билан тил топиша олиши, уларнинг дарду ташвишларини ҳис этишини кўрсатди. Марғилон шаҳрининг 2000 йиллик тўйига тайёргарлик кўриш борасидаги ишларга катта ҳисса қўшиб, ўзини ташкилотчи раҳбар сифатида намоён қилмоқда.

Шуларнинг барчасини инобатга олиб, Фарғона вилояти ҳокими вазифасига тавсия этилаётган Абдухошим Абдуллаев номзоди бўйича сиз, ҳурматли халқ ноибларидан ўз фикрингизни билдиришингизни сўрайман.

Азиз дўстлар!

Бугунги фурсатдан фойдаланиб, мен барчангизга, бугун Фарғона аҳлига мурожаат қилиб айтмоқчиман: Фарғона эли ўз тарихида, ўзининг босиб ўтган мураккаб тараққиёт йўли давомида қандай буюк ютуқларга эришган, қандай юксак марраларни забт этган, шу билан бирга, ўз бошидан қанча-қанча синов ва тўфонларни ўтказмаган.

Лекин бошига тушган ҳар қандай қийинчилик ва муаммоларни енгиб ўтиш учун бир мушт бўлиб, бир тану бир жон бўлиб, ҳар қандай оғир ҳолатлардан ёруғ юз билан чиққан.

Мен ана шундай яхши-ёмон кунларда, ҳар қандай вазият ва ҳолатларда доимо сизлар билан бирга бўлганман ва сизларнинг барчангизни ўзининг энг яқин қадрдонларим, деб биламан.

Ишончим комил, кўпни кўрган, оқкўнгил, бағрикенг Фарғона аҳли янги раҳбар етакчилигида қўлни қўлга бериб, баҳамжиҳат ишлаб, олдимизда турган катта ва масъулиятли вазифаларни адо этишга, бу қадимий заминнинг шуҳрати-ни қайта тиклашга эришади.

Шу йўлда барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад тилайман.

*Халқ депутатлари Фарғона вилояти
кенгашининг навбатдан ташқари сессиясидаги нутқ,
2006 йил 19 октябрь*

МУАЗЗАМ ВА МУКАРРАМ ШАҲАР ШОДИЁНАСИ

Ассалому алайкум, муҳтарам ватандошлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Азиз меҳмонлар!

Бугун Ўзбекистон ҳаётида унутилмас кун, улкан тантана. Қашқадарё эли, бутун халқимиз гўзал ва бетакрор диёримиз тарихидаги қутлуғ сана — қадимий Насаф — навқирон Қарши шаҳрининг 2700 йиллик тўйини катта хурсандчилик билан нишонламоқда.

Мана шу қувончли айём муносабати билан сиз, азиз юртдошларимни, сизларнинг тимсолингизда Қашқадарё аҳлини, бутун ўзбек халқини чин қалбимдан муборакбод этиб, барчангизга ўзимнинг ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилақларимни изҳор этишдан бахтиёрман.

Фурсатдан фойдаланиб, бугунги байрамга узоқ-яқиндан ташриф буюрган қадрли меҳмонларимизни, ЮНЕСКО ташкилоти, хорижий давлатлар элчилари ва халқаро ташкилотлар вакиллари, чет эл оммавий ахборот воситалари ходимларини бағрикенг ва меҳмондўст халқимиз номидан самимий қутлашга ижозат бергайсиз.

Ҳурматли юртдошлар!

Ҳар бир қарич ери муқаддас бўлган она Ўзбекистонимиз тупроғида жойлашган ва бутун жаҳон аҳлига ўзини танитган, ёши асрлар, минг йилларга тенг келадиган машҳур шаҳар ва масканлар, бебаҳо моддий ва маънавий мерос ёдгорликлари билан халқимиз, барчамиз ҳақли равишда фахрланамиз. Биргина саховатли Қашқадарё заминида 2700 йиллик тарихга эга, нуфузли ЮНЕСКО халқаро ташкилоти томонидан эътироф этилган Шаҳрисабз ва Қарши каби шаҳарларнинг мавжудлиги ҳам бизнинг тарихий илдизларимиз нақадар чуқур ва нақадар қадимий эканидан яққол далолат беради.

Ўзининг узоқ ва бой ўтмиши давомида гоҳ Никшапа, гоҳо Нахшаб, кейинчалик Насаф деган номлар билан аталган кўҳна Қарши шаҳри тарих ва башарият учун, аввало, бетакрор цивилизация ва маданият бешиги сифатида, кўп-кўп улуғ сиймолар, буюк мутафаккир зотлар, азиз-авлиёларнинг ватани сифатида қадрли ва мукаррамдир. Бу юрт ўз тарихида кимларни, қандай оғир ва машаққатли синовлар, тўфон ва суронларни кўрмаган. Бу ерга кимлар келиб кетмаган. Александр Македонский босқини, сосонийлар ҳужуми, араб истилоси, Чингизхоннинг қонли юришлари, табиий офатлар оқибатида Қарши шаҳри неча бор яксон бўлиб, вайронага

айланган. Бу юрт не-не хонлар, амирлар, чор истилосининг зулм ва зўравонликларини бошидан кечирган.

Яқин ўтмишда, мустабид тузум даврида ҳам шу бетакрор ерда яшаётган, ўз қадр-қимматини чуқур англайдиган элни қатағон қилиш, тазйиқ остига олиш, унинг устидан турли бўҳтон ва уйдирмаларни тўкиш, шаъни ва ғурурини топташ каби қандай азоб-уқубатларни Қашқадарё аҳли бошидан кечиргани, жабр тортгани ҳали-бери ёдимизда. Лекин, ҳар қандай қирғин ва фожиаларга қарамасдан, бу воҳанинг, Қаршидек умри боқий шаҳарнинг ҳаёт ва давр синовларидан омон ўтиб, мана шу ёруғ кунларга етиб келгани шу заминда яшаб ўтган аждодларимиз, бугун ҳаёт кечираётган авлоднинг мустақкам иродаси, эркинлик ва озодликка интилиш туйғуси нақадар кучли эканининг тасдиғидир, десам, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Бугунги кунда Қарши шаҳрининг нафақат кўҳна тарихий маскан, балки ҳар қандай одамнинг ҳам эътиборини ўзига тортадиган навқирон, замонавий шаҳарга айланиб тургани истиқлолимизнинг беқийс қудрати, халқимиз бунёдкорлик салоҳиятининг амалий исботидир.

Азиз дўстлар!

Қадимий Насаф шаҳри нафақат ўзининг муҳташам асрий обидалари, балки илму фан, ҳунар-

мандчилик, адабиёт ва санъат, муқаддас ислом дини, ислом фалсафаси ривожига улкан ҳисса қўшган буюк фарзандлари билан тарихимизда алоҳида ўрин тутади. Унинг ўз даврида мусулмон оламидаги мадина, яъни муаззам шаҳар мақомига эга бўлган саккиз шаҳарнинг бири сифатида тарихий манбаларда эътироф этилиши ҳам бу фикрнинг ёрқин далилидир.

Айниқса, бу табаррук масканда шаклланган юксак маданият, илмий-маънавий муҳит туфайли бу ердан Насафий тахаллуси билан ном қозонган юзлаб фозил инсонлар етишиб чиққан ва улар ўз она юрти шуҳратини бутун дунёга тараннум этган. Ана шундай бетакрор сиймолар қаторида ҳадис илмининг билимдонларидан Абул Аббос ал-Мустаффирий, Абу Туроб Нахшабий, етук шоир ва олимлар Зиёвиддин Нахшабий, Муйидиддин Насафий, Сайидо Насафий, ҳуқуқшунос аллома Нажмиддин Насафий, калом илмининг намояндаси Абул Муъин Насафий, файласуф Азизиддин Насафий, моҳир меъморлар Али Насафий, Олим Насафий ва бошқа кўплаб улуғ зотларнинг мўътабар номларини бугун ҳурмат ва эҳтиром билан тилга оламиз. Уларнинг бой илмий ва ижодий фаолияти, қолдирган меросини ҳар томонлама чуқур ўрганиш, бу бебаҳо бойликни келгуси авлодларимизга етказиш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Таассуфки, юртимизда истилочи ва мустабид тузумлар, қадриятларимизни йўқ қилишга қаратилган зўравон мафкура ҳукмронлик қилган йилларда бизни ана шундай буюк маданий мерос, маънавий бойликлардан, ўзлигимиз, дину диёнатимиздан жудо қилиш, халқимизнинг миллий гурурини синдириш мақсадида Қарши шаҳридаги кўплаб қадимий ва бетакрор обидалар бузиб ташланди. Абдулазиз ва Қиличбек мадрасалари, Одина масжиди каби омон қолган айрим меъморий обидалар эса қамоқхоналарга айлантирилди. Аллақандай «Ардом», «Домзак» деган мудҳиш номлар билан аталди.

Мана шунинг учун буюк тарихимизни ҳар томонлама чуқур ўрганиш, ундан зарур сабоқ чиқарган ҳолда йўл тутиш, бошқача айтганда, мозийга қайтиб иш кўриш хайрлидир. Бугунги дориламон кунларда эркин ва озод нафас олиб яшар эканмиз, яқин ўтмишимизда юз берган ана шундай машъум кунларни, уларнинг сабоқларини ҳеч қачон унутмаслигимизни истардим.

Қадрли ватандошлар!

Биз Қарши шаҳрининг 2700 йиллик тўйини нафақат миллий тарихимиз, балки умумбашарий тараққиёт тарихида беқиёс ўрин эгаллайдиган улуғ аждодимиз, буюк давлат арбоби ва саркарда, соҳибқирон Амир Темур бобомизнинг 670 йиллик таваллуд айёми билан бирга нишонла-

моқдамиз. Бунинг замирида теран рамзий маъно, ўзига хос тарихий боғлиқлик бор, албатта. Нега деганда, ўз тимсолида миллатимиз, халқимизга мансуб бўлган ақл ва заковат, бағрикенглик ва Ватанга содиқлик, қатъиятлик ва бунёдкорлик салоҳиятини мужассам этган ва дунёга намойиш қилган Амир Темурнинг ҳаёти ва фаолиятини, унинг миллий озодлик учун, мустақил ва қудратли давлат барпо этиш учун олиб борган курашини Қарши шахрисиз тасаввур этиб бўлмайди.

Соҳибқирон ҳазратларининг халқимизни мўғул зулмидан халос этиш, пароканда эл ва элатларни бирлаштириш, диёнат ва адолатни қарор топтириш, илм-фан, маърифат ва маданиятни юксалтириш йўлидаги буюк орзу-ният ва интилишларига мана шу Қарши замини мустақам қанот берган, десак, ҳақиқатни айтган бўламиз. Айни Қарши диёридан етишиб чиққан табаррук зот — пири муршид Шамсиддин Кулолнинг оқ фотиҳасини олиб, Амир Темур эзгу мақсадлар йўлида илк қадамлар қўйгани, Соҳибқирон бобомизнинг оқилона сиёсати ва саъй-ҳаракатлари туфайли ушбу шаҳар Мовароуннахрнинг йирик сиёсий, иқтисодий ва маданий марказларидан бирига айлангани ҳақида кўҳна тарихимиз гувоҳлик беради.

Мана, қарийб етти асрдирки, Амур Темур бобомизнинг ўлмас номи, сўнмас шон-шавка-

ти, бунёдкорлик фаолиятига бўлган қизиқиш бутун дунёда тобора кучайиб бормоқда. Буни биргина шу йилнинг ўзида Испания, Бельгия, Франция каби мамлакатларда улуғ аждодимизнинг таваллуд айёмига бағишлаб ўтказилган қатор илмий анжуман ва маърифий тадбирлар, хусусан, кунни кеча Парижда машҳур олим Льюсен Керен томонидан «Самарқандга — Амир Темур даврига саёҳат» номли фундаментал асарнинг нашр этилгани мисолида ҳам кўриш мумкин.

Бир сўз билан айтганда, ўз даврининг енгилмас қаҳрамони, миллатнинг ҳақиқий етакчиси, фавқуллодда буюк шахс, буюк инсон бўлган Амир Темурнинг бетакрор ҳаёти ва фаолияти, жасорати ва ибрати бугунги кунда бизнинг ёруғ келажакимизга ишонч бағишлайди, олдимизга қўйган мақсадларга эришиш учун чексиз куч-қувват, қатъият ва шижоат бахш этади.

Ҳурматли дўстлар!

Тақдир деймизми, туз-насиба деймизми, ҳаётимнинг узвий бир қисми, ҳеч унутилмас даври мана шу Қашқадарё заминиде кечди. Шу боис, мен бу гўзал юртга нисбатан қалбим тўрида меҳр-муҳаббат туйғусини сақлаб, қизгин меҳнат, эзгу орзу-ният ва интилишлар билан ўтган ўша йилларни доимо миннатдорлик билан эслайман. Ўша мураккаб пайтларда оғир муаммолар гирдобиде

қолиб кетган Қашқадарё вилоятида мавжуд бўлган ночор аҳволни ўнглаш, юртни обод этиш йўлида сиз, азизлар билан қандай ҳаракатлар, қандай катта мақсад ва режаларни амалга оширишга эришганимиз, ўйлайманки, барчамизнинг хотирамизда ёрқин саҳифа бўлиб қолажак.

Шахсан мен умримнинг энг қизғин, суронли ва бахтли дамларини Қашқа воҳасида ўтказганимни, шу юртда ўзим учун ҳаётий мактаб, катта тажриба топганимни, сизларнинг қувонч ва ташвишларингизга шерик бўлиб, меҳр-оқибат кўрганимни ҳеч қачон унутмайман.

Орадан йиллар ўтиб, истиқлолга эришиб, ўз тақдиримизни ўз қўлимизга олганимиздан сўнг, Қашқа воҳасининг қадимий тарихи, юксак нуфузини қайта тиклашга, Қарши шаҳрини ўз салоҳияти ва аввало, шу юртда яшаётган мард ва танги халқнинг меҳнати билан мамлакатимизнинг энг гўзал ва кўркем шаҳарларидан бирига, йирик саноат ва маданият марказига айлантиришга муяссар бўлдик. Қарши шаҳрининг қутлуғ тўйи муносабати билан вилоятда фақат сўнгги икки йил давомида кўплаб объектларда амалга оширилган қурилиш, капитал таъмирлаш ва реконструкция ишларига қарийб 50 миллиард сўм маблағ сарфланганининг ўзиёқ бажарилган ишлар кўлами қанчалик улкан эканини яққол кўрсатиб турибди.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, бу қадимий шаҳарнинг тарихий қиёфасини тиклаш мақсадида қилинган ишларни, хусусан, эски шаҳар қисмининг, Регистон майдони, ўнлаб меъморий обидаларнинг тубдан қайта тикланиб-таъмирлангани, янгича кўрку салобат касб этгани барчамизга мамнуният билан бирга, беихтиёр халқимизнинг руҳини кўтарадиган бундай бунёдкорлик ишларини давом эттиришга ишонч бағишлайди.

Айни пайтда Мустақиллик майдони, Марказий ва Болалар истироҳат боғи, амфитеатр майдони, кўплаб янги тураржойлар, тиббиёт ва маданият муассасалари, кенг ва равон кўчалар, обод бозор ва кўркам хиёбонлар мисолида Қарши шаҳрининг замонавий қиёфасини кўришимиз мумкин. Айниқса, бизнинг олий мақсадимиз бўлмиш соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш ишига хизмат қиладиган замонавий лицей ва коллежлар, янги мактаблар, Олимпия захиралари спорт коллежи, енгил атлетика манежи ва ёпиқ сув спорти ҳавзаси, янги марказий стадион, хотин-қизлар спорт мажмуаси нафақат вилоятда, балки бутун мамлакатимизда алоҳида ўрин эгаллайди.

Қадрли дўстлар, биродарлар, менга буюрса, мана шундай ҳаяжонли дақиқаларда Соҳибқирон Амир Темур бобомизнинг юксак ғурур ва

ифтихор тўла сўзларини давом эттириб, шундай деган бўлардим: кимки бизнинг куч-қудратимизни, халқимизнинг азму шижоатини, қандай буюк ишларга қодир эканини кўрмоқчи бўлса, мана шу Қарши шаҳрида, бутун Ўзбекистонда амалга ошираётган бунёдкорлик ишларимизни келиб кўрсин.

Азизларим, «Қарши» деган сўзнинг «қаср, сарой» деган маънони англатишини кўпчилигингиз яхши биласиз. Мен бугунги хурсандчилик кунда қадимий Қарши шаҳрини саройдек гўзал шаҳарга айлантириш учун кечани кеча, кундузни кундуз демасдан сидқидилдан меҳнат қилган кўли гул қурувчи ва ишчиларга, муҳандис ва меъморларга, пудратчи ва ҳомий ташкилотларга, республика вазирликлари ва ҳокимият идоралари мутасаддиларига, бу олижаноб ишга ўз ҳиссасини қўшган барча инсонларга ўз номидан, бутун халқимиз номидан самимий миннатдорчилик билдираман.

Фурсатдан фойдаланиб, қарийб 700 минг тонна ғалла, 435 минг тоннадан зиёд улкан пахта хирмонини бунёд этиб, бугунги байрамни ёруғ юз билан кутиб олаётган Қашқа воҳасининг миришкор ва фидойи деҳқонларини, барча меҳнаткашларини қутлаб, бағримга босиб, қалбимдаги энг эзгу тилаklarимни изҳор этаман.

Азиз ва муҳтарам ватандошларим!

Ишончим комилки, ёш авлодимиз, келгуси насллар биз бошлаган мана шу ишларнинг муносиб давомчилари бўлиб, она юртимиз, бебаҳо тарихимиз, улуг аждодларимиз, қадимий шаҳарларимиз билан ҳамиша ғурурланиб яшайди. Улардан куч ва руҳий қувват олиб, жонажон Ўзбекистонимиз довруғини бутун оламга тараннум этади.

Гўзал Қарши шаҳрининг қутлуг тўйи билан сизларни яна бир бор муборакбод этиб, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат тилайман.

Она заминимиз доимо гуллаб-яшнасин, файзу баракага тўлсин!

Эл-юртимизни Яратганнинг ўзи паноҳида асрасин!

Қарши шаҳри, Қашқадарё аҳли ҳамиша омон бўлсин!

*Қарши шаҳрининг 2700 йиллигига бағишланган
тантанали маросимдаги табрик сўзи,
2006 йил 27 октябрь*

ҚАРШИ ШАҲРИДА БАРПО ЭТИЛГАН «ЭЛ-ЮРТ ТАЯНЧИ» МОНУМЕНТИНИНГ ОЧИЛИШИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ

Қарши шаҳрининг 2700 йиллиги муносабати билан шаҳар марказида янгитдан барпо этилган Мустақиллик майдонида меҳнаткаш, мард, танти Қашқадарё халқининг тимсоли бўлган ёдгорлик мажмуи қад ростлади. Юртбошимиз таклифи билан ушбу ёдгорлик монументи «Эл-юрт таянчи» деб аталадиган бўлди. Шу муносабат билан Президент нутқ сўзлади. Юртбошимиз ўз нутқида, жумладан, шундай деди:

Қарши шаҳрининг қоқ марказида қад ростлаган бадиий обиданинг бугун нишонланаётган тарихий воқеа билан узвий боғланиши ҳақида, Ўзбекистон ҳудуди ва тарихида илк бор бунёд этилган ушбу мажмуанинг шакл-шамойили ва қиёфасида қандай маъно-мазмун ва ғоя мужассамлашгани ҳақида қизиқиш ва турли саволлар пайдо бўлиши табиийдир.

Шундай саволлар ҳақида фикр юритар эканмиз, жуда бир содда, лекин ўта чуқур ва маъноли бир масалани ўртага қўйишимиз ўринли. Бир ўйлаб кўрайлик, бугун мамлакатимиз миқёсида кенг нишонланаётган сана, қадимий Насаф деб ном олган қалъа, ҳозирги навқирон Қарши шаҳрининг 2700 йиллик тўйининг асосий сабабчиси ким ўзи?

Қанча-қанча синов ва бўронларни бошидан кечириб, ўз она заминини не-не босқинчи, ёвуз кучлардан, ҳар қандай бало-қазолардан кўз қорачиғидай асраб-авайлаб келган, ўз зурриёди ва насл-насабинини ақл-заковат, мардлик ва матонат соҳиби этиб тарбиялаган, улар орасидан дунёни ҳайратга солган олиму уламолар ва саркардаларни вояга етказган, шу эл-юртнинг мана шундай мунаввар кунларга етиб келишида беқиёс кучқувват ва мадад берган ким?

Бунга жавоб битта — минг йиллар олдин мана шу мўътабар заминда илдири отиб, Аллоҳнинг марҳамати ва неъмاتي, ўзининг оғир ва машаққатли меҳнати билан шу юртни обод этган, ҳаётни тебратган — бу инсон ва шу инсонни тарбиялаган оила ва халқдир. Биз ана шу эзгу ғояни томирлари теран ва бақувват, ҳар қандай сурон ва тўфонларга бас келиб, енгилмасдан яшаб келаётган азамат ва қудратли халқимиз ҳаётининг негизи бўлмиш оддий ўзбек оиласи тимсолида ифода этишга интилдик. Лўнда қилиб айтадиган бўлсак, бу ҳаётнинг оғир юкини ўз елкасида қўтариб келаётган, ҳаёт боқийлигини таъминлайдиган инсонлар сиймосини мужассам этган мана шу гўзал бадийий обида айнан шу тариқа дунёга келди. Дарҳақиқат, «Эл-юрт таянчи» деган ном ёдгорликнинг мазмун-моҳиятига тўлиқ мос эканлиги билан ҳаммага маъқул тушди.

2007 йил 27 октябрь

ИЛМУ МАЪРИФАТ ЗИЁСИ ҲЕЧ ҚАЧОН СЎНМАЙДИ

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Барчангизни, аввало, сиз, азиз мезбонларимиз — Хоразм аҳлини, бугунги маросимда иштирок этаётган хорижий меҳмонларимизни, жамоатчилик вакиллари, бутун халқимизни мамлакатимиз ҳаётидаги қутлуғ ва унутилмас сана — Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллик тўйи билан чин қалбимдан муборакбод этишга рухсат бергайсиз.

Ҳурматли дўстлар!

Бугун Хоразм Маъмун академиясининг шонли санаси ҳақида гапирар эканмиз, авваламбор, бутун дунёга юксак ном ва доврў таратган бу илму фан ўчоғи айнан Хоразм воҳасида тузилгани, бунинг учун қандай замин, қандай шароит асос бўлгани ҳақида қисқача тўхталиб ўтсак, айни муддао бўлур эди.

Башарият тарихи шуни кўрсатадики, халқлар ва жамиятлар ҳаётида цивилизация ва маданият

ривожги ҳеч қачон ўз-ўзидан ва тасодифан пайдо бўлиб қолмайди.

Бу борада биринчи галда ҳар қандай тараққиётнинг асосий шартини бўлган объектив омил ва ҳолатлар мавжуд бўлиши лозим. Айнан кўп йиллар давомида тўпланиб, вужудга келадиган қулай шароит ва вазият, шу заминда униб-ўсган истеъдодлар, турли соҳаларда олиб бориладиган чуқур изланишлар тадрижий ривожланиб, охиросида мана шундай мантиқий натижаларга олиб келиши табиийдир.

Бошқача айтганда, ижтимоий ва маданий тараққиётнинг юксак чўққиларини эгаллашга ҳаракат қилиб, шу мақсад сари интилиб яшайдиган ҳар қайси миллат бу йўлда давомли ва машаққатли, ўзига хос тарихий ривожланиш босқичларидан албатта ўтиши зарур.

Шу нуқтаи назардан қараганда, Маъмун академиясининг айнан саховатли Хоразм замида пайдо бўлишини ҳар томонлама объектив қонуний ҳолат деб қабул қилишимизга тўлиқ асос бор.

Тарих бунга жуда яхши билади — бу бетакрор ўлкада жуда қадим замонлардан бошлаб ўтроқ турмуш тарзи, деҳқончилик ва суғориш тартиби, савдо ва ҳунармандчилик, маданият ва таълим юксак даражада ривож топгани барчамизга аён.

Жаҳон маданиятининг ноёб маънавий ёдгорлиги бўлган, одамзодни эзгулик ва бунёдкорликка даъват этадиган «Авесто» китоби бундан 2700 йил олдин мана шу диёрда яратилгани, Шарқ гавҳари бўлмиш Хива шаҳрига ҳам бундан икки ярим минг йил аввал айнан шу ерда пойдевор солингани бу фикрни яққол тасдиқлайди.

Хоразм Маъмун академиясининг майдонга келиши, ҳеч шубҳасиз, айнан шу даврда бу минтақада кучли марказлашган давлатчилик тизимининг ҳукм сургани билан узвий боғлиқдир.

Хусусан, X асрнинг бошида пароканда ва тарқоқ Хоразм ўлкасини бирлаштириб, қудратли давлат барпо этган, ўзаро низо ва зиддиятларга барҳам бериб, тинч ва осойишта ҳаёт, ҳамжиҳатлик ва бунёдкорлик муҳитини қарор топтирган Маъмун хоразмшоҳнинг маърифатпарварлик сиёсати мана шундай том маънода ноёб ва нуфузли илм-фан масканининг майдонга келишига мустақам замин яратган.

Юқорида зикр этилган хулосани тасдиқлаш учун бундай тарихий ва мантиқий далил-исботларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Бир сўз билан айтганда, бундан минг йил аввал Хоразм заминида «Дорул-ҳикма» деб аталган Хоразм Маъмун академиясининг пайдо бўлиши бу кўҳна воҳада неча-неча асрлар мобайнида кечган буюк тарихий, иқтисодий ва маданий

жараёнларнинг қонуний ҳосиласи ва натижаси, десак, айнаи ҳақиқатни айтган бўламиз.

Чиндан ҳам, Хоразм Маъмун академияси умумбашарий цивилизация ривожига ўрни ва аҳамияти жиҳатидан қадимий Афинадаги Платон академияси, Мисрдаги Александрия кутубхонаси, Шарқ оламида «Байтулҳикма» номи билан шуҳрат қозонган Бағдод академияси каби машҳур илмий марказлар билан бир қаторда туриб, Шарқ мусулмон Ренессанси — Уйғониш даврининг ёрқин намоёни сифатида тарихимизнинг зарҳал саҳифаларини ташкил этади.

Шу даврда айнан бизнинг юртимиздан Шарқ Ренессансининг мумтоз вакиллари — алгебра фани ва алгоритм тушунчасига асос солган буюк математик Муҳаммад Мусо Хоразмий, ер қурасининг шар шаклида эканини биринчилардан бўлиб исботлаб берган улуғ астроном ва географ Аҳмад Фарғоний, ҳадис илмининг султони сифатида бутун мусулмон оламида эътироф этилган Имом Бухорий ва Имом Термизий каби ўнлаб-юзлаб беназир алломалар етишиб чиқди.

Бу даҳо зотлар гарчи Хоразм Маъмун академиясида бевосита фаолият олиб бормаган бўлсада, ўзининг буюк кашфиётлари, илмий жасорати, қолдирган бебаҳо мероси, кўплаб истеъдодли издошлари билан ушбу илм даргоҳининг

вужудга келиши ва тараққий топишига билвосита таъсир кўрсатгани шубҳасиз.

Ўз таркибида юздан ортиқ машҳур алломалар, бир неча юз шогирдларни бирлаштирган, улкан кутубхона, истеъдодли ёшлар учун мадраса, таржимон ва хаттотлар мактаби каби тузилмалар, илмий тадқиқот ва изланишлар олиб бориш учун барча зарур шароитларга эга бўлган Хоразм Маъмун академияси бугунги тушунчадаги Фанлар академияси талабларига тўла жавоб бериши билан ҳар томонлама эътиборга сазовор.

Хоразм Маъмун академиясида Шарқ ва Фарбдаги кўплаб ўлкалардан келган, турли миллат ва динга мансуб бўлган олимлар фаолият кўрсатган бўлса-да, унинг негизини Абу Наср ибн Ироқ, Абу Райҳон Беруний ва Ибн Сино, Маҳмуд Хўжандий, Аҳмад ибн Муҳаммад Хоразмий ва Аҳмад ибн Ҳамид Найсабурий каби мана шу минтақада туғилиб, камол топган етук алломалар ташкил этгани барчамизга гурур ва ифтихор бағишлайди.

Ҳар бири улкан бир илмий мактаб яратган бундай қомусий истеъдод соҳибларининг умумбашарий тафаккур ривожига қўшган беқийёс ҳиссаси ҳақида кўп гапириш мумкин.

Айниқса, Хоразм Маъмун академиясининг ташкилотчиси ва раҳбари бўлган Абу Райҳон

Берунийнинг ҳаёти ва серқирра фаолияти ҳар қандай инсонни ҳайратга солиши муқаррар.

Бу улуғ ватандошимиз математика ва астрономия, геодезия ва фармакология, кимё ва ботаника, география ва этнография, тарих ва фалсафа каби фан соҳаларида 150 дан зиёд асар яратиб, нафақат ўз даври, балки бугунги юксак технологиялар асри учун ҳам ғоятда қимматли кашфиётларни амалга оширганини барчамиз яхши биламиз.

Шу боис ҳам жаҳоннинг машҳур олимлари томонидан XI аср ҳақли равишда «Беруний асри» деб таърифланиши бежиз эмас.

Яна бир буюк аждодимиз — Берунийнинг устози, Хоразмнинг қадимий пойтахти Кот шаҳрида таваллуд топган Абу Наср ибн Ироқ математика ва астрономия соҳасидаги тенгсиз кашфиётлари билан «Иккинчи Птоломей» деган юксак унвонга сазовор бўлган.

Хоразм Маъмун академиясининг таянч устунларидан бўлмиш, Шарқ оламида «Шайхур-раис», яъни алломаларнинг алломаси деб эътироф этилган Абу Али ибн Синонинг ҳаёти ва илмий фаолияти ҳақида ҳам ҳар қанча фахрланиб гапирсак арзийди.

Улуғ бобомизнинг бой мероси, унинг 400 дан ортиқ илмий кашфиётлари, айниқса, машҳур «Тиб қонунлари» асари 500 йил давомида Евро-

па университетларида асосий дарслик сифатида қўлланганининг ўзи кўп нарсани англатади. Бу фундаментал асар бугунги кунда ҳам дунё табо-бат илмида ўзига хос қомус бўлиб хизмат қил-моқда. Бундай мумтоз зотлар рўйхатини яна узоқ давом эттириш мумкин.

Мухтасар қилиб айтганда, Хоразм Маъмун академиясининг доврўғини олам узра тараннум этган ўнлаб беназир алломаларнинг мўътабар номлари илм-фан осмонида бамисоли Галакти-ка бағридаги юлдузлардек то ҳануз ёрқин нур сочиб турибди.

Шуниси эътиборлики, ушбу фан маскани нисбатан қисқа давр — 15 йил фаолият кўрсатганига қарамасдан, ўзининг юксак нуфузи ва ул-кан салоҳияти билан нафақат минтақамиз, бал-ки бутун дунёда илм-маърифат тараққиётига бе-қийёс даражада таъсир кўрсатганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Айниқса донишманд аждодларимизнинг қадимги юнон, ҳинд ва хитой, форс ва араб халқ-ларининг илмий ютуқларини чуқур ўрганиб, инсониятнинг тафаккур хазинасини янги-янги назарий ғоя ва амалий кашфиётлар билан бо-йитганини жаҳон илм аҳли яхши билади ва юк-сак қадрлайди.

«Дорул-ҳикма» алломалари томонидан яратил-ган бебаҳо бойликни лотин тили орқали Европа

халқларига етказиш учун ўз даврида Фарб мамлакатларида юзлаб таржимонлар заҳмат чеккани Хоразм Маъмун академиясининг ўша олис ўрта асрлар шароитида, бугунги кунда ҳам ғоят катта аҳамиятга эга бўлган турли цивилизациялар ўртасида мулоқот ва ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришга қандай салмоқли ҳисса қўшганидан далолат беради.

Шу тариқа Хоразм Маъмун академияси олимлари Шарқ ва Фарб ўртасида ўзига хос маънавий-маданий кўприк, умуминсоний қадрият ва маданиятлар силсиласида узвий бир ҳалқа вазифасини адо этган, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Афсуски, ана шу қадимий илм-фан марказида яратилган, ҳозирги кунда мамлакатимиз қўлёзма фондларида сақланаётган бетакрор илмий мерос ҳали-бери тўла ўрганилган эмас. Уни ҳар томонлама чуқур ўрганиш, ҳозирги ва келгуси авлодларга етказиш барчамизнинг муҳим ва долзарб вазифамиз бўлмоғи керак.

Бугунги тантанали маросимда турли хорижий мамлакатлардан келган атоқли олимлар қатнашаётганидан фойдаланиб, аввало уларга юксак ҳурмат-эҳтиромимни билдириб, уларни шу борада ўзаро илмий ҳамкорлик алоқаларини янада кучайтиришга даъват этмоқчиман.

Азиз дўстлар!

Биз истиқлол йилларида буюк боболаримизнинг шаъну шавкати, муборак номларини қайта тиклаш, уларнинг бой ва ноёб меросини ўрганиш, табаррук қадамжоларини обод қилиш бўйича қандай эзгу ишларни амалга ошираётганимиздан барчангиз яхши хабардорсиз.

Айни пайтда Хоразм Маъмун академияси фаолиятини қайтадан тиклаганимиз она заминимизда яшаб ўтган ана шундай минглаб аждодларимиз хотирасига қўйилган буюк ва муаззам ёдгорлик бўлди, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрга қўшилиасиз.

Албатта, ушбу навқирон илм маскани салкам ўн йиллик фаолияти мобайнида мамлакатимиздаги илмий-интеллектуал жараёнларга уйғун ҳолда, муҳим изланиш ва тадқиқот ишларини амалга ошираётгани барчамизни қувонтиради. Жумладан, Хоразмнинг қадимий тарихи, миллий давлатчилигимиз асослари, воҳанинг тарихий ва археологик ёдгорликлари, ўзига хос маданиятини ўрганиш, ушбу минтақадаги экологик ҳолат, ер ва сув ресурслари, қишлоқ хўжалиги соҳасида маҳаллий иқлим шароитига мос навлар яратиш, алмашлаб экиш муаммолари билан боғлиқ кўплаб масалалар бўйича жиддий изланишлар олиб борилаётганини таъкидлаш жоиз.

Табиийки, келгусида бу борадаги ишларнинг кўлами ва самарасини ошириш, илмий ишлар доирасини янада кенгайтиришни бугун ҳаётнинг ўзи талаб этмоқда. Мен бу муҳим муаммоларни ҳал этишда Хоразм Маъмун академиясининг илмий жамоаси, катта салоҳиятга эга бўлган хоразмлик олимларимиз ўз билим ва тажрибаларини аямасдан меҳнат қилишига ишонаман.

Қадрли ватандошлар!

Биз қадимий тарих, бой илмий-маданий мероснинг, улуғ алломаларнинг ворислари бўлганимиздан доимо фахрланиб яшаймиз. Шу билан бирга, бундай ворисийлик туйғуси ҳар биримизнинг зиммамизга ана шу аждодларга муносиб бўлишдек улкан масъулият юклашини ҳам чуқур англаймиз.

Ҳеч шубҳасиз, буюк аждодларимиз меросига таянган ҳолда, ҳозирги замон ва тараққиётнинг янги ва юксак чўққиларини эгаллашга интилишимиз, ўзимизнинг нималарга, қандай улкан ишларга қодир эканимизни амалда намоён этишимиз, барчамиз, аввало, навқирон авлодимиз учун ҳам қарз, ҳам фарз бўлиши шарт.

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, мен республикамиз олий ўқув юртлари, лицей ва коллежларида Хоразм Маъмун академиясининг инсоният тарихида чуқур из қолдирган бебаҳо меросини ўрганиш бўйича факультатив дарс ва

семинарлар киритишни ва бунинг учун Фанлар академиямиз томонидан керакли дастур тайёрлашни таклиф этмоқчиман.

Нега деганда, бой тарихимиз, қадимий ил-дизларимизни, бизнинг қандай буюк мерос соҳиблари эканимизни чуқур ўрганиш миллий ўзлигимизни англашга хизмат қилади. Ўзлигини англаган халқни эса ҳеч қандай куч енга олмайди ва бундай халқ ўз олдига қўйган эзгу мақсадларга эришиши муқаррар.

Муҳтарам дўстлар!

Бугун Хоразм Маъмун академиясининг қутлуғ санасини бутун ўзбек халқи билан бирга нишонлаётган кўпни кўрган, меҳмондўст, мард ва танги Хоразм аҳли барчамизни ўз бағрига қабул қилмоқда.

Бу элнинг билим ва ҳаётга, маданият ва санъатга самимий иштиёқ ва чуқур интилиши бу заминни яқиндан биладиган ҳар қандай одамни ҳайратга солади, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз. Бу халқнинг яна бир буюк аломати ва фазилати борки, мен бу ҳақда такрор-такрор гапиришдан чарчамайман. У ҳам бўлса, Хоразм аҳлининг ўз ерига меҳр-муҳаббати ва садоқатидир.

Қалбида, юрагида ана шундай хислат мужассам бўлгани учун ҳам бу эл «Ёт элларнинг боғи билан боғчаси Хоразмнинг янтоғича кўринмас»

деган эътиқод билан, ўз юртига доимо садоқат кўрсатиб яшайди.

Хоразм аҳли ўзининг ақл-идроки, куч ва салоҳияти билан бу заминда қандай буюк мўъжизалар яратишга қодир эканини олис ва суронли тарихи давомида неча бор исботлаган ва бугун ҳам исботлаб келмоқда.

Бугун биз кўпроқ Хоразм Маъмун академияси ҳақида сўз юритмоқдамиз. Лекин, менга буюрса, мана шу воҳанинг жазирама иссиғи, изғирин шамоллари ва оғир тупроқ шароитига қарамасдан, йил ўн икки ой мардонавор меҳнат қилиб, мўл ҳосил етиштираётган заҳматкаш ва фидойи Хоразм халқи деҳқончилик илмининг ҳақиқий академиги, Хоразм замини эса ўзига хос академиядир, деган бўлардим.

Мана шу қувончли дақиқаларда бу йилги мавсумда астойдил жонбозлик кўрсатиб, 275 минг тонна пахта, 63 минг тоннадан зиёд ғалла тайёрлаб, шартнома режаларини муваффақиятли адо этган Хоразм воҳасининг қўли қадоқ, миришкор деҳқонларига, барча меҳнаткашларига, мен учун қадрли бўлган сиз, азиз ёшулларга чин қалбимдан ташаккур билдиришга ижозат этгайсиз.

Фурсатдан фойдаланиб, ўзбек халқининг жаҳон цивилизациясига кўшган улкан ҳиссасини муносиб баҳолаб, мана шундай тарихий саналарни халқаро миқёсда кенг нишонлаш масала-

сида қўллаб-қувватлаб келаётган ЮНЕСКО халқаро ташкилотига, чет эллардан ташриф буюрган ҳурматли олимларга, Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллик тўйини ўтказиш муносабати билан қурилиш ва ободонлаштириш ишларини амалга оширган қурувчи ва меъморларга, бу олижаноб ишга ҳисса қўшган барча инсонларга ўз номидан, бутун халқимиз номидан миннатдорлик изҳор этаман.

Азиз юртдошларим!

Бу ҳаёт, бу умр бамисоли Амударё сувидек тез ва шиддат билан ўтиб кетар, лекин инсоннинг эзгу ишлари, эзгу хотираси боқий яшайди. Ишончим комилки, Хоразм Маъмун академияси алломалари бизга, башарият аҳлига қолдирган бой илмий мерос завоқ билмайди, ҳеч қачон ўзининг қиммати ва аҳамиятини йўқотмайди.

Буюк олимлар ва мутафаккир зотлар, азиз-авлиёлар ва енгилмас саркардаларга бешик бўлган муқаддас диёримиз уларнинг муносиб давомчилари бўлмиш бугунги авлод вакилларига ҳам куч-қувват ва қанот беради, халқимиз орасидан янги-янги хоразмийлар, берунийлар, ибн синоларни тарбиялаб вояга етказади.

Барчангизни бугунги улуғ айём билан яна бир бор қутлар эканман, ҳаммангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, хайрли ишларингизда омад ва зафарлар тилайман.

Буюк аждодларимиз ёққан маърифат чироғи
юртимизда доимо порлаб турсин!

Хоразм диёри, Хоразм эли ҳамиша омон
бўлсин!

Ўзбекистонимизнинг шону шуҳрати янада
зиёда бўлсин!

*Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллигига
бағишланган тантанали маросимдаги нутқ,
2006 йил 2 ноябрь*

ИНСОН МАНФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ — УСТУВОР ВАЗИФАМИЗДИР

Ассалому алайкум, муҳтарам ватандошлар!

Авваламбор, сиз, азизларни Конституция-мизнинг ўн тўрт йиллик байрами билан чин қалбимдан муборақбод этиб, сизларга, сизлар орқали бутун халқимизга ўзимнинг самимий ҳурмат ва эҳтиромимни изҳор этишга ижозат бергайсиз.

Қадрли дўстлар!

Биз Конституциямизнинг аҳамияти ва моҳияти ҳақида гапирар эканмиз, аввало, бир ҳақиқатни эътироф этишимиз лозим.

Яъни, биз мамлакатимизда ҳуқуқий давлат, демократик жамият барпо этиш, инсон манфаати, ҳуқуқ ва эркинликларини энг олий ва устувор қадрият сифатида қарор топтириш борасида ўтган давр мобайнида қонунчилик соҳасида ва амалий сиёсатимизда қандай натижа ва ютуқларни қўлга киритган бўлсак, уларнинг барчаси Конституциямизда муҳраб қўйилган талаб ва тамойиллар билан узвий боғлиқдир.

Биз бугун изчиллик билан амалга ошираётган тинч ва фаровон ҳаёт қуриш йўли ва бу йўлнинг асосий қонунчилик негизлари ҳақида гапирганда, бамисоли тоғдай таянч бўладиган иккита мезон-мақсадни ўзимизга яққол тасаввур қиламиз.

Биринчиси — юксак даражада тараққий топган демократик давлатларнинг ўзини ҳар томонлама оқлаган тажрибасини танқидий таҳлилдан ўтказиб, ўзимизга қабул қилиш ва жорий этиш, шу асосда ҳаётимизни қуриш.

Иккинчиси — қадимий ва бой тарихимиз, қадриятларимиз, ота-боболаримиз азалдан асраб-авайлаб келган ва биз ҳам бугун амал қилаётган муқаддас дину диёнатимиз, урф-одат, удум ва анъаналаримизга риоя этган ҳолда, ҳар қандай ҳолат ва бошимизга тушган синовда ҳам ўзлигимизни йўқотмасдан, биз кимнинг, қандай буюк зотларнинг авлоди эканимизни унутмасдан яшаш, фарзандларимизни ҳам шу аснода тарбиялаш ва ҳаётга йўлланма бериш.

Мана шу иккита йўналиш — замон талаб қиладиган демократик принциплар ва миллий хусусиятларимиз-қадриятларимизни ўзаро уйғун тарзда бирлаштиришдек ўта муҳим ва стратегик аҳамиятга эга бўлган вазифани рўёбга чиқариш, қатъият ва изчиллик билан ҳаётимизнинг барча жабҳаларида жорий этиш —

булар биз танлаган йўлни белгилаб бераётган асосий омиллари ва шарти, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ҳеч кимга сир эмас — биз қураётган янги жамият, ҳаётимизга тобора кириб келаётган янгиланиш жараёнлари, ислохотларнинг тақдири ва келажаги, аввало, халқимизнинг бу ўзгаришларни қўллаб-қувватлашига, жойларда шу борда одамларимизнинг фаоллиги, уларнинг дунёқараши, онгу тафаккурининг юксалишига боғлиқ.

Бу оддий ҳақиқатни ҳеч қачон унутмаслигимиз керак.

Инсоннинг онгу тафаккури эса бир кунда ўзгармайди, албатта. Унинг дунёқараши ўзгариши ва кенгайишига вақт керак, тажриба керак. Четдан туриб қандай ташвиқот ва тарғибот, боринги, қандай зўравонлик бўлмасин, одам зоти ўз ҳаёти мисолида, тажрибасида таклиф этилаётган ва амалга оширилаётган ўзгаришлар унга нима бераётганини, қандай наф келтираётганини кўриши керак ва иқдор бўлиши даркор.

Шунинг учун ҳам биз Ўзбекистоннинг миллий тараққиёт моделини ишлаб чиқишда инқилобий сакрашлар йўлини эмас, аксинча, тадрижий йўлни, имкон қадар ҳеч кимнинг бурнини қонатмайдиган, босқичма-босқич ривожланиш йўлини танладик.

Истиқлолга эришиб, ўз тақдиримизни ўз қўлимизга олгандан кейин биз ўз олдимизга келажаги буюк давлат, ҳеч кимдан кам бўлмайдиган жамият қуришдек улуғ мақсадни қўйдик. Эҳтимол, бу ўша пайтда кимларгадир баландпарвоз ёки афсонавий гап бўлиб туюлган бўлиши ҳам мумкин. Лекин бугунги кунда ана шу мақсад йўлида эришган ютуқларимизни бутун дунё тан олмақда.

Чет эллардаги таниқли сиёсатчилар, эксперт ва шарҳловчилар ҳозирги пайтда биз қўлга киритган натижаларни холисона ва ҳаққоний баҳолаб, «Ўзбекистон ўзи белгилаб олган ана шу принципларга оғишмай амал қилса, албатта, келажаги буюк бўлади», деган фикрни билдирмоқда.

Яқинда Қарши шаҳрининг 2700 йиллиги, Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги муносабати билан бўлиб ўтган байрам тадбирлари давомида нуфузли халқаро ташкилотлар етакчиларининг бизга йўллаган табрикномаларида, юртимизга ташриф буюрган атоқли хорижий олимлар, давлат ва жамоат арбоблари томонидан бундай юксак эътирофнинг такрор ва такрор билдирилганига барчамиз гувоҳ бўлдик.

Бундай фикр ва хулосаларни эшитганда юртимизда яшаётган ҳар қайси инсоннинг юраги қувонч ва ғурурга тўлиши табиий, албатта.

Аmmo биз ўзимизнинг пировард мақсадимизга эришиш учун замон қандай тез ва шиддат билан ўзгараётганини ҳисобга олган ҳолда, воқеликнинг ортида эмас, балки унинг олдида юришимиз, ҳар қандай нохуш ҳаракат ва муаммоларнинг олдини олишимиз, тараққиётимиз ва демократик янгиланиш заминини белгилаб берадиган қонунларни ўз вақтида қабул қилишимиз, уларга ҳаёт тақозо этаётган ўзгартириш ва қўшимчаларни киритишимиз зарурати бугун нечоғли долзарб эканини англаш, тушуниш қийин эмас.

Шу муносабат билан яқинда умумхалқ муҳокамасига қўйилган «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий қонун лойиҳаси айнан ана шундай фикр ва мақсадлар билан озиқланган десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Мазкур қонун лойиҳасини тайёрлашнинг амалий эҳтиёжи, асосий омиллари ва сабаблари ҳақида гапирганда:

Биринчидан, юртимизда олиб борилаётган ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва давом эттириш мақсадида амалда ўзини оқлаган босқичма-босқич ривожланиш йўлидан изчил бориб, ислоҳотларнинг бир босқичи охирига ети-

ши билан уларни янги босқичга кўтариш заруратини таъкидлаш лозим.

Иккинчидан, мустақиллик даврида сиёсий партияларнинг амалий тажрибаси, сиёсий нуфузи ортгани ва анча пишиб етилганини ҳисобга олган ҳолда, уларнинг фаолият самарадорлигини ошириш ва ҳаётимизда ҳал қилувчи сиёсий кучга айлантириш учун қонуний йўл-йўриқларни яратиб беришни бугун замоннинг ўзи талаб қилаётганини қайд этиш зарур.

Учинчидан, ҳозирги кунда халқимизнинг сиёсий етуклиги ва ижтимоий фаоллиги тобора ортиб бораётганини инобатга олишимиз ва шунга қараб сиёсат олиб бориш заруратини унутмаслигимиз керак.

Шу маънода, таклиф этилаётган қонун лойиҳасидаги барча моддалар миллий давлатчилигимиз негизларини мустаҳкамлаш, жамиятимизни демократлаштириш ва либераллаштириш, барқарор тараққиёт кафолатини таъминлаш ва шу асосда иқтисодиётимизнинг ўсиш суръатлари ва халқимизнинг ҳаёт даражасини изчиллик билан кўтариб боришдек эзгу мақсадларга хизмат қилиши муқаррар.

Биз демократик давлат ва фуқаролик жамияти барпо этиш йўлини танлаган эканмиз, демократиянинг асосий принципларини, яъни, жамиятимизда халқ иродасининг тўла ҳукм суриши,

инсон ҳуқуқ ва эркинликларини қарор топтириш масалалари бугун ҳаётимизда қай даражада ўз аксини топмоқда ва шу талабларга тўлиқ жавоб бериш учун биз яна нималарга эътибор қаратишимиз лозим, деган саволларни олдимизга қўйишимиз табиий.

Бу борада бошқа муҳим йўналиш ва вазифаларни инкор этмаган ҳолда, аввало, аҳолимизнинг фаоллиги, сиёсий ва ҳуқуқий онгини ошириш бўйича қилаётган ишларимизнинг самарасини янада кучайтириш масаласи доимий кун тартибида туриши зарур.

Одамларнинг фаоллигини ошириш йўли эса ўз навбатида жамиятдаги ижтимоий-сиёсий қарашлар, турли манфаатларни ифода этадиган сиёсий партиялар фаоллигини ошириш билан чамбарчас боғлиқ эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқламоқда.

Ҳар қайси сиёсий партиянинг жамиятимиздаги кучи уларнинг ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маданий-маънавий соҳаларда таклиф этган ва амалга ошираётган дастурларининг таъсири ва уларни қўллаб-қувватлаётган тарафдорлари сони билан ўлчанади.

Бинобарин, партиялар ўзининг ижтимоий-сиёсий фаолиятини аҳоли орасида қанча жонлантириб, кенгайтириб борса, халқимиз ва сайловчиларимизнинг сиёсий онги ва фаоллиги

шунча юксалиб, уларнинг ислохот ва ўзгаришларга ўтказадиган таъсири тобора ортиб бораверади.

Маълумки, ҳозирги вақтда юртимизда бешта сиёсий партия фаолият кўрсатмоқда. Улар парламент сайловлари ва маҳаллий сайловлар пайтида ўз дастурлари, сиёсий маслагини эълон қилган ҳолда, ўзаро курашиб, Олий Мажлисдан ва вилоят кенгашларидан тегишли ўринни эгаллаган ва Қонунчилик палатасида ўз фракцияларини, маҳаллий кенгашларда эса депутатлар гуруҳларини ташкил этиш орқали фаолият олиб бормоқда.

Ҳеч шубҳасиз, 2000 йиллардан бошлаб бу соҳада амалга оширилаётган ислохотлар мамлакатимизда демократик жараёнларни давом эттиришда, ҳуқуқий демократик давлат, фуқаролик жамияти қуриш йўлида ўз ижобий таъсирини кўрсатмоқда.

Шу билан бирга, бизнинг бу йўналишда эришган натижаларимиз юқорида зикр этилган мақсадларимизга бугунги кунда тўлиқ жавоб бермаётганини ҳам ҳолисона тан олишимиз лозим.

Бундай ўта муҳим масалаларни ҳал қилиш зарурати ҳақида, сиёсий партияларимизнинг фаолияти ҳали-бери реал ҳаёт муаммоларидан узоқ бўлиб тургани ҳақида кўп чиқишларимизда илгари ҳам айтилган.

Ана шундай ҳолатларнинг ечимини топиш учун мазкур қонун лойиҳаси сиёсий партияларнинг ҳуқуқ ва ваколатларини янада кенгайтириш, уларнинг қонунчилик ва давлат бошқаруви идоралари фаолиятига, мамлакатимизда олиб борилаётган ички ва ташқи сиёсатга амалий таъсирини кучайтириш йўлида янги-янги имкониятлар очиб бермоқда.

Шу мақсадда Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракциялар ва маҳаллий кенгашлардаги сиёсий партия гуруҳларининг мақомини аниқ белгилаб қўйиш, барча бўғиндаги халқ ноибларининг ваколоти ва мавқеини ошириш бўйича қонуний механизмларни қабул қилиш назарда тутилмоқда.

Содда қилиб айтганда, сайлов натижалари асосида шакланган Қонунчилик палатаси ва маҳаллий кенгашларда қайси сиёсий партиянинг вакиллари кўпчилик мақомига эга бўлади, қайси партиянинг вакиллари эса озчиликни ташкил қилади, тузилаётган ҳукумат сиёсатига нисбатан қайси партия муҳолифатлик позициясини ўзига маъқул кўради — буларнинг барчаси таклиф қилинаётган қонун лойиҳасида ўзининг аниқ-равшан ҳуқуқий ифодасини топган.

Сайловлар натижасида Қонунчилик палатасида ўз фракциялари ва маҳаллий кенгашларда депутатлик гуруҳларини тузиш ҳуқуқига эга бўлган

сиёсий партияларнинг ҳукумат раҳбари ва вилоят ҳокимларини сайлаш ва тайинлаш, уларни вазифасидан четлаштиришда фаол иштирок этиши, шу орқали ижро ҳокимияти фаолиятига бевосита таъсир кўрсатиши — мана шу ҳолатларнинг ўзи сиёсий партияларнинг ҳаётимиздаги роли ва амалий таъсири кескин кучайишининг яққол исботи, десак, ўйлайманки, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Барчамизга маълум: бугунги кунда энг муҳим масалалардан бири — бу бошқарув ва ижро ҳокимияти устидан жамоатчилик назоратининг самарали тизимини ўрнатишдан иборат.

Мазкур қонун лойиҳаси сиёсий партиялар ва жамоатчилигимизнинг марказий ҳукуматдан тортиб маҳаллий ҳокимият идораларигача — бутун ижро тизими устидан назорат ўрнатишга ҳуқуқий замин яратиши билан эътиборга сазовордир.

Лўнда қилиб айтганда, бу қонун қабул қилиниши билан марказда ва жойларда мансаб вазифасида ўтирганларнинг, керак бўлса, ҳокимият идораларининг кенг жамоатчилик олдида ҳисоб беришининг амалий тартиби ўрнатилади.

Қонунни амалга ошириш натижасида қонунчилик ҳокимияти бўлмиш Олий Мажлис ва жойлардаги маҳаллий кенгашларнинг ваколатини, шулар қаторида ижро ҳокимияти, шу жумладан, ҳукуматнинг мустақиллигини ошириш, шу би-

лан бирга, Президентнинг ваколат ва вазифаларига ўзгартиришлар киритиш ва уларни қисқартириш, ҳуқуқий меъёрлар доирасида аниқ белгилаб олиш имкони туғилади. Шунинг ҳисобидан биз мамлакатимизда давлат ҳокимияти тармоқлари ўртасида ўзаро мутаносиблик ва мувозанатни янада мустаҳкамлашга эришамиз. Бошқача қилиб айтганда, бу ҳар қандай ривожланган демократик тизимга мос талабни амалга ошириш демакдир.

Бугун кун тартибига қўйилган мазкур қонун лойиҳаси ва Конституциямизга айрим ўзгартиришлар киритиш тўғрисидаги таклифларнинг аҳамияти ва моҳияти, таъсири ва оқибатлари, бу ҳужжатлар ҳаётимизнинг демократик даражасини юксак босқичга кўтаришда янги қадам бўлиши ҳақида яна кўплаб фикр-мулоҳазаларни келтириш мумкин.

Албатта, ушбу қонун лойиҳасини муҳокама қилиш ва қабул қилиш ўз йўли билан, энг муҳими, уни ҳаётга жорий этиш, одамлар онгига бу ўзгаришларнинг барчаси эл-юртимизга нима беришини ва ҳар қайсимиздан нималарни талаб қилишини етказиш — бугунги кундаги асосий вазифамиздир, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Бу диёр, бу бетакрор юрт барчамизники, Ватанимизнинг мавқеи ва обрўйини дунёда муно-

сиб даражага кўтариш ҳаммамизнинг муқаддас бурчимиз деб, айнан шундай тушунча билан бир ёқадан бош чиқариб, белимизни қаттиқ боғлаб, жорий этилаётган ислоҳот ва янгилашни жараёнларини қатъият билан давом эттирсак — ҳеч шубҳасиз, марра бизники — Ўзбекистонимизда ўзгаларнинг ҳавасини тортадиган эркин ва фаровон жамиятни албатта қураимиз, ўзимизнинг эзгу мақсадларимизга албатта етамиз.

Ҳурматли ватандошлар!

Бундан бир йил олдин мана шу муҳташам залда сиз, азизлар билан бирга 2006 йилни юртимизда «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» деб эълон қилган эдик. Бундан кўзланган асосий мақсад — жамиятимизда меҳр-оқибат, ўзаро ҳамжиҳатлик муҳитини мустаҳкамлаш, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, шифокорлик касбининг нуфузини ошириш бўйича олдинги йилларда бошлаган ишларимизни изчил давом эттириш ва уларни янги, юксак босқичга кўтаришдан иборат эди.

Ҳаммамизга маълум, шу вазифаларни амалга ошириш учун «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» бўйича алоҳида давлат дастури ишлаб чиқилди ва йил давомида унинг ижроси назоратга олинди.

Мазкур дастурнинг бажарилиши шуни кўрсатадики, инсонпарварлик ва меҳр-мурувват руҳи

билан йўғрилган ва бутун мамлакатимизни қамраб олган бундай олижаноб ҳаракат юртимизда ҳеч кимни четда қолдирмади.

Дарҳақиқат, беминнат ҳомийлик ёрдами кўрсатиш, бева-бечора ва етим-есирларнинг бошини силаш, муҳтож ва кам таъминланган тоифаларга кўмак бериш каби халқимизга хос фазилатлар ҳаётимизда миллий қадрият даражасига кўтарилганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Эл-юртимиз орасида қадимдан яшаб келаётган «Кўли очиқнинг йўли очиқ», «Бирни берганга мингни беради» деган чуқур маъноли мақоллар юқорида айтилган фикрни яққол тасдиқлайди.

Жорий йил мобайнида «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» дастури доирасида аҳоли учун янги иш ўринлари ташкил этиш, жумладан, қишлоқ жойларида касаначилик ҳаракатига кенг йўл очиб бериш, уй шароитида чорва маҳсулотлари етиштириш билан шуғулланаётган кишиларга меҳнат дафтарчаси очиш ва пенсия бадалларини жамғариб бориш имконияти яратилгани айниқса муҳим аҳамият касб этмоқда.

Дастурда белгиланган муҳтож оилаларга моддий ёрдам кўрсатиш ва уларни маънавий қўллаб-қувватлаш бўйича ҳам кўплаб тадбирлар амалга оширилди.

Хусусан, давлат ва нодавлат ташкилотлари ҳамда ҳомийлар кўмагида юртимиздаги кўп болали, кам таъминланган оилаларга 10 миллиард сўмликдан зиёд қорамол олиб берилгани мамлакатимизда саховат ва ҳимматлиликнинг яна бир ёрқин намоёни бўлди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди. Чунки бундай тадбирлар одамларнинг меҳнат билан шуғулланиши, авваламбор, оила аъзоларини гўшт ва сут маҳсулотлари билан таъминлаш, қолаверса, қўшимча даромад топиш имконини беришини англаш қийин эмас.

Миллионлаб юртдошларимиз иштирок этган умумхалқ хайрия ҳашарларидан тушган маблағлар ҳисобидан 2 минг нафар ёлғиз кекса ва 66 минг кам таъминланган оиланинг 3 миллион 570 минг квадрат метр уй-жойи таъмирлаб берилгани ҳам шундай савобли ишлар жумласидандир.

Айни пайтда қарийб 23 минг нафар қаровчисиз қария ва ногирон кишиларга ижтимоий хизмат кўрсатилгани, республикаимиздаги барча «Саховат» ва «Мурувват», «Меҳрибонлик» уйлари ҳамда махсус мактаб-интернатларга ҳомийлар томонидан 3,5 миллиард сўмлик моддий ёрдам берилганини бу борадаги муҳим ишлар сифатида қайд этиш лозим.

Шунингдек, жорий йилда кам таъминланган оилаларга мансуб салкам 725 минг нафар бошлан-

ғич синф ўқувчиси 16 миллиард сўмликдан зиёд кийим-бош билан таъминланди.

Мактабга илк бор қадам қўйган фарзандларимизни дарсликлар ва ўқув қуроллари билан бепул таъминлаш ишлари давом эттирилиб, 521 минг нафар болага қарийб 15 миллиард сўмлик дарслик ва ўқув қуроллари совға сифатида берилди.

Ногирон болаларни соғломлаштириш мақсадида Соғлиқни сақлаш вазирлиги, «Соғлом авлод учун» жамғармаси ташаббуси билан, хорижий ҳамкорларни жалб этган ҳолда, туғма нуқсонлари мавжуд бўлган болаларни мураккаб жарроҳлик йўли билан даволаш ишлари амалга оширилди.

Дастур доирасида яна бир муҳим масала — ёш авлодни жисмонан соғлом ва баркамол этиб тарбиялаш бўйича қилинган қатор амалий ишлар ҳам эътиборга сазовор. Ўтган давр мобайнида жами 161 та болалар спорт мажмуаси фойдаланишга топширилгани, шулардан 18 таси янгитдан барпо этилгани, 108 та мактаб спорт зали ҳамда 35 та спорт мажмуаси эса реконструкция қилингани бунинг тасдиғидир.

Бундан ташқари, 237 минг нафар фарзандларимиз ёз мавсумида республикамизнинг соғломлаштириш масканларида кўнгилли дам олиб, ўз саломатлигини мустаҳкамлаб қайтганини ҳам қайд этиш даркор.

«Экосан» халқаро ташкилоти томонидан чет эллик ҳомийлар иштирокида Оролбўйи минтақасига саломатлик поездлари ташкил этилиб, бу ерда яшаётган аҳолига 1,2 миллиард сўмлик хайрия ёрдами кўрсатилгани ҳам ана шундай амалий ишлар сирасига киради.

Йил давомида мамлакатимизнинг барча ҳудуд ва минтақаларидан қарийб 30 минг нафар уруш ва меҳнат фахрийси, нуроний отахон ва онахонлар, ногиронларнинг пойтахтимиздаги диққатга сазовор жойларга ҳамда Самарқанд ва Бухоро, Хива ва Шаҳрисабз сингари қадимий шаҳарларимизга саёҳатлари амалга оширилди.

Ҳомийлик фаолиятининг қонуний кафолатланиши ва ижтимоий нуқтаи назардан кенг эътироф этилишини таъминлаш мақсадида Олий Мажлис Қонунчилик палатаси томонидан «Ҳомийлик тўғрисида»ги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда қабул қилинди.

Мазкур қонун лойиҳасида давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари томонидан ҳомийлик фаолиятини қўллаб-қувватлашнинг мавжуд шаклларини, Ўзбекистон ҳудудида ҳомийлик тузилмаларини ташкил этиш тартиби, уларнинг мақоми ва фаолият йўналишларини белгилаб бериш кўзда тутилган.

Азиз дўстлар, биродарлар!

Шу борада кўнглимдаги бир фикрни сизлар билан ўртоқлашмоқчиман. Ҳаммамиз яхши биламизки, бу дунёда ўзидан орттириб бировга беғараз, беминнат ёрдам кўрсатиш, ўзгалар манфаатини ўз манфаатидан устун қўйиб, хайрли ишлар қилиш, очиқ айтиш керак, ҳамманинг ҳам кўлидан келавермайди. Минг шукурки, юртимизда халқимизга хос ана шундай азалий қадриятларни улуғлаб, уларни давом эттириб келаётган инсонлар кўплаб топилади.

Бундай инсонларнинг қилаётган эзгу ва саховатли ишларини эшитганда, «Савоб ишни ҳар ким қилиши керак, савоб ишни ҳар кун қилиш керак» деган даъват минг-минглаб юртдошларимизнинг қалбида акс садо бераётганини кўрганда одам беихтиёр тўлқинланиб кетади.

Қани энди, имкони бўлсаю ана шундай инсонларнинг ҳар бирини бағримга босиб, уларнинг барчасига ўз номидан, халқимиз номидан чуқур миннатдорлик изҳор этган бўлардим.

Лекин, бугун мана шу фурсатдан фойдаланиб, ижозатингиз билан ана шундай ватандошларимизнинг айрим вакиллари номларини катта ҳурмат ва эҳтиром билан айтиб ўтишни ўринли, деб биламан.

Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур тумани, «Янги шаҳар» маҳалласи оқсоқоли Рихсивой Орипов

кўпчиликка бош-қош бўлиб, маҳаллани обод этиш, бу ерда болалар спорт майдончасини барпо этишга ҳомийлик қилган.

Қашқадарё вилояти, Ғузор туманидаги фермер хўжалиги раҳбари Ғайрат Пўлатов эса йил давомида 50 та оилага ҳомийлик ёрдами кўрсатган, шу билан бирга, кам таъминланган оилаларга 4 бош сигир олиб берган.

Бутун ҳаётини ёш авлод тарбиясига бағишлаган, табаррук ёшга етган бўлишига қарамасдан, Самарқанд вилоятида халқ таълими соҳасида ҳамон фидойилик кўрсатиб келаётган Иброҳим Рауповнинг бевосита ташаббуси билан вилоятдаги болалар боғчалари, мактаблар ва соғлиқни сақлаш муассасаларига 15 миллион сўмдан ортиқ ҳомийлик маблағи ажратилган.

Яна бир саховатли инсон — Тошкент шаҳар, Сирғали туманида истиқомат қиладиган пенсионер Суяркул Туроббоев ўз ҳисобидан 1,7 миллион сўм маблағ сарфлаб, қаровсиз ётган жойни обод қилган, 4 мингдан зиёд кўчат экиб, кўркам хиёбон барпо этган.

Андижон вилояти, Кўрғонтепа қишлоғида истиқомат қиладиган ҳурматли меҳнат фахрийси Умрзоқ Холмирзаев эса қишлоқ мактабини ободонлаштириш, унинг атрофида боғ яратишга ўз маблағи ва меҳнати билан муносиб ҳисса қўшмоқда.

Яна бир нуроний отахон — Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур туманида яшовчи Жаҳонгир Усмонов ўзининг 8 миллион сўм маблағи ҳисобига болалар спорт майдончаси қуриб берган.

Навоий вилояти, Хатирчи туманидаги фермер хўжалиги раиси Салом ота Шойматов ҳақида алоҳида тўхталмоқчиман. Пири бадавлат, эл-юртга кўп хизмати сингган 75 яшар бу муҳтарам оқсоқолимиз кам таъминланган оилаларни қўллаб-қувватлаш, маҳалла ҳудудидаги йўлни асфальт қилиш, қабристон атрофини ободонлаштириш, қишлоқ мактабини таъмирлаш ишларига жами 27,5 миллион сўм маблағ сарфлаган.

Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек туманидаги «Ҳумоюн» маҳалласи фуқаролар йиғини раиси Зикрилла Эрматов ўз ҳисобидан 12,6 миллион сўм маблағ сарфлаб, минг тупдан ортиқ кўчат экиб, 6 минг квадрат метрдан иборат хиёбон барпо этган, маҳалла чойхонасини ободонлаштиришга ҳисса қўшган.

Наманган вилояти, Мингбулоқ туманидаги фермер хўжалиги раҳбари Ҳакимжон Юсупов эса 75 гектар кўриқ ерни ўзлаштириб, 36 кишини иш билан таъминлаган. Олинган фойда ҳисобидан 5 миллион сўмдан зиёд ҳомийлик ёрдами кўрсатган. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин.

Барчамизга яхши аёнки, эл-юрт манфаати йўлида қилинган савобли ишлар ҳеч қачон беиз кетмайди. Бундай ишлар Яратганимизга ҳам, халқимизга ҳам хуш келади. Муқаддас Қуръон оятида «Яхшиликнинг мукофоти фақат яхшиликдир» деган сўзлар албатта бежиз айтилмаган.

Бундай бағрикенг, олийҳиммат ватандошларимизни ҳар томонлама қадрлаш, ҳурматини жойига қўйиш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарз бўлиши лозим, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрга қўшиласиз.

Шу муносабат билан ўзининг эзгу ишлари билан ўрнак кўрсатган ана шу юртдошларимизни, уларнинг улуғ ёшини инобатга олган ҳолда, ҳар бир мусулмон учун орзу бўлган, қолаверса, фарз бўлган, яқин кунларда бошланадиган муқаддас ҳаж зиёратига давлат ҳисобидан юборишга қарор қилдик. Бу қарор бошқаларга ҳам ибратли бир қадам бўлишига ишонаман.

Муҳтарам дўстлар!

«Ҳомийлар ва шифокорлар йили»да тиббий хизмат сифатини юксалтириш, соҳанинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, тиббиёт ходимлари меҳнатини қадрлаш, нуфузини ошириш бўйича ҳам анча ишлар қилинганини таъкидлаш жоиз.

Айниқса, соғлиқни сақлаш муассасаларининг моддий-техник базасини ривожлантириш, улар-

ни замонавий асбоб-ускуналар, зарур жиҳоз ва мебеллар билан таъминлаш мақсадида давлат бюджетидан 7,6 миллиард сўм, яъни ўтган йилдагига нисбатан тахминан бир ярим баробар кўп маблағ ажратилгани, капитал таъмирлашга эса ҳомийлар ҳисобидан 7 миллиард сўм сарфлангани бажарилган ишлар кўламини яққол кўрсатиб турибди.

Республика ихтисослаштирилган кўз микро-хирургияси, хирургия ва кардиология марказлари, Фтизиатрия ва пульмонология илмий тадқиқот институтида 60 ўринли даволаш бўлими капитал таъмирлангани ва бу ерда замонавий даволаш усуллари жорий қилинганини айтиб ўтиш лозим.

Шу борада марказдан узоқ ҳудудларимизда бажарилган ишлар ҳам эътиборга сазовор. Хоразм вилоятида Республика ихтисослаштирилган урология марказининг филиали ташкил этилгани, Республика жарроҳлик маркази ва «Саломатлик» институтининг Нукус филиаллари, Жиззах вилоятида кардиология диспансери ва вилоят болалар шифохонаси, Қашқадарё вилоятида сил касалликлари диспансери, Сурхондарё вилоятида болалар шифохонаси капитал таъмирлангани, кўплаб олис шаҳар ва туманларда янги-янги касалхоналар, 250 дан зиёд қишлоқ врачлик пункти барпо этилгани шулар жумласидандир.

Шу билан бирга, Фарғона вилоятининг Тошлоқ ва Бағдод туманлари, Тошкент вилоятининг Бекобод шаҳри тиббий муассасалари зарур асбоб-ускуналар билан, Самарқанд вилоятидаги 310 та қишлоқ врачлик пункти эса керакли жиҳозлар билан таъминланди.

Навоий вилоятида «Қизилқумцемент» акциядорлик компанияси профилакторийси капитал таъмирланиб, замонавий талаблар асосида жиҳозлангани ҳам беморларнинг оғирини енгил қилишда ўз ҳиссасини қўшади, албатта. Бундай мисолларни бошқа ҳудуд ва минтақаларимиздан ҳам кўплаб келтириш мумкин.

Мазкур йилда тиббий таълим тизимини кенгайтириш, соҳа ривожини учун малакали мутахассислар тайёрлаш мақсадида Марғилон шаҳрида 360 ўқувчига, Гулистон шаҳрида эса 540 ўқувчига мўлжалланган тиббиёт касб-ҳунар коллежлари ишга туширилганини алоҳида қайд этишимиз зарур.

Мамлакатимизда кейинги йилларда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш борасида қандай катта ишлар амалга оширилаётганидан барчангиз хабардорсиз.

Айниқса, ҳомиладорлик ва туғиш пайтида она ва бола саломатлигини назорат қилиш, туғиш ёшидаги аёлларни чуқур тиббий кўриқдан ўтказиш, туғруқхоналар, «Она ва бола» соғломлаш-

тириш марказларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш каби бундан 10—15 йил илгари олдимизда жиддий муаммо бўлиб турган масалалар бугунги кунда ўзининг ижобий ечимини топаётгани барчамизни сўзсиз қувонтиради.

Бу соҳада биз эришган натижа ва ютуқлар нуфузли халқаро ташкилотлар томонидан ҳам ҳақли равишда эътироф этилмоқда.

Жумладан, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Болалар жамғармаси — ЮНИСЕФнинг Марказий ва Шарқий Европа, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари бўйича минтақавий директори Мария Каливис ноябрь ойида юртимизда бўлиб, Ўзбекистонда бу йўналишда ўрганса арзийдиган тажриба тўпланганини алоҳида таъкидлагани бу фикрнинг исботидир.

Тиббиёт соҳасининг бутун юки ва оғирлигини ўз зиммасига олган шифокорларнинг жамиятдаги мавқеини ошириш, уларнинг меҳнатини рағбатлантириш тизимини такомиллаштириш борасида амалга оширган тadbирларимиз ҳам муҳим аҳамиятга эга экани шубҳасиз.

Соҳа ходимлари учун иш ҳақининг такомиллаштирилган тариф сеткаси жорий қилинди, шифокорлар меҳнатини рағбатлантиришнинг янги ва самарали тизими шаклланди.

Натижада мамлакатимиздаги умумий ойлик иш ҳақини индексация қилиш даражасини ҳисобга

оладиган бўлсак, уларнинг ўртача ойлик маоши тахминан 2,2 баробар ошди.

Шу борада ҳар бир тиббиёт муассасасида моддий рағбатлантириш ва ривожлантириш бўйича янги тузилган жамғарма тўлақонли фаолият кўрсатмоқда.

Ушбу жамғармани шакллантиришга бюджетдан ажратилган маблағларнинг ўзи қарийб 23 миллиард сўмни ташкил этаётгани ва шунинг ҳисобидан 100 минг нафардан зиёд тиббиёт ва фармацевтика ходимига қўшимча иш ҳақи ва мукофот пули тўланаётгани шифокорлар меҳнатини қўллаб-қувватлашда янгича усул қанчалик самара бераётганини кўрсатиб турибди.

Айниқса, хавfli ва зарарли шароитда фаолият юритадиган тиббиёт муассасалари, карантин ва ўта хавfli юқумли касалликлар муҳофазаси бўйича марказий лабораторияларнинг замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлангани, уларда фаолият кўрсатаётган тиббиёт ходимларининг меҳнат шароитини яхшилашга қаратилган амалий ишларимиз эътиборга сазовордир.

Мамлакатимизда Ўзбекистон Республикаси тиббиёт ходимлари кунини белгилаш тўғрисидаги қонун қабул қилингани ва бу сана 12 ноябрь куни биринчи бор юртимизда кенг нишонлангани, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг мах-

сус қарори билан «Соғлиқни сақлаш аълочиси» кўкрак нишони таъсис этилгани шифокорлар хизматини холисона баҳолаш ва қадрлаш йўлида, ҳеч шубҳасиз, муҳим бир қадам бўлди.

Азиз юртдошлар!

Барчангиз яхши тушунасиз, қисқа бир чиқишда тиббиёт тармоғини ривожлантириш, аҳоли саломатлигини ҳимоялаш, бу соҳани янги босқичга кўтариш бўйича амалга оширилган ишлар ҳақида тўлиқ маълумот бериш ўта мураккаб вазифа. Бу борада бажарилган ишларнинг кўламини ўзимизга тасаввур қилиш учун баъзи бир рақамларни келтириб ўтсак, ўйлайманки, кўп нарса ўз-ўзидан аён бўлади.

«Ҳомийлар ва шифокорлар йили» дастурида кўзда тутилган тадбирлар ижросининг ўзи қарийб 284 миллиард сўм, жумладан, 133 миллиард сўм бюджет маблағи, 151 миллиард сўмдан зиёд идора ва ташкилотлар, ҳомийлар маблағини сарфлашни талаб қилгани бир йил давомида қанчалик кенг қамровли ишларни бажарганимизнинг яққол далолати, десам, тўғри бўлади.

Ана шундай улкан ишларни амалга оширишда юртимиздаги давлат ва нодавлат ташкилотлари, ҳомийлар, савобталаб инсонлар билан бирга, халқаро гуманитар тузилмаларнинг ҳам муносиб ҳиссаси борлигини қайд этиш зарур.

Фурсатдан фойдаланиб, уларнинг барчасига ўз номидан, халқимиз номидан самимий ташаккур билдиришга рухсат бергайсиз.

Албатта, «Ҳомийлар ва шифокорлар йили»-нинг якуни ва хулосалари ҳақида яна кўп гапириб мумкин. Лекин мана шу олижаноб гоя ва ҳаракатнинг ҳаётимизда чуқур из қолдирган асосий фалсафасини мухтасар тарзда ифода этадиган бўлсак, кўпмиллатли юртимизда ҳеч ким ҳеч қачон давлатимиз ва жамиятимиз эътиборидан четда қолмаслигига бўлган ишонч, одамийлик, аҳиллик ва тотувлик муҳитининг янада мустаҳкамланганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Қадрли ватандошлар!

Энди сизлар билан янги 2007 йилга қандай ном бериш, бу борада қандай эзгу мақсадларни ўзимиз учун устувор вазифа сифатида белгилаб олиш ҳақида атрофлича фикр алмашиб, маслаҳатлашиб олсак, ўйлайманки, мақсадга мувофиқ бўлади.

Ҳаммангизга маълум, биз 1997 йилдан бошлаб юртимизга кириб келаётган йилга ном бериш асосида, авваламбор, ҳаётимизда муҳим аҳамиятга эга бўлган муайян ижтимоий масалани ечиш мақсадида куч ва имкониятларимизни сафарбар қилиб, катта-катта ишларни амалга ошириб келмоқдамиз.

Қайси йилга қандай ном беришдан қатъи назар — бу оила ёки аёллар масаласи бўладими, соғлом авлод тарбияси, маҳаллаларимизни обод қилиш ёки қарияларни қадрлаш бўладими, оналик ва болаликни муҳофаза этиш ёки жамиятимизда меҳр-мурувват, инсонпарварлик руҳини кучайтириш бўладими — **буларнинг барчасини бирлаштирадиган умумий бир мезон бор. У ҳам бўлса, инсон, унинг ҳаёти, орзу-ниятлари, дарду ташвишларини эътиборимиз марказига қўйиб, одамларнинг оғирини енгил қилишга қаратилган интилишларимиз мисолида яққол намоён бўлмоқда.**

Лўнда қилиб айтганда, қарийб ўн йил давомида эълон қилинган йилларнинг барчаси ўзининг маъно-мазмунини ва аҳамиятига кўра ўзаро чамбарчас боғланиб, мантиқан бир-бирини тўлдириб, айнан аҳолимиз манфаатларини таъминлашдек мақсадга хизмат қилиб келаётганини кўриш ва кузатиш қийин эмас.

Шу билан бирга, йилларга ном бериш анъанасини давом эттирар эканмиз ва шунга бағишлаб амалга оширилган ишларимизни кўз олдимиздан ўтказар эканмиз, бир масалага фикрингизни жалб этмоқчиман.

Ўтган давр мобайнида маълум бир ном берилган ҳар қайси йил ўзида мужассам этган маъно-мазмунини, ўз олдига қўйган мақсадлари, долзарб-

лиги ва аҳамияти билан ҳаётимизда мавжуд бўлган муаммоларни ечишда бир йиллик муддат билан чегараланиб қолмайди.

Мисол учун, 2004 йилни «Меҳр-мурувват», 2005 йилни «Сиҳат-саломатлик», жорий йилимизни эса «Ҳомийлар ва шифокорлар» йили деб аташдан кўзда тутилган мақсадларни чуқур англаб, инобатга оладиган бўлсак, ўз-ўзидан аён-ки, амалга оширган тадбир ва ишларимизнинг ҳали қанча-қанча давоми, шу борада ўз ечимини кутаётган қанча-қанча муаммолар бор.

Шуларнинг барчасини, энг аввало, халқимизнинг кайфият ва эҳтиёжини, орзу ва интилишларини ҳисобга олган ҳолда, рухсатингиз билан, мен кириб келаётган янги — 2007 йилни юртимизда «Ижтимоий ҳимоя йили» деб эълон қилишни таклиф этмоқчиман.

Азиз дўстлар!

Ҳаммангизга маълумки, ўзбек модели деган ном билан бутун дунёда тан олинган мустақил тараққиёт йўлимизнинг негизида машҳур беш тамойилдан бири — айнан кучли ижтимоий сиёсат олиб бориш масаласи ҳам туради.

Ана шу тамойилни ҳаётга жорий этиш учун истиқлолнинг дастлабки кунларидан бошлаб юртимизда олиб борилаётган давлат сиёсати ҳақида, бу борада қандай қарорлар қабул қилингани ва қандай ишлар амалга оширилаётгани

ҳақида, ўйлайманки, барчангиз яхши хабардорсиз.

Энг аввало, бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтиш жараёнида эл-юртимиз ҳаётига кескин салбий таъсир кўрсатадиган оғир оқибатларни имкон қадар камайтириш, ижтимоий муҳофазага биринчи галда муҳтож бўлган аҳоли тоифалари — кўп болали ва кам таъминланган оилалар, ёлғиз кексалар, етим-есир ва ногиронлар, талаба ва пенсионерларнинг манфаатларини ҳар томонлама ҳимоя этиш бўйича қилган ишларимизни таъкидлаш жоиз.

Яқинда тасдиқланган 2007 йилнинг давлат бюджетида бу йўналиш бўйича, яъни аҳолини ижтимоий ҳимоялаш бўйича ажратиладиган молиявий маблағлар миқдорини анчагина ошириш кўзда тутилган.

Қисқа қилиб айтганда, давлат бюджетимизнинг социал соҳа ва аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга қаратилган умумий харажатлари 2006 йилда 51 фоизни ташкил этган бўлса, бу кўрсаткич келгуси йилда 54,1 фоизни ташкил этади. Кам таъминланган, ёш болали оилаларга бериладиган ижтимоий нафақалар учун мўлжалланган харажатлар миқдори эса 2007 йил бюджетида 7 фоизни ташкил этмоқда.

Шулар қаторида бюджетда белгиланган харажатлардан ташқари, ҳукуратимиз томонидан

ҳар йили ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни аниқ ижтимоий муҳофаза қилиш ва уларга ижтимоий хизмат кўрсатишни янада кучайтиришга қаратилган махсус қарорлар қабул қилинади.

Жамиятимизда сиёсий барқарорлик ва ижтимоий адолатни қарор топтиришнинг муҳим воситаси бўлмиш, ҳаётимизда қадимдан ўзини оқлаб келаётган маҳалла идораси бу масалада алоҳида ўрин тутиши ҳақида гапириш ортиқча.

Кенг халқ оммасини давлат ва ҳокимият идоралари билан бамисоли кўприкдек боғлаб турадиган бу ноёб тизим мамлакатимизда ижтимоий муҳофаза сиёсатини амалга ошириш йўлида кўшаётган улкан ҳиссаси билан халқимиз назарида катта обрў қозонаётгани бежиз эмас, албатта.

Бир сўз билан айтганда, бугун юртимизда ҳар томонлама мустаҳкам ҳуқуқий асосга эга бўлган ишончли ижтимоий ҳимоя тизими шаклланди ва у амалда ўзини оқламоқда.

Аmmo бундай ўта муҳим йўналишда эришилган ютуқларни қайд этган ҳолда, ҳали ечилмаган масалалар, бартараф этиш зарур бўлган кўпгина муаммолар борлигини ҳам тан олишимиз лозим.

Бу борада биринчи навбатда олиб бораётган сиёсатимизнинг ҳуқуқий асосларини ва қонуний нормаларини янада такомиллаштириш устида ишлашни ҳаётимизнинг ўзи тақозо этмоқда.

Бу ўринда гап ана шу асос ва нормаларни замон талабларига мос равишда аниқ-равшан белгилаб қўйиш, мавжуд қонунчилик базасини қайта қўриб чиқиш ва амалдаги ҳуқуқий-меъерий ҳужжатларга тегишли қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш зарурати, бугун мавжуд бўлган ижтимоий ҳимоя тизимининг самарадорлигини ошириш масаласини кун тартибимизга қўйиш ҳақида бормоқда.

Энг муҳими, ёрдамга эҳтиёж сезиб яшайдиган оилалар ва одамларнинг барчасига бир кўз билан қарамасдан, балки ҳар бир тоифанинг ўзига хос қийинчилиги ва дарди, ғаму ташвишларини яқиндан ўрганиб, бу эҳтиёжларни қондиришга қўлимиздан келганча ҳаракат қилишимиз керак.

Бу борада амал қилаётган нормаларни нафақат янада чуқурлаштириш, балки давлат ва жамиятимиз томонидан берилаётган ёрдам миқдорларини имкон даражасида ошириш бўйича ҳам тегишли чора-тадбирларни жорий қилиш зарур.

Олдимизда турган яна бир долзарб вазифа — биринчи галда, ёш авлоднинг ҳар томонлама соғлом бўлиб туғилишига алоҳида аҳамият қаратиш, «Соғлом она — соғлом бола» деган шиор остида катта эътибор билан бошлаган ҳаракатимизни давом эттириш ва унга том маънода янги туртки бериш, бу муаммога замонавий кўз билан

қараш ва етарли даражада маблағ ажратиш масалалари доимий диққат марказимизда туриши даркор.

Нега деганда, очиқ айтадиган бўлсак, аслида бизни қийнайдиган кўпгина ҳаётий муаммоларимиз худди шу масалага эътиборсизлигимиздан бошланади.

Айни вақтда, барча «Меҳрибонлик уйлари» ва махсус мактаб-интернатларнинг ижтимоий аҳволини ва моддий-техник базасини танқидий кўриб чиқиш, шу асосда зарур чора-тадбирларни амалга ошириш, етим-есир, қаровчисиз қолган болаларга эътиборни янада кучайтириш, мухтасар айтганда, «Сен ёлғиз эмассан» деган шиорни жамиятимиз ҳаётига чинакамига жорий этиш ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Албатта, ён-атрофимизда ёрдамга эҳтиёж сезиб яшайдиган ёлғиз кексалар ва ногиронларга ҳамдард бўлиб, уларга зарур кўмак ва маънавий мадад бериш масаласи ҳам кун тартибидан асосий ўрин эгаллаши керак.

Ана шундай ночор ва ёрдамга муҳтож одамларнинг оғирини енгил қилишга, уларга хизмат кўрсатишга ўзини бағишлаган инсонлар — бево-сита «Меҳрибонлик», «Саховат» ва «Мурувват» уйларида ишлаётган ҳамшира, тарбиячи ва шифокорларнинг, шу соҳага дахлдор мутахассис ва хизматчиларнинг меҳнатини тўғри баҳолаш, улар-

ни рағбатлантириш масаласини ҳам кўриб чиқишимиз зарур.

Шу билан бирга, мамлакатимиз аҳолисининг қарийб ярмини ташкил қиладиган ёшларимизнинг ҳаётий манфаатларини таъминлаш — бу уларнинг замонавий таълим ва тарбия олиши, зарур касб-ҳунарларни эгаллаши бўладими, иш ўрнига эга бўлиши, ўз қобилияти ва салоҳиятини юзага чиқариши учун имконият яратиш бўладими, ёш оилаларни қўллаб-қувватлаш, оёққа туришида кўмак бериш бўладими — бу масалаларнинг барчаси биз учун энг муҳим ва устувор вазифа бўлиб қолаверади.

Табиийки, «Ижтимоий ҳимоя йили»да эл-юртимизга кўп хизмати сингган, ҳозир ҳам ўзининг ҳаётий ўғитлари билан ибрат бўлиб келаётган муҳтарам фахрийлар ва пенсионерларимизнинг соғлом ва мазмунли умр кечириши учун шароит яратиб бериш бўйича аввалги йилларда бошлаган ижобий ишларимизни албатта давом эттирамиз.

Ўз-ўзидан равшанки, ижтимоий ҳимоя масаласи — бу фақат давлат ва ҳокимият ташкилотлари, ижтимоий таъминот ва хайрия муассасаларининг иши бўлиб қолмаслиги лозим. «Ижтимоий» деган сўзнинг кўпчиликка, жамоатчиликка мансуб деган маънони ифода этишини инобатга оладиган бўлсак, бу ўта муҳим масала жамияти-

мизнинг, барчамизнинг бурчимизга айланиши даркор.

Айнан мана шундай қараш ва ёндашув «Ижтимоий ҳимоя йили» бўйича ҳукуматимиз томонидан ишлаб чиқиладиган давлат дастурининг асосий ғояси ва маъно-моҳиятини белгилаб бериши зарур.

Бу дастурни тайёрлаш жараёнида давлат ва нодавлат ташкилотлари, ҳокимият идоралари, маҳалла, хотин-қизлар ва ёшлар ташкилотлари, кенг жамоатчилигимиз ўзларининг амалий таклифлари, фикр-мулоҳазалари билан фаол иштирок этишига ишонаман.

Чунки ҳаммамиз яхши тушунамиз, 2007 йилга «Ижтимоий ҳимоя йили» деб ном берганимиз шу йўлда олдимизда турган вазифаларнинг маъно-мазмуни ва пировард натижаларини янада кучайтириши билан жамиятимизда ўзаро қадр-қиммат, меҳр-оқибат туйғусини, энг катта бойлигимиз бўлмиш тинчлик ва осойишталикни мустаҳкамлашга, ҳаётимизни янада обод ва фаровон этишга хизмат қилади. Бунга ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Қадрли юртдошларим, азизларим!

Бугунги фурсатдан фойдаланиб, барчангизга, сиз орқали бутун халқимизга яна бир бор ўзининг чуқур ҳурмат ва эҳтиромимни билдиришга рухсат бергайсиз.

Жамиятимизни янгилаш, ҳаётимизни ҳеч кимдан кам бўлмайдиган даражага кўтариш йўлида бундан ўн беш йил олдин бошлаган ишларимизда халқимизга Аллоҳнинг ўзи куч-қувват берсин, ўзи мададкор бўлсин.

Амалга ошираётган эзгу ишларимизнинг самараси ва ҳосилидан баҳраманд бўлиш барчамизга насиб этсин.

*Ўзбекистон Республикаси
Конституциясининг 14 йиллигига
бағишланган тантанали маросимдаги
маъруза, 2006 йил 7 декабрь*

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ

Азиз юртдошларим, ватандошларим!

Авваламбор, барчангизни кириб келаётган янги — 2007 йил билан чин қалбимдан самимий муборақбод этаман.

Бугун биз якунига етиб бораётган 2006 йилни кузатар эканмиз, йил давомида бошимиздан кечирган қувончли ва ташвишли кунларни, юртимиз ҳаётидаги муҳим ва унутилмас воқеаларни беихтиёр ҳаёлимиздан ўтказишимиз табиийдир.

Ўз поёнига етаётган йил мамлакатимизнинг тараққиёт йўлида, ҳаётимизнинг барча йўналишларида олдин бошлаган ислоҳотларни чуқурлаштириш, жамиятимизни янгилаш, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш, халқимизнинг фаровонлигини оширишда алоҳида ўрин эгаллайди, десак, ўйлайманки, хато бўлмайди.

Иқтисодиётимизнинг барқарор ўсиш суръатлари 107,2 фоизни ташкил этгани, харидорбоп маҳсулотларимизни четга сотиш, яъни, экспорт миқдори тахминан 30 фоизга, олтин-валюта за-

хираларимиз 33 фоизга, давлат бюджетимизнинг ҳажми 27 фоизга ўсгани, шулар ҳисобидан, меҳнатчиларимизнинг реал иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар 36 фоизга кўпайгани, инфляция — нарх-навонинг ўсиш даражаси эса 7 фоиздан ошмагани мамлакатимиз жорий йил мобайнида қандай юксак марраларга эришганининг яққол тасдиғидир.

Шу билан бирга, «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» доирасида амалга оширган тадбирларимиз, саховат ва мурувват туйғулари билан йўғрилган саъй-ҳаракатларимиз, шу мақсадда 280 миллиард сўмдан зиёд давлат бюджети ва ҳомийлик маблағлари сарфлангани аҳолининг, авваламбор, кўмак ва мададга муҳтож тоифаларнинг оғирини енгил қилишда катта амалий ёрдам бўлди, десак, айтиш ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўтган йили иқтисодиётимизни ривожлантириш, эл-юртимиз фаровонлигини ошириш йўлида қўлга киритган ана шундай ютуқларимиз юртимизда демократик давлат ва фуқаролик жамияти барпо этиш, қисқа ва лўнда қилиб айтадиган бўлсак, мамлакатимизни модернизация қилиш, сиёсий ва иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш, давлат бошқарувини либераллаштириш жараёнлари билан чамбарчас боғлиқ эканини яхши англаб олишимиз зарур.

Шу борада амалга оширилаётган қатъий ўзгаришлар, авваломбор, ҳаётга татбиқ этилаётган ислохотларни замон талаблари даражасига кўтариш, хусусий мулк эгаларига, кичик бизнес ва тадбиркорликка, қишлоқ хўжалиги соҳасида фермерлик ҳаракатига ҳам қонуний, ҳам амалий жиҳатдан кенг йўллар очиб бериш, уларни жамиятимизнинг ҳақиқий таянчи ва суянчи, мамлакатимиз истиқболининг ҳал қилувчи кучига айлантириш масалаларига қаратилгани ва бу вазифалар бундан буён ҳам давлатимизнинг эътибор марказида бўлишини таъкидламоқчиман.

Халқимизнинг эзу орзу-умиди бўлмиш баркамол авлод, комил инсон тарбиясини ўз олдига мақсад қилиб қўйган умуммиллий дастурларимиз, шу жумладан Кадрлар тайёрлаш ва Мактаб таълимини ривожлантириш дастурларини амалга ошириш йўлида бажарган ишларимиз жамиятимизни янги босқичга кўтариш, юксак марраларни эгаллашга хизмат қилаётганини ҳозирнинг ўзида кузатиш қийин эмас.

Бугунги ҳаётимизнинг кўзга ташланаётган муҳим аломатлари ва моҳияти ҳақида гапирганда, аввало, юртдошларимизнинг ички дунёси, онгу тафаккури тубдан янгиланиб, ижтимоий ва сиёсий фаоллиги тобора ортиб бораётгани — буларнинг барчаси замонамиз қанчалик ўзгараётгани-

нинг энг ёрқин белгиси, десак, ўйлайманки, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Ишончим комил, мана шу саховатли Ўзбекистон заминида яшаётган барча инсонлар, миллати, тили ва динидан, қараш ва эътиқодидан қатъи назар, бугунги ва эртанги ҳаётимизнинг энг катта бойлиги, Аллоҳнинг ўзи бизга инъом этган бебаҳо неъмат бўлмиш юртимиздаги тинчлик-осойишталик ва барқарорлик, жамиятимизда мустаҳкамланиб бораётган ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатлик эканини чуқур англайди ва юксак қадрлайди.

Азиз дўстлар!

Бугун, барчамиз байрам дастурхонлари атрофида жамулжам бўлиб ўтирган мана шу файзли оқшомда, табиийки, ўй-хаёлларимиз, фикру зикримиз янги йил билан чамбарчас боғланиб, бу йил ҳам оиламизга, элу юртимизга тинчлик-омонлик, яхшилик ва тўкинлик олиб келсин, деб эзгу ният қиламиз.

Ана шундай орзу-умидларнинг ушалиши учун кириб келаётган янги йилда ҳам энг устувор вазифамиз — авваламбор, ён-атрофимиз ва дунёдаги ўта мураккаб вазиятни инобатга олган ҳолда, халқимизни ҳар қандай хавф-хатарлардан асраш, уйимиз, оиламиз, Ватанимизнинг осойишталиги ва барқарорлигини, сарҳадларимиз дахлсизлигини сақлаш мақсадида бутун кучимизни са-

фарбар этишимиз зарур, десам, ўйлайманки, бу фикрга сиз, қадрли юртдошларим албатта қўшиласиз.

Айни вақтда мамлакатимизнинг барча соҳаларида олиб борилаётган ислохотларни жадаллаштириш, аҳолимизнинг қабул қилинаётган қарорлардан хабардор бўлиш ва уларнинг ижросини таъминлашга таъсир ўтказиш имконини кенгайтириш, жамоатчилик назоратини янада кучайтириш — ўз олдимизга қўйган юксак мақсадларга етиш учун ғоят муҳим аҳамият касб этади.

Ижтимоий-иқтисодий соҳаларни ривожлантириш, аҳоли эҳтиёжларини таъминлаш бўйича 2006 ва ундан олдинги йилларда бошлаган ижобий ишларимизни изчил давом эттириш, жумладан, ишчи-хизматчиларимизнинг ойлик иш ҳақи ҳамда пенсия, стипендия ва нафақалар миқдорини ўтган йилга нисбатан кўпроқ ошириш масаласи ҳам янги йилдаги режаларимиз қаторига киради.

Айниқса, азиз фарзандларимизнинг келажагини ўйлаб бор куч ва имкониятларимизни ишга солиш, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, табаррук кексаларимизнинг иззат-ҳурматини жойига қўйиш сингари масалаларга ҳам доимий эътибор қаратишимиз табиий.

Шу маънода, 2007 йилга «Ижтимоий ҳимоя йили» деб ном берганимиз замирида ҳам, авва-

ло, ҳаётимизни янги босқичга кўтариш, муҳтож инсонлар ва кам таъминланган оилаларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, энг муҳими, жамиятимизда ўзаро қадр-қиммат, меҳр-оқибат ва бағрикенглик муҳитини мустаҳкамлаш каби олижаноб мақсадлар мужассам экани барчамизга аён.

Бир сўз билан айтганда, 2007 йилда амалга оширадиган режа ва дастурларимизнинг маъномазмуни ва пировард натижаси ўтган йиллардиган асло кам бўлмайди, деб ишонтириб айтишга барча асосларимиз бор.

Азиз дўстларим, биродарларим, қадрли ватандошларим!

Мана шундай шукуҳли дамларда ер юзидаги барча мўмин-мусулмонлар қатори муборак Қурбон ҳайитини шоду хуррамлик билан байрам қилаётган сиз, азизларни, бутун халқимизни чин дилдан қутлаб, ўзимнинг самимий тилакларим, меҳр ва ҳурматимни изҳор этаман. Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат ва омад тилайман.

Янги — 2007 йилнинг қадами қутлуғ ва хосиятли келсин!

Хонадонларимиздан файзу барака аримасин!

Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин!

Янги йил барчамизга муборак бўлсин!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Ҳурматли аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, Қуроли Кучларимиз фахрийлари!

Сизларни, Ватан ҳимоячиси деган шарафли ва олижаноб ишга ўзини бағишлаган барча юртдошларимизни мамлакатимиз ҳаётидаги қутлуғ сана — Ватан ҳимоячилари куни ва Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларининг ўн беш йиллиги билан чин қалбимдан муборакбод этаман.

Биз ўтган 15 йил мобайнида юртимизда замонавий талаб ва андозаларга жавоб берадиган Қуроли Кучларимизни барпо этиш, мамлакатимиз мустақиллиги, хавфсизлиги ва ҳудудий яхлитлигини таъминлаш, барқарор ва изчил демократик тараққиётимизнинг ишончли кафолати бўлган миллий армиямизни шакллантириш йўлида кўлами ва моҳияти жиҳатидан том маънода улкан ишларни амалга оширдик.

Мамлакатимизда қабул қилинган Миллий хавфсизлик концепциясига асосланиб, Марказий

Осиё минтақасида тез суръатлар билан ўзгариб бораётган ижтимоий-сиёсий вазиятни ҳисобга олган ҳолда, юзага келаётган таҳдид ва хатарларнинг ҳар томонлама чуқур таҳлили ва Қуролли Кучларни барпо этишнинг мутлақо янги принциплари негизида армиямизни ислоҳ қилиш бўйича узоқ муддатга мўлжалланган Дастур яратилди. Бу борада биз ўз олдимизга қўйган бош мақсад — ихчам, тезкор ва ҳаракатчан, замонавий қурол-яроғ ва техника билан таъминланган, стратегик ва тактик вазифаларни самарали ҳал эта оладиган, сарҳадларимиз дахлсизлиги, юртимиздаги тинчлик ва барқарорликни бузишга қаратилган ҳар қандай ёвуз ҳаракат ва хуружларни бартараф этиш ва уларга муносиб зарба беришга қодир бўлган кучли армияни яратишдан иборат эди.

Шундай ўта муҳим ва ўта масъулиятли вазифаларни амалга ошириш йўлида ғоят қисқа вақт ичида чегаравий минтақалар, ҳарбий округлар тузилди. Мудофаа вазирлигининг бўлинма ва қисмларини, чегара қўшинларини, шунингдек, бошқа вазирлик ва идораларнинг ҳарбий тузилмаларини ягона, кучли тизимга бирлаштирган Қуролли Кучларимизнинг таркиби ва жойлашуви қайта кўриб чиқилди, уларнинг ўзаро уйғун ҳаракатини таъминлайдиган ва мувофиқлаштирадиган яхлит тизим шакллантирилди.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг Бирлашган штаби тузилди ва у бугунги кунда ўқув-машқ тайёргарлиги, тезкор-стратегик бошқарув ва режалаштириш, қўшинларнинг жанговар фаолиятини ташкил этиш сингари масъулиятли ишларга раҳбарлик қилиш бўйича муваффақиятли фаолият кўрсатмоқда.

Қуролли Кучларимиз ва уларнинг асосий жанговар бўлинмаларининг принципиал нуқтаи назардан мутлақо янгича ташкилий-таркибий тузилмаси жорий этилди. Бўлимлар, роталар, полклар, ёрдамчи бошқарув пунктлари ва шу каби етарли самара бермайдиган бўлинмалар тугатилди. Бу ўзгаришлар ўз навбатида армиямиз ва уни қисмларининг юқоридан қуйигача бўлган қурилишини тубдан қайта ташкил этиш, уларнинг ҳаракатчанлиги ва тезкорлигини, жанговар имкониятларини кучайтириш, энг муҳими, барча даражадаги командирларнинг мустақиллигини таъминлаш ва масъулиятини ошириш имконини берди.

Шу билан бирга, ўта муҳим жанговар топшириқларни бажаришга йўналтирилган Махсус операциялар бўйича кучларнинг қисмлари ташкил этилди. Ўзига хос алоҳида тайёргарлик тизимига эга бўлган, замонавий қурол-аслаҳалар билан таъминланган ушбу бўлинмалар эҳтимол тугилаётган душманнинг ҳар қандай тажовузкорона

хатти-ҳаракатларига муносиб зарба беришга қодир қудратли куч сифатида шаклланди. Сурхондарё, Қашқадарё, Тошкент вилоятлари тоғли ҳудудларига суқилиб кирган халқаро террорчиларнинг жангари тўдаларини йўқ қилиш бўйича амалга оширилган операциялар бунинг яққол тасдиғидир.

Айни пайтда муддатли ҳарбий хизматнинг бир йилгача қисқартирилган, қўшинларнинг сифат таркибини яхшилаш ва уларнинг сафини тўлдириш тартибларининг такомиллаштирилгани, замонавий қурол-аслаҳа билан таъминлангани, сафарбарлик-чақирув резерв хизмати жорий этилгани, шартнома-контракт асосидаги хизматга ўтиш жараёни амалда яқунлангани армиямизнинг қиёфасини, унинг мазмун-моҳияти ва жанговар қобилиятини тубдан ўзгартирганини қайд этиш зарур.

Қуролли Кучларимизнинг жанговар салоҳиятини кескин ошириш, армиямизда соғлом маънавий муҳитни мустаҳкамлаш, профессионал тайёргарлик даражасини юксалтиришда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган сержантлар тайёрлаш мактаблари барпо этилди ва улар замонавий жанговар-ўқув базалари билан таъминланди. Бугун сержантлар таркиби армиямизнинг том маънодаги таянч устунига айлангани, улар аскарларнинг устози, офицерларнинг энг яқин ёрдам-

чисига айланиб бораётганини алоҳида таъкидлашимиз зарур.

Мустақиллик йилларида барча бўғиндаги командирларнинг юқори профессионал қобилияти ва малакасини таъминлаш, уларнинг интеллектуал савиясини ҳар томонлама ривожлантиришга қаратилган офицер кадрлар тайёрлаш тизими яратилди. Бу эса Қуролли Кучларимиз таркибини сифат жиҳатидан бутунлай ўзгартириш ва уларни бугунги кун талабларига жавоб берадиган, пухта тайёргарликка, замонавий фикрлаш қобилиятига эга бўлган командирлар билан тўлдириш имконини бермоқда.

Ҳозирги кунда Қуролли Кучларимиз сафларида хизмат қилиш Ўзбекистоннинг ҳар бир фуқароси учун нафақат конституциявий бурч, балки мамлакатимизда орзу қилишга сазовор касбга айланди, десак, айтиш ҳақиқатни айтган бўламиз.

Бу фикрни сўнгги йилларда Қуролли Кучларимизга муддатли ҳарбий хизматчиларни қабул қилиш асосан танлов орқали амалга оширилаётгани ҳам тасдиқлайди. Фарзандларимиз армия сафида ҳарбий мутахассисликларни эгаллаш билан бирга, жисмоний ва маънавий жиҳатдан чиниқиб, иродаси тобланмоқда, қатъий ҳаётий позицияси шаклланмоқда, энг муҳими, улар Ватан ҳимояси учун доимо тайёр турадиган фидойи инсонлар бўлиб камол топмоқда.

Шуни алоҳида қайд этишимиз жоизки, кейинги вақтда хорижий мамлакатлар, биринчи галда Россия Федерацияси билан ҳарбий-техник ҳамкорлик соҳасида салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. Қўшинларимизнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, ҳарбий хизматчилар ва улар оила аъзоларининг моддий, ижтимоий-маиший шароитларини яхшилаш масаласи ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлиб келмоқда. Жумладан, сўнгги йилларда муддатли ҳарбий хизматчилар, сержант ва офицерлар таркибининг молиявий таъминот миқдори қарийб икки барабар оширилди.

Мухтасар қилиб айтганда, бугун Ўзбекистон ўзининг ихчам, тезкор ва ҳаракатчан, етарли даражада қуролланган, мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлиги ва чегараларимиз дахлсизлигини, юртимиздаги барқарорликни, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётини ишончли ҳимоя қилишга қодир миллий армиясига эга, деб гурур ва ифтихор билан айтиш учун барча асосларимиз бор.

Азиз ватандошлар!

Биз бугун ғоят мураккаб ва нотинч замонда яшамоқдамиз. Марказий Осиё минтақасида ҳали-бери сақланиб қолаётган қалтис вазият, бутун дунёда давом этаётган низо ва қарама-қаршиликлар, тобора кўлами кенгайиб бораётган терро-

ризм, экстремизм ва наркоагрессия хавфи бизда жиддий ташвиш уйғотмасдан қолмайди, албатта.

Буларнинг барчаси шу муқаддас заминда яшаётган, мамлакатимиз тақдири ва келажаги учун бефарқ бўлмаган ҳар бир инсондан доимо хушёр ва огоҳ бўлишни, Қуролли Кучларимизнинг жанговар тайёргарлигини мустаҳкамлашни, давлатимиз сарҳадларини қўриқлаш ва ҳимоялашни кучайтиришни, бунинг учун мавжуд бўлган барча куч ва имкониятларимизни сафарбар қилишни тақозо этади.

Шу муносабат билан қуйидаги вазифаларни амалга ошириш зарур, деб ҳисоблайман:

биринчидан, хавфсизликка қарши қаратилган замонавий таҳдид ва хатарларни таҳлил қилиш бўйича бошланган тизимли ишларимизни давом эттириш ва чуқурлаштириш, мавжуд хатарларнинг яқин ва узоқ муддатларда юзага келиши мумкин бўлган оқибатларини аниқлаш, Қуролли Кучларимизнинг мамлакатимиз хавфсизлиги ва барқарорлигига нисбатан ҳар қандай таҳдидларга муносиб ва самарали тарзда қарши тура олиш имкониятларини баҳолашга танқидий нуқтаи назардан ёндашиш;

иккинчидан, қўшинларнинг замонавий қурол-яроғ ва техника, ўта аниқ ишлайдиган қуроллар, бошқарув ва алоқанинг электрон, компьютерли

тизимлари билан, шунингдек, ишончли анжом-аслаҳа ва шахсий ҳимоя воситалари билан таъминланишини янада юксалтириш, пировард натижада бирлашма ва қисмлар, биринчи галда терроризмга қарши бўлинмаларнинг таъминот даражасини, жанговар тайёргарлиги, ҳаракатчанлиги ва тезкорлигини оширишга алоҳида эътибор қаратиш;

учинчидан, шахсий таркибнинг ўқув-жанговар ва машқ тайёргарлиги тизимининг самарадорлигини кучайтириш, ҳарбий хизматчиларнинг юксак интизомини таъминлаш, уларга ишониб топширилган замонавий қуроллар ва техникадан моҳирона фойдаланиш бўйича амалий кўникмаларни такомиллаштириш. Ҳарбий хизматчиларнинг шахсий ва гуруҳ таркибидаги тайёргарлик даражаси, интеллектуал салоҳиятини оширишни таъминлайдиган моделлаштириш, симуляция ва ҳарбий таълимнинг бошқа замонавий усуллари кенг жорий этиш лозим.

Барча бўғиндаги командирларнинг энг муҳим вазифаси — армиядаги тарбиявий ишларни янада такомиллаштириш, ҳар қайси ҳарбий хизматчи онгида мамлакатимиз тақдири учун чуқур масъулият туйғусини мустаҳкамлаш, уларда юксак маънавий ва ахлоқий фазилатларни тарбиялаш, фаол ҳаётий позицияни шакллантириш, ватанпарварлик ҳиссиётини кучайти-

ришдан иборат эканини яхши англаб олишимиз зарур.

Ҳарбий тайёргарлик даражаси ва ҳарбий хизматчилар билан олиб бориладиган тарбиявий ишлар сифатини оширишда ҳар йили ўтказиладиган ва анъанага айланиб қолган «Энг яхши сержант», «Энг яхши гуруҳ командири», «Энг яхши взвод командири», «Энг яхши батальон командири» каби йўналишлар бўйича танловлар айниқса муҳим аҳамият касб этаётганини таъкидлаш даркор.

Бу ишларнинг барчасидан кўзланган бош мақсад — юксак жанговар тайёргарлик ва профессионализмни, ҳарбий интизомни мустаҳкамлаш бўйича қўшинларда ўзаро мусобақа руҳини кучайтириш, сержант ва офицерларда етакчилик хусусиятларини ривожлантириш, ҳарбий жамоаларда соғлом маънавий-ахлоқий муҳитни шакллантиришдан иборатдир.

Шу боис ана шундай танловларни бутун армия миқёсида ўтказиш тажрибасини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва кенгайтириш зарур, деб ҳисоблайман. Танловда қатнашадиган ҳарбий хизматчиларни муносиб тақдирлаш тизимини ҳар жиҳатдан такомиллаштириш, яъни танлов ғолибларига муддатидан аввал навбатдаги ҳарбий унвонлар бериш, уларни моддий рағбатлантириш миқдорини ошириш, ҳарбий ўқув юртларига

ўқишга киришда улар учун қўшимча имтиёзлар беришни кўзда тутиш даркор;

тўртинчидан, қўшинлар таркибини янада мақбул ҳолга келтириш, уларнинг ташкилий-таркибий тузилмасини, Қуроли Кучларни бошқариш тизимини такомиллаштиришга қаратилган ишларни изчил давом эттириш. Бу йўналишдаги энг муҳим вазифа — жанговар ҳаракатлар чоғида муваффақиятга эришишнинг ҳал қилувчи шартларидан бири бўлган бирлашма ва қисмларнинг тезкор ҳаракатланиш имконияти ва ҳарбий тайёргарлигини оширишдан иборат;

бешинчидан, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш, уй-жой ва маиший шароити, тиббий хизматдан фойдаланиш имкониятини яхшилаш каби аниқ мақсадларга йўналтирилган ишларни янада кучайтириш давлатимиз ва жамиятимизнинг асосий вазифаси бўлмоғи лозим.

Ўз-ўзидан аёнки, бу вазифанинг аҳамияти ва моҳияти 2007 йилнинг юртимизда «Ижтимоий ҳимоя йили» деб эълон қилингани билангина боғлиқ эмас, албатта. Ушбу масаланинг муҳимлиги ва долзарблиги шундаки, **ҳозирги мураккаб ва таҳликали даврда ҳар томонлама яхши тайёрланган, етарли даражада таъминланган ва ижтимоий ҳимояланган, қудратли Қуроли Кучларгина хавфсизлик ва барқарорликнинг, чегаралари-**

миз дахлсизлиги ва мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигининг, бир сўз билан айтганда, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётининг мустаҳкам таянчи ва ишончли кафолати бўла олади.

Бу ҳақиқатни барчамиз ҳеч қачон унутмаслигимиз зарур.

Яна бир бор сиз, қадрдонларимни Ватан ҳимоячилари куни, Ўзбекистон Қуроли Кучларининг ўн беш йиллик байрами билан самимий табриклайман.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, азму шижоат, шахсий ҳаётингизда бахту саодат, шарафли ҳарбий хизматингизда янги ютуқлар ва омад ҳамisha ёр бўлишини тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти,
Қуроли Кучлар Олий Бош қўмондони*

**РЕСПУБЛИКА БАЙНАЛМИЛАЛ
МАДАНИЯТ МАРКАЗИ ТАШКИЛ
ЭТИЛГАНИНИНГ 15 ЙИЛЛИГИГА
БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ
ҚАТНАШЧИЛАРИГА**

Муҳтарам ватандошлар!

Азиз дўстлар!

Ўзбекистон — бугунги кунда 130 дан зиёд миллат ва элат вакиллари тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро ҳамжиҳатлик шароитида аҳил-иноқ яшаб, меҳнат қилаётган кўп миллатли мамлакатдир.

Қадимий диёримизда асрлар давомида турли маданият ва цивилизациялар ёнма-ён яшаб келгани, бу эса бағрикенглик, тинчликпарварлик, саховат ва меҳр-оқибатлилик фазилатлари билан ажралиб турадиган халқимизнинг ўзига хос менталитети шаклланишида муҳим аҳамият касб этгани шубҳасиз.

Бу нафақат ноёб ўзига хослик, балки аҳамияти ва моҳияти жиҳатидан ҳар биримиз учун бебаҳо бўлган ғоят катта бойликдир. Бир томондан халқларнинг ўзига хослиги ва бетакрорлигини сақлаш учун, бошқа томондан — тарихан шакланган қадимий миллий маданиятлар, санъат ва халқ ижодиёти, юз йиллар давомида таркиб топган миллий анъана ва урф-одатларнинг ўзаро

яқинлашуви ва бир-бирини бойитиши учун, мамлакатимизда яшаётган турли миллат ва элат вакиллари ўртасида ўзаро ҳамжиҳатлик ва ҳурмат муҳитини қарор топтириш учун очилаётган имкониятларнинг нечоғли юксак аҳамиятга эга эканини ҳам алоҳида таъкидлашимиз лозим.

Инсонлар орасидаги ана шу ўзаро ҳурмат муҳити, улар қайси тилда сўзлашишидан қатъи назар, Ўзбекистон деб аталган умумий уйимизда ҳукм сураётган тинчлик, барқарорлик ва осойишталикнинг энг муҳим асоси ва гарови бўлиб хизмат қилмоқда.

Бир қарашда оддий туюладиган, аммо ғоят теран ва муҳим бўлган бундай тушунча ва ҳақиқатлар тўғрисида гапирар эканмиз, Сиз, миллий маданият марказлари раҳбарлари ва фаолларининг халқимиз фаровонлиги, осмонимиз мусоффолиги, фарзандларимиз ва набираларимиз келажаги йўлида қилаётган том маънодаги олижаноб ва фидокорона меҳнатингиз учун ҳар қанча таҳсин-тасаннолар айтсак арзийди.

Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, Республика байналмилал маданият маркази ўз фаолияти давомида мамлакатимизда миллатлараро ва фуқаролараро тотувликни янада мустаҳкамлашга қаратилган янги ғоя ва ташаббуслар пайдо бўлаётган ҳақиқий дўстлик уйига айланди.

Сизларни Республика байналмилал маданият маркази ташкил этилганлигининг 15 йиллиги билан чин юракдан табриклашга ва барчангизга самимий миннатдорлик туйғуларини изҳор этишга ижозат бергайсизлар.

Сизларга мустаҳкам соғлиқ, бахт-саодат, мамлакатимизнинг бугуни ва келажаги учун ғоят муҳим бўлган фаолиятингизда янгидан-янги муваффақиятлар тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

«ЎЗБЕКИСТОН ҲАВО ЙЎЛЛАРИ» МИЛЛИЙ АВИАКОМПАНИЯСИ ЖАМОАСИГА

Қадрли дўстлар!

Сизларни қутлуғ сана — «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпанияси ташкил этилганининг 15 йиллиги билан чин қалбимдан муборакбод этаман.

Ўтган йиллар мобайнида сифат жиҳатидан мутлақо янги, жаҳон андозаларига тўла жавоб берадиган Миллий авиакомпаниямизни шакллантириш борасида кенг кўламли, улкан аҳамиятга молик ишлар амалга оширилди. Бу ҳақли равишда юртдошларимиз қалбида фахр-ифтихор туйғуларини уйғотади.

Ўзбекистон фуқаро авиакомпаниясини ривожлантириш бўйича пухта ўйланган узоқ муддатли стратегиянинг жорий этилиши, авиакомпания жамоасининг фидокорона меҳнати ва юксак профессионал маҳорати туфайли сизларнинг корхонангиз мамлакатимиз ва халқаро миқёсда ҳаво орқали йўловчилар ва юк ташиш ҳамда авиация хизмати кўрсатиш тизимида ўзининг муносиб ўрнини эгаллади.

Соҳани тубдан ислоҳ қилиш, унинг ташкилий тузилмаси, бошқарув тизими ва менежмент ишларини такомиллаштириш, уларни замон талаблари даражасига кўтариш, самолёт паркини замонавий ҳаво кемалари билан тўлдириш борасида катта ишлар амалга оширилди ва оширилмоқда. Навигация тизими такомиллаштирилди, авиация хавфсизлигининг самарали тизими жорий этилди, авиакомпания учун малакали кадрлар тайёрлаш бўйича зарур база яратилди.

Бугунги кунда республикамиздаги деярли барча аэропортлар модернизация қилинди ва улар йўловчиларга жаҳон андозалари даражасида хизмат кўрсатмоқда. Бунинг натижасида уларнинг бештаси «Халқаро аэропорт» мақомига сазовор бўлди. Авиакомпания қошида энг замонавий авиация техникаларига техник хизмат кўрсатиш ҳамда таъмирлаш бўйича Марказий Осиё минтақасида ягона бўлган марказ ташкил этилди ва у самарали фаолият кўрсатмоқда.

Шуни ғурур билан таъкидлаш лозимки, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» рамзи туширилган авиалайнерлар бугун дунёнинг йигирмадан ортиқ давлатига — Ер қуррасининг деярли барча минтақаларига парвоз қилмоқда. Биргина 2006 йилнинг ўзида авиакомпания томонидан 1 миллион 700 минг нафар йўловчи ва 20 минг тоннадан

ортиқ юк ташилгани ҳам унинг муваффақиятларидан далолат беради.

Муҳтарам дўстлар!

Юртимизда ҳаво флоти ходими деган қийин ва мардонавор касб эгалари гоят юксак ҳурмат-эҳтиромга сазовордир. Сизларнинг ҳар бирингиз — учувчи ва штурманлар, муҳандис ва техниклар, борт кузатувчилари, ер усти хизмати диспетчерлари ва мутахассисларининг парвозлар хавфсизлигини таъминлаш, йўловчилар учун қулай шароитлар яратиш борасидаги фидокорона меҳнатингизни барчамиз юксак қадрлаймиз.

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпаниясининг халқаро ҳамкорликни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, мамлакатимиз нуфузи ва қудратини ошириш йўлида қўшаётган салмоқли ҳиссаси ҳам алоҳида эътибор ва таҳсинга лойиқдир.

Фурсатдан фойдаланиб, Миллий авиакомпаниямизнинг кўпмиллатли аҳил жамоасига ўз олдига қўйган эзгу мақсадларни рўёбга чиқаришда янгидан-янги муваффақиятлар тилайман. Сизларнинг барчангизга машаққатли ва олижаноб меҳнатингиз учун самимий миннатдорлик изҳор этаман.

Мусаффо осмон, мустаҳкам соғлиқ, бахт ва омад доимий ҳамроҳингиз бўлсин, азизларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

**ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ, ЭРКИН
ИҚТИСОДИЁТ ТАЛАБЛАРИНИ ТЎЛИҚ
ЖОРИЙ ЭТИШ, ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ
АСОСЛАРИНИ ҚУРИШ — ФАРОВОН
ҲАЁТИМИЗ ГАРОВИДИР**

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Бугунги йиғилишимиздан кўзланган асосий мақсад — юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар натижаларини ва 2006 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунларини танқидий баҳолаб, 2007 йилдаги муҳим ҳаётий аҳамиятга эга бўлган устувор вазифа ва йўналишларни белгилаб олишдан иборат.

Ўтган йил яқунларини таҳлил қилар эканмиз, қуйидаги ўта муҳим ва ўзига хос жиҳатлар ва хулосалар ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, Халқаро валюта жамғармасининг иқтисодиётимизнинг ўтган йилги ривожланиш яқунлари бўйича берган баҳолари, яъни ялпи ички маҳсулотимизнинг юксак ўсиш суръатлари ва макроиқтисодий ривожланиш натижалари, олтин-валюта захирасининг ошиши ва тўлов балансининг барқарорлигини таъминлайдиган экспорт ҳажмининг мисли кўрилмаган даражада кўпайиши барчамизни қувонтиради, албатта.

Давлат бюджети 93 миллиард сўм ёки ялпи ички маҳсулотга нисбатан 0,5 фоиз профицит билан бажарилди. Олиб борилаётган қатъий пул-кредит сиёсати ва пул айланмасининг изчил назоратда тутилиши монетар кўрсаткичларнинг барқарор даражасини таъминлаш, инфляция суръатини пасайтириш ва уни 6,8 фоизга олиб келиш имконини берди.

2006 йилда ялпи ички маҳсулот 7,3 фоизга ўсди. Ишлаб чиқариш ҳажмининг саноатда 10,8, қишлоқ хўжалигида 6,2 фоизга ошгани, инвестицияларнинг 11,4, қурилиш-пудрат ишларининг 12,8, хизмат кўрсатиш соҳасидаги кўрсаткичларнинг 19,5 фоизга ўсгани иқтисодий ривожланишнинг асосий омиллари бўлиб хизмат қилди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ўтган йилда эришилган ана шундай ўсиш суръатлари ва юксак макроиқтисодий кўрсаткичлар жамиятимизнинг барча соҳаларини тубдан ислоҳ қилиш ва янгилаш бўйича амалга оширилган кўп йиллик машаққатли ва мураккаб ишларнинг мантиқий натижаси, мамлакатимиз иқтисодиётини изчил ва барқарор ривожлантиришнинг амалий намоёни бўлди.

Масалан, 2006 йилда иқтисодиётнинг ўсиши, солиштирма нархларда олиб қараганда, 2000 йилга нисбатан 45 фоизни ташкил этди, бунда саноат ишлаб чиқариши 1,6 марта, қишлоқ хўжалиги

1,5 баробар, ташқи савдо айланмаси 1,7 марта, экспорт ҳажми 1,9, олтин-валюта захираси 3,7 баробар, реал иш ҳақи эса 4 марта ошганини кўриш мумкин. Шу билан бирга, инфляциянинг йиллик даражаси 4 мартадан зиёд пасайганини ҳам қайд этиш лозим.

Айни пайтда, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш борасида ҳам жиддий ютуқларга эришилди. Бунинг натижасида саноатда меҳнат унумдорлиги 1,7 марта ошди.

Шуниси диққатга сазоворки, ялпи ички маҳсулотнинг юқори суръатлар билан ўсиши анъанавий хом ашё тармоқлари ҳисобидан эмас, жаҳон бозоридаги қулай конъюнктура ва айрим хом ашё турлари ҳамда материаллар нархининг юқорилиги ҳисобидан эмас, балки, биринчи навбатда, рақобатга бардошли тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳамда замонавий хизмат кўрсатиш соҳаларини жадал ривожлантиришни белгилаб берадиган жиддий таркибий ўзгаришлар ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш эвазига таъминланмоқда.

2006 йилда саноатнинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 2000 йилдаги 14,2 фоиз ўрнига 22,1 фоизни, хизматлар кўрсатиш соҳасининг улуши 30 фоиз ўрнига 39,5 фоизни ташкил этди. Қишлоқ хўжалигида эса аксинча — бу кўрсаткич пасайиб, 32 фоиздан 24 фоизга тушди.

Ёқилғи-энергетика мажмуаси ва рангли металлургия тармоқлари юқори суръатларда ўсди. Ўтган йили фақат ёқилғи-энергетика мажмуасини ривожлантириш, реконструкция ва модернизация қилиш учун 250 миллион доллар ҳажмидаги хорижий сармоя жалб қилинди.

2006 йилда ўсиш суръати машинасозлик ва металлни қайта ишлаш саноатида 25,7 фоиз, кимё ва нефть-кимё саноатида 19,6 фоиз, озиқ-овқат соҳасида 28 фоиз, енгил саноатда 20 фоиз, ёғочни қайта ишлаш ва мебель саноатида 18 фоиз, қурилиш материаллари саноатида 12 фоизга ошди.

Иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлар, хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш фаоллигини ошириш ва молиявий барқарорлигини таъминлашда пухта ўйланган, биринчи навбатда, солиқ юкини камайтиришга қаратилган солиқ сиёсатининг ўтказилиши муҳим аҳамият касб этди. Ўтган йили юридик шахслар даромадлари (фойда)дан олинадиган солиқ ставкалари 15 фоиздан 12 фоизгача, дивиденд ва фоизлардан олинадиган солиқ 15 фоиздан 10 фоизгача, ягона ижтимоий тўлов эса 31 фоиздан 25 фоизгача камайтирилди. Экология солиғи бутунлай бекор қилинди.

Солиқ имтиёзларидан фойдаланиш натижасида республикамыз корхона, компания ва хўжалик-

лари 2006 йилда ўз молиявий ресурсларини кўшимча равишда 425 миллиард сўмга кўпайтирди. Бу эса инвестицияларнинг ўсиши, корхоналарнинг айланма маблағини тўлдириш ва меҳнатга ҳақ тўлашни ошириш учун кўшимча манба бўлиб хизмат қилди.

Иккинчидан, бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш, иқтисодий эркинлаштириш ва мулк ҳуқуқини ҳимоя қилишни мустаҳкамлашга қаратилган чораларнинг амалга оширилиши мамлакатимизда инвестиция муҳитини яхшилаш ҳамда ҳажми тобора ортиб бораётган хорижий сармояларни жалб қилишда ижобий таъсир кўрсатди.

2006 йилда молиялашнинг барча манбалари ҳисобидан ўзлаштирилган капитал маблағлар ҳажми 3 миллиард 140 миллион АҚШ долларига тенг даражани ташкил этди.

Иқтисодийга йўналтирилган сармояларнинг қарийб 50 фоизи технологияларни янгилаш ва замонавий ускуналар харид қилишга сарфланди.

Барча сармояларнинг 77,5 фоизини ташкил этадиган марказлашмаган сармояларнинг асосий ўсиши хорижий инвестицияларни тўғридан-тўғри жалб қилиш, корхоналарнинг ўз маблағи ва банк кредитлари ҳисобидан таъминланди.

Натижада йил давомида Қўнғирот сода заводи, Тўполанг ГЭСи ишга туширилди, «Ўзмет-

комбинат» акциядорлик ишлаб чиқариш бирлашмасида мис ва унинг қуйилмаларидан тасма ленталарини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди, «Кўкдудалоқ» қўшма корхонасида газни қайта ишлаш қувватининг биринчи навбати фойдаланишга топширилди, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида газни қисмларга ажратадиган қурилма, Газли — Саримой газ қузури қурилиши, тўқимачилик саноатида эса 11 та инвестиция лойиҳаси якунига етказилди, саноатнинг қатор етакчи тармоқларида йирик инвестиция лойиҳаларини амалга оширишга киришилди.

Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темир йўли қурилиши, Тошкент иссиқлик электр станциясини модернизация этиш, Навоий шаҳри аэропортини реконструкция қилиш, Резаксой ва Ҳангаронсой сув омбори ҳамда бошқа объектлар барпо этиш билан боғлиқ йирик лойиҳаларни амалга ошириш давом этмоқда. Арис — Ўзбекистон темир йўл тармоғи электрлаштирилди. Йўловчи ташиш поездларининг янги тезюрар йўналишлари ишга туширилди.

Йўл қурилиши дастурининг амалга оширилиши туфайли 2006 йилда халқаро транспорт тармоғи таркибига кирадиган 130 километр автомобиль йўли реконструкция қилинди, умумий фойдаланишда бўлган 2400 километр йўл таъмирланди, 34 та кўприк қурилди.

Умумий қиймати 186 миллион доллар бўлган, тўғридан-тўғри жалб этилган хорижий сармоялар иштирокида 53 та лойиҳа бўйича маблағларни ўзлаштириш якунланиб, маҳсулот ишлаб чиқариш бошланди. Жумладан, «Ўзбекенгилсаноат» давлат акциядорлик компаниясида — 11 та лойиҳа, Алоқа ва ахборотлаштириш агентлигида — 4 та, «Ўзбекчармпойабзали» акциядорлик компаниясида — 2 та ва республикамизнинг турли ҳудудларида 31 та лойиҳа амалга оширилди.

Учинчидан, одамларда мулкка бўлган муносабатни ўзгартириш, деҳқонларимизда ерга эгаллик ҳиссини шакллантиришга қаратилган иқтисодий ислоҳотларнинг изчил амалга оширилиши натижасида қишлоқ хўжалиги соҳасида чуқур ўзгаришлар рўй бермоқда. Қишлоқ меҳнаткашларининг дунёқараши ўзгармоқда, уларда ташаббускорлик, тадбиркорлик, ер ҳамда сув ресурсларига масъулият ва тежамкорлик билан муносабатда бўлиш каби фазилатлар янада яққол намоён бўлмоқда.

Ҳеч шубҳасиз, бугунги кунда қишлоқ хўжалиги самарадорлигини тубдан ошириш, сўнгги йилларда пахтачилик, ғаллачилик ва мева-сабзавотчиликда мўл ҳосил етиштириш, ишлаб чиқариш ҳажмларининг ўсишида чуқур ўйланган ва изчиллик билан амалга оширилаётган ислоҳотлар

асосий омил бўлаётганини барчамиз яхши англаймиз.

Шуни мамнуният билан қайд этиш жоизки, фермер хўжаликлари амалда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий шаклига, уни барқарор ривожлантиришни таъминлашда етакчи ҳаракатлантирувчи кучга айланди.

Ҳозирги пайтда республикамызда 190 мингга яқин фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда ва уларда салкам 1,4 миллион киши меҳнат қилмоқда.

Агар 2000 йилда етиштирилган пахта ҳосилининг 21 фоизи фермер хўжаликлари ҳиссасига тўғри келган бўлса, 2006 йилда бу кўрсаткич 86 фоиздан ошиб кетди, бошоқли дон экинлари етиштириш бўйича эса 2000 йилда 15 фоизни ташкил этган бўлса, ўтган йили 75 фоиздан иборат бўлди.

Биргина 2006 йилнинг ўзида 666 та ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш ҳисобидан 74 мингга фермер хўжалиги тузилди, уларнинг ярмидан кўпи мева-сабзавотчиликка ихтисослашганини таъкидлаш лозим.

Қишлоқ жойларда бозор иқтисодиёти тамоийилларига асосланган меҳнат кооперациясининг янги шакллари, янгича хўжалик муносабатлари тизими қарор топмоқда.

Жумладан, фермер хўжаликлари томонидан мева-сабзавот маҳсулотлари ва узум етиштиришга

ҳамда уларни қайта ишлашга ихтисослашган қарийб 200 та агрофирма ташкил этилди, қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаб чиқаришга хизмат кўрсатиш, транспорт хизмати, маҳсулотларни қадоқлаш, жойлаш ва экспорт қилиш ҳамда шу каби бошқа хизматлар кўрсатиш бўйича ишлаб чиқариш ва бозор инфратузилмаси шаклланди.

Тўртинчидан, миллий иқтисодиётимизнинг экспорт салоҳияти жадал ривожланиб, тобора рақобатга бардошли бўлиб бораётгани 2006 йилда эришган асосий натижаларимиздан бири бўлди.

Экспорт корхоналаримиз фаолиятининг энг муҳим йўналишига, бутун иқтисодиётимизнинг ривожланиш натижаларини баҳолаш мезонига айланди.

Бугунги кунда деярли кўпгина тармоқ ва корхоналаримиз ташқи иқтисодий фаолиятга тўлиқ жалб этилган бўлиб, ташқи бозорларни фаоллик билан ўзлаштирмоқда.

Биргина 2006 йилнинг ўзида товар маҳсулотларини экспорт қилиш ҳажми 31,5 фоизга ўсиб, 2000 йилга нисбатан 2 мартадан кўпроқ ортди.

Ташқи савдо айланмасининг ижобий сальдоси йил давомида қарийб 2 миллиард АҚШ долларигача ўсди.

Шу борада эътиборингизни муҳим бир масалага қаратмоқчиман.

Экспорт ҳажмининг ана шундай ўсиши биз учун анъанавий ресурслар бўлмиш пахта толаси, қимматбаҳо металллар ва турли хом ашё етказиб бериш ҳисобига эмас, балки, асосан, автомобиллар, нефть-кимё ва металл маҳсулотлари, минерал ўғитлар, ип-калава ва газлама, трикотаж буюмлар, сим-кабель маҳсулотлари, қурилиш материаллари ва бошқа шу каби кўплаб экспорт товарлари ҳажми ва турларини кўпайтириш эвазига таъминланмоқда.

Буни экспорт ҳажмида тайёр маҳсулотлар ва хизматларнинг улуши 53 фоиздан ошгани, пахта толасининг улуши эса 17 фоизгача камайгани ҳам яққол тасдиқлайди.

Бешинчидан, 2006 йилда аҳоли бандлигини ошириш, халқимиз турмуш даражасини босқич-ма-босқич юксалтириш йўлида сезиларли қадамлар қўйилди.

Барча тоифадаги ишчи-ходимларнинг реал иш ҳақи ўтган йилда 36 фоизга ўсди.

Ўтган йили иқтисодиётимизда амалга оширилган таркибий ўзгариш ва ўсиш суръатлари, кичик бизнес ва тадбиркорликни рағбатлантириш, хизмат кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантириш, одамларимизга касаначиликнинг турли шакллари билан шуғулланиши учун шарт-шароит яратиб бериш, муҳтож оилаларни чорва моллари билан таъминлаш борасида

қилинган кўпгина ишлар туфайли мамлакатимизда қарийб 570 мингта иш ўрни яратилди.

Айниқса, 2006 йилда йирик саноат корхоналари билан кооперациялашиш негизида касаначилик фаол ривожланиб, бунинг натижасида 60 мингдан зиёд иш ўрни ташкил этилди.

Мана шу билдирилган фикрлар нуқтаи назаридан ҳар қайси ҳоким ўз вилоятида қандай иш қилингани ҳақида ҳисоб берса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Шуни таъкидлаш жоизки, биз катта сармоя, маблағ талаб қилмайдиган касаначиликни йўлга қўйиш мақсадида жойлардаги ишлаб чиқариш корхоналарида бекор ётган турли хил дастгоҳ ва ускуналарни кўлидан иш келадиган одамларга, оилаларга бердик. Натижада 60 минг одам, 60 минг оила кўшимча даромадга эга бўлди. Шу одамларнинг, айтиш мумкинки, дунёқараши ўзгарди. Улар энди ўз оиласи, болалари олдида бошини кўтариб яшайди, эл-юрт, Ватан равнақига ўз ҳиссасини қўшади.

Шу маънода, бу масала бўйича ибратли тажрибаларни ўрганиш, кенг тарғиб этиш албатта фойдадан холи бўлмайди.

Иқтисодиётимизда қўлга киритилган марралар ҳақида гапирганда, шуни айтиш керак, бугунги дунёда нуфузли ташкилот бўлмиш Халқаро валюта жамғармасининг берган баҳоси кўп нарсани анг-

латади. Бундай ютуқлар замирида нима турибди? Албатта, пешона тери ва қаттиқ меҳнат.

Энг муҳими, инсон аниқ мақсад сари интилса, унга барча шарт-шароит яратиб берилса, моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирилса, у энг юксак марраларни эгаллашга қодир бўлади. Бизнинг мутахассислар, ёшларимиз қандай замонавий, юксак технологияларни ўзлаштира олаётганини кўриб турибмиз. Бугун касб-ҳунар коллежларини, олий ўқув юртларини битираётган болаларимиз ҳеч кимдан кам эмас.

Бу гаплардан мақсад шуки, биз ҳеч қачон Ўзбекистон эришган ютуқларни рўқач қилиб, қуруқ мақтаниш йўлига ўтганимиз йўқ ва ўтмаймиз ҳам.

Аксинча, бу борада реал натижалар ҳақида гапириш ўринли бўлади, деб ўйлайман. Масалан, таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш соҳасидаги ютуқларимизни олайлик. Бугун замон шиддат билан ўзгаряпти — унга ҳамқадам бўлиб яшаш ва ишлаш керак. Бунинг учун эса, аввало, интеллект, ақл-заковат керак.

Йилнинг ҳар чорагида ўтказиладиган ижтимоий ҳисоботлар натижаларига кўра, ўтган йили аҳолининг бандлиги 2,7 фоиз, шу жумладан, саноатда 9 фоиз ўсган, қишлоқ хўжалигида банд бўлганларнинг сони эса 4 фоизга камайган.

Аммо, бу йўналишда амалга оширилган ишларга қарамасдан, бугунги кунда мамлакатимизда вақтинчалик ишларда банд бўлганлар сони салкам 300 минг нафарни ташкил этаётганига, 560 мингдан зиёд киши ёки меҳнатга лаёқатли фаол аҳолининг қарийб 5 фоизи ишга жойлашишга муҳтож эканига алоҳида эътибор қаратишимиз зарур.

Бундай ҳолат аҳоли бандлиги муаммолари ҳали-бери ижтимоий сиёсатимизнинг зудлик билан ҳал қилиш талаб этиладиган ўткир ва долзарб масаласи бўлиб қолаётганини кўрсатади ва бу соҳада давлат ва жамоат ташкилотлари, аввало, маҳаллий ҳокимиятлар томонидан амалга оширилаётган барча ҳаракатларимизни янада кучайтиришни талаб қилади.

2006 йилда аҳолининг кам таъминланган ва муҳтож қатламларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва уларга моддий ёрдам кўрсатиш борасида аниқ йўналтирилган самарали чора-тадбирларни амалга ошириш, таълим, кадрлар тайёрлаш, соғлиқни сақлаш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш соҳаларида мақсадли умуммиллий дастурларни ҳаётга татбиқ этиш масалаларига катта эътибор қаратилди.

Фақатгина «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» дастурида кўзда тутилган тадбирлар ижроси учун қарийб 284 миллиард сўм, жумладан, 133 милли-

ард сўм бюджет маблағи, 151 миллиард сўмдан зиёд идора ва ташкилотлар, ҳомийлар маблағи сарфлангани ҳам шундан далолат беради.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш натижасида 1997 йилдан буён касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларда иқтисодиётимизнинг турли соҳа ва тармоқлари учун қарийб 600 минг нафар малакали ёш кадрлар тайёрланди.

Мана бу — бизнинг катта ютуғимиз. Биз 600 минг ёш, келажакка интилган, кўзлари ёниб турган йигит-қизларимизни ҳаётга тайёрладик. Уч йиллик ўқиш давомида замонавий касб ва дунёқараш эгаси бўлган, хорижий тилларни пухта билладиган ёш авлодимиз ҳаётга кириб келмоқда.

Биргина 2006 йилнинг ўзида 8 минг ўқувчи ўрнига эга бўлган 6 та академик лицей ва 70 минг ўринли 124 та касб-ҳунар коллежи қуриб, фойдаланишга топширилди, 8,7 миллиард сўмлик ва 15 миллион АҚШ доллари миқдоридagi ўқувлаборатория жиҳозлари харид қилинди.

Мактаб таълимини ривожлантириш дастурига мувофиқ 2006 йилда 61 та янги мактаб қуриб, фойдаланишга топширилди, 385 та мактаб капитал реконструкция қилинди, 530 та мактаб эса таъмирланди.

Фурсатдан фойдаланиб, яна бир масалани ўртага қўйиш жоиз, деб биламан. Агар биз 1997 йили Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини қабул

қилмасак, лицей ва коллежларни қуриш, нафақат қуриш, балки жиҳозлаш, уларда ишлайдиган малакали педагогларни, тегишли дастурларни тайёрлашни йўлга қўймасак, бу даргоҳларни битириб чиқадиган ёшларни ишга жойлаш масаласини ўйламасак, айтинглар, нима бўлар эди?

Фарзандлари келажagini ўйлаб яшаш — ўзбек миллатига хос фазилат.

Бугун мана шу дастурни бутун дунё эътироф этмоқда. Лицей ва коллежларни битирган минг-минглаб ёшларимиз нафақат юртимизда, балки хорижий мамлакатларда ҳам муваффақиятли ишламоқда.

Шу маънода, мамнуният билан айтиш мумкинки, мана шу ўн йил биз учун бекор ўтгани йўқ. Бу ишларимизнинг дастлабки ҳосилини кўра бошладик. Бизнинг ишимизга кимки баҳо бермоқчи бўлса, ана шу ёшларга, уларнинг онги ва дунёқарашига боқсин.

Ўқитувчилар ва умумтаълим муассасалари ходимларини моддий рағбатлантириш ҳамда уларнинг меҳнатига ҳақ тўлашнинг сифат жиҳатидан мутлақо янгича усуллари жорий этилди. Барча мактабларда меҳнатда ўрнак кўрсатган халқ таълими ходимларини рағбатлантиришга қаратилган мактаб директори фондлари тузилди ва ўтган йили шу фондлар орқали 190 минг нафарга яқин ўқитувчи рағбатлантирилди.

Соғлиқни сақлаш тизимини такомиллаштириш ва аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш сифатини ошириш, мамлакатимизда спортни, биринчи галда, болалар спортини ривожлантириш, тиббиёт ходимлари ва ижтимоий соҳа ходимлари меҳнатини рағбатлантириш масалаларига катта эътибор қаратилди.

Мамлакатимизнинг ўтган йилдаги ижтимоий-иқтисодий ривожланиш натижаларига яқун ясар эканмиз, ҳақиқатан ҳам, 2006 йил — бозор иқтисодиёти ва демократия йўлида чуқур ислохотлар амалга оширилган, иқтисодиётимиз юксак суръатлар билан ривожланган, эл-юртимизнинг турмуш даражасини юксалтириш борасида ижобий ўзгаришларга эришилган йил бўлди, деб ишонч билан айтишга барча асосларимиз бор.

Халқимизнинг белни маҳкам боғлаб, пешона тери тўкиб қилган машаққатли меҳнати эвазига эришилган бу ютуқлар, ўз навбатида, янгилашни ва барқарор тараққиёт йўлидан янада қатъий ва изчил ҳаракат қилишимиз учун мустаҳкам замин бўлиб хизмат қилиши муқаррар.

Қадрли юртдошлар!

Биз 2007 йилги истиқбол кўрсаткичлари ва иқтисодиётни ривожлантиришнинг асосий устувор йўналишларини белгилар эканмиз, аввало, мамлакатимизни модернизация қилиш ва демократик янгилаш, жамиятни эркинлаштириш,

аҳоли турмуш даражасини юксалтириш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотларни янада чуқурлаштириш заруратидан келиб чиққан ҳолда иш олиб боришимиз лозим.

Шу борада иқтисодиётимизни ривожлантиришда қандай устувор йўналишлар кўзда тутилмоқда?

Албатта, олдимизда турган вазифалар кўп, лекин ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган ҳаётий масалаларнинг жиловини қўлда маҳкам ушлаб турмасак, кўзлаган натижага эриша олмаймиз.

Биринчи навбатдаги ҳал қилувчи асосий вазифа — бу иқтисодиётнинг барқарор ва мутаносиб суръатларда ўсиши ҳамда таркибий ўзгаришлар ва модернизациялашни таъминлаш, унинг энг муҳим тармоқларини техник ва технологик жиҳатдан янгилаш, солиқ сиёсатини янада эркинлаштиришдан иборат.

Барчамизга маълумки, мамлакатимиз Олий Мажлиси томонидан 2007 йил учун мўлжалланган иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг асосий кўрсаткичлари тасдиқланган. Жорий йилда ялпи ички маҳсулот ҳажми 7,7 фоиз, саноат ишлаб чиқариши 7,8 фоиз, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажми 5 фоиз ўсишини таъминлаш, иқтисодиёт тармоқларини ривожлантиришга жалб этиладиган инвестициялар ҳажмини эса 25,5 фоизга кўпайтириш белгиланган.

Шу билан бирга, қатъий молия-кредит ва пул сиёсатини юритиш ва шу асосда йил давомида инфляция даражасини 5—7 фоизгача қисқартириш кўзда тутилган.

Солиқ сиёсатини янада эркинлаштириш ва солиқ органлари фаолиятини такомиллаштириш борасидаги ишлар давом эттирилади. Даромад солиғи ставкаларини 12 фоиздан 10 фоизга, кичик бизнес субъектлари учун ягона солиқ тўлови ставкасини 13 фоиздан 10 фоизга, шунингдек, ягона ижтимоий тўлов ставкасини 24 фоизгача камайтириш кўзда тутилмоқда.

Тиббиёт, таълим ва спорт объектларини сақлаш харажатлари корхоналарнинг солиққа тортиладиган базасидан чиқарилади, савдода илгари тўлаб келинган учта тўлов ўрнига эса ягона солиқ тўлови жорий этилади.

Шунингдек, жисмоний шахслар даромадларидан олинадиган солиқ ставкалари сезиларли даражада пасайтирилади, қатор бошқа солиқ тўловлари ва имтиёзлари унификация қилинади.

Айни пайтда саноатнинг ёқилғи-энергетика, нефть-газ-кимё мажмуалари, энергетика, олтин қазиб олиш ва рангли металлургия, кимё ва қурилиш материаллари саноати каби тармоқлари, ахборот ва коммуникация технологиялари соҳалари доимий диққат марказимизда бўлади.

Енгил саноат тармоқлари, шу жумладан, тўқимачилик саноати, хом ашёни қайта ишлаш тармоқлари мамлакатимизда қандай бой манбаларга ва аҳолини иш билан таъминлаш бўйича қандай салоҳиятга эга эканини яхши биламиз. Шунинг учун ҳам бу соҳаларнинг ўсиши ва самарасини оширишга жиддий аҳамият берилади.

Олдимизда турган, алоҳида эътиборни талаб қиладиган яна бир муҳим масала — бу қишлоқ хўжалигида таркибий ўзгаришларни амалга оширишни изчиллик билан давом эттиришдан иборат. Биз истиқлол йилларида том маънода ғалла мустақиллигига эришдик, бугунги кунда фақат ўзимизни ғалла билан таъминлаб қолмасдан, айни вақтда ғалла ва ун маҳсулотларини экспорт ҳам қилмоқдамиз. Жаҳон пахта бозорларида ўзбек пахта толаси доимо юксак харидоргир бўлиб келмоқда. Бунинг икки йилдан бери Тошкент шаҳрида ўтказилаётган Халқаро пахта ярмаркаси натижалари ҳам яққол тасдиқлаб турибди.

Буларнинг барчаси бизни қувонтиради, албатта. Лекин айни пайтда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарасини ошириш, мулкчилик муносабатлари ва шаклларини тубдан ислоҳ қилиш, фермер хўжалиklarини ривожлантириш ва мустақамлаш, қишлоқларимизни обод этиш асосида қишлоқ аҳолисининг даромадлари ва тур-

муш даражасини юксалтириш вазифалари доимий эътибор марказида туриши шарт.

Шу мақсадларга эришишда қишлоқ жойларда ихчам, замонавий технологиялар билан жиҳозланган корхоналар қуриш, кичик бизнес ва тадбиркорлик, касаначиликнинг турли шакллари ривожлантириш ўта муҳим аҳамият касб этади.

Бу масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси (Ш. Мирзиёев) 2007—2011 йилларга белгиланган, мамлакатимизнинг барча ҳудудларини қамраб оладиган ягона дастур ишлаб чиқиши зарур. Унда қишлоқни ривожлантиришнинг асосий йўналишларини амалга ошириш учун тегишли тадбирлар, шу жумладан, молиявий омиллар ва солиқ имтиёзлари кўзда тутилиши лозим.

Бу дастур ҳақида гапирганда, ҳокимларнинг масъулиятини оширишга алоҳида эътибор бериш зарур. Нима учун баъзи вилоятлар қишлоққа саноатни олиб киришда сезиларли натижаларга эришяпти-ю, баъзилари бу масалада оқсамоқда?

Ҳар бир ҳоким ўз фаолиятига баҳо беришда ана шундай мезонларга асосланиши лозим. Эски тузумга хос рапортбозлик каби нуқсонларга чек қўйиш даркор.

Инсон ҳаёти учун муҳим бўлган соҳалар — ҳаёт даражасини кўтариш, соғлиқни сақлаш, таълим-

тарбия, одамларнинг кайфиятига таъсир этадиган ижтимоий масалаларни ечишга алоҳида аҳамият бериш керак.

Албатта, қишлоқ хўжалик соҳасида ислохотлар бўляпти, лекин ислохотлар ислохот учун эмас, инсон учун бўлиши лозим. Мисол учун, фермерлик ҳаракатини олайлик. Бу ҳаракатнинг ҳаётизмиздаги ўрни ва аҳамияти беқиёс, унинг келажаги бор. Аммо бу соҳада ҳам турли камчиликлар, салбий ҳолатлар учраётганидан кўз юмиб бўлмайди. Фермерларга кенг йўл очиб бериш керак, айти вақтда уларга нисбатан талабни ҳам сусайтирмаслик лозим.

Айтайлик, бир фермер мажбуриятини бажариб, ўз даромадидан орттириб, мактаб ёки боғча қуряпти, баъзи фермерлар эса зиммасига олган шартнома режасини ҳам бажармаяпти. Ҳолбуки, улар учун уруғлик, ёқилги, ўғит ва кредит маблағлари ўз вақтида етказиб берилмоқда.

Агар биз бу борадаги шартнома мажбуриятларига қатъий амал қилмасак, табиийки, давлатимизга, халқимизга катта зиён етади.

Шу сабабли бу дастурни ишлаб чиқишда қишлоқ жойларда кичик корхоналар ташкил этишда давлат томонидан тегишли имтиёзлар берилиши керак. Шу билан бирга, қишлоқда зарур инфратузилма — газ, сув, электр, коммуникация тармоқларини яратиб беришни ҳукумат ўз

зиммасига олиши даркор. Шундагина бу жойларга чет эл инвестицияси келади, шундагина қишлоқда ривожланиш бўлади.

Мазкур дастурда қишлоқ хўжалигида етиштириладиган хом ашёни, биринчи навбатда, мева-сабзавот ва чорвачилик маҳсулотларини тубдан қайта ишлаш масаласи муҳим ўрин эгаллаши даркор.

Чорвачилик соҳасида фермер хўжаликлари ташкил этиш, шунингдек, қишлоқдаги муҳтож оилаларни қорамол билан бепул таъминлаш ҳисобига чорва сони бугунги кунда 2000 йилга нисбатан учдан бир қисмга кўпайди.

Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш миллий дастурига мувофиқ бу йил ҳам қишлоқ жойларда 60 мингга яқин кам таъминланган оилаларга чорва моллари, биринчи галда соғин сигирлар бепул берилиши кўзда тутилмоқда.

Лекин шулар қаторида таъкидлаш керакки, бугунги кунда чорвачиликни ривожлантиришнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, наслчиликни тубдан яхшилаш, ветеринария ва зоотехника хизматининг замонавий тармоғини ташкил этиш, ем-хашак, аввало, омухта озуқа билан таъминлаш каби муаммолар ҳамон долзарблигича қолмоқда.

Гўшт-сут ишлаб чиқариш тармоғини ривожлантириш, замонавий технология билан жиҳоз-

ланган ихчам хусусий корхоналарни ташкил этиш, шу асосда харидоргир маҳсулотлар сифати ва турларини оширишга алоҳида эътибор бериш зарур.

Мамлакатимизда сифатли хом ашёнинг бой ресурслари мавжудлигига қарамасдан, мева-сабзавот маҳсулотлари ва узумни комплекс қайта ишлаш соҳасида ҳам қалашиб турган, ўз ечимини кутаётган муаммолар ҳали кўп.

Биз иқтисодиётимиз таркибида хизмат кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратишимиз лозим.

Бугунги кунда мазкур соҳада ялпи ички маҳсулотнинг 39,5 фоизи яратилмоқда, унда иқтисодиётда банд бўлган меҳнатга лаёқатли аҳолининг қарийб 58 фоизи фаолият юритмоқда.

Ўтган йили бу соҳада муайян ишлар амалга оширилганини қайд этиш жоиз. Жумладан, маиший хизматлар 15 фоизга, таълим хизматлари, болалар ва ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатиш 30 фоизга кўпайди, молиявий хизматлар эса 2,5 марта ортди. Телекоммуникация хизматлари, уяли телефон алоқаси, Интернетдан жамоа бўлиб фойдаланиш шохобчалари ва бошқа соҳалар ҳам жадал суръатда ривожланмоқда. Телекоммуникация технологияларини такомиллаштириш бўйича қўрилган чора-тадбирлар 2006 йилда мамлакатимизнинг 220 та чекка ва олис аҳоли пункт-

ларини телерадио тўлқинлари билан қамраб олиш имконини берди.

Универсал илмий кутубхоналар негизида ахборот-кутубхона марказлари ва ахборот-ресурс марказларининг ташкил этилиши аҳолига ахборот хизмати кўрсатишда янги имкониятлар очиб берди, улар ўқувчиларнинг билим даражаси ва мустақил таълим олиш имкониятини оширишга хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, республикада хизмат кўрсатиш соҳасининг сифати ва савияси бугунги кун талабларига жавоб бермайди, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўз-ўзидан равшанки, хизмат кўрсатиш ва сервисга бўлган талабнинг изчил ўсиб бориши билан бу соҳа нафақат аҳолининг турмуш даражасини яхшилаш, энг зарур замонавий хизматлар кўрсатиш, балки одамларнинг, биринчи навбатда, қишлоқ аҳолисининг бандлик муаммоларини ҳал қилишда муҳим роль ўйнаши керак. Шундан келиб чиққан ҳолда, биз хизмат кўрсатиш соҳасининг мамлакат ялпи ички маҳсулотигаги улушини 2007 йилда 42-43 фоизга етказишимиз даркор.

Иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришларда коммуникация тизимлари — темир йўл ва автотранспорт инфратузилмаси, электр, газ ва сув тармоқларини ривожлантириш катта ўрин тутади.

2007 йилда жанубий йўналишда — янги Тошгузар—Бойсун—Қумқўрғон темир йўли бўйлаб поездлар қатновини йўлга қўйиш кўзда тутилмоқда. Бу йирик лойиҳага 450 миллион АҚШ долларига яқин хорижий ва маҳаллий инвестиция йўналтирилганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Биз учун ушбу темир йўл нафақат муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган транспорт ўзаги, балки мамлакатимизнинг жанубий ҳудудлари — Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларини барқарор иқтисодий ривожлантиришга шарт-шароит яратадиган ва ҳал қилувчи асосий омиллар бўлиб хизмат қилиши билан бирга, аҳоли бандлигини таъминлашда, унинг фаровонлигини оширишда катта ўрин тутиши муқаррар.

Минтақада кўмир ва ёқилғи саноати каби етакчи соҳаларни ривожлантириш, Хонжиза конида полиметалл рудаларни қазиб олиш ва қайта ишлаш, Тюбегатан калий ўғитлар конини ўзлаштириш ишларини амалга ошириш имконини берадиган мезондир.

Транспорт коммуникациялари ҳақида гапирганда, яқинда қабул қилинган «2010 йилгача автомобиль йўллари ривожлантириш концепцияси»ни амалга оширишга алоҳида эътибор қаратишимиз лозим.

Молия вазирлиги, Республика йўл жамғармаси, «Ўзавтойўл» давлат-акциядорлик компа-

нияси ҳамда жойлардаги бошқарув органлари халқаро, давлат ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган янги автомобиль йўллари қуриш, мавжуд бўлганларини реконструкция қилиш, замонавий логистика марказларини шакллантириш бўйича концепцияда белгиланган чора-тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаши керак.

Бугунги кунда иқтисодиётнинг етакчи тармоқларида ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш билан боғлиқ ишларнинг аҳволи ўзига жиддий эътибор қаратишни талаб қилади.

Баъзан бу борада мутлақо чидаб бўлмайдиган ҳолатларни учратиш мумкин.

Бир мисол. 2006 йилда тўқимачилик саноатида даққионусдан қолган эски дастгоҳлар билан таъминланган, зарар кўриб ишлаётган икки юзта корхонани ёпишга тўғри келди. Улар юқори харидоргир хом ашё — пахта толасидан бозори бўлмаган, ўта сифатсиз ип-калава ва момиқ ишлаб чиқариб келган.

Аҳвол шундай бўлишига қарамасдан, бу корхоналар, биринчи навбатда, туман, шаҳар ва вилоят ҳокимликлари раҳбарларининг масъулиятсизлиги туфайли фаолият кўрсатишни давом эттирган.

Яъники, ҳокимлар бу сифатсиз маҳсулотнинг бозори йўқлигини билатуриб, гўёки одамларни

иш билан таъминлаш мақсадида шу корхоналарни сақлаб келган. Савол туғилади: агар пахта толаси ҳокимларнинг хусусий мулки бўлса, уни зарар билан ишлайдиган шу корхоналарга берармиди? Йўқ, албатта!

Ушбу корхоналарни тугатиш ва ишчиларини бошқа корхоналарга ўтказиш ҳисобидан қарийб 20 минг тонна сифатли пахта толасини, яъни тахминан 22 миллион АҚШ долларига тўғри келадиган маҳсулотни тежашга эришдик.

Ёки ҳали-бери сақланиб қолаётган, сифатли технологиялар, экстракция ускуналарига эга бўлмаган, катта зарар эвазига сифатсиз, истеъмол учун яроқсиз ўсимлик ёғи ишлаб чиқараётган ёғ-мой корхоналарини олайлик.

Бу соҳадаги мавжуд аҳвол учун масъулиятни ким ўз бўйнига олади?

Минг афсуски, мамлакатимизнинг реал иқтисодиётида фаолият юритаётган корхоналарда эскирган технологиялар, жисмоний ва маънавий жиҳатдан аллақачон ўз умрини ўтаб бўлган асбоб-ускуна ва дастгоҳлар асосида ишлаётган ўнлаб ва юзлаб корхоналар сақланиб қолаётгани ҳақида салбий мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Баъзан бундай техника ва дастгоҳларни сақлаб туришнинг ўзига сарфланаётган харажатлар уларнинг ўрнига янги, замонавий ускуналарни сотиб олишдан қимматга тушмоқда. Ишлаб чи-

қаришдаги катта йўқотишлар ҳақида эса гапир-маса ҳам бўлади.

Бир ҳақиқатни барчамиз яна ва яна бир бор чуқур англаб олишимиз шарт. Тобора кучайиб бораётган рақобат муҳити ҳамда мунтазам ўзгариб турадиган бозор талаблари ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, уни техник ва технологик жиҳатдан янгилаш билан боғлиқ масалаларга нисбатан бизнинг ёндашувларимизни мутлақо бошқатдан кўриб чиқишимизни талаб қилмоқда.

Бугунги кунда ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан мунтазам модернизация қилиб бориш учун самарали рағбатлантириш тизимини яратишимиз зарур.

Бу борада модернизация қилиш ва янгилаш жараёнларини жадаллаштириш учун корхоналарнинг ўз маблағлари ва жалб қилинган маблағлар ҳисобидан йўналтираётган сармояларини уч йилга даромад (фойда) солиғидан, ўрнатилган ва ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланилаётган янги ускуналарни эса мулк солиғидан озод қилиш бу масалага ижобий таъсир ўтказиши мумкин.

Шунингдек, ишлаб чиқариш фаолиятини амалга ошираётган ва ягона солиқ тўловини тўлаётган микрофирмалар ҳамда кичик корхоналар учун 5 йил муддатга инвестицион солиқ имтиёзини жорий қилиш таклиф этилади. Унга кўра,

солиққа тортиш базаси янги сотиб олинган технологик ускуналар қийматига тенг миқдорда камайтирилади. Фақат бу кўрсаткич солиққа тортиш базасининг 25 фоизидан ошмаслиги керак.

Молия ва Иқтисодиёт вазирликлари, Давлат солиқ қўмитаси бир ой муддатда ушбу масала бўйича ҳукумат қарори лойиҳасини белгиланган тартибда ишлаб чиқсин ва тасдиқлаш учун киритсин.

Ҳурматли дўстлар!

Иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда бизнинг асосий устувор йўналишимиз бундан буён ҳам бизнес, жумладан, хусусий бизнес учун зарур бўлган барча қулай шароитларни яратишдан, давлатнинг иқтисодиётдаги иштирокини изчил камайтириб боришдан иборат бўлиб қолаверади.

Ушбу принципиал вазифаларни амалга оширишда қандай масалалар ва йўналишлар эътибор марказимизда бўлмоғи даркор?

Биринчидан, хусусий мулк ва хусусий тадбиркорлик ҳуқуқини ҳимоя қилишга доир қонунчиликни янада мустаҳкамлаш масаласига эътибор қаратиш лозим.

Бу борада яна қандай янги қонуний нормалар ва меъёрий ҳужжатлар қабул қилиниши зарурлигини, амалдаги қонун ҳужжатлари бугун нима учун ишламаётганини аниқлаш ғоят муҳим аҳамият касб этади.

Суд қарорларининг муқаррар равишда бажарилишини таъминлашда Суд қарорлари ижроси департаменти фаолиятининг самарасизлиги жиддий камчилик бўлиб қолмоқда.

2006 йили республикада ушбу тизимни мустаҳкамлаш юзасидан кескин чоралар кўрилди, унинг кадрлар таркиби деярли тўлиқ янгиланди, суд ижрочилари сони кўпайтирилди, уларнинг меҳнати-ни рағбатлантириш тадбирлари белгиланди.

Бироқ, афсуски, қабул қилинган суд қарорлари ижросини таъминлаш чоралари ҳалигача аниқ амалий натижа бераётгани йўқ, бу қарорларнинг аксарияти ойлаб, ҳатто йиллаб бажарилмасдан қолмоқда.

Ўтган йилдан бошлаб, биз кичик бизнес субъектларини рўйхатга олиш масаласида янги тартибни, яъни икки кун ичида хабардор қилган ҳолда рўйхатга олиш тизимини жорий қилишга ўтдик.

Шунга қарамасдан, жойларда ҳамон эскича тартиб сақланиб қолмоқда, одамларга ўз иши, ўз бизнесини очиш ҳуқуқини берадиган турли лицензия ва рухсатномалар бериш тажрибаси давом этмоқда.

Шунингдек, бизнесни ёпиш ва тугатишни расмийлаштириш масаласи ҳам ҳал этилмаган ва тартибга солинмаган. Бунинг оқибатида бу ишларни ҳал қилиш баъзан ойлар давомида чўзилади.

Вазирлар Маҳкамаси (Ш.Мирзиёев) қисқа муддатда бу масалалар бўйича тегишли тартиб ўрнатиши лозим.

Иккинчидан, биз хусусийлаштириш ишларига нисбатан муносабатимиз ва ёндашувларимизни ҳам тубдан ўзгартиришимиз, иқтисодиётнинг кимё, электротехника саноати, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги, қурилиш материаллари саноати ва бошқа етакчи тармоқларга қарашли корхоналарнинг акцияларини кимошди савдосига қўйиш бўйича қатъий чоралар кўришимиз зарур.

Бу ҳақда гапирганда, илгари ҳам айтган фикр-ни яна бир бор таъкидлашни истардим: биз хусусийлаштиришдан келадиган маблағлар ҳисобидан бюджетга тушумларни кўпайтиришни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганимиз йўқ.

Бу борадаги асосий масала — хусусийлаштириладиган объектларга эгалик қилишга даъвогарларнинг аввало объектларни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш ва жаҳон бозорида рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича ўз зиммасига оладиган мажбуриятларидир.

Давлат мулки қўмитаси, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари гоят қисқа муддатда амалдаги Хусусийлаштириш дастурларини қайта кўриб чиқсин ва бунда акциялар пакетлари, жумладан,

давлатга тегишли назорат акция пакетлари бўлган, инвесторларга таклиф этиладиган стратегик муҳим объектлар рўйхатини тубдан кенгайтиришни назарда тутсин.

Такрор айтаман: биз бу масала бўйича бюджетга тушумларни кўпайтиришни ўйлаётганимиз йўқ. Гап бу ерда одамларнинг сармояси, маблағини мана шу соҳага жалб этиш ҳақида бормоқда. Чунки одамларда маблағ бор, лекин, айти пайтда, уларда агар пулимни сарфлайдиган бўлсам, эртага ортимдан тушади, текшир-текшир бошланади, деган ҳадик ва қўрқув ҳам йўқ эмас. Тан олиш керакки, бундай қўрқув бежиз эмас. Бизда ким кўп — текширувчи кўп.

Албатта, жамиятимизда ўта бойлар ҳам, ўта камбағаллар ҳам бўлмаслиги керак. Лекин, шу билан бирга, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик эгаларига, уларнинг ўз ҳалол меҳнати, пешона тери билан топадиган даромади ва бойлигига ёндашишда эски замондан қолган иллат ва асоратлардан бутунлай воз кечишимиз зарур. Лўнда қилиб айтганда, **уларга ҳасад билан эмас, ҳавас билан қараш** жамиятимизда тобора чуқур қарор топишини хоҳлардим. Ва бундай ҳолатни бугун ҳаётимизда содир бўлаётган ўзгаришларнинг табиий ва мантиқий натижаси тариқасида кўришимиз маъқул деб ҳисоблайман.

Бугунги кунда республика фонд бозори ва қимматли қоғозлар бозоридаги ишларнинг аҳволи ҳам бизни қониқтирмайди.

Бундай аҳвол кўп жиҳатдан корхоналардаги корпоратив бошқарув тизимидаги жиддий камчилик ва нуқсонлар билан боғлиқ.

Шуни очиқ айтишимиз керак, хусусийлаштириш тўғрисида баландпарвоз баёнот ва гаплар айтилгани билан амалда аксарият ҳолларда улар акциядорлик жамиятлари раҳбарларининг эшикларидagi лавҳаларнинг ўзгаришига, яъни директор ўрнига бошқарув раиси деган ёзув пайдо бўлишига, лекин ишнинг моҳияти ва усули эскича қолишига олиб келмоқда, холос.

Минг афсуски, мазкур акциядорлик компанияларининг Кузатув кенгашлари, тафтиш комиссиялари деярли ишламайди, улар номигагина, қоғозда қолиб кетмоқда.

Ушбу муаммони бундай корхоналар негизида хусусий корхона ва компаниялар ташкил этиш орқали ҳал қилиш мумкин, деб ўйлайман.

Ташкил этиладиган мазкур корхона ва компанияларга ишлаб чиқариш самарадорлигини сўзсиз ошириш ва рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришга қаратилган ўрта ва узоқ муддатли сармоя киритиш мажбуриятларини ўз зиммасига оладиган хусусий шахс ёки сони чекланган мулкдорлар эгалик қилиши лозим.

Бу вазифаларни биринчи галда иқтисодий но-
чор акциядорлик жамиятларига нисбатан улар-
ни кейинчалик хусусий сармоядорларга сотиш
шарти билан банкротлик механизмини қўллаш
орқали ҳал этиш зарур.

Учинчидан, давлатнинг иқтисодиётдаги иш-
тирокини кескин камайтириш бўйича юқорида
қўйилган мақсадларга эришишда давлат назорат
органларининг корхоналар хўжалик фаолиятига
ҳар қандай ноқонуний аралашувига тўла барҳам
бериш муҳим аҳамиятга молик масала бўлиб қол-
моқда.

Албатта, кейинги уч йилда бу борада кўпгина
ишлар амалга оширилди. Бугунги кунда респуб-
ликамикда молия-хўжалик фаолиятини фақат со-
лиқ органлари текшириши мумкин, тадбиркор-
ларга нисбатан ҳар қандай санкциялар фақат суд
қарорига биноан қўлланади. Қонунчиликдаги
баҳсли масалалар тадбиркорлар фойдасига ҳал
этилмоқда. Ҳисобот тақдим этишнинг барча шакл-
лари ва турлари кескин қисқартирилди.

Бироқ бу соҳада ҳали кўп иш қилиш керак.
Гап бу ўринда корхоналар фаолиятига аралашуш
учун маъмурий имкониятлардан, уларнинг мо-
лиявий ва бошқа ресурсларидан ҳар қандай шакл-
да ноқонуний фойдаланишга қаратилган уриниш-
ларнинг қатъий бартараф этилиши ва бундай
хатти-ҳаракатларга йўл қўйганлар маъмурий тар-

тибда ҳамда суд орқали жазоланиши зарурлиги ҳақида бормоқда.

Бизнинг асосий мақсадимиз шундан иборатки, ўз сармоясини аниқ бир ишга йўналтириб, ўзининг мулки ва маблағини ўртага қўяётган тадбиркор ҳар қандай даражадаги давлат амалдори, ҳеч қандай текширувчи унинг мулки ва бизнесига дахл қилишга ҳаққи йўқлигига ишонч ҳосил қилиши керак.

Ўйлайманки, Олий Мажлисимиз, Бош прокуратура ва суд органлари ушбу вазифани амалга ошириш бўйича қўшимча қатъий чоралар кўради.

Тадбиркорликка нотўғри муносабат, бу соҳа вакилларига кўрсатилаётган зўравонлик кўринишларини бозорларимизда кўп учратиш мумкин. Шу ўринда яқинда телевидениеда намоиш этилган бир ҳолатни мисол келтирмоқчиман.

Бир хонадонда эр-хотин, биз ҳам тадбиркорлик орқасидан бой-бадавлат бўламиз, деб ўз ишини, ўз бизнесини очмоқчи бўлади. Яъни улар уйда халқимизнинг машҳур таомларидан бўлмиш норин тайёрлашга ва уни бозорга чиқариб сотишга қарор қилади.

Ўзингиз яхши биласиз, норин тайёрлаш кўп меҳнат ва маҳоратни талаб қилади. Эр-хотин норин тайёрлаб, уни бозорга олиб чиқмоқчи бўлади. Лекин, шунга эътибор берайлик — бу ишни

амалга оширишда улар қандай кутилмаган азоб-уқубат ва тамагирликларга дучор бўлади:

— бозорга чиқишдан олдин яқин қўшниларни норин билан зиёфат қилиш керак;

— бозор дарвозасида ўз ҳаққини талаб қиладиганларнинг қўлига нимадир қистириш зарур;

— бир амаллаб бозорга кириб олгач, жой олиш учун паттачиларни, таомнинг сифатини текширадиган ва бошқа турли назоратчиларни рози қилиш керак;

— охирида бозорнинг энг каттаси бўлмиш бозорқўмнинг навбатдаги ўтиришига устига қази тўғралган бир лаган ёғли норинни совға-салом тариқасида узатиш лозим.

Ўзингиз ўйланг, бу аҳволда бечора тадбиркорнинг ўзига нима қолади, шунча азобдан сўнг у қандай эркин нафас олиши, қандай тадбиркорлик қилиши мумкин?

Охир-оқибатда нима бўлади — хотинининг «йиғиштиринг бу ишингизни, тадбиркор бўлмасдан кетинг», деб эрига куйиниб гапирганини кўрамиз.

Бундай ҳолатни кўрган ҳар қандай одам фақат ёқасини ушлаб, тавба дейишга мажбур бўлади. Афсуски, қанчалик аччиқ бўлмасин, бу бор ҳақиқат.

Бундан келиб чиқадиган хулоса шуки, тадбиркорларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатла-

рини ҳимоя қилиш бўйича ҳали кўп иш қилишимиз кераклигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Тўртинчидан, кооперация алоқаларини кучайтириш ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш, мақсадга мувофиқ ҳолатларда, трансмиллий корпорациялар таркибига кириш очиқ иқтисодиёт йўлида изчил ривожланишимизнинг муҳим омили ҳисобланади.

Масаланинг бу тарзда қўйилиши, аввало, хом ашёни комплекс равишда ва чуқур қайта ишлаш негизида қўшимча қиймат даражаси юқори, замонавий юксак технологияларга эга бўлган саноат тармоқларини ривожлантиришга қаратилган таркибий ислохотларимизнинг моҳиятидан келиб чиқади.

Бизнинг ўзига хос шароитимизни ҳисобга олган ҳолда, йирик трансмиллий компаниялар билан кооперация алоқалари ва ҳамкорликни кенгайтириш ҳамда мустаҳкамлаш — бу, авваламбор, замонавий менежмент, ишлаб чиқаришни бошқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг замонавий шаклларини жорий қилиш, энг илғор технологиялардан фойдаланиш ва, энг муҳими, маҳсулотларимизни сотиш учун жаҳон бозорларига чиқиш имконини яратади.

Кооперация ва ҳамкорлик ҳақида гапирганда, биз нафақат ноёб минерал-хом ашё бойлик-

ларини, нафақат корхоналарнинг ишлаб чиқариш қуввати ва салоҳиятини, балки мамлакатимиздаги мавжуд интеллектуал ресурсларни, юқори малакали ишчи кучларини таклиф этишни ҳам назарда тутамиз.

Бу вазифани амалга ошириш учун, биринчи навбатда, автомобилсозлик, самолётсозлик, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги, электротехника, енгил саноат, тўқимачилик, озиқ-овқат, фармацевтика, қурилиш материаллари саноати ва бошқа юқори технологияли тармоқларда катта имкониётлар мавжуд.

Бешинчидан, барчамизга яхши аёнки, бизнеснинг муваффақияти бозор иқтисодиёти институтлари, хусусан, юксак профессионал даражадаги мустақил аудитни, суғуртанинг замонавий шаклларини ва молиявий хизматларнинг бошқа турларини кенг ривожлантиришга бевоСИТА БОҒЛИҚ.

Ана шу институтларни ривожлантириш учун юртимизда тегишли ҳуқуқий асос яратилган, аммо бу борадаги чора-тадбирларни амалга оширишда сусткашлик ва юзаки қарашларга йўл қўйилмоқда.

Шуни қайд этиш лозимки, бизни аудит тизимининг ҳозирги аҳволи қониқтирмайди, чунки у ҳали-бери бизнес самарадорлигини реал баҳолашнинг зарур воситасига айлангани йўқ. Бу сек-

тор шунчаки расмиятчилик учун ишламоқда ва ҳозирги кунга қадар молия бозорида етарли ишонч қозона олмаяпти.

Бизнесни суғурталаш соҳасидаги ишлар ҳам мутлақо қониқарсиз аҳволда. Мамлакатимиз суғурта компаниялари, маблағи ва тажрибаси етишмаслиги туфайли, ҳозирги вақтда тижорат шартномаларининг аксарият турларини суғуртавий таъминлаш, жумладан, экспорт кредитларини кафолатлаш имконига эга эмас. Бундай ҳолат экспорт ҳажми ва кўламига ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Шу муносабат билан Молия вазирлиги нафақат ушбу секторлардаги аҳволни танқидий баҳолаши, балки бутун молиявий инфратузилмалар фаолияти самарадорлигини чуқур ўрганиб чиқиши ва бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига ўз таклифларини киритиши зарур.

Учинчи энг муҳим устувор йўналиш — бу, хорижий инвестицияларни, биринчи галда, тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб этиш борасидаги ишларимизни ҳар томонлама кучайтиришдан иборат.

Юртимизда яратилган қулай имтиёз ва преференциялар тизими туфайли 2006 йил ҳолатига иқтисодиётимизга жами 20 миллиард АҚШ долларидан зиёд миқдордаги хорижий инвестиция жалб этилди. Тўғридан-тўғри жалб қилинган хорижий инвестициялар ҳажми эса фақатгина 2000—

2006 йиллар мобайнида 9,3 марта ошди ва 2,5 миллиард АҚШ долларини ташкил этди.

Мамлакатимиз иқтисодиётига чет эл инвестицияларини жалб этиш — бу нафақат хорижий шериклар билан ҳамкорликда янги, истиқболли лойиҳаларни амалга ошириш, айти пайтда — бу, аввало, янги замонавий техника, дастгоҳ ва ускуналар, технология ва ноу-хауларни жорий этиш, шу асосда ишлаб чиқарадиган маҳсулотларимизнинг юксак сифатини таъминлашга қаратилган.

Энг муҳими, четдан имтиёзли сармояларни олиб келиш — бу пировард натижада мамлакатимизда рақобатга бардошли, кучли иқтисодиётни барпо этиш ва жаҳон бозорида ўз муносиб ўрнимизни эгаллашга қодир бўлиш демакдир. Ўйлайманки, бугунги кунда бу ҳақиқатни ҳеч кимга исботлаб ўтиришнинг ҳожати йўқдир.

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, инвестициялар, биринчи навбатда, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар оқими — бу, чет эллик шерикларимиз республикаимизда амалга оширилаётган кенг кўламдаги демократик ва бозор ислоҳотларининг тўғрилиги ҳамда самарадорлигини тан олгани, уларнинг биз билан ҳамкорлик қилишга тайёр эканининг яна бир тасдиғидир.

Ўз-ўзидан аёнки, ҳеч қайси ўзига ишонган хорижий компания, айтиқса хусусий компания чуқур ислоҳотлар амалга оширилмаётган, сармоя

киритишнинг зарур кафолат ва истиқболлари мавжуд бўлмаган бозорга қадам босмайди.

Бу эса бизнинг зиммамизга хорижий инвестициялар учун имкон қадар кўп қулайлик яратилган муҳитни шакллантириш масалалари билан мунтазам ва атрофлича шуғулланиш вазифасини юклайди.

Барчамизга маълумки, 2007 йил учун Инвестиция дастури тасдиқланди. Бу дастурда реал иқтисодиётнинг энг муҳим тармоқлари ва ижтимоий соҳада йирик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш, қиймати 3 миллиард 950 миллион АҚШ долларига тенг бўлган инвестиция маблағларини ўзлаштириш кўзда тутилган.

Ушбу дастур доирасида 1 миллиард АҚШ долларидан кўпроқ миқдорда хорижий инвестициялар жалб этилиши мўлжалланмоқда.

Бу маблағнинг салкам 700 миллион доллари ёки қарийб 68 фоизини тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ташкил этади. Хорижий инвесторлар билан ҳамкорликда жорий йилда 80 га яқин инвестиция лойиҳаси амалга оширилади, улар бугунги кунда зарур шартномалар ва моливий манбалар билан таъминланган.

Бу лойиҳаларнинг барчасини санаб ўтирмасдан, фақат энг йирикларини айтиб ўтмоқчиман.

Булар — Хонжиза ва Учқулоч конларида ҳамкорликда полиметалл рудалар қазиб олиш, Уст-

юрт минтақаси ва Орол денгизида ҳамда бошқа инвестиция киритилаётган ҳудудларда нефть ва газ бўйича геология-қидирув ишларини амалга ошириш, углеводород хом ашёсининг истиқболли конларини ўзлаштиришни давом эттириш, «Тошкент—Ангрен» темир йўл линиясини электрлаштириш, 16 та енгил саноат корхонасини техник қайта жиҳозлаш, Сургил конидан олинадиган хом ашё негизида полиэтилен ва полипропилен ишлаб чиқариш бўйича қўшма корхона ташкил этиш, уяли алоқа тармоғини кенгайтиришга қаратилган лойиҳаларни рўёбга чиқариш, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти, Бухоро, Самарқанд, Гулистон, Жиззах ва Қарши шаҳарларидаги ичимлик суви билан таъминлаш тизимларини такомиллаштириш, шунингдек, бошқа бир қатор лойиҳалардан иборат.

Иқтисодиётимизнинг энг муҳим, аввало, етакчи тармоқларини модернизация қилиш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш бўйича лойиҳаларни амалга ошириш мақсадида ўтган йили Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси тузилганидан барчангиз яхши хабардорсиз.

Мазкур жамғарманинг устав капиталини 1 миллиард АҚШ доллари миқдорида шакллантириш белгиланган эди.

2007 йилнинг 1 январигача жамғарманинг устав капиталига 500 миллион доллар маблағ жалб этилди.

Жамғарманинг асосий вазифаси фақат маблағларни жамлаш ҳамда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш ва ишлаб чиқаришни модернизация қилиш учун ҳал қилувчи аҳамиятга молик муҳим лойиҳаларни молиялаштириш билан чекланмайди, балки хорижий инвесторлар — чет эл компаниялари, банклари, халқаро молия институтлари билан ҳамкорликда ўзаро тенг шартларда инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ҳам ўз ичига олади.

Ишончим комилки, Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси ривожлангани сари унинг истиқболли кенгайиб боради, иқтисодиётимизни модернизация қилишдаги ўрни ва аҳамияти эса ҳар томонлама ошади.

Айни вақтда шуни тан олиш керакки, республикамызда иқтисодиётимизга инвестиция кириштиш салоҳиятига эга бўлган чет эллик инвесторлар билан талаб даражасида иш олиб борилмаяпти.

Авваламбор, улар Ўзбекистондаги сармоя ётқизиш учун мавжуд бўлган катта имкониятлар, шунингдек, инвесторлар учун яратилган ҳар томонлама кенг, қулай шарт-шароит ва кафолатлар бўйича зарур, керакли информация ва маълумотга эга бўла олмаяпти.

Шу маънода, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги ҳузурида янги ташкил этилган Хорижий инвестицияларни ахборот билан таъминлаш ва кўмаклашиш агентлиги — «Ўзинфоинвест»дан умидимиз катта. Мазкур агентлик хорижий ишбилармон доираларни республикамиздаги мавжуд инвестиция муҳити ҳақида атрофлича ахборот билан таъминлаб қолмасдан, уларга лойиҳаларни амалга ошириш борасида ҳам ҳар томонлама кўмаклашади.

2007 йилда алоҳида эътибор талаб қиладиган яна бир устувор вазифа — бу иш ҳақи миқдорини ва аҳоли турмуш даражасини изчил ошириб боришни таъминлашдан иборат.

Бу вазифанинг ечими мамлакатимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида наинки улкан ижтимоий аҳамиятга эга, айни пайтда юртимизда ижтимоий-сиёсий барқарорликни мустаҳкамлашнинг ҳал қилувчи омили, десак, ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўз-ўзидан равшанки, иш ҳақининг ҳар қандай оширилиши кўплаб омил ва сабабларга, биринчи навбатда, иқтисодий тараққиёт самарадорлигига, корхоналар, бутун мамлакат молиявий барқарорлигининг ўсишига, пул муомаласининг мутаносиблиги ва миллий валютаимиз — сўм курсининг барқарорлигига бевосита боғлиқ.

Реал иш ҳақининг ошиши истеъмол товарлари, ички бозоримизнинг харидоргир, сифатли маҳсулотларга тўлдирилиши ва энг муҳими, инфляция даражаси билан узвий боғлиқ. Акс ҳолда, нарх-навонинг кўтарилиши иш ҳақининг ҳар қандай оширилишини йўққа чиқариши мумкин.

Лўнда қилиб айтганда, реал иш ҳақининг ошиши — бу иқтисодиётнинг қандай суръатларда ривожланаётганини, мамлакатнинг молиявий аҳволи мустақамланаётганини, мутаносиб монетар сиёсат қандай таъминланаётганини яққол акс эттирадиган ўзига хос кўзгу ва кўрсаткичдир.

Статистик маълумотлар ва социологик тадқиқотлар натижаларига кўра, мамлакатимизда 2006 йилнинг охирида ўртача реал ойлик иш ҳақи 185 минг сўмни ёки салкам 150 АҚШ долларини ташкил этган.

Мамлакатимиз иқтисодиёти ривожини учун мустақам ва барқарор пойдевор яратилганини ҳамда шаклланиб бораётган тенденцияларни инобатга олган ҳолда, биз ўз олдимизга 2007 йилда ўртача иш ҳақини камида учдан бир миқдорда, 2010 йилга бориб эса, яъни яқин уч йил давомида уни 2,5 баробар ошириш вазифасини қўймоқдамиз.

Табиийки, шунга мос равишда пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва аҳолига тўланадиган бошқа хил тўловлар миқдори ҳам ўсиб боради.

Албатта, бу вазифа, бу марра нечоғлиқ мураккаб эканини биз яхши англаймиз. Айни пайтда бу ҳар томонлама асосланган ва ҳал этиладиган вазифа эканини таъкидламоқчиман.

Ўз навбатида иш ҳақининг муттасил ошиб бориши аҳоли истеъмол талабининг ўсишида кучли омил бўлишини, бу эса иқтисодиётимизда ишлаб чиқариш ҳажмларининг келажакда янада ортишини рағбатлантиришга хизмат қилишини назарда тутмоғимиз керак.

Бешинчи энг муҳим устувор масала — бу кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг жадал ривожланишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, шу асосда аҳолининг бандлиги ва фаровонлигини ошириш муаммоларини ҳал этишдан иборат.

Биз кичик бизнесни ривожлантириш асносида бир-бири билан ўзаро чамбарчас боғлиқ бўлган учта вазифани олдимизга қўямиз.

Биринчидан, жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, кичик бизнес ички бозорни зарур товар ва хизматлар билан тўлдирадиган, иқтисодиётнинг таркибий негизини белгилаб берадиган энг муҳим сектор ҳисобланади, шунингдек, аҳолини иш билан таъминлашда, унинг даромадларини оширишда энг асосий омил ва манба бўлиб хизмат қилади.

Иккинчидан, ҳозирги шароитда жаҳон ва минтақавий бозорларда рақобат кескинлашиб бора-

ётгани ҳаммамизга аён. Айнан кичик бизнес ўзининг ҳаракатчанлиги, кам сармоя талаб қилиши ҳисобидан ишлаб чиқаришни енгилроқ ва тез модернизация қилиш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турларини янгилаш имкониятига эга экани ва шу тариқа бозор конъюнктурасининг ўзгарувчан талабларига яхши мослаша олиши билан эътиборлидир.

Учинчидан, кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришнинг моҳияти ҳақида гапирар эканмиз, бу борада ўта муҳим бир масалани эътиборимиздан четда қолдирмаслик керак.

Кичик бизнес ва тадбиркорлик ўсиши билан биз мамлакатимизда таянчимиз ва суянчимиз бўлмиш мулкдорлар ўрта синфини шакллантириш вазифасини бевосита ҳал қилишга эришамиз. Буни ҳеч қачон унутмаслигимиз ва ўзимизга яхши тасаввур этишимиз лозим.

Бир сўз билан айтганда — кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик бугунги кунда аҳоли бандлигини таъминлайдиган ва унинг асосий даромад манбаи бўлган муҳим бўғинга айланмоқда.

Айни пайтда у иқтисодий инновацияларни изчил ривожлантиришнинг энг муҳим омили, жамиятимиз ижтимоий ва сиёсий барқарорлигининг кафолати, мамлакатимизни тараққиёт йўлидан олға етаклайдиган фаол ҳаракатлантирувчи куч сифатида намоён бўлмоқда.

Сўнги йилларда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай шарт-шароит яратиш йўлида кўп иш қилинди.

Юқорида айтилганидек, давлатнинг бизнес фаолиятига аралашуви кескин чекланди, кичик бизнес субъектларини рўйхатга олиш жараёни сезиларли даражада соддалаштирилди ва уларнинг ошкоралиги таъминланди, солиқ ставкалари унификация қилинди ва камайтирилди, маҳсулотларни стандартлаш ва сертификациялаш тизими такомиллаштирилди, биржа савдоларини ривожлантириш орқали тадбиркорларнинг моддий-техник ресурслардан эркин фойдаланиши билан боғлиқ кўп масалалар ҳал қилинди, микрокредитлаш ва микролизинг йўли билан тадбиркорларга кредит беришнинг янги шакллари жорий этилди.

Шуни таъкидлаш лозимки, буларнинг барчаси ўзининг ижобий натижасини берди. Фақат 2006 йилнинг ўзида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасида қўшимча равишда 290 минг янги иш ўрни яратилди, бу эса мамлакатимизда очилган янги иш жойларининг 50 фоиздан ортигини ташкил этади.

2007 йилнинг бошида фаолият кўрсатаётган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик корхоналарининг сони қарийб 350 мингга етди ёки 2000 йилдагига нисбатан 2,3 марта кўпайди. Бу-

гунги кунда кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 42,1 фоизни ташкил этмоқда.

Шулар билан бирга, биз бугунги кунда кичик бизнеснинг мавжуд салоҳиятини тўла намоён қила олмаётганимиз, уни етарлича ишга сололмаётганимизни қайд этишга мажбурмиз. Бугун кичик бизнеснинг техник жиҳозланиш даражаси, унинг таркибий тузилмаси, хусусий тадбиркорликнинг ривожланган саноат соҳасидаги ўрни бизни қониқтирмайди.

Ҳозирги кунда машинасозлик ва металлга ишлов бериш, енгил саноат, айниқса, трикотаж, тикувчилик буюмлари, пойабзал каби тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган соҳалар, шунингдек, қурилиш материаллари саноатида кичик бизнеснинг ўрни ва улуши мутлақо етарли даражада эмас.

Бунинг учун, биринчи галда, маҳаллий ҳокимият органлари — туман, шаҳар ва вилоятлар ҳокимлари масъул бўлиши керак. Айни вақтда, хўжалик бирлашмалари ва корхоналар раҳбарларидан ҳам кичик бизнесни ривожлантириш учун нималар қилаётганини қатъий сўраш вақти келди, деб ўйлайман.

Бу борадаги бизнинг доимий вазифамиз — мамлакатимизда кичик бизнес ва тадбиркорликнинг ўрни ва роли изчил ўсишини таъминлаш, 2007 йилда унинг ялпи ички маҳсулотдаги улу-

шини 45 фоизга, 2010 йилда эса 50-52 фоизга етказишдан иборат.

Биз кичик бизнес таркибини, авваламбор, унинг техник ва технологик тузилмасини яхшилаш масаласини кун тартибига кескин қилиб қўйишимиз даркор.

Бу ўринда гап хом ашёни бирламчи қайта ишлайдиган оддий ишлаб чиқаришдан юксак технологик ишлаб чиқаришга ўтиш зарурати ҳақида бормоқда. Бу жараён ички бозордаги талаб ва маҳсулот экспортини кенгайтиришга йўналтирилиши лозим.

Бугунги кунда кичик бизнес ва тадбиркорлик маҳсулотлари мамлакатимиздаги умумий экспорт ҳажмининг атиги 11 фоизини ташкил этиши мутлақо номақбул ҳолат, деб ҳисоблайман.

Ўзининг кичик корхонасини очаётган тадбиркорлар биринчи галда корхонани замонавий ускуналар, бозор талабига қараб тез ўзгартириш мумкин бўлган ихчам технологиялар билан жиҳозлашга эътибор қаратиши, рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришни ўзлаштириши керак.

Бугун кичик бизнес соҳасида юксак профессионализм ва интеллектуал салоҳиятга асосланган меҳнатни тобора кенг қўллаш, фан ва техниканинг илғор ютуқларини фаол жорий этиш энг зарур ва долзарб масала бўлиб турибди.

Вазирлар Маҳкамасига бир ой муддатда бу масалалар юзасидан ҳукумат қарорини тайёрлаш ва қабул қилиш вазифаси топширилади.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Банк-молия тизимида олиб борилаётган ислохотларни янада чуқурлаштириш ва кўламини кенгайтириш бўйича қуйидаги устувор вазифаларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Сўнгги йилларда банк тизимида муайян ижобий ўзгаришлар рўй берди — бугун жами банк капитали 1 триллион сўмдан ошади ва у 2000 йилга нисбатан 7,4 марта ўсди, банк муассасалари тармоғи икки баробардан зиёд кўпайди.

Микрокредитбанк ташкил этилди ва у ўтган қисқа давр ичида кичик бизнес субъектларига 25 миллиард сўмдан ортиқ микрокредитлар ажратди. Минибанклар тармоғи жадал ривожланмоқда, уларнинг сони бугунги кунда 1800 тадан ортади.

Факторинг ва лизинг хизматлари каби банк хизматларининг янги турлари ўзлаштирилмоқда. Аккредитивлар бўйича хизматлар, пластик карточкалар ёрдамида нақд пулсиз ҳисоб-китобларни амалга ошириш, истеъмол кредитлари ажратиш, омонатларнинг эътиборни тортадиган янги турларини жорий этиш ва бошқа хизматлар яхши йўлга қўйилмоқда.

Шу билан бирга, бу соҳада жиддий ташвиш уйғотадиган кўпгина масала ва муаммолар ҳали-бери ўз ечимини топмасдан қолмоқда.

Капиталлашув даражасининг пастлиги ҳанузгача сақланиб қолмоқда, банк хизматлари бозорида деярли рақобат йўқ.

Аксарият тижорат банклари, асосан, қисқа муддатли товар кредитлари ажратиш билан чекланиб қолмоқда ва инвестиция жараёнларида деярли иштирок этмаяпти.

Мамлакатимиз иқтисодиётига жалб этилаётган инвестицияларнинг умумий ҳажмида тижорат банкларининг ўз капитали улуши атиги 5 фоизни ташкил этишини қандай баҳолаш мумкин?

Ҳолбуки, банклар молия-саноат гуруҳлари ташкил этишнинг ташаббускори ва фаол иштирокчиси бўлиши даркор. Марказий банк Адлия вазирлиги, Давлат мулки қўмитаси, бошқа манфаатдор хўжалик бирлашмалари, идоралар, корхоналар билан биргаликда амалдаги қонунчиликни танқидий нуқтаи назардан кўриб чиқиши ва бу масалалар юзасидан Вазирлар Маҳкамасига аниқ ва амалий таклифлар киритиши керак.

Бугунги кунда банк тизимини ислоҳ қилиш борасидаги энг муҳим вазифалар — банкларнинг ўз устав капиталини кўпайтириш, аҳоли, тадбиркорлик субъектлари ва сармоя киритиши мумкин

бўлган инвесторлар, шу жумладан, хорижий инвесторларнинг бўш пул маблағларини жалб қилиш учун акциялар чиқариш ва уларни фонд бозорларида фаол жойлаштириш каби комплекс чораларни амалга оширишдан иборат бўлмоғи лозим.

Ишни шундай йўлга қўйиш керакки, мижозлар, тадбиркорлар банкларнинг ортидан эмас, аксинча, банклар бизнес вакиллари ва аҳоли орқасидан юрадиган бўлсин.

Ҳеч шубҳасиз, банклар ҳал қилиши лозим бўлган асосий вазифалардан яна бири — нақд пул маблағларининг банкдан ташқари айланишини янада қисқартириш бўйича амалий чоралар кўришдан иборат.

Одамларнинг банкларга бўлган ишончини ошириш, уларни ишончли ҳамкор деб қарашига эришиш учун мунтазам равишда иш олиб бориш даркор.

Бу борада ҳар бир банк қатъий амал қилиши шарт бўлган асосий талаб шуки, мижоз қачон мурожаат қилмасин, банк уни нақд пул билан таъминлаши лозим. Бу ҳар бир банк, унинг ҳар бир бўлими ва филиали учун асосий қоида бўлиши зарур.

Бизнинг доимий эътиборимизни талаб қиладиган еттинчи устувор йўналиш — бу коммунал хўжалик соҳасида ислохотларни янада чуқурлаштириш билан боғлиқ.

Шу мақсадда уй-жой коммунал хўжалигида рўй бераётган жараёнларни яна ва яна бир бор танқидий баҳолаб, барчамиз учун муҳим ҳаётий аҳамиятга эга бўлган ушбу соҳада ҳамон сақланиб қолаётган жиддий муаммоларнинг илдизига етиш ва уларни бартараф қилиш зарур.

Бу борада қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодекси, «Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари тўғрисида»ги қонун ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга тўлиқ амал қилинишига эришишимиз даркор.

Ширкатлар билан уларга коммунал ва таъмирлаш-қурилиш хизматлари кўрсатадиган корхоналар ўртасидаги шартномавий-ҳуқуқий муносабатларни тубдан қайта кўриб чиқиш ва янада мустақамлаш, аҳолига кўрсатилаётган хизматларнинг сифати учун ҳар икки томоннинг масъулиятини ошириш лозим.

Битта ширкат томонидан хизмат кўрсатиладиган уйлар сонини энг мақбул ҳолга келтириш бўйича бошланган ишларни ниҳоясига етказиш керак. Токи улар тураржойларни эксплуатация қилиш ва сақлаш муаммоларини ҳал этиш билан аниқ ва бевосита шуғулланиш имкониятига эга бўлсин.

Шунингдек, иссиқлик билан таъминлаш ва уни бошқаришнинг бутун тизимини кескин ўзгартириш даркор. Маълумки, бу масалада мавжуд

қозонхоналар ва иссиқлик таъминоти тармоқларининг техник ҳолати энг заиф бўгин ҳисобланади.

Муқобил ёқилғи манбаларидан фойдаланган ҳолда, локал иссиқлик ва иссиқ сув таъминоти тизимларига босқичма-босқич ўтишни таъминлаш ҳамда эскирган, ёқилғини кўп сарф қилдиган қозонхоналарни табиий газни тежаб сарфлайдиган ускуналарга алмаштириш масалаларини ечиш учун чуқур ўйлаб иш олиб бориш керак.

Иссиқлик ва сув таъминоти корхоналари ходимларининг масъулиятини ошириш, уларнинг меҳнатини рағбатлантириш бўйича пухта ва аниқ ўйланган механизмни жорий этиш масаласи бугунги кунда принципиал муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ушбу соҳа учун жавоб берадиган тузилмалар фаолиятини баҳолашда, уларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш даражасини белгилашда истеъмолчилар, биринчи навбатда, шаҳар ва посёлкалар аҳолиси иссиқлик ва сув билан қанчалик узлуксиз ва энг муҳими, сифатли таъминлангани асосий мезон бўлмоғи керак.

Бу масалада сув ва иссиқлик таъминоти корхоналари, маҳаллий ҳокимият органлари, шунингдек, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш идораларининг роли ва масъулиятини белгилаб қўйиш лозим, токи уларнинг ҳар биридан аниқ жавоб талаб қилиш мумкин бўлсин.

Ҳукумат манфаатдор тузилмалар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда бир ой муддатда коммунал соҳадаги ислоҳотларни изчил давом эттириш, энергияни тежайдиган технологияларни жорий қилиш ва бошқариш тизимини такомиллаштириш, қозонхоналар, иссиқлик ва сув таъминоти ҳамда оқава тизимларини модернизациялаш бўйича дастур ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Азиз дўстлар!

Ҳар бир йил мамлакатимиз тарихида, халқимиз ҳаётида ёрқин ва ўчмас из қолдирмоқда, десам, ўйлайманки, ҳаммангиз бу фикрга қўшиласиз.

Шу маънода, 2007 йилнинг юртимизда Ижтимоий ҳимоя йили деб эълон қилингани алоҳида мазмун ва аҳамият касб этади. **Бу борада қабул қилинган Дастур ва режаларимизнинг бош мақсади — халқимиз учун муносиб турмуш шароити яратишдан иборатдир.**

Ана шу юксак марраларга эришиш учун мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлат, эркин иқтисодиёт талабларини тўлиқ жорий этиш, фуқаролик жамияти асосларини қуриш, бир сўз билан айтганда, ҳақиқатан ҳам ҳеч кимдан кам бўлмайдиган ҳаёт барпо этиш учун ўзимизнинг куч-қувват ва ҳаракатларимизни аямаслигимиз

керак. Энг муҳими, юртимизда ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатлик, аҳиллик ва меҳр-оқибат муҳитини янада мустаҳкамлаш олдимизда турган барча вазифаларни амалга оширишда энг катта пойдевор бўлишини унутмаслигимиз зарур.

Сўзимни якунлар эканман, мана шу йўлда сизларга ва сиз орқали бутун халқимизга сиҳат-саломатлик, куч-ғайрат, ишларингизда янги муваффақиятлар тилайман.

2006 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2007 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришининг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маъруза, 2007 йил 12 февраль

ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ ИСЛОМ МАДАНИЯТИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН БЕҚИЁС ҲИССАСИНИНГ ЮКСАК ЭЪТИРОФИ

**Президент Ислом Каримовнинг
«Туркистон-пресс» нодавлат ахборот
агентлиги мухбирига берган интервьюси**

Савол. Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич, Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ислом ташкилоти — АЙСЕСКО (ISESCO) томонидан 2007 йилда Тошкент шаҳрининг «Ислом маданияти пойтахти» деб эълон қилиниши юртимизда катта қувонч билан кутиб олинди.

Барчамиз яхши тушунамизки, Тошкент шаҳрининг бундай номга сазовор бўлиши оламшумул воқеа бўлиб, ислом оламидаги нуфузли ташкилотнинг бу қарорга келиши бежиз эмас ва унинг ўзига хос сабаб ва асослари бор, албатта. Мана шу ҳақда ўз фикр-мулоҳазаларингизни гапириб берсангиз.

Жавоб. Ҳақиқатан ҳам, Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ислом ташкилоти бўлмиш АЙСЕСКО томонидан Тошкент шаҳрига 2007 йилда «Ислом маданияти пойтахти» деган ном берилиши мамлакатимиз ҳаётидаги улкан маданий-маънавий воқеадир.

Барчамиз учун азиз ва муқаддас бўлган азим пойтахтимизнинг ана шундай юксак обрў-эътиборга эришгани нафақат халқимизга, айтиш вақтида яқин ва узоқдаги дўстларимизга ҳам гурур ва ифтихор бағишлайди, деб ишонч билан айтишга асосларимиз бор.

Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ислом ташкилоти — АЙСЕЕСКО ҳақида қисқача тўхталадиган бўлсак, аввало, шуни айтиш керакки, у Ислом конференцияси ташкилотининг таркибий тузилмаси ҳисобланиб, 1979 йили мазкур ташкилотнинг Марокаш давлатининг Фес шаҳрида бўлиб ўтган конференциясида унга асос солинган. Ислом конференцияси ташкилоти деганда эса, мусулмон оламини бирлаштирадиган ва ўз таркибида 57 та мамлакатни жам этган, халқаро миқёсдаги муҳим ва долзарб масалаларни ҳал қилишда таъсири ва аҳамияти тобора ортиб бораётган нуфузли ташкилотни тушунамиз.

Бир сўз билан айтганда, АЙСЕЕСКО фаолиятининг асосий йўналишини фан, таълим, маданият ва санъат соҳаларини изчил ривожлантириш, ана шу негизда аъзо давлатлар ўртасида ўзаро мулоқот ва ҳамкорлик алоқаларини кучайтириш каби муҳим вазифалар ташкил этади.

Шу ўринда мен, авваламбор, Тошкент шаҳрини 2007 йилда «Ислом маданияти пойтахти» деб эълон қилиш ҳақида қарор қабул қилган ана шу

ташкilotнинг кўпни кўрган, ислом оламида катта мавқе ва ҳурматга эга бўлган раҳбарлари ва фаолларига мамлакат Президенти, қолаверса, шу юрт фуқароси, мусулмон фарзанди сифатида халқимиз номидан чуқур миннатдорлик билдиришни ўзим учун ҳам қарз, ҳам фарз деб билман.

Бу қувончли воқеа муносабати билан кўплаб давлатлар ва халқаро ташкilotларнинг раҳбарлари, таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари, хорижий мамлакатларнинг элчилари, таниқли олиму уламолардан Ўзбекистон раҳбарияти номига қизгин қутловлар келмоқда. Бу табрикномалар орасида Ислом конференцияси ташкilotининг Бош котиби Акмалиддин Эҳсон ўғли, Бутунжаҳон ислом лигаси Бош котиби, доктор Абдулла бин Абдулмуҳсин ат-Туркий, АЙСЕЕСКО Бош директори, доктор Абдулазиз Осман ат-Тувайжирий, Ислом тараққиёт банки Президенти, доктор Аҳмад Муҳаммад Али, Эрон Ислом Республикасининг собиқ Президенти, Маданиятлар ва цивилизациялараро мулоқот халқаро институти директори Саййид Муҳаммад Ҳотамий, Мисрдаги «Ал-Азҳар» диний марказининг шайхи ва бош имоми, доктор Муҳаммад Саййид Тантавий, Исломобод халқаро ислом университети ректори, доктор Манзур Аҳмад ва бошқа ўнлаб атоқли шахсларнинг юртимиз ва халқимиз шаъ-

нига билдирган самимий сўзларини алоҳида таъкидлаш жоиз.

Шунингдек, Ҳиндистон, Туркия, Индонезия, Кувайт каби бир қанча мамлакатларнинг кўзга кўринган давлат ва жамоат намояндалари, оммавий ахборот воситалари томонидан ҳам шу муносабат билан ижобий фикрлар билдирилгани эътиборга молик.

Шуни айтиш керакки, биз бу инсонларнинг кўпчилигини яқиндан биламиз ва уларни юксак қадрлаймиз. Уларнинг айримлари билан эса ғойибона танишмиз. Матбуотимизда чоп этилган ана шу қутлов ва фикр-мулоҳазалар билан танишар эканмиз, уларда бизнинг қадимий ва бой тарихимиз, миллий қадриятларимизга нечоғлиқ чуқур ҳурмат ва эҳтиром туйғуси ифода этилганига ишонч ҳосил қилиш мумкин. Гарчи бу номалар Ўзбекистон раҳбари сифатида менинг номимга юборилган бўлсада, уларда битилган табрик ва тилаклар юртимиздаги барча мўмин-мусулмонларга, бутун халқимизга қаратилганини, табиийки, ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Фурсатдан фойдаланиб, бир фикрга урғу беришни истардим: агарки тарихимизга назар ташлайдиган бўлсак, хоки поклари Ўзбекистон тупроғида ётган улуғ аждодларимиз, не-не мутафаккир зотлар асрлар мобайнида дунёвий ва диний илмлар соҳасида қандай буюк кашфиёт-

билан боғлиқ тарихи катта роль ўйнайди. Шунингдек, мазкур халқ ҳаётидаги мусулмон динига хос қоида ва арконлар, қадимий анъана ва қадриятлар, ушбу юртнинг асрлар давомида ислом цивилизацияси ва маданиятига қўшган ҳиссаси, бу ерда қандай юксак тафаккур соҳиблари, буюк уламолар яшаб ўтгани ва улар қолдирган илмий-маънавий мерос инobatга олиниши муқаррар. Шу билан бирга, номзод мамлакат томонидан бугунги кунда ана шу ноёб ва мўътабар мероснинг қай тарзда сақлаб, асраб-авайлаб келинаётгани, уни ҳар томонлама ўрганиш, кенг омма, айниқса, ёшлар онгига сингдириш, жаҳон жамоатчилигига тарғиб ва тараннум этиш юзасидан қилинаётган ишларга алоҳида баҳо берилиши табиий.

Барчамизга маълумки, юртимизда ана шундай мерос собиқ шўро даврида ҳам мавжуд эди. Жумладан, бебаҳо тарихий қўлёзмалар махсус фондларда сақлаб келинар ва улардан фақат тор доирадаги мутахассислар илмий мақсаддагина фойдалана оларди. Бу меросни синфий ва мафкуравий нуқтаи назардан эмас, асл инсоний моҳиятига мос равишда чуқур ўрганиш, маънавий ҳаётимизнинг узвий бир қисми сифатида талқин ва тарғиб қилишга эса мутлақо йўл қўйилмасди. Бунга журъат қилган одамларнинг қандай тазйиқ ва хавф-хатарларга учраши муқаррарлигини яқин

ўтмишимиз билан таниш бўлган ҳар қайси одам яхши билади.

Бугунги кунда биз ворис бўлган ана шу моддий ва маънавий меросни замон талаблари асосида кенг ва атрофлича ўрганиш ва тадқиқ этиш, ундан халқимизни баҳраманд қилиш масаласига Ўзбекистон раҳбарияти ва жамоатчилиги алоҳида аҳамият бериб келаётганини таъкидлаш лозим.

Шу мақсадда диний-маърифий қадриятларимизни ўрганиш, асраш ва ҳимоя қилиш, шу асосда ёш авлодимиз қалби ва онгига эзгу гоёларни сингдириш бўйича олиб бораётган амалий ишларимиз жамоатчиликка яхши маълум.

Биз мустақилликнинг илк йилларидан бошлаб Самарқанд, Бухоро, Хива, Шаҳрисабз ва бошқа қадимий шаҳарларимиздаги Шарқ меъморлик санъатининг дурдоналари бўлмиш тарихий обидаларни сақлаш, уларни қайта тиклаш ва таъмирлаш ишларига катта эътибор қаратмоқдамиз. Баъзи бир йирик обидалар бўйича бундан 15—20 йил олдин бошлаган ишларимиз ҳозиргача давом этмоқда.

Таъкидлаш керакки, тарихий ёдгорликларни қайта тиклаш — бу фақат тегишли маблағ ва кучимконият топишдангина иборат эмас, балки биринчи галда жиддий илмий ёндашувни, нозик дид ва маҳоратни, чуқур билим, тажриба ва

юксак салоҳиятни, керак бўлса, маънавий покликни талаб қиладиган мураккаб соҳадир.

Мисол учун, қадимий қўлёзмаларни тўғри ўқиш ва талқин қилиш учун олим ва мутахассисларимиз қанчалик билим, истеъдод ва зеҳн, масъулиятга эга бўлиши зарурлиги ҳақида ортиқча гапиришнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман. Кези келганда айтиш лозимки, айнан муқаддас китоблар, диний қўлёзмаларнинг маъносини нотўғри талқин қилиш оқибатида бугунги кунда дунёда турли хил низо ва қарама-қаршиликлар юзага келаётгани ҳам ҳеч кимга сир эмас.

Ёки айтайлик, кўҳна мадраса ва масжидлар пештоқига араб ёзувида битилган сўзларни ҳар қандай одам ҳам ўқий олмайди. Нега деганда, исломий хаттотлик санъатининг ўзи бир олам бўлиб, унинг қанча-қанча ўзига хос сирлари бор.

Бугунги кунда бизнинг тарихий мерос масаласига катта масъулият билан қараб олиб бораётган ишларимизнинг амалий тасдиғини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин. Масалан, Самарқанд шаҳридаги XI—XV асрлар ёдгорлиги бўлмиш, қадим замонлардан буён бутун мусулмон дунёсининг эътиборини ўзига тортиб келаётган Шоҳи Зинда мажмуасида уч йил аввал бошлаган кенг кўламли ишларимиз бугун ҳам давом этмоқда.

Энг муҳими, мамлакатимизнинг барча ҳудуд ва минтақаларида шу эзгу мақсад йўлида ибрат-

ли ишлар қилинмоқда. Бу ҳақда сўз юритганда, Самарқанддаги Имом Бухорий ва Имом Мотурудий зиёратгоҳлари, Бухородаги Абдулхолиқ Фиждувоний ва Баҳоуддин Нақшбанд, Минораи Калон ва Масжиди Калон мажмуалари, Фарғонадаги Аҳмад Фарғоний ва Бурҳониддин Марғиноний ёдгорликлари, Сурхондарёдаги Ҳаким Термизий ва Имом Термизий, Хивадаги Ичан қалъа, Шаҳрисабздаги Доруттиловат, Қарши шаҳридаги Одина ва Кўкғумбаз обидалари, Кармана шаҳридаги Қосим шайх мақбараси сингари ўнлаб қадамжоларни обод этиш бўйича бажарилган бунёдкорлик ишларини эслаш ўринли, деб ўйлайман.

Шу борада бугун Тошкент шаҳрида жойлашган, Қуръони каримнинг энг қадимий ва мўътабар нусхаларидан бири бўлган машҳур Усмон Қуръони сақланаётган Ҳазрати имом мажмуасида кенг кўламли қайта тиклаш, қурилиш ва таъмирлаш ишларини амалга ошириш фурсати келганини мамнуният билан қайд этмоқчиман.

Эътиборли жиҳати шундаки, бундай савобли ишларда қандайдир иккинчи даражали нарсанинг ўзи йўқ. Чунки такрор айтаман, бу — халқимизнинг тарихий хотираси, миллий ўзлиги ва маънавиятининг юксалиши билан узвий боғлиқ масаладир. Шунинг учун ҳам бу жараёнда обидаларни нафақат қайта тиклаш ва таъмирлаш, айти

вақтда уларнинг ён-атрофидаги ўзига хос табиий муҳитни асл ҳолида сақлаб қолиш каби масалаларни ҳам биз эътибордан четда қолдирмаслигимиз керак.

Шу ўринда бир мисол келтирмоқчиман. Биз 1997 йили Имом Бухорий мажмуасини яннгитдан барпо этиш пайтида бу ердаги олти-етти аср умр кўрган чинорлар ва қадимий ҳовузни сақлаб қолиш учун барча зарур чораларни кўрдик. Ҳатто чинорлар қандайдир касалликка чалинганда, даволаш учун Тошкентдаги Ботаника илмий тадқиқот институтидан тегишли мутахассислар юборилган эди. Бундай фикрни Шаҳрисабздаги Дорус-саодат ёдгорлик мажмуасида қад ростлаб турган кўҳна чинорлар мисолида ҳам айтиш мумкин.

Албатта, биз она заминимиз бағридаги ҳар бир моддий ва маънавий мерос намунасини кўз қорачиғидек асраб-авайлаш, қайта тиклаш ва таъмирлаш бўйича қилаётган бу ишларимизни кимгадир намойиш қилиш, кўз-кўз этиш учун эмас, аксинча, келажагимизни ўйлаб, онгимиз ва қалбимиз даъвати билан амалга оширмоқдамиз. Токи эртага бизнинг ўрнимизга келадиган, биз бошлаган олижаноб ишларни муносиб давом эттиришга қодир бўлган ёшларимиз ана шу бебаҳо маънавий бойликдан баҳраманд бўлсин, шу асосда ўзининг кимлиги, қандай буюк зотларнинг авлоди эканини англаб етсин.

Олдимизга қўйган бундай эзгу мақсадларга эришишда, миллий қадриятларимиз ва ўзлимизга садоқат билан ҳаёт кечиришда муқаддас динимизнинг ўрни ва аҳамияти беқиёс. Нега деганда, инсонийлик, меҳр-оқибат, ҳалоллик, охи-ратни ўйлаб яшаш, саховат ва мурувват сингари халқимизга мансуб бўлган фазилатлар айнан шу заминда илдиз отади ва ривожланади.

Ўзингиз ўйланг, агар биз истиқлолимизнинг дастлабки кунларидан бошлаб тарихий обидаларимизни қайта тиклаш, қадимий ва бой меросимизни ҳар томонлама асраб-авайлаш ва фарзандларимизга безавол етказиш ҳақида қайғурмасак, бунинг учун астойдил ҳаракат қилмасак, бугун маънавий ҳаётимизни озиқлантириш ва юксалтириш ҳақида гапириш мумкин бўларми-ди?

Шу нақтаи назардан қараганда, муқаддас ислом динимизни пок сақлаш, уни турли хил ғаразли хуруж ва ҳамлалардан, тухмат ва бўҳтонлардан ҳимоя қилиш, авваламбор, унинг асл моҳиятини униб-ўсиб келаётган ёш авлодимизга тўғри тушунтириш, ислом маданиятининг эзгу ғояларини кенг тарғиб этиш вазифаси ҳамон долзарб бўлиб қолмоқда. Бу эса ўз навбатида маънавият ва маърифат аҳли, олимлар, зиёлиларимиз, оммавий ахборот воситалари вакилларидан, бир сўз билан айтганда, шу Ватанга

меҳр қўйган ва ўзини шу юрт фарзанди деб ҳисоблайдиган ҳар бир инсондан фаоллик ва фидойиликни талаб этади.

Бугунги кунда ислом динига нисбатан бутун дунёда қизиқиш ва интилиш кучайиб, унинг хайрихоҳ ва тарафдорлари кўпайиб бораётгани ҳеч кимга сир эмас. Бунинг асосий сабаби — биринчи галда муқаддас динимизнинг ҳаққонийлиги ва поклиги, инсонпарварлиги ва бағрикенглиги, одамзотни доимо яхшилик ва эзгуликка чорлаши, ҳаёт синовларида ўзини оқлаган қадрият ва анъаналарни аждодлардан авлодларга етказишдаги буюк ўрни ва аҳамияти билан боғлиқ. Айни пайтда бу ҳолат динимизнинг умумбашарий маданият ва цивилизация, илму фан ривожига қўшган буюк ҳиссаси билан ҳам изоҳланади.

Ўз-ўзидан равшанки, Тошкент шаҳрига «Ислом маданияти пойтахти» деган юксак ном берилиши бизнинг зиммамизга катта масъулият юклайди. Айниқса, неча юз йиллар мобайнида юртимиз ҳудудида яратилган буюк маданий ва маънавий мероснинг туб моҳиятини, унинг кўпчиликка маълум бўлмаган қирраларини нафақат мусулмон олами, балки бутун жаҳон аҳлига кенг тарғиб қилиш, шу тариқа ислом дини тинчлик, маърифат, юксак ахлоқ-одоб ифодачиси эканини яна бир бор намоён этиш борасида ҳали кўп иш қилишимиз зарурлигини биз яхши англаймиз.

Бу вазифаларни амалга ошириш учун эса, аввало, ўз имкониятларимизни яна бир бор холисона баҳолаб, яқин келажак ва истиқболдаги энг муҳим устувор йўналишларни белгилаб олишимиз даркор. Шу мақсадда тегишли амалий дастур ишлаб чиқилгани, унда юртимиздаги мусулмон меъморчилиги обидаларини қайта тиклаш ва таъмирлаш ишларини изчил давом эттириш, ислом маданиятини кенг тарғиб қилиш юзасидан аниқ тадбирлар режалаштирилгани, жумладан, пойтахтимизда «Ислом ва бағрикенглик» мавзусида нуфузли халқаро илмий конференция ўтказиш кўзда тутилаётгани, айниқса, эътиборлидир.

Ўйлайманки, биз халқимиз, жамоатчилигимизнинг куч-гайрат ва саъй-ҳаракатларини бирлаштирган ва сафарбар этган ҳолда, мамлакатимизга нисбатан билдирилган «Ислом маданияти пойтахти» деган юксак эътибор ва ишончни амалий ишлар билан оқлашга эришамиз, албатта.

Ана шундай эзгу интилишларимизни амалга ошириш йўлида юртимизда тинчлик ва осойишталикни сақлаш, азиз Ватанимизнинг шон-шўхратини янада зиёда қилишини Аллоҳдан сўраб қоламиз.

2007 йил, февраль

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Муҳтарам онахонлар!

Қадрли опа-сингиллар, лобар қизларим!

Барчангизни гўзаллик ва нафосат байрами — 8 март — Хотин-қизлар куни билан чин қалбимдан муборакбод этиб, сизларга ўзимнинг юксак ҳурмат-эҳтиромим ва самимий тилаklarимни изҳор этишга ижозат бергайсиз.

Она диёримиз узра кўклам нафаси уфуриб турган шу кунларда биз барчамиз баҳор ва аёл деган ардоқли сўзларнинг бир-бирига нақадар ҳамоҳанг ва уйғун эканини беихтиёр ҳис этамиз. Чунки, баҳор ҳам, аёл ҳам инсон кўнглида, аввало, ҳаётга муҳаббат, эзгу орзу-интилишлар, меҳр ва саховат каби олижаноб ҳиссиётларни уйғотади.

Бу байрам Яратганнинг тенгсиз мўъжизаси бўлган аёл зотини улуғлаш, юрагимиздаги энг юксак туйғуларни ифода қилиш учун бизга янги бир имкон бериб, уларнинг ҳаётимиз, жамиятимиздаги ўрни ва аҳамиятини чуқур англаш, қадр-қимматини жойига қўйишга яна бир бор даъват этади.

Мана шу қутлуғ айёмда, авваламбор, барчамизни дунёга келтирган, қўз нури, қалб қўри, бутун борлиғини фарзандларига бағишлаган, биз олдида умрбод қарздор бўлган меҳрибон оналаримиз, мўътабар момо ва бувиларимизга таъзим қиламиз.

Энг муҳими, шундай шукуҳли кунларда хонадонларимиз фариштаси, оила қўрғонининг бекаси бўлмиш, рўзгорнинг барча юки ва ташвишларини нозик елкасида беминнат кўтариб келаётган, болаларимизни оқ ювиб, оқ тараб вояга етказадиган, уйларимизга орасталик ва файз бағишлайдиган садоқатли умр йўлдошларимизни, уларнинг ҳусну латофатини ўзимиз учун бамисоли янгитдан очгандек бўламиз, уларнинг, барча опа-сингилларимиз, зебо қизларимизнинг ҳурматини бажо келтирамиз.

Хулоса қилиб айтганда, 8 март байрами ҳақида сўз юритар эканмиз, биз, аввало, эски замонда кенг тарқалган сиёсий-мафкуравий қолиплардан бутунлай холи бўлиб, юртимизга гўзал ва бетакрор баҳор фаслининг элчиси сифатида кириб келадиган, тобора чинакам инсоний моҳият касб этиб бораётган қутлуғ бир анъанани, оилаларимизга шодлик бахш этадиган қувончли бир айёмни ўзимизга тасаввур қиламиз.

Азиз опа-сингиллар!

Биз мустақилликка эришган дастлабки кунлардан бошлаб аёлларимизнинг жамиятдаги ўрни

ва нуфузи, ҳурмат ва эътиборини ошириш, уларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш масаласи юртимизда олиб борилаётган давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айлангани барчамизга яхши маълум.

Ўтган давр мобайнида бу соҳада зарур ҳуқуқий асос яратиш ва уни янада такомиллаштириш, аёлларимизнинг ижтимоий ва сиёсий фаоллигини, жисмоний, маънавий ва интеллектуал салоҳиятини юксалтириш, опа-сингилларимизнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, уларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтириш, оила, оналик ва болаликни ҳимоялаш, хотин-қизларни иш билан таъминлаш, тадбиркор аёлларни қўллаб-қувватлаш мақсадида амалга ошираётган кенг қўламли ишларимиз ана шу сиёсатнинг амалий тасдиғидир.

Бугун қўлга киритган катта ютуқларимизни мамнуният билан эътироф этган ҳолда, мен бутун жамоатчилигимиз, биринчи галда, раҳбар ва фаолларимизнинг эътиборини муҳим бир масалага қаратмоқчиман. Яъни, ҳаётимизнинг барча соҳаларида аёлларнинг муносиб ўрин эгаллашига эришиш, уларнинг истеъдод, билим ва тажриба, орзу-интилишларини рўёбга чиқариш йўлида ҳали-бери мавжуд бўлган кўпгина тўсиқ ва муаммоларни ечиш вазифаси олдимизда турганини унутмаслигимизни истардим.

Айни вақтда 2007 йилнинг юртимизда «Ижтимоий ҳимоя йили» деб эълон этилиши муносабати билан қабул қилинган давлат дастурида белгиланган тадбирларни сўзсиз бажариш, авваламбор жамиятимизнинг пойдевори ва таянчи бўлмиш оилани мустаҳкамлаш, уни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш ҳамда фаровонлигини ошириш, аёлларимизнинг оғирини енгил қилиш сингари муҳим масалаларни ҳал этиш барчамизнинг зиммамизга катта масъулият юклашини яна бир бор таъкидламоқчиман.

Биз бугун барпо этаётган янги ҳаёт, янги жамиятда хотин-қизларимизни ҳокимиятнинг барча тармоқларида — бу қонунчилик ёки ижро ҳокимияти бўладими, суд-ҳуқуқ тизими бўладими — том маънодаги тенг ҳуқуқли ва фаол иштирокчини таъминлаш учун ҳали кўп иш қилишимиз керак.

Шу борада бир мисол келтиришни ўринли, деб биламан.

Бизнинг сайлов тўғрисидаги мавжуд қонунларимизда Президент ташаббуси билан Олий Мажлис ва маҳаллий вакиллик органларига номзод кўрсатишда ҳар қайси сиёсий партия томонидан хотин-қизларга камида 30 фоиз ўрин ажратиш шарти белгилаб қўйилган.

Шунга қарамасдан, бугунги кунда маҳаллий вакиллик органларида аёлларимизнинг умумий

иштироки 16 фоизни, Қонунчилик палатасида 17,5 фоизни, Сенатда эса 15 фоизни ташкил этишини афсус билан қайд этамиз.

Албатта, депутатликка номзодларни аввало сайловчилар сайлашини ҳаммамиз тўғри тушунамиз. Лекин ана шу сайловларда хотин-қизларнинг фаол иштирок этиши ва қонунчилик идоралари ҳамда маҳаллий вакиллик органларида муносиб ўрин эгаллаши кўп жиҳатдан кенг жамоатчилигимизга, аҳолимизнинг сиёсий-ҳуқуқий маданиятига боғлиқ эканини ҳам эътиборда тутишимиз зарур.

Энг ривожланган демократик мамлакатлар, аввало, Европа давлатлари тажрибаси, уларнинг бугун кечираётган тинч, фаровон ва осуда ҳаёти, керак бўлса, ўз шароитимиз, босиб ўтган йўлимиздан чиқарадиган хулосалар шуни кўрсатмоқдаки, **юксак билим ва малакага эга бўлган оқила аёлларимиз ҳокимиятнинг қонунчилик, ижро ва суд тармоқларида нуфузли ўринни эгаллаб, хотин-қизларимизнинг, халқимизнинг ишончли вакиллари сифатида фаолият олиб бориши учун кенг имконият очиб берсак, бу ҳолат ижтимоий ҳаётимизда доимий анъанага айланса, ишончим комилки, олдимизда турган барча муаммоларни адолатли ечишда, ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида салмоқли қадам қўйган бўламиз.**

Ўйлайманки, кейинги сайловларда барчамиз бу ўта муҳим масаланинг моҳияти ва аҳамиятини теран англаган ҳолда, ўз фуқаролик ва сайловчилик бурчимизни адо этишда бу масалага алоҳида эътибор берамиз.

Қадрли опа-сингилларим!

Сизларни гўзал байрамингиз билан яна бир бор табриклаб, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, хонадонларингизга тинчлик ва файзу барака тилайман.

Толеингиз баланд, умрингиз узоқ, ризқу насибангиз зиёда бўлсин!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

НАВРЎЗ БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!
Муҳтарам меҳмонлар!

Она заминимиз ям-яшил либосга бурканиб, ўзининг бетакрор кўрку жамолини намоён қилаётган, баҳор нафаси уфуриб турган шу нурафшон кунларда барчамиз интизор бўлиб, орзиқиб кутадиган Наврўзи олам юртимизга кириб келмоқда.

Мана шу уйғониш ва яшариш, гўзаллик ва нафосат, мурувват ва саховат рамзи — Наврўз айёми билан сиз, азизларни, сизлар орқали барча юртдошларимизни, бутун халқимизни чин қалбимдан табриклаб, ўзимнинг самимий меҳрим, ҳурмат ва эҳтиромимни изҳор этишдан бахтиёрман.

Бугун мана шу муаззам майдондаги тантанамизда қатнашаётган хорижий давлатларнинг элчилари, халқаро ташкилотларнинг вакиллари, чет эл оммавий ахборот воситалари ходимларини, барча муҳтарам меҳмонларимизни Наврўз айёми билан қутлаб, қизгин олқишлар билан уларга ўз ҳурматимизни билдирамиз.

Биз билан ҳамнафас бўлиб яшаётган узоқ-яқин кўшни мамлакатларнинг халқларига, хорижий ҳамкор ва дўстларимизга эл-юртимиз номидан табрик ва тилакларимизни йўллаймиз.

Ҳурматли дўстлар!

Ҳақиқатан ҳам, энг қадимий, илдизлари олис «Авесто» замонларига бориб туташадиган, уч минг йилдан зиёд тарихга эга бўлган Наврўзи олам — шарқона янги йил ўзининг янгиланиш, баҳор нафасини бошлаб келиши, халқимизнинг табиати, онгу тафаккури, қалби шуурига чуқур сингиб кетгани, ҳар қайси оила, ҳар қайси хонадонга шоду хуррамлик олиб кириши билан биз учун энг қадрли, азиз ва суюкли миллий байрамдир.

Бу дилбар фаслда диёримизда яшаётган ҳар бир инсон ён-атрофимиздаги табиатнинг нақадар ранг-баранг ва гўзал, қандай бетакрор ва жозибали эканини беихтиёр яна бир бор ҳис этади.

Офтоб ерни қиздириб, куртаклар очилиб, борлиқ уйғониши билан одамзотнинг қалби, баҳри дили ҳам очилиб, унинг вужуди, қон-қони, суюк-суюгига янги куч-қувват, гайрат ва азму шижоат кириши табиийдир.

Бу шукуҳли айёмда ёшу қари, ҳар қайси инсон ўзини мўъжизакор табиатнинг узвий бир қисми эканини чуқур англайди, табиий муҳитни асраб-авайлаб, у билан ҳамоҳанг бўлиб, бу осуда

ҳаётнинг ҳар бир кунининг қадрига етиб яшаш кераклигини яна ва яна бир бор идрок этади.

Бу қутлуг яшариш палласида еру кўк бағрида рўй бераётган ўзгаришларни қалбидан ўтказаётган одамларимизнинг дилларида қувонч, тилларида шукроналик ҳисси пайдо бўлади.

Шу мунаввар кунларда ҳар қайси инсон вужудида яқинларига меҳр-оқибат кўрсатиш, табаррук қарияларимизнинг дуосини олиш, етим-есирларнинг бошини силаш, бемор ва муҳтож одамларга беминнат ёрдам ва кўмак беришдай савобли, барчамизнинг юрак-юрагимизга сингиб кетган туйғулар ўзини ёрқин намоён этади.

Айнан мана шундай халқимизга мансуб фазилатлар, бағрикенглик ва ҳамжиҳатлик, аҳиллик ва ўзаро ҳурмат каби олижаноб қадриятлар одамларимизнинг онгу тафаккурида мустаҳкамланиб, уларнинг эртанги кунга ишончи тобора кучайиб бораётгани жамиятимизнинг бугунги сиёсий-ижтимоий муҳитини ифода этаётганини кузатиш қийин эмас.

Айнан мана шундай маънавий иқлим охириги йилларда мамлакатимизда қўлга киритилаётган, ўзгаларнинг ҳавасини тортаётган ютуқ ва марраларга эришишда, эркин ҳаёт ва демократик жамият қуришда, ҳеч шубҳасиз, энг кучли замин ва гаров бўлиб хизмат қилмоқда, десак, ҳақиқатни айтган бўламиз.

Азиз ва муҳтарам ватандошларим!

Халқимизда «Яхши одам — кўзидан, яхши йил — Наврўздан маълум» деган чуқур мазмунли мақол бор. Бу йилги Наврўзимизнинг ҳар томонлама хосиятли, қутлуғ қадамлар билан бошланаётганига ҳаммамиз гувоҳ бўлиб турибмиз.

Шу кунларда Ватанимизнинг бепоён ҳудудларида, шаҳар ва қишлоқларида, сўлим гўшаларида Наврўз сайилларини кексаю ёш — барча юртдошларимиз катта хурсандчилик ва баланд руҳ билан ўтказаётгани бунинг яққол дараги ва тасдиғи бўлмай, иншоолло.

Барчамизнинг тилагимиз — Яратганимизнинг ўзи эл-юртимизга, ҳар бир оила, ҳар бир хонадонга файзу барака, бахту саодат берсин, дастурхонимизни тўкин, ризқимизни бутун қилсин.

Деҳқонларимизнинг омадини берсин, ҳосилимиз мўл, хирмонларимиз баланд бўлсин!

Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин!

Наврўзи олам барчамизга муборак бўлсин!

2007 йил 20 март

ХОТИРА БОҚИЙДИР, ҚАДР — МУҚАДДАС

Президент Ислом Каримовнинг Хотира ва Қадрлаш куни муносабати билан пойтахтимиздаги Хотира майдонида билдирган фикрлари

Иккинчи жаҳон урушидаги тарихий ғалабани таъминлашда юртдошларимиз кўрсатган жасорат ва хизматларнинг ўрни ҳамда аҳамияти беқиёс. Ватанимиздан минглаб чақирим олисларда кечган беаёв жангларда кўксини душман ўқига қалқон қилган, юрт соғинчи ва қадрдонлар дийдорини дилга туғиб курашларда жон олиб жон берган минглаб ўзбек ўғлонларининг матонати қалбимизда, юрагимизда мангу яшайди.

Фронт ортида меҳнат қилган, уруш туфайли ота-онасидан айрилган минглаб етим-есирларга бошпана берган, ўзи ва фарзандларининг ризку насибасини ўзгалар билан баҳам кўрган меҳри дарё юртдошларимизнинг фидойилиги ҳеч қачон унутилмайди.

Хотира ва Қадрлаш кунининг бу гал Ижтимоий ҳимоя йилида нишонланаётгани унинг аҳамиятини янада оширади. «Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида»

яқинда эълон қилинган фармон ҳам кекса авлодга кўрсатилаётган эҳтиромимизнинг яна бир намунасидир.

Муҳими, халқимиз, айниқса, ёшларимиз онгу шуурида ўтганларни ёд этиш, тирикларни қадрлашдек инсоний фазилатлар тобора мустаҳкам қарор топмоқда. Бугун биз тарихдан сабоқ чиқариб, ўтмишда йўл қўйилган хатоларни такрорламасдан, миллий ўзлигимизни англаган ҳолда буюк ажодларимизнинг ҳеч кимдан кам бўлмаган авлоди эканимизни унутмай яшаяпмиз. Зеро, бу ёруғ кунларга етиш учун қурбон бўлганлар руҳини шод этиш, мўътабар кексаларимиз дуосини олиш, тинч ва осойишта замоннинг қадрига етиш ва шукроналик туйғуларини ҳис этиш бизга катта қувват бағишлайди, янгидан-янги бунёдкорлик ишларига чорлайди.

Мана шундай улуғ кунда ўзининг инсоний бурчини адо этиб, жангу жадалларда ҳалок бўлганлар, бугунгидек тинч ва осойишта кунларга етиб келолмаганлар хотираси олдида ҳамиша бош эгамиз. Айни пайтда орамизда яшаётган уруш қатнашчиларини ҳар қанча қадрласак арзийди. Уларнинг дуолари эзгу ишларимизда бизга ҳамиша қанот бағишлайди.

Бугун иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 62 йиллик байрами куни. Бу ғалаба жаҳон халқлари тарихида, ҳеч

шубҳасиз, абадий сақланиб қоладиган санадир. Фашизм балосини ер юзидан супуриб ташлаш, тинчликпарвар эллар орзиқиб кутган ғалабани таъминлашда бошқа халқлар қатори ўзбек халқи ҳам жуда катта ҳисса қўшган.

Иккинчи жаҳон уруши фронтларида 1,5 миллион нафар ватандошимиз жангга кирган. Юртимизда ўша пайтда қарийб тўрт миллион аҳоли истиқомат қилганини инобатга олсак, бу жуда катта рақамни ташкил этиши аён бўлади. Тўрт юз мингдан зиёд ватандошимиз машъум уруш олови ёнган жойларда жон берган. Тахминан 130 минг киши бедарак кетган. Булар халқимиз учун жуда катта йўқотиш эди.

Айни кучга тўлган минглаб йигитларнинг қурбон бўлгани, ногиронлик азобини тортганини тасаввур қилишнинг ўзиёқ ҳар қандай инсон қалбини ларзага келтиради, юракларни изтиробга тўлдиради. Шу ўринда ҳақли савол туғилади: бедарак кетганлар кимлар эди? Улар кимнингдир ўғли, отаси, бобоси, суюкли ёри эмасмиди? Юрт тинчлиги йўлида жон фидо қилган бундай инсонларнинг номаълум тақдирини бизни доимо ўйга толдиради. Улар ҳақидаги маълумотларни излаб топишимиз, тарихий ҳақиқатни тикламоғимиз зарур. Бу иш олим ва зиёлиларимизнинг шарафли вазифасига айланиши керак.

Биз фашизм устидан қозонилган ғалабага ҳисса қўшганларни улуғлашимиз, уларнинг номини абадийлаштиришимиз, бирор кишини ҳам эътиборсиз қолдирмаслигимиз шарт. Айнан мана шундай эзгу мақсадларни инобатга олиб, мана, саккиз йилдирки, 9 майни юртимизда Хотира ва Қадрлаш куни сифатида нишонлаб келмоқдамиз. Бугун мазкур сана нақадар чуқур маъно ва мазмун касб этиб бораётганини ҳис этиш қийин эмас.

Хотира ва Қадр тушунчалари моҳиятан ўзаро боғлиқдир. Зеро, бугунги эркин ва фаровон ҳаётни кўз қорачиғидек асраш билан биргаликда Ватан озодлиги йўлида қурбон бўлган фидойи инсонларни ёдга олиш, уларнинг хотирасини абадийлаштириш, сўнмас жасоратини хотирамизда мангу сақлаш, инсоннинг тириклигида қадрига етиш биз учун ҳам фарз, ҳам қарзидир. Хотира ва Қадрлаш деганда, биз орамизда яшаётган инсонларни қадрлаш, асраб-авайлаш, уларнинг ҳаётини, оғирини енгил қилишни назарда тутамиз. Бу икки тушунча, шубҳасиз, инсон ақл-заковатининг бетакрор маънавий неъматлари, тирикликнинг азалий мезонларидир.

Инсон ҳаёти абадий эмас, лекин хотира мангу, хотира боқий. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. Ўтганларини хотирламайдиган халқнинг эртаси ёруғ бўлмайди. Агар миллат ўзининг келажagini порлоқ кўрмоқчи бўлса, унинг хотираси ҳамиша

уйғоқ бўлиши шарт. Боиси ҳар қандай халқ ва миллат кечаги ҳаётидан, ўзи босиб ўтган оғир ва машаққатли кунлардан, тарих синовларидан зарур ҳулоса ва сабоқлар чиқариши лозим.

Бу санани нишонлашдан мақсад аввало, ғалабанинг моҳияти ва аҳамиятини, тинчликнинг қандай буюк неъмат эканини яна бир бор чуқур аниқлашдан, одамзодни ҳамиша ҳушёр бўлишга, теварак-атрофдаги турли хавф-хатарлару бало-қазолардан огоҳ бўлишга даъват этишдан иборат. Бугунги маросимни инсоният тарихида урушнинг бошқа қайтарилмаслигига, бундай даҳшатларни одамзоднинг ҳаётидан бутунлай ўчириб ташлашга ундайдиган тадбир сифатида қабул қилишимиз даркор.

Афсуски, дунёнинг турли нуқталарида ҳамон зулм ва зўравонлик ҳукмрон, уруш оловлари ёнмоқда. Жаҳондаги нотинч вазият ва урушлар дунё аҳлини ташвишлантираётгани сир эмас. Бизнинг минтақамиз ҳам бундай таҳдидлардан холи эмас.

Шу боис халқимиз биз қандай тарихий шароитда, мураккаб замонда яшаётганимизни яхши англаши, вазиятга тўғри баҳо бера олиши керак. Энг муҳими, огоҳлик ва ҳушёрликни қўлдан бермай, атрофдаги воқеаларга нисбатан бефарқ ва лоқайд бўлмаслигимиз зарур.

Ватанимизни, миллий қадриятларимизни доимо эъзозлашимиз, юрт тинчлиги ва барқа-

рорлигининг қадрига етишимиз, уларни янада мустаҳкамлашимиз керак. Халқимиз, айниқса, ёшларимиз ўзлигини англаб боргани сари уларнинг онгида «Биз киммиз, кимларнинг авлодимиз, кимлар билан фахрланамиз, биз уларга муносиб бўла олаяпмизми?» деган ёндашув янада чуқурлашиши, амалда намоён бўлмоғи лозим.

Эртанги кун, ҳеч шубҳасиз, интеллектуал бойликка эга бўлган миллатники, ёшларникидир. Ёш авлодни миллий қадриятларга садоқат руҳида тарбиялаш билан бир қаторда уларга замонавий билимларни эгаллашида таянч ва суянч бўлишимиз, уларга барча шароитларни яратиб беришимиз керак. Нега деганда, давр бизнинг олдимизга қўяётган талабларни билиш, уни чуқур англаш учун албатта замонавий билим зарур.

Мамлакатимизда уруш қатнашчилари ва фронт ортида меҳнат қилганларга, урушда ҳалок бўлганларнинг оилаларига пенсия ва нафақалардан ташқари ҳар йили турли кўринишда ижтимоий ёрдам кўрсатилмоқда. Уларнинг санаторий ва курортларда даволаниши, протез-ортопедия жиҳозлари, ногиронлар аравачалари ва бошқа тегишли воситалар билан таъминланишига, жамоат транспортида бепул юриш ҳамда коммунал хизматлар бўйича компенсациялар олишига катта эътибор берилаётир.

Доно халқимиз «инсон ғанимат» дейди. Дарҳақиқат, биз учун ота-боболаримиз, фахрийларимиз-

нинг ҳаёти ганимат. Афсуски, уруш қатнашчиларининг сони йилдан-йилга камайиб бормоқда. Бир йил муқаддам жойларда шу қутлуғ санани 22 минг 251 нафар уруш қатнашчиси нишонлаган эди. Бу галги байрамгача уларнинг ўн саккиз мингдан зиёдроғи етиб келди. Қариси бор уйнинг париси бор, деган ҳикмат ҳам бежиз айтилмаган. Шундай экан, биз қарияларимизни авайлаб-асрашимиз, ўз ҳаётларидан рози бўлиб яшашлари учун қўлдан келганича иззат-икром кўрсатишимиз зарур. Байрамлар билан кифояланмасдан, уларни шаҳарларга олиб бориш, бунёдкорлик ишлари билан таништириб, истиқлол берган имкониятлардан завқланишига, бугунги замон билан ўтмишни қиёслашига имкон яратишимиз даркор.

Бу муқаддас майдон, наинки Хотира ва Қадрлаш куни, балки йил бўйи зиёратчилар билан гавжум бўладиган масканга айланган. Кишилар бу ерга шунчаки томоша ёхуд сайр учун келмайдилар, ўтганларни ёд этадилар. Бу туйғу бугунги тинч ва осойишта ҳаётимизни, тирикларни қадрлашга даъват этади. Ушбу майдонга келган ҳар бир инсон қалбида шу табаррук юрт барчамизники, уни кўз қорачиғидек асраб-авайлаш муқаддас бурчимиздир, деган эзгу туйғу жўш уради.

2007 йил, 9 май

**«МАМЛАКАТИМИЗ ТАРАҚҚИЁТИ
ВА ХАЛҚИМИЗНИНГ ҲАЁТ ДАРАЖАСИНИ
ЮКСАЛТИРИШ — БАРЧА ДЕМОКРАТИК
ЯНГИЛАНИШ ВА ИҚТИСОДИЙ
ИСЛОҲОТЛАРИМИЗНИНГ ПИРОВАРД
МАҚСАДИДИР» КИТОБИГА ЁЗИЛГАН
СЎЗ БОШИ**

Бу йил биз халқимиз асрлар давомида орзиқиб кутган истиқлолнинг 16 йиллик қутлуғ байрамини кенг нишонлаймиз. Ўтган давр тарих учун ғоят қисқа фурсат бўлса-да, шу вақт мобайнида биз ўз олдимизга қўйган юксак марраларга эришиш, эзгу мақсадларимизни амалга ошириш борасида халқимизнинг фидокорона меҳнати туйғайди ҳар йили ўн, балки юз йилларга тенг бўлган улкан тарихий йўлни босиб ўтдик.

Бугун тўла ишонч билан айтиш мумкинки, биз мустақил тараққиёт йўлида қандай улкан ютуқ ва натижаларни қўлга киритган бўлмасак, ҳеч шубҳасиз, буларнинг барчасига аввало Яратганимизнинг ўзи бизга берган куч-қувват, ақл-заковат ва салоҳиятга таянган ҳолда, халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан ўзимизга мос ва ўзимизга хос ривожланиш йўлини қатъий танлаб олганимиз ҳисобидан эришмоқдамиз. Шўро даврида амалда ўзини мутлақо оқламаган, Ўзбекис-

тонни фақат арзон хом ашё маконига айлан-тиришга қаратилган бирёқлама ва ночор иқтисодиётдан, миллатимизнинг руҳи ва табиатига бе-гона бўлган, унинг шаъни ва гурурини таҳқир-лаб келган мафкурадан бутунлай воз кечи-б, замонавий тараққиёт сари дадил қадам қўйгани-миз бу ютуқларнинг асосий мезони ва омили бўлмоқда.

Шу ўтган давр мобайнида диёримизда тинч-лик-осойишталик ва барқарорликни мустаҳкам-лаш, давлат ва жамият қурилиши, суд-ҳуқуқ ти-зими ва иқтисодиёт соҳасини эркинлаштириш, она заминимиз бойликларидан эл-юртимиз ва келгуси авлодлар манфаати йўлида оқилона фой-даланиш, мамлакатимизнинг халқаро майдонда-ги обрў-эътиборини юксалтириш бўйича қўлга киритган салмоқли натижаларимиз нафақат бу-гунги кун, балки ёруғ ва фаровон келажагимиз учун пойдевор бўлиб хизмат қилмоқда.

Албатта, буларнинг барчаси ҳар томонлама фахрланиш ва гурурланишга етарлича асос бе-ради. Эртанги истиқболимизга бўлган ишончи-мизни мустаҳкамлайдиган бундай улкан марра-ларга эришишда миллионлаб юртдошларимиз ўзининг ҳалол ва самарали меҳнати, фидоийли-ги билан муносиб ҳисса қўшаётгани барчамизни қувонтиради. Бу ҳақда гапирар эканмиз, аввало, қишнинг қаҳратони, ёзнинг жазирамасига қара-

масдан, йил ўн икки ой ерга қалб қўри, меҳрини бериб мўл ҳосил етиштираётган заҳматкаш деҳқон ва фермерларимиз, замонавий саноат корхоналарида тер тўкиб ишлаётган ишчиларимиз, кичик бизнес ва хусусий сектор соҳасида фаолият юритаётган ишбилармон ва тадбиркорлар, аҳолининг онгу тафаккури ва маънавиятини юксалтириш, жамиятимизда эркин ва мустақил фикрлаш муҳитини шакллантиришда жонбозлик кўрсатаётган олиму зиёлилар, муаллим ва ўқитувчилар, соғлиқни сақлаш ходимлари, маданият ва санъат аҳли, жаҳон майдонларида турли жабҳаларда катта ғалабаларни қўлга киритиб, Ўзбекистон шухратини дунёга тараннум этаётган минглаб ўғил-қизларимизнинг хизматлари беқиёс эканини мамнуният билан эътироф этамиз.

Табиийки, бундай қувончли натижаларга эришиш ўз-ўзидан бўлаётгани йўқ. Биз бу ёруғ кунларга етиб келгунча бошимиздан қандай оғир синов ва машаққатларни ўтказмадик, қандай говтўсиқларни енгиб ўтмадик. Лекин ҳар қандай қийин ва мураккаб вазиятда ҳам ўз танлаган йўлимиздан қайтмадик.

Бугунги ҳаётимиз, айниқса, кейинги йилларда эришган ютуқларимиз истиқлолнинг дастлабки кунларидан биз танлаб олган тараққиёт йўлининг ҳар томонлама тўғри ва оқилона эканини кўрсатмоқда. Дунёда «ўзбек модели» деган ном билан

тан олинган бу йўл замирида мужассам бўлган беш тамойил, яъни, иқтисоднинг мафкурадан тўла холи бўлиши, давлатнинг бош ислоҳотчи экани, қонун устуворлиги, кучли ижтимоий сиёсат юритиш, ислоҳотларни босқичма-босқич равишда амалга ошириш билан боғлиқ принцип-лар ҳозирги кунда ўзининг ҳар томонлама ижобий самарасини бермоқда, юртимизда эркин ва фаровон ҳаёт асосларини барпо этишда мустаҳкам замин бўлиб хизмат қилмоқда.

Таъкидлаш жоизки, 90-йилларнинг бошида биз ўзимиз учун ҳаётий шиор сифатида белгилаб олган «Ислоҳотлар — ислоҳот учун эмас, аввало инсон учун, унинг манфаатлари учун», «Янги уй қурмай туриб, эскисини бузманг» деган қоидалар бугун ҳам фаолиятимизда муҳим дастурил-амал бўлиб келмоқда.

Бошқача айтганда, биз барча соҳа ва тармоқларда кенг кўламли ислоҳотларни тадрижий ва изчил амалга ошириш жараёнида қандай ютуқларга эришган бўлсак, инсон, унинг ҳаёти, ҳуқуқ ва эркинликларини энг олий қадрият ва бойлик сифатида жамиятимиз ҳаётида асосий ўринга кўтариш доимий эътибор марказимизда бўлиб келди ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Шу билан бирга, ҳаётнинг барча жабҳаларини янада эркинлаштириш, фуқаролик жамияти

асосларини шакллантириш масаласи ижтимоий ҳаётимизда тобора муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бугунги кунда жамиятимиздаги янгилиниш ва ўзгариш жараёнларининг моҳиятида шу заминда яшаётган, миллати, тили ва динидан қатъи назар, барча Ўзбекистон фуқароларининг ҳаётий манфаатларини таъминлашдек эзгу мақсад муҳассам эканини ҳар қадамда кўриш, кузатиш мумкин.

Юртимизда 2007 йилга «Ижтимоий ҳимоя йили» деб ном беришда ҳам, аввало ана шу мақсадлар назарда тутилгани шубҳасиз. Шу муносабат билан қабул қилинган давлат дастуридаги вазифаларнинг ҳам бир-бири билан узвий боғланиб, пировардида халқимизнинг оғирини енгил қилиш, унинг турмуш фаровонлигини ошириш, энг асосийси, жамиятимизда ўзаро қадр-қиммат, меҳр-оқибат ва бағрикенглик муҳитини мустаҳкамлашга хизмат қилишга қаратилгани ҳам шундан далолат беради.

Бизнинг ўз иш фаолиятимизга айнан ана шундай тамойил ва мезонлар асосида баҳо беришимиз амалий иш услубига айланиб бораётгани айниқса эътиборлидир. Буни мамлакатимизнинг 2006 йилдаги иқтисодий-ижтимоий ривожланиш яқунлари ва 2007 йилдаги устувор вазифалар муҳокамасига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси материаллари ва шу аснода ҳаёти-

мизнинг долзарб масалаларига доир қабул қилинган фармон ва қарорлар ҳам тасдиқлайди. Шунинг билан 19 мартда имзоланган «Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш ва мустаҳкамлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармон бу борада олиб бораётган изчил ва қатъий саъй-ҳаракатларимизнинг яна бир ёрқин мисоли ва ифодасидир.

Ўтган давр мобайнида амалга оширган ишларимиз таҳлили шуни кўрсатадики, 2006 йил юртимиз тараққиётида алоҳида босқич бўлиб қолади. Энг муҳими — бугунги кунда қўлга киритаётган барча ютуқларимиз демократик жамият ва фаровон ҳаёт қуриш борасида ҳавас қиладиган натижаларга эришган Европа давлатлари, Япония ёки Жанубий Корея сингари мамлакатлар қаторидан жой олишда биз учун янги уфқ ва имкониятлар очади.

Албатта, юксак демократик талабларни ҳаётимизга тўлиқ жорий этиш, фуқаролик жамияти барпо қилиш, фаровон ҳаётга эришиш — буларнинг барчаси бир-бири билан чамбарчас боғлиқ ва узлуксиз давом этадиган жараён бўлиб, бундай даражага кўтарилиш ҳеч қачон осонликча кечмаслигини барчамиз яхши тушунамиз.

Биз кўзлаган ана шундай эзгу мақсадларни, белгилаб олган яқин ва узоқ режаларимизни амалга ошириш вазифаси юртимизда мавжуд бўлган

барча салоҳиятлардан самарали фойдаланиш, ҳозирга қадар ишга солинмаган кўпгина куч ва имкониятларни сафарбар этиш, энг муҳими, белимизни маҳкам боғлаб, астойдил меҳнат қилишимизни тақозо этади.

Бу йўлнинг устувор йўналишлари ҳақида гапирар эканмиз, авваламбор қуйидаги вазифаларга алоҳида эътибор беришимиз зарур.

Биринчидан, олдимизда турган юксак мақсад ва режаларни ўзимизга яққол тасаввур қилиш, уларнинг маъно-мазмунига етиб боришимиз лозим. Президентдан тортиб ҳар бир фуқарогача бу масалаларни ҳаётга татбиқ қилишни ўзининг бугунги кундаги энг асосий бурчи ва вазифаси деб билиши, шу йўлда жон куйдириши, бу жараёнда ўзини оддий томошабин эмас, балки фаол иштирокчи сифатида ҳис этиши ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Иккинчидан, кўзлаган марраларимизга етиш учун шу юртда яшаётган, онгли фикрлайдиган ҳар қайси инсон ўз масъулиятини чуқур англаган ҳолда меҳнат қилиши даркор. Бу улғувор мақсадлар барчамиздан — масъул лавозимда ўтирган раҳбар ва мутасадди ходимлар, деҳқон ва фермерлар, тадбиркор ва ишбилармонлар, саноат корхоналарининг ишчи-хизматчилари, тинч ва осойишта ҳаётимиз посбонлари бўлмиш ҳарбийлар, лўнда қилиб айтганда, Ватанимизнинг ке-

лажаги билан ўз ҳаёти ва тақдирини чамбарчас боғлаган ҳар қайси инсондан ўз зиммасига олган вазифани ҳалол ва сидқидилдан адо этишни талаб қилади.

Учинчидан, шу муқаддас заминда биз ҳеч кимдан кам бўлмаган эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш учун азму қарор қилган эканмиз, албатта бирдамлик, албатта меҳр-оқибатлилиқ, албатта чидам ва бардошлилик, албатта шижоат ва қатъиятлилик каби олижаноб хусусиятлар қалбимиздан, кундалиқ ҳаётимиздан чуқур жой олиши керак.

Тўртинчидан, биз мустақилликка эришгандан кейин қайси соҳа ва йўналишда бўлмасин — бу иқтисодиёт ва сиёсат, давлат ва жамият қурилиши бўладими, таълим-тарбия, соғлиқни сақлаш ёки маданият ва маънавий ҳаёт бўладими — қўлга киритган улкан ютуқларимиз барчамизники ва уларни ҳеч ким тортиб ололмайди.

Лекин, бу муваффақиятларга маҳлиё бўлмасдан, ориқча манманлик ва мақтанчоқликка берилмасдан, ўтган давр мобайнида эришган ютуқларимиз билан бир қаторда йўл қўйган камчилик ва нуқсонларимиз, бой берган имкониятларимизни ҳам холисона тан олиб, улардан тегишли сабоқ ва хулоса чиқариб, келгуси фаолиятимизда бундай ҳолатларнинг олдини олиш учун барча чораларни кўришимиз, керак бўлса, оқу қора-

ни, дўсту душманни ажратиб олишимиз, доимо сезгир ва огоҳ бўлишимиз, қисқа қилиб айтганда, ён-атрофимизда ҳали-бери сақланиб қолаётган хавф-хатарларга очиқ кўз билан қараб, турли таҳдидларга бўш келмасдан, охир-оқибатда ўзимизнинг эзгу мақсад-муддаоларимизга эришишимиз шарт.

Бешинчидан, бизга ҳамиша маънавий куч-қувват берадиган миллий қадриятларимиз, бой тарих ва маданиятимиз, буюк аждодларимизнинг қолдирган бебаҳо мероси, дину диёнатимизни кўз қорачиғидай асраб-авайлаб, эъзозлаб, эртанги кунга бўлган ишонч туйғусини ўз амалий ишларимиз билан янада мустаҳкамлашимиз лозим.

Бугун халқимиз, айниқса, ёшларимиз ўзлигини тобора чуқурроқ англаб боргани сари барчамизнинг қалбимизда «Биз киммиз, кимларнинг авлодимиз, кимлар билан фахрланамиз, биз уларга муносиб бўла оляпмизми?» деган даъваткор сўзлар теран маъно касб этиши табиийдир.

Ҳозирги шиддатли замоннинг реал ҳақиқати шундан иборатки, интеллектуал ва маънавий бойликка эга бўлган халқ ва миллат, ҳеч шубҳасиз, ҳақли равишда бугунги ва эртанги кунга эгалик қила олади. Биз ёш авлодимизни миллий қадриятларга садоқат руҳида тарбиялаш билан бирга, уларнинг умумбашарий тараққиёт ютуқлари, замонавий билимларни ҳар томонлама чуқур ва

пухта эгаллаши учун барча шарт-шароитни яратиб беришимиз лозим. Чунки ҳозирги пайтда давр бизнинг олдимизга қўяётган юксак талабларга жавоб беришга қодир бўлиб яшаш, турли-туман мураккаб муаммоларни ўз вақтида ва оқилона ечиш учун албатта замонавий билим ва тафаккур сув билан ҳаводек зарур.

Ёшларимизни ўз мустақил фикрига эга бўлган, барча соҳаларда дунёдаги тенгдошлари билан беллаша оладиган, биз бошлаган ишларнинг муносиб давомчилари, мард ва жасур, комил инсонлар қилиб тарбиялаш — бу нафақат катта бахт, айни пайтда бу аввало ўзбек халқининг қадимий шуҳратини қайта тиклаш, унинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини янада юксалтириш, ривожланган давлатлар сафидан муносиб ўрин эгаллашининг асосий шarti ва гаровидир.

2007 йил, май

УЛКАН САЛОҲИЯТ ВА ИСТИҚБОЛИМИЗ КЎЗГУСИ

Президент Ислон Каримовнинг Кўнғирот сода заводи меҳнаткашлари билан учрашув чоғидаги нутқи

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов жойларда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, ижтимоий-иқтисодий соҳалардаги ислохотларнинг бориши, саноат тизимидаги кенг қамровли ўзгаришлар билан танишиш мақсадида 2007 йилнинг 17 май куни Қорақалпоғистон Республикасига ташириф буюрди. Давлатимиз раҳбари сафар чоғида Кўнғирот сода заводи меҳнаткашлари билан учрашди ва нутқ сўзлади.

Ассалому алайкум, азиз юртдошлар!

Муҳтарам ишчи-муҳандислар!

Бугун сиз азизлар билан, шу юртнинг фидойи инсонлари билан учрашув асносида қорақалпоқ элида юз бераётган янгиланишлар, иқтисодиёт ва ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларидаги ютуқлар, энг муҳими, одамларнинг онгу шууридаги, турмушидаги ўзгаришлар ҳақида гапиришимиз ўринли, деб ўйлайман. Бу ўзгаришлар Қорақалпоғистон аҳлининг фидокорона меҳнати эвазига эришилаётган ютуқларда, шаҳар, қишлоқ ва овулларнинг қиёфасида, ишлаб чиқариш салоҳиятининг юксалиб бораётганида яққол кўзга ташланмоқда.

Мен бунга Қўнғиротга ташрифимиз давомида яна бир бор ишонч ҳосил қилдим. Мана, йўлда қанча-қанча деҳқонлар, оддий кишилар билан учрашдик. Улар ўз даласида, корхонасида ишляпти. Ишлаганда ҳам жону дили билан меҳнат қилаяпти. Мен улар билан учрашганда, юзма-юз сўзлашганда кўзларига қараб шуни сездим. Кўпчилик яхши билади, одамлар бир пайтлар мажбуран ишга чиқарди, бугунги кунда эса уларнинг меҳнатга муносабати мутлақо бошқача. Бундай манзараларни кўриб одам албатта хурсанд бўлади.

Бугун бу ерда эл-юртга хизмати сингган ҳурматли фахрийларимиз ҳам ўтиришибди. Уларнинг қорақалпоқ заминида эришилаётган ютуқларни худдики ўзининг шахсий ютуғи деб билиб, юрагидан ўтказиб, мана шу замонавий корхона билан танишгани Нукусдан узоқ йўлни босиб келиб, бугунги учрашувимизда иштирок этаётганлиги ҳам алоҳида маъно-мазмунга эга.

Мен яқинда, 9 май — Хотира ва қадрлаш куни Тошкентда жамоатчилик вакиллари билан учрашганимда, Ўзбекистон фахрийларини хонадонларимиз фаришталари, дедим. Бундай дейишнинг боиси шуки, қайси ўзбек оиласида, қорақалпоқ оиласида мана шундай кексаларимиз, нуронийларимиз яшаса, бу уйда алоҳида хосият бўлади, қут-барака бўлади.

Ўзбекистон шимолида ястаниб ётган Устюрт саҳроси бағрида бу замонавий заводни қуриб, ишга тушириб олганимиз бутун халқимиз қатори қорақалпоқ аҳлининг ҳам мана шундай кўтаринки руҳ билан яшаётганидан гувоҳлик беради, десам, ўйлайманки, бу фикримга сизлар ҳам қўшиласиз.

Фурсатдан фойдаланиб, Қорақалпоғистондаги улкан ўзгаришлар, бунёдкорлик ишларига ўзининг меҳнати, муносабати, сўзи ва дуоси билан ҳисса қўшиб келаётган барча фахрийларимиз ва фаолларга алоҳида миннатдорлик билдирмоқчиман. Ва юзларингизга, кўзларингизга қараб айтмоқчиман: Мен Президент сифатида минг бора розиман, агар қорақалпоқ халқи ҳам Ўзбекистон Президентидан рози бўлса, мен ғоятда хурсанд бўлардим.

Қадрли юртдошлар !

Мамлакатимиз саноатида Қорақалпоғистоннинг алоҳида ўрин тутишини барчамиз яхши биламиз. Бу ерда ўнлаб замонавий саноат корхоналари фаолият кўрсатмоқда. Ўтган йил ёзида улар қаторига қўшилган Кўнғирот сода заводи эса наинки мамлакатимиз, балки дунё бозорида ҳам юксак сифатли харидоргир маҳсулот ишлаб чиқарадиган, керак бўлса, эртага ҳар томонлама бойлигимизга бойлик қўшадиган ноёб корхона ҳисобланади.

Шубҳа йўқки, Марказий Осиёда ягона саналган, замонавий техника ва технология билан жиҳозланган ушбу йирик завод нафақат Қорақалпоғистон салоҳиятини, айтини чоғда бутун мамлакатимиз иқтисодий имкониятларини янада кенгайтиради.

Шу нуқтаи назардан қараганда, қарийб 60 гектар майдонни эгаллаган, мамлакатимиз саноти учун зарур хом ашё — йилига 100 минг тоннагача кальцийнациялашган сода ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган Қўнғирот сода заводи Қорақалпоғистоннинг, бутун Ўзбекистоннинг бойлиги, таъбир жоиз бўлса, барчамизнинг ғуруримиз, ифтихоримиздир.

Қурилиш ишлари бошланган 1993 йилда кўпчилик қорақалпоқ заминида, Қўнғирот ша-роитида мана шундай ноёб корхона қуриш мумкинлигига, очиғи шубҳа билдирган эди. Ўша вақтда завод қурилишини бир неча юз миллион АҚШ долларига баҳолаган хорижий технология эгалари ҳам бўлди. Бу жуда катта маблағ эди. Боз устига, ўн йил муддатга олин-диган ушбу кредит фоизи билан ҳисоблаганда икки баравардан кўпайиб кетарди. Биз ҳисоб-китоб ишларини оқилана олиб бориб, етти ўлчаб бир кесиш натижасида 32,3 миллион долларлик замонавий технологияни жорий этиш эвазига ҳам сифатли, ҳам харидоргир маҳсулот

ишлаб чиқарадиган корхона бунёд этишга муваффақ бўлди.

Оролбўйидаги ушбу қудратли корхона мамлакатимиздаги энг йирик истеъмолчилар — «Кварц», «Ўзсаноатқурилишматериаллари» акциядорлик жамиятлари, «Фарм-гласс» ва «Ғазалкент-ойна» қўшма корхоналари, «Ўзкимёсаноат», «Ўзбекнефтгаз», шунингдек, ёғ-мой, кимё, металлургия саноати корхоналарига маҳсулот етказиб бермоқда. 2006 йили завод 12,8 минг тонна сода ишлаб чиқаргани, жорий йилда бу кўрсаткични 80 минг тоннага етказиш режалаштирилгани, бугунга қадар тўққиз миллиард сўмликдан зиёд маҳсулот сотилгани унинг катта имкониятлари ва келажагидан далолат беради.

Юқорида айтиб ўтганимдек, ушбу корхона маҳсулоти — кальцийнациялашган содага мамлакатимиз саноатида талаб жуда катта. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, бу эҳтиёж йилига 65 минг тоннани ташкил этади. Айниқса, шиша ишлаб чиқаришда унинг аҳамияти беқиёс.

Ушбу корхонанинг иқтисодий имкониятлари, улкан салоҳияти ҳақида гапирар эканмиз, ноёб маҳсулотнинг хом ашё манбаи бўлган Қорақалпоқ замини ҳақида, унинг беқиёс кон захиралари хусусида қисқача тўхталиб ўтсак, айти муддао бўлади, деб ўйлайман.

Бу заминда Менделеев жадвалига кирадиган аксарият элементлар мавжудлиги илмий асосда исботланган. Шу нуқтаи назардан қараганда, яқин келажакда бу юртга келиб ишлашни хоҳловчилар, айниқса, хорижлик сармоядорлар янада кўпайишига шубҳа йўқ. Ҳали бу юртнинг тупроғи ҳам тиллога айланади.

Биргина мисол — сода ишлаб чиқаришда фойдаланиладиган оҳақтош 92 фоизлик софликка эга бўлиб, бу кўрсаткич дунё миқёсида жуда юқори ҳисобланади. Ушбу хом ашё Беруний туманидаги «Жамонсой» карьеридан ташиб келтирилади ва унинг кондаги захираси 10 миллион тоннани ташкил этади. Бу завод эҳтиёжини 100 йилдан ортиқроқ вақт мобайнида таъминлашга этади.

Шу ўринда сизларга хом ашё таъминоти жараёнини лойиҳалаш билан боғлиқ бир фактни эслатиб ўтмоқчиман. «Борсакелмас» туз конидан хом ашёни қазиб олиб, бу ёққа ташиб келишни ташкил қиладиган техник лойиҳа учун хорижий мутахассислар катта маблағ — 16 миллион АҚШ доллари талаб қилган эди. Ушбу талабни асослаб беришни сўраганимизда, гўёки бу кучли автоматлаштирилган, тугал цикл билан ишлайдиган мослама бўлади ва ҳоказо, деган сабаблар кўрсатилди. Табиийки, бундай ёндашув бизга тўғри келмас эди. Шу боис ишлар маълум муддат тўхтаб

қолди. Шундан сўнг республика «Ўзбекқўмир» акциядорлик жамияти мутасаддиларига ушбу масалани ўз куч ва имкониятларимиз доирасида, маҳаллий мутахассислар иштирокида ҳал қилиш юзасидан топшириқ берилди. Биз ҳар жиҳатдан мақбул, оқилона йўлни танладик ва натижада ўз кучимиз билан бу масалани ечдик.

Мутахассислар яхши билишади — кимё саноатини ривожлантириш асосан ишлаб чиқаришнинг экологик меъёрларини таъминлаган ҳолда, ўз хом ашё манбаларимизни янада тўлиқроқ ўзлаштиришга асосланиши лозим.

Шу нуқтаи назардан қараганда, ушбу заводнинг йиллик эҳтиёжи 150 минг тонна оҳактош, 170 минг тонна техник туз ва 1000 тонна аммиакдан иборат. Техник туз «Борсакелмас» конидан олиб келинади. Аммиакни «Навоийазот» акциядорлик жамияти етказиб беради. Шу ўринда, завод қошида ана шу хом ашёларнинг муайян муддатгача етадиган тегишли захирасини яратиш зарур, деб ўйлайман. Мен бу ҳақда мутахассислардан сўраганимда, улар 7 кунга етадиган хом ашё захираси мавжудлигини айтишди. Менимча, бу етарли эмас. Завод омборида кам деганда 30 кун — бир ойлик захира сақланиши лозим. Демокчиманки, мураккаб иқлим шароитига эга минтақада жойлашган корхона ишида узилиш бўлмаслиги керак.

Азиз биродарлар!

Устюртнинг қорли-бўронли қишига, баҳор ва кузининг тўзонли шамолига, ёзининг жазирама иссиғига бардош бериш, қирқ чақирим жойга йўл, электр энергияси, сув, табиий газ олиб келиб, чўл бағрида замонавий коммуникация ва инфратузилмани барпо этиш ўз-ўзидан бўлмайди, албатта. Корхона билан бирга тегишли инфратузилмалар бунёд этилгани албатта эътиборга сазовор. Аммо мени бошқа бир масала ўйлантиради: Элобод ишчилар шаҳарчаси нима учун заводдан бунчалик олис ҳудудда қурилган. Уни Нукус ва Қўнғирот орасида барпо этса ҳам бўларди-ку. Муҳими, корхонада меҳнат қиладиган бир ярим мингга яқин ишчи-хизматчи учун, уларнинг келажак ҳаёти учун муносиб шароит яратиларди. Бу одамларнинг тақдири ҳақида ким қайғуриши керак? Мени, аввало, мана шу масала қизиқтиради. Бу бир йиллик корхона эмас. Бу ерда меҳнат қиладиган кишилар шу ерни ўзларига ватан билиб келишган. Шу ерда илдиз отишни, палак ёзишни ният қилишган.

Шу боис биз 50 йил, 100 йил кейинни кўра билишимиз лозим. Ахир, бу ерда бизнинг болаларимиз, набираларимиз яшайди. Ҳали ҳам кеч эмас. Шу одамларнинг ҳаётини яхшилаш учун ҳаракат қилишимиз, Қўнғирот билан ишчилар шаҳарчасини боғлайдиган йўл қурилишини бош-

лашимиз лозим. Қорақалпоғистонни обод қилиш, қорақалпоқ халқининг турмуш шароитини яхшилаш ҳақида, шу халқнинг келажаги хусусида қайғурар эканмиз, аввало, унинг истиқболи бўлган коммуникация масаласига жиддий эътибор қаратишимиз шарт.

Бизни доим коммуникация муаммоси ўйлан-тириб келади. Мен бу ҳақда кўп гапирганман. Ана шу ўта муҳим масалани ҳал этиш юзасидан мамлакатимизда жуда катта ишлар амалга оширилгани ва оширилаётганидан яхши хабардорсиз, деб ўйлайман.

Фарғона водийсига ўтган Қамчиқ довон йўли, Навоий — Учқудуқ — Султон Увайстоғ — Нукус, мамлакатимиз жанубида барпо этилаётган Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темир йўллари бу борадаги имкониятларимизни янада кенгайтирмоқда. Шулар қаторида юртимизни Устюрт орқали Европа билан боғлайдиган 316 километрлик Қўнғирот — Бейнов тезюрар автомобиль йўлини ҳам эслаб ўтиш жоиз. Муҳим стратегик аҳамиятга молик ушбу иншоотлар заминимиздаги беҳисоб табиий захираларни ўзлаштириш, улардан эл-юртимиз фаровонлиги йўлида фойдаланишга хизмат қилиши шубҳасиз.

Мамлакатимизни бошқа давлатлар билан боғлайдиган йўл, нафақат йўл, балки бугунги тараққиётни ташкил этадиган барча-барча тармоқлар

шу ердан ўтиши керак. Биз 10 йиллик стратегик давлат дастуримизда Қўнғирот — Бейнов автомобиль йўли орқали Каспий денгизи соҳилидаги Қозғистоннинг Ўтров бандаргоҳига чиқишни кўзда тутганмиз. Мен нима демоқчиман: бу чуқур ўйланадиган, ҳар томонлама тарозига ташлаб кўриладиган, аввало, бу ерда яшайдиган одамлар тақдирини инобатга олиб, хулоса чиқариладиган жиддий масала. Шундай экан, Қорақалпоғистоннинг тараққиётини, келажагини ҳисобга олган ҳолда, йўлнинг бир қисми — Нукусдан Қўнғиротгача, Қўнғиротдан мана шу Элобод шаҳарчасигача бўлган 120 километрлик қисми қурилишини тезлаштириш керак. Шу сабабли мазкур давлат дастурини мутахассислар иштирокида Тошкентда яна бир бор кўриб чиқишимиз, қурилиш ишларини 2008 йилдан бошлашимиз лозим.

Биз бу ишга киришсак, ажратилган маблағларни тезроқ ўзлаштирадик, давлат дастурининг бир қисмини бажарган, керак бўлса, шу ҳисобдан анча-мунча масалаларни ҳал қилган бўламиз. Йўл ўтган жойда тараққиёт, юксалиш бўлади. Одамлар учун зарур инфратузилмалар шаклланади. Йўл борган жойга ҳаёт боради: Қўнғирот ва Элобод шаҳарчалари оралиғидаги 40 километрлик ҳудудга жон киради. Қадимда Буюк Ипак йўли ўтган кўҳна Қўнғирот шаҳри замонавий асосда обод бўлади.

Шунинг учун ушбу йўл қурилиши юзасидан алоҳида дастур ишлаб чиқишимиз ва уни шу йилнинг 1 сентябрига қабул қилишимиз лозим. 2010 йилга мўлжаллаган ишимизни икки йил илгари бошласак, ўйлайманки, оқилона йўл тутган бўламиз.

Муҳтарам ватандошлар !

Заводнинг тақдири бу ерда меҳнат қиладиган одамларга, яна ҳам аниқроғи, малакали кадрларга боғлиқ. Кимё саноати Қорақалпоғистонда янги соҳа бўлгани учун тажрибали мутахассислар етишмаслиги табиий ҳол. Шунини инобатга олиб, мен завод ҳузурида Тошкент кимё-технология институтининг ўқув-лаборатория базасини ташкил этиш ҳақида таклиф киритган эдим. Мана, бугун шу билим даргоҳида 200 га яқин талаба ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда тўрт ихтисослик бўйича таълим олмоқда.

Бу ерда яратилган шарт-шароитлар, таълим жараёни билан танишиб, ёшлар билан суҳбатлашиб, уларнинг мақсад-муддаолари, эртанги ҳаётга бўлган ишонч ва қатъиятини, ўз тақдирини, келажагини мана шу завод, унинг истиқболи билан боғлаётганлигини кўриб, шунга яна бир карра амин бўлдимки, танлаган йўлимиз тўғри бўлган экан. Интилиш, яхши ният инсонга қанот бағишлайди. Ушбу заводнинг бугуни ва келажаги ҳам айнан интилувчан ёшларнинг, билимли ва

тажрибали мутахассисларнинг қўлидадир. Бу ерда меҳнат қилаётган юртдошларимиз, айниқса, ёшларимиздаги ана шундай азму шижоат барчамизни қувонтиради.

Такрор айтаман, бундай заводлар қанча кўп бўлса, юртимизнинг, жумладан, Қорақалпоғистоннинг истиқболи ҳам шунча юксак бўлади. Республикаимизнинг узоқ воҳаларида барпо этилаётган юқори технологияли замонавий корхоналар нафақат шу ҳудуднинг иқтисодий-ижтимоий ривожига катта таъсир кўрсатади, энг муҳими, бу ерда меҳнат қиладиган инсонларнинг дунёқарashi, интилиши, ҳаётга муносабати, керак бўлса, эртанги кунга ишончи бутунлай ўзгаради.

Фурсатдан фойдаланиб, мана шундай буюк ишларнинг ижодкори бўлган азамат халқимизга, шу заминда, шу тупроқда, очигини айтсак, мана шундай мураккаб шароитда яшаб мардона меҳнат қилаётган қорақалпоқ элига таъзим қиламан. Ва шу минбардан туриб такрор айтмоқчиман: «Биз ҳеч қачон ҳеч кимдан кам бўлмаганмиз ва кам бўлмаймиз. Шонли тарихга эга қорақалпоқ халқи ҳам ҳеч кимдан кам бўлмаган, эртага ҳам кам бўлмайди!»

Сизларнинг барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, ишларингизда омад тилайман.

«УНИВЕРСИАДА — 2007» СПОРТ ЎЙИНЛАРИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА

Азиз фарзандларим!

Муҳтарам устоз ва мураббийлар!

Бугун азим пойтахтимиз Тошкент шаҳрида барча спорт ишқибозлари ва ихлосмандларининг, бутун Ўзбекистон ёшларининг эътиборини ўзига тортадиган катта бир воқеа — «Универсиада — 2007» ўйинларининг тантанали очилиши билан сизларни чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Биз мамлакатимизни янгилаш ва модернизация қилиш, юртимизда эркин ва обод демократик жамият қуриш, халқаро майдонда муносиб ўрин эгаллашдек эзгу вазифани ўз олдимизга қўяр эканмиз, ана шу юксак мақсадларга эришиш йўлида юртимизда яшаётган ҳар қайси инсон, аввало, ҳаётга кириб келаётган ёш ва навқирон авлодга нисбатан замоннинг талаби тобора ортиб бориши табиийдир.

Бугун сизларга ўз бағрини очаётган муҳташам стадион ва спорт майдонларига тўпланган сиз,

азиз фарзандларимиз ва барча тенгдошларингиз учун бу ҳақиқат яхши аён, деб ўйлайман.

Ана шундай вазият, дунё миқёсида тобора кучайиб ва мураккаблашиб бораётган кураш униб-ўсиб келаётган авлоддан миллий ва умуминсоний қадриятларни, замонавий илм-фан ва технология ютуқларини чуқур ўзлаштириш, ўзининг бор кучи ва салоҳиятини эл-юртимиз манфаати ва келажаги йўлида сафарбар этишни талаб қилмоқда.

Шу билан бирга, олдимизда турган буюк мақсадларга эришишда ўғил-қизларимизнинг ёшлик чоғидан жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланиши, ҳар томонлама соғлом ва бақувват бўлиб вояга етиши, ҳеч кимдан кам бўлмасдан юксак спорт чўққиларини эгаллаши алоҳида ўрин тутди.

Айни шу мақсадда юртимизда истиқлолнинг биринчи кунларидан бошлаб фарзандларимиз қалбида спортга меҳр ва ҳавас уйғотиш, бу соҳадаги барча ютуқларнинг пойдевори бўлмиш болалар спорти ривожини учун зарур шарт-шароитлар яратиш, шаҳар ва қишлоқларда, мактаб, лицей ва коллежларда, олий ўқув юртлари қошида энг замонавий талабларга жавоб берадиган спорт мажмуалари ва иншоотлари барпо этиш масалаларига катта эътибор берилмоқда. Ва бундай кенг кўламли ишларимизнинг натижаси ва самарасини бугун ҳар қадамда кўрмоқдамиз.

Бугунги кунда Руслан Чагаев ва Рустам Қосимжонов, Муҳаммадқодир Абдуллаев ва Армен Багдасаров, Дилшод Мансуров ва Абдулла Тангриев, Гўзал Хуббиева ва Мафтуна Тўхтасинова, Рустам Саидов ва Ўткирбек Ҳайдаров ҳамда уларнинг издошлари бўлган юзлаб шижоатли ёшларимиз энг нуфузли халқаро мусобақаларда, жаҳон ва қитъа беллашувларида ёрқин галабалари билан Ватанимиз шухратини тараннум этиб, дунё аҳлини ҳайратда қолдирмоқда.

Энг муҳими, ана шундай фидойи ўғил-қизларимиз тимсолида мамлакатимизнинг ўсиб-янгилиниб, кучли ва қудратли давлатга айланиб бораётгани яна бир бор намоён бўлмоқда. Ёшларимиз шарафига баланд кўтарилаётган Ўзбекистон байроғи минг-минглаб спорт ихлосмандлари, халқаро жамоатчилик томонидан қизғин олқишлар билан кутиб олинаётганининг ўзи шу юртда яшаётган ҳар қайси инсонга чексиз гурур ва ифтихор бахш этиши шубҳасиз.

Шу борада уч босқичдан иборат узлуксиз тизим — «Умид ниҳоллари», «Баркамол авлод» ва «Универсиада» спорт ўйинлари бу йўналишдаги амалий ишларимизнинг яққол намунаси, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Спортга ёшлиқдан ихлос қўйиб, унинг сирасрорларини ўрганиш, машаққатли машғулотларда чиниқиш, иродасини тоблаш, мардлик

ва матонат, ўз-ўзини енгиш, ўз олдига қўйган мақсадларга эришиш учун бор куч-ғайратини сафарбар этиш каби хусусиятларни камол топтириш айнан мана шу уч поғонали ноёб тизимнинг моҳиятини ташкил этиб, миллионлаб ёшларимиз учун маҳорат мактаби бўлиб хизмат қилмоқда.

Бугун бошланаётган, ана шу мактабнинг юқори босқичи бўлган Универсиада ўйинлари ҳам азмушижоат ва қатъиятлилик, холислик ва ҳалоллик, ўз рақибига ҳурмат, бир сўз билан айтганда, ғалабага бутун борлиғи билан интилиш ва бағрикенглик туйғуларини намоён этадиган чинакам кураш майдони бўлади, десам, ўйлайманки, барчангиз бу фикрга қўшиласиз.

Сизларнинг мана шундай олижаноб фазилатларингизни, кескин ва муросасиз беллашувлар натижасида юксак шоҳсупаларга кўтарилишингизни оила аъзоларингиз, тенгдошларингиз телевидение ва матбуот орқали ҳаяжон билан кузатиб бориши, бу ўйинлар барча спорт мухлислари, бутун халқимизнинг эътибор марказида бўлиши табиий, албатта.

Қадрли ўғил-қизларим!

Барчангизни бағримга босиб, бугунги байрам билан яна бир бор қутлар эканман, сизларга сиҳат-саломатлик, ғалаба, бахт ва омад ёр бўлишини тилайман.

Ўз ақл-заковатингиз, билим ва тафаккурингиз, куч-ғайратингизга, тоғдек таянчингиз — буюк Ватанимизга суяниб, маррани катта олинг, азиз фарзандларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Сиз азизларни — матбуот, оммавий ахборот воситалари, нашриёт ва матбаа ходимларини бугунги байрамингиз билан чин қалбимдан сасимий муборакбод этаман.

Матбуот ходимлари, уларга хос хусусиятлар ҳақида гапирганда, биз, аввало, сезгирлик ва зийраклик аломатларини, ҳаёт ўзгариши, дарду ташвишларини чуқур кузатадиган ва ўз қалбидан ўтказадиган, кенг дунёқараш эгаси бўлган, турли касб-ҳунар ва мутахассисликни ўзида мужассамлаштирган инсонларни ўзимизга тасаввур этамиз.

Бугун мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари ходимлари касб байрамини нишонлар эканмиз, миллий матбуотимиз тамал тошини қўйиб, журналистика соҳаси тараққиёти йўлида қанча-қанча азоб-уқубатлар, синов ва тазйиқларни бошидан кечирган, халқаро майдонда

обрў-эътибор қозонган ўзбек журналистика мактабининг фидойилари номларини миннатдорлик билан эслаймиз ва ҳозирги вақтда сафимизда меҳнат қилиб келаётганларни юксак қадрлаймиз.

Биз мамлакатимизни демократик янгилаш, модернизация ва ислоҳ қилиш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашни эзгу мақсад сифатида белгилаб олган бугунги кунда оммавий ахборот воситаларимиз олдига ҳаётнинг ўзи мураккаб, шу билан бирга, ўта масъулиятли вазифаларни кўймоқда.

Авваламбор, сўз эркинлиги, плюрализм, яъни фикрлар хилма-хиллигига, одамларнинг ўз фикрини эркин баён қилишга имкон яратиш ва бу йўлдаги барча ғовларни олиб ташлаш, бугун чидаб бўлмайдиган эскича қараш ва қолдиқлардан бутунлай воз кечиш масалаларини нафақат қонунларимиз, балки амалий ҳаётимизда ҳам татбиқ этиш — буларнинг барчаси долзарб вазифаларимиздан бири десам, ўйлайманки, барчангиз бунга қўшиласиз.

Жаҳон миқёсида воқеалар шиддат билан кечаётган бир пайтда замонавий ахборот-коммуникация техника ва технологияларидан, Интернетнинг беқиёс имкониятларидан кенг фойдаланишга тайёр бўлиш матбуот, ахборот ва медиа тармоқлари, жумладан, телевидение ва радио

соҳаларида хизмат қилишга ўзини бағишлаган, етук мутахассис бўлишга аҳд қилган ва бу соҳада ўз келажагини кўрмоқчи бўлган оммавий ахборот воситалари ходимларининг фаолият мезонига айланиши зарурлигини барчамиз сўзсиз яхши англаймиз.

Ҳозирги кунда журналистика соҳасида меҳнат қилаётган ва ўз фаолиятида юксак натижаларга эришмоқчи, жамоатчилик эътиборини қозонмоқчи бўлган ҳар қайси матбуот ходими касб маҳоратини эгаллаш билан бирга, ўз принципларига ҳам эга бўлиши, ҳақиқат учун курашишга тайёр туриши, шу йўлда қатъият ва шижоат кўрсатиши, лўнда қилиб айтганда, виждон амри билан яшашини замоннинг ўзи талаб қилмоқда.

Бугун мамлакатимизда оммавий ахборот воситаларини, биринчи галда, матбуот ва матбаа тармоқларини замонавий ахборот техника ва технологиялари билан жиҳозлаш йўлида сезиларли натижаларга эришмоқдамиз. Бунинг тасдиғини нафақат кўпгина марказий нашрлар, айни вақтда вилоят ва туманлардаги газета-журналларнинг сифати ва замонавий кўринишларига қараб ҳам сезиш қийин эмас.

Бир сўз билан айтганда, муштарийлар қўлига етиб бораётган юзлаб номдаги газета ва журналлар наинки ўзининг маъно-мазмунини ва кўрини-

ши, балки сифати билан ҳам ажралиб туриши қувончлидир.

Айни пайтда жамиятимизни янада демократлаштириш ва сўз эркинлигини таъминлаш зарурати матбуот ва матбаа тармоқлари моддий базасини мустаҳкамлаш, бу соҳада хизмат қилаётганларнинг меҳнатига муносиб баҳо бериб, уларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, газета ва журналлар таҳририятлари эркинлиги ва мустақиллигини, шу билан бирга, масъулиятини оширишни ҳам тақозо этади.

Ўйлайманки, нафақат давлатимиз ва жамоатчилигимиз, балки нодавлат-нотижорат ташкилотларнинг эътиборини ҳам шу масалага қаратиш ҳар томонлама ўринли бўлур эди. Бу борада ўзимизда ва тараққий этган давлатларда тўпланган тажрибалардан фойдаланиш, ўзини оқлаган ютуқларни жорий этиш оммавий ахборот воситаларини ислоҳ қилиш йўлидаги муҳим аҳамиятга молик вазифадир.

Сизларни бугунги қутлуғ байрамингиз билан яна бир бор табриклар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, ижодий муваффақиятлар тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Барчангизни бугунги катта меҳнат ғалабангиз — 6 миллион 250 минг тоннадан зиёд ғалла хирмони бунёд этишга эришганингиз билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Бу йил ғаллачилик соҳасида қўлга киритган натижа ва марраларимиз ўзининг юксак кўрсаткичлари, авваламбор меҳнат унумдорлиги ва ҳосилдорлик даражасининг юқорилиги билан, ҳеч шубҳасиз, барчамизга қувонч ва гурур-ифтихор бағишлайди.

Мамлакатимиз бўйича суғориладиган ерлардан ҳосилдорлик гектарига ўртача 48 центнерни ташкил этиб, ўтган йилга нисбатан қарийб 4 фоизга ўсгани бунинг яққол тасдиғидир. Айниқса, ҳосилдорлик даражаси Андижон вилоятида — 60 центнер, Қашқадарё, Самарқанд ва Фарғона вилоятларида эса 50 центнердан ортиқ бўлгани, Олтинқўл ва Қўрғонтепа, Вобкент ва Пайариқ, Сариосиё ва Денов, Қува, Китоб ва Яккабоғ каби туманларда эса 55—60 центнердан ошгани миришкор деҳқонларимизнинг фидокорона меҳна-

ти ва беқиёс маҳоратининг ёрқин далили, десак, ўйлайманки, бутун халқимизнинг дилидаги гапни айтган бўламан.

Қишлоқ хўжалигида камдан-кам учрайдиган бу улкан муваффақиятни таъминлаган омиллар ҳақида гапирганда, унинг негизида биринчи галда соҳада амалга оширилаётган ислохотларнинг асосий ҳаракатлантирувчи кучи бўлган деҳқон ва фермерларимизнинг эгалик ҳиссиёти, уларнинг меҳнатга, ҳаётга фаол муносабати, манфаатдорлик ва масъулият туйғуси, дахлдорлик ҳисси кучайиб бораётганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Бу йилги етиштирилган мўл ҳосилнинг 100 фоизи фермер хўжаликлари томонидан тайёрлангани бунинг яққол ифодасидир.

Шу билан бирга, қишлоқ хўжалигига замонавий технологиялар, илғор агротехника ютуқларини жорий этиш, уруғчилик ишларини тўғри йўлга қўйиш, зараркунандаларга қарши курашиш билан боғлиқ чора-тадбирларнинг ўз вақтида амалга оширилгани ҳам бу ютуққа эришишда асосий омил бўлганини қайд этиш ўринлидир.

Айни пайтда ишни ташкил қилиш, деҳқон ва фермер хўжалиklarини моддий-техник ресурслар, имтиёзли кредитлар билан таъминлаш, уларга хизмат кўрсатадиган вазирлик ва идораларнинг ўз вазифасини масъулият билан бажаргани, ҳосилни нест-нобуд қилмасдан конвейер усулида юқори

суръат билан ўриб-йиғиб олиш, ғаллакорлар меҳнاتини муносиб рағбатлантириш ҳам бу борада ҳал қилувчи аҳамият касб этгани шубҳасиз.

Сиз, азиз деҳқонларнинг пешона тери, азму шижоатингиз билан етиштирилган ғалла ҳосили ҳар қайси хонадонда тўқчилик белгиси бўлиб, эл-юрт дастурхонини тўлдириб, одамларнинг кўнглида эртанги кунга ишонч туйғусини мустаҳкамлаши ва бутун халқимиз Аллоҳ берган бу бебаҳо неъмат учун шукрона келтириб, уни юксак қадрлаб, сизларнинг шаънингизга чуқур миннатдорлик билдириши табиийдир.

Албатта, ҳали далаларимизда қиладиган ишларимиз кўп. Энг аввало, етиштирилган ғалла ҳосилини тўла йиғиб-териб олиш, ерни шудгорлаш ишларини сифатли амалга ошириш, шартнома мажбуриятларига қатъий амал қилган ҳолда, деҳқонларимизнинг ертўласига тушадиган дон масаласини оқилона ҳал қилиш, қишлоқда яшаб, шу юртга хизмат қилаётган бошқа одамларнинг таъминотини ҳам унутмаслик каби эзгу ишларни саховатли фермерлар, жойлардаги раҳбарлар охирига етказди, деб ишонаман.

Ҳеч шубҳасиз, ғаллакорларимиз эришган бу меҳнат зафари аҳолини нафақат дон маҳсулотлари билан таъминлаш, айни вақтда шунинг ҳисобидан даромад топиш, янги мавсумга ҳозирлик кўришда, жумладан, зарур техника воситалари-

ни сотиб олиш, ерни тайёрлаш, истиқболли навларни танлаш сингари масалаларда ҳар томонлама кенг имкониятлар яратади. Энг муҳими, бу улкан ютуқнинг қишлоқлардаги янги қурилиш ва ободонлаштириш ишларига таъсири жуда кучли бўлишини, бир сўз билан айтганда, юртимизни янада обод ва фаровон этишда мустақкам пойдевор бўлиб хизмат қилишини, ўйлайманки, барчамиз яхши тушунамиз ва англаймиз.

Бугунги хурсандчилик кунда моҳир ғаллакорларимиз, механизатор ва комбайнчиларга, мутахассис ва мутасадди ходимларга сидқидилдан қилган меҳнатлари учун чин қалбимдан миннатдорлик изҳор этаман.

Барчангизни бугунги ажойиб ғалабангиз билан яна бир бор қутлар эканман, ҳақиқий қаҳрамонлик ва фидоийлик тимсоли бўлган сиздек олижаноб инсонлар олдида бош эгиб таъзим қиламан.

Доимо соғ-омон бўлинг, меҳнатингизнинг роҳатини кўринг!

Хонадонларингиздан тинчлик-хотиржамлик, файзу барака аримасин!

Ҳорманг, ҳеч қачон кам бўлманг, қадрдонларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

**«ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИСЛОМ
ЦИВИЛИЗАЦИЯСИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН
ҲИССАСИ» МАВЗУСИДАГИ ХАЛҚАРО
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ
ИШТИРОКЧИЛАРИГА**

Азиз меҳмонлар!

Ҳурматли конференция қатнашчилари!

Авваламбор, барчангизни муқаддас Ўзбекистон заминида, «Ислом маданияти пойтахти» деб ном олган азим Тошкент шаҳрида чин қалбимдан самимий муборакбод этишдан бахтиёрман.

Бугунги конференция муносабати билан «Шарқ дарвозаси» деб ном олган пойтахтимизда сиз, муҳтарам мусулмон дунёсининг таниқли намояндалари — атоқли уламолар, диншунос олим ва мутахассислар, машҳур давлат, дин ва жамоат арбобларининг тўплангани нафақат Ўзбекистон халқи, балки бутун минтақамизда яшаётган кенг омманинг маънавий ҳаётида катта тарихий воқеа, десак, айна ҳақиқатни айтган бўламиз.

Сизларга яхши маълумки, ҳозирги Ўзбекистон ҳудуди асрлар давомида Буюк ипак йўли орқали Шарқ ва Ғарбни бир-бири билан боғлайдиган кўприк бўлиб хизмат қилган. Қадимий дёримиз шу асосда турли цивилизация ва

маданиятлар ўзаро туташган муҳим чорраҳа, умуминсоний тараққиётга беқиёс ҳисса қўшган ўлка сифатида танилиб келмоқда.

VII—VIII асрлардан бошлаб эса она юртимиз бутун мусулмон олами ривожида, муқаддас ислом илоҳиёти ва фалсафаси асосларининг шаклланишида ўчмас из қолдирганини кўп-кўп мисолларда яққол кўриш мумкин.

Кўҳна Мовароуннаҳр заминида туғилиб камолга етган, ўзининг илмий жасорати, буюк кашфиётлари билан ислом дунёсида улкан шуҳрат қозongan Имом Бухорий ва Имом Термизий, Имом Мотуридий ва Маҳмуд Замаҳшарий, Бурҳониддин Марғиноний ва Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрор Валий каби азиз-авлиёларимиз, Муҳаммад Хоразмий ва Аҳмад Фарғоний, Абу Райҳон Беруний ва Абу Али ибн Сино, Мирзо Улуғбек ва Алишер Навоий сингари аллома ва мутафаккирларимизнинг ҳаёти ва фаолияти ислом маданияти ва цивилизацияси билан шу қадар чамбарчас боғланиб кетганки, биз динимизни бу улуғ зотларсиз, бу улуғ зотларнинг номларини эса ислом динисиз асло тасаввур қилолмаймиз.

Ана шу буюк аждодларимизнинг кенг қомусий билим, ғоя ва фикрларини ўзида мужассам этган, бугунги кунда ҳам илмий ва инсоний қадрқимматини йўқотмаган бой ва бебаҳо мероснинг ҳозирги ўта мураккаб ва таҳликали замон олди-

мизга қўяётган кўпгина ўткир, оғир масала ва муаммоларнинг ечимини топиш, динимизнинг асл маъно-моҳиятини холисона талқин ва тарғиб қилиш, катта умид билан ҳаётга кириб келаётган ёш авлодга тўғри йўл кўрсатишдаги ўрни ва аҳамияти беқиёс, десак, ҳеч қандай муболага бўлмайди.

Биз муқаддас динимиз ва ислом цивилизациясини жаҳон цивилизацияси, кишилиқ тараққиёти ва маданиятининг узвий бир қисми, одамларни руҳий-маънавий поклаш, уларнинг онгу шуурида шукроналик, тинч ва осуда ҳаёт кечирish, миллатлараро ва динлараро бағрикенглик, ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатлик каби боқий қадриятларни мустаҳкамлашнинг асосий омили ва мезони сифатида юксак қадрлаймиз.

Ана шундай пойдеворга таяниб, энг муҳими, қандай буюк зотларнинг авлоди, қандай бетакрор мерос соҳиби эканимизни англаган ҳолда, ўзимизнинг эркин, мустақил ва фаровон келажакимизни қуриш, ҳеч кимдан кам бўлмаган ҳаёт барпо этиш, мусулмон дунёси ва жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш — бизнинг эзгу мақсадимиздир.

Шу нуқтаи назардан қараганда, миллий давлатчилигимиз ва миллий қадриятларимизни мустаҳкамлаш, Ўзбекистоннинг тараққиёт дастури, узоқ ва давомли мақсадларини белгилашда биз

халқимизнинг моддий ва маънавий оламини юксалтириш, айниқса, ёш авлодимизни ота-боболаримиз қолдирган ўлмас меросни чуқур ўрганиш, қадрлаш билан бирга, умумбашарий қадриятлар, замонавий илм-фан чўққиларини эгаллаш руҳида тарбиялаш масаласини ўзимиз учун устувор вазифа қилиб қўйганмиз. Чунки эртага бизнинг ўрнимизни босадиган ўғил-қизларимиз айнан ана шундай озиқланган заминда вояга етган тақдирдагина комил инсонлар бўлиб, ҳақиқий таянчимиз ва суянчимизга, енгилмас маънавий кучга айланади, жаҳон майдонларида ҳар қандай беллашув ва синовларга тайёр тура олади.

Ана шундай орзу-интилиш билан биз мустақилликнинг биринчи кунларидан бошлаб азалий урф-одат ва анъаналаримизни кўз қорачиғидек сақлаш, буюк аждодларимизнинг хотирасини улуғлаш, уларнинг муборак зиёратгоҳ ва қадамжоларини обод қилиш бўйича, айтиш мумкинки, жаҳон ҳамжамиятини ҳайратда қолдирадиган ютуқ ва натижаларни қўлга киритмоқдамиз.

Шу йўлда қилган ва амалга ошираётган улкан ишларимиз аввало ўзликимизни, тарихий илдизларимизни англаш, дину диёнатимизни асраб-авайлашга қаратилган бўлиб, биз шу асосда ислом динининг ҳаққонийлиги ва поклиги, инсонпарварлиги ва бағрикенглиги, одамзотни доимо яхшилик ва эзгуликка чорлаши билан боғлиқ

тушунчаларни, бир сўз билан айтганда, унинг маърифий моҳиятини нафақат юртимиз, балки бутун дунё жамоатчилигига етказишни ўз бурчимиз деб ҳисоблаймиз.

Шу борада Имом Бухорий ва Имом Термизий, Шоҳи Зинда, Регистон ва Бибихоним, Имом Мотуридий ва Баҳоуддин Нақшбанд, Аҳмад Фарғоний ва Бурҳониддин Марғиноний, Хожа Аҳрор Валий, Ҳазрати Имом ва бошқа буюк сиймоларнинг номлари билан машҳур бўлган кўплаб тарихий мажмуаларни ҳар томонлама обод этиш бўйича қилган ишларимиздан аввало ўзимиз руҳий мадад, маънавий куч-қувват олмоқдамиз.

Халқимизнинг қалб амри билан амалга оширилаётган бундай савобли ишларимиз, ҳеч шубҳасиз, ўзининг ижобий давомини топади, иншоолло.

Ўйлайманки, сиз, муҳтарам меҳмонлар конференция давомида Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида қайтадан тикланган ва таъмирланган ноёб тарихий обидалар, янгитдан барпо этилган масжиду мадрасаларда, юртдошларимиз билан самимий суҳбат ва мулоқотларда бўлиб, эл-юртимизнинг бугунги кунда ҳам ислом маданияти ривожига қандай катта ҳисса қўшаётганига гувоҳ бўласиз.

Шу маънода, мазкур анжуман сизлар учун кўҳна ва гўзал диёримиздаги ўзгаришларни ўз

кўзингиз билан кўриш, мамлакатимиз ва меҳмондўст халқимиз ҳаёти билан яқиндан танишишга қулай имконият яратади, деб ишонаман.

Сизларни ушбу конференциянинг очилиши билан яна бир бор қутлар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, анжуман ишига эса муваффақият тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

**«ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИСЛОМ
ЦИВИЛИЗАЦИЯСИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН
ҲИССАСИ» МАВЗУСИДАГИ ХАЛҚАРО
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ
ИШТИРОКЧИЛАРИ БИЛАН ОҚСАРОЙДА
БЎЛИБ ЎТГАН УЧРАШУВДАГИ СЎЗ**

Ассалому алайкум, азиз дўстлар, биродарлар!
Муҳтарам меҳмонлар!

Сиз, азизлар билан — бугун Тошкентда очилган халқаро конференция иштирокчилари билан учрашиш, ислом оламининг атоқли, кўзга кўринган намояндалари билан юзма-юз учрашиш мен учун катта шараф.

Шу фурсатдан фойдаланиб, барчангизга ўзининг юксак ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилакларимни изҳор этаман.

Биз Ўзбекистонда сизларнинг сермазмун фаолиятингиздан яхши хабардормиз. Ислом дунёсини бирлаштириш, унинг обрўсини кўтариш, муқаддас динимиз қадриятларини ҳимоялаш йўлида қилаётган катта хизматларингизни юксак қадрлаймиз.

Барчангизга қимматли вақтингизни ажратиб, Ўзбекистонга, Тошкентга ташриф буюргангиз, ушбу нуфузли конференцияда иштирок эта-

ётганингиз учун ўз номимдан, халқимиз номидан чуқур миннатдорлик билдираман.

Бугун Тошкентда иш бошлаган халқаро конференцияни, унинг аҳамияти ва моҳиятини биз юқори баҳолаймиз. Ҳеч шубҳасиз, бу анжуман нафақат Ўзбекистон аҳли учун, балки яқин ва узоқ атрофимиздаги халқлар учун ҳам катта тарихий воқеа десак, ўйлайманки, янглишмаган бўламиз.

Мамлакатимиз пойтахтида ана шундай муҳим мавзуда, юксак мақомда ўтаётган бугунги конференция халқаро жамоатчиликнинг диққат-этиборини ўзига тортиши табиий, албатта.

Барчангизга маълумки, бу анжуманни ўтказишга Ислом конференцияси ташкилотининг маданият бўйича тузилмаси АЙСЕСКОнинг Тошкент шаҳрига «Ислом маданияти пойтахти» деган ном бериш ҳақидаги қарори сабаб бўлди.

Биз бу нуфузли халқаро ташкилотнинг қарорини аввало Ўзбекистонга, халқимизга нисбатан юксак ҳурмат ифодаси, унинг ислом цивилизацияси ва маданияти ривожига қўшган муносиб ҳиссасининг тан олиниси, деб баҳолаймиз.

Қадимий юртимиз заминидан туғилиб вояга етган, бутун мусулмон дунёсида ном қозонган буюк аллома ва мутафаккирларимиз билан биз ҳақли равишда фахрланамиз.

Ушбу қарор бу улуг зотларнинг дину диёнати-миз йўлидаги беқиёс хизматлари, улар қолдирган бой ва бебаҳо мероснинг яна бир эътирофи, десак, айна ҳақиқат бўлади.

Биз АЙСЕСКОнинг бу қарорини юртимизда ислом тарихи ва маданияти, меъморчилик санъатининг намунаси бўлмиш бетакрор обидаларга катта ҳурмат ва эҳтиром билан қараб, уларни асраб-авайлаш, қайта тиклаш ва келгуси авлодларга етказиш бўйича қилаётган ишларимизга берилган юксак баҳо, деб биламиз.

Мухтасар қилиб айтганда, асрлар давомида амалга оширилган мана шундай эзгу ишларнинг барчаси авваламбор эл-юртимизнинг Яратганимизни қалбида, юрагида сақлаб келаётгани, ҳар қандай оғир синов ва тўфонлар даврида ҳам ўз иймонига содиқ қолганининг ёрқин ифодаси, десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Азиз дўстлар, бугун биз қандай таҳликали ва мураккаб бир замонда яшаётганимиздан ҳаммангиз яхши хабардорсиз. Бугун айрим мамлакатларда мусулмон оламига қарши тазйиқ ва таъна, бўҳтон ва туҳматлар уюштирилаётганини ва бундай уйдирмалар остида қандай мақсадлар ётганини, ўйлайманки, англаш қийин эмас.

Айна мана шундай кескин бир вазиятда бугунги конференцияда ўртага қўйилаётган мавзулар, муҳокама қилинаётган масалалар динимизнинг

тарихини, унинг дунё цивилизациясига қўшган муносиб ҳиссаси ва асл маъно-моҳиятини кенг жаҳон оммасига етказишда ҳақиқатан ҳам катта ўрин тутишини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Бугунги ислом олами олдида турган энг долзарб ва муҳим вазифалар ҳақида гапирганда, мен тўртта масала хусусида тўхталиб ўтишни жоиз, деб биламан.

Биринчи. Ислом умматини бир мақсад атрофида бирлаштириш, унинг таркибида тарқоқлик ва қарама-қаршиликка йўл қўймаслик.

Иккинчи. Таълим-тарбия соҳасига алоҳида эътибор бериш, мавжуд барча имкониятларни мана шу мақсад йўлида сафарбар этиш. Келажак ёшларники, таълим эса ана шу келажакнинг калитидир.

Учинчи. Қашшоқлик ва камбағалликка қарши курашиш.

Тўртинчи. Ислом таълимотининг моҳиятини, унинг инсонпарварлик, мўътадиллик ва маърифатпарварлик хусусиятлари ва аломатларини дунё миқёсида кенг тарғиб этиш.

Сизларнинг барчангиз эртага дунёнинг энг қадимий ва гўзал шаҳарларидан бири бўлган, шу кунларда ўзининг 2750 йиллик тўйини нишонлаётган Самарқанд шаҳрини зиёрат қиласиз, у ердаги нодир ёдгорликларни ўз кўзингиз билан кўрасиз.

Диёримизда яшаётган оддий, бағрикенг, ўз келажагини ўз меҳнати билан барпо этаётган эл-юртимиз вакиллари билан учрашиб, суҳбатлашиш имконига эга бўласиз.

Бир сўз билан айтганда, юртимиздаги бугунги вазият, бугунги ҳаёт билан яқиндан танишасиз. Ва ўйлайманки, бундан ўз хулосаларингизни чиқарасиз. Энг муҳими, оққўнгил, меҳмондўст халқимизнинг сиз, азизларга бўлган самимий иззат-иқромини ҳис этасиз.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мен ҳам бутун халқимиз қатори сизларни Ўзбекистоннинг ҳақиқий дўстлари ва қадрдонлари сифатида қутлаб, яна бир бор барчангизга ўзимнинг чуқур ҳурмат-эҳтиромимни билдиришдан бахтиёрман.

2007 йил 14 август

**ШАНХАЙ ҲАМКОРЛИК ТАШКИЛОТИ
ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИНИНГ
КЕНГАЙТИРИЛГАН ТАРКИБДАГИ
МАЖЛИСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ**

Муҳтарам давлат раҳбарлари!

Ҳурматли йиғилиш қатнашчилари!

Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарларини қутлаш ва Қирғизистон Республикаси Президенти Курманбек Бакиевга самимий меҳмондўстлиги, Давлат раҳбарлари кенгаши мажлисини яхши ташкил этгани учун миннатдорлик изҳор этиш менга катта мамнуният бағишлайди.

Мен мажлисда иштирок этаётган кузатувчи давлатлар — Ҳиндистон, Эрон, Мўғулистон ва Покистон делегациялари раҳбарларини, саммитимиз меҳмонлари — Афғонистон ва Туркменистон президентларини, шунингдек, БМТ Бош котиби ўринбосари Ли Паскони ҳам қутлайман.

Ўтган олти йил мобайнида Шанхай ҳамкорлик ташкилотини мустақамлаш борасида улкан сиёсий ва ташкилий ишлар қилинди, унинг асосий мақсад ва вазифаларини амалга ошириш

учун кўп томонлама ва самарали ҳамжиҳатликни кучайтириш йўлида салмоқли қадамлар қўйилди.

Мен бу ерда Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарлари томонидан ШХТнинг хавфсизликнинг минтақавий ва глобал моделини шакллантиришда нуфузли халқаро ташкилот сифатидаги, стратегик муҳим ва улкан минтақа ҳисобланган Евроосиёда тинчлик ва барқарорликни сақлашнинг ғоят муҳим кафолати сифатидаги тобора ўсиб бораётган ўрни ва аҳамияти тўғрисида билдирилган фикрларни қўллаб-қувватлайман.

Шуни ишонч билан айтиш мумкинки, ШХТ бугун халқаро терроризм, айирмачилик, экстремизм ва тобора авж олиб бораётган наркотик тажовузига қарши курашнинг муҳим марказига айланмоқда.

«Шанхай жараёни» сиёсий-дипломатик соҳада, минтақа давлатларининг бой табиий-энергетика манбалари, инсон ва интеллектуал ресурсларидан оқилона ва самарали фойдаланишга қаратилган кенг кўламли иқтисодий ва гуманитар лойиҳаларни амалга ошириш борасида ўзаро ҳамкорлик қилиш учун ишончли замин яратди.

Саммит давомида имзоланадиган муҳим ҳужжатлар пакети, биринчи навбатда Узоқ муддатли

яхши кўшничилик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғри-сидаги шартнома ҳақиқий шериклик ва ўзаро ҳурмат тамойилларига асосланган кўп томонлама ҳамкорлигимизга янги сифат, янги куч бағишлашига ишончим комил.

Ҳурматли саммит иштирокчилари!

Фурсатдан фойдаланиб, ушбу саммит кун тартибига бевосита дахлдор ва, бизнинг фикримизча, долзарб бўлган айрим муаммолар хусусида тўхталиб ўтмоқчиман.

Марказий Осиё геосиёсий ва геостратегик аҳамияти ортиб бораётгани, улкан табиий-иқтисодий ва бошқа ресурс салоҳиятига эгаллиги тўғрисида хавфсизлик ва барқарорликка таҳдид ва хатарлар сақланиб қолаётган минтақа сифатида ҳамон жаҳон ҳамжамияти диққат марказида турибди.

Бунинг асосий сабабларидан бири — Афғонистонда ҳали-ҳануз давом этаётган мураккаб вазиятдир.

Бугунги кунда «Толибон» ҳаракатининг ҳарбий фаоллашуви боис тобора кескинлашиб бораётгани, наркотик моддалар ишлаб чиқариш ва наркотрафикнинг назорат қилиб бўлмас даражада кенгайиб бораётгани оқибатида ушбу мамлакатда юзага келаётган вазият бизни, Афғонистоннинг яқин кўшнилари жиддий ташвиш ва хавотирга солмай иложи йўқ.

Бизнингча, гарчи гайритабиийроқ туюлсада, Афғонистонда тинчлик ва барқарорликка эришиш йўлини ҳарбийлаштириш ва куч ишлатиш қўламини янада кенгайтиришдан эмас, балки қуролсизланиш ва жаҳон ҳамжамияти ёрдамида лойиҳаларни, биринчи навбатда, ижтимоий йўналтирилган лойиҳаларни амалга ошириш, кескин ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш, мамлакат аҳолисини қўллаб-қувватлашдан излаш даркор.

Албатта, бу борада Афғонистондаги вазиятни барқарорлаштириш ва мамлакатни қайта тиклашдан амалда манфаатдор бўлган барча кучлар ўртасида муроса ҳамда уларнинг ҳамжиҳатликдаги ҳаракатига эришиш ниҳоятда муҳим аҳамият касб этади.

ШҲТ дастурий мақсадларига эришиш ва унинг нуфузини оширишда минтақада коммуникация, ёқилғи-энергетика соҳасида давлатлараро йирик лойиҳаларни амалга ошириш, сув ва бой минерал ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланиш асосига қурилган иқтисодий ҳамкорлик қўламини янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш асосий устувор йўналишлардан ҳисобланади.

Қўшма инвестиция лойиҳалари асосида нафақат қазиб олиш ва қайта ишлаш соҳаларида, балки юқори технологиялар тармоқларида ҳам замонавий ишлаб чиқаришларни ташкил этиш —

аҳоли бандлиги борасидаги жиддий муаммоларни ҳал қилиш, барқарор иқтисодий ривожланиш ва пировард натижада, минтақада ижтимоий-иқтисодий хавфсизлик ҳамда барқарорликни таъминлаш имконини берадиган муҳим омилга айланиши мумкин.

Шу муносабат билан Марказий Осиё минтақасида сув-энергетика ресурсларидан оқилона фойдаланиш билан боғлиқ, бугунги кунда турли ёндашувларга сабаб бўлаётган масалаларга қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Шуни алоҳида қайд этиш жоизки, бу ерда гап минтақа мамлакатларининг сув ресурслари ҳақида эмас, балки фақат трансчегара дарёлар ресурслари ва сув оқимларидан фойдаланиш, яъни ушбу дарёлар ҳавзасида жойлашган давлатларнинг муҳим ҳаётий эҳтиёжларини асрлар давомида қондириб келган дарёлар ресурслари ҳақида бормоқда.

Мазкур масала бугунги кунда минтақадаги олти давлатда яшаётган 50 миллиондан ортиқ кишининг манфаатларига дахлдордир. Шу боис бу дарёлар оқимларидан фойдаланишга доир барча қарорларни қабул қилишда, жумладан, гидро-энергетика иншоотларини барпо этишда ушбу манфаатлар албатта инобатга олиниши даркор.

Акс ҳолда, бу Амударё ва Сирдарёнинг қуйи қисмларида сув таъминоти масаласини янада

мураккаблаштириши, қуриб бораётган Орол денгизининг экологик таназзулини тезлаштириши, Қозоғистон, Туркменистон ва Ўзбекистоннинг ўн миллионлаб аҳолисининг бу ерда яшашини оғирлаштириши мумкин.

БМТнинг 1992 йил 18 сентябрда қабул қилинган Трансчегара сув оқимлари ва халқаро кўллари ҳимоя қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги конвенцияси, БМТ Бош ассамблеяси томонидан 1997 йил 21 майда қабул қилинган Халқаро сув оқимларидан фойдаланиш ҳуқуқи тўғрисидаги конвенция «трансчегара сувлардан оқилона ва адолатли фойдаланиш, бу борада трансчегаравий таъсир кўрсатадиган ёки кўрсатиши мумкин бўлган фаолиятни амалга оширишда уларнинг трансчегара хусусиятини алоҳида ҳисобга олиш зарурлиги»ни кўриб чиқишни талаб қилади.

Зарар етказилган тақдирда бундай зиённи бар-тароф этиш ёки камайтириш учун барча чоралар кўрилиши, зарурат туғилганда эса, уни қоплаш тўғрисидаги масала қўйилиши лозим.

БМТ қарорларида «худудидан сув оқиб ўтадиган давлатлар суверен тенглик, худудий яхлитлик, ўзаро манфаатдорлик ва ҳалоллик асосида ҳамкорлик қилиши» зарурлиги таъкидланган.

БМТ Конвенцияларининг ушбу асосий талабларидан келиб чиққан ҳолда, трансчегара дар-

ёлар ҳавзасида қуриладиган янги гидротехник иншоотларнинг техник-иқтисодий асослари бетараф халқаро аудиторлик ташкилотлари томонидан муқаррар тарзда холисона текширилиши лозим. Объектларнинг барпо этилиши тузатиб бўлмас экологик оқибатларга олиб келмаслиги, ушбу дарёлар бўйида жойлашган барча давлатларнинг сув оқимидан фойдаланиш бўйича мавжуд балансини бузмаслиги кафолатланиши шарт.

Шуни таъкидламоқчиманки, бундай принципиал позицияга Жаҳон банки ва Осиё тараққиёт банки каби халқаро молия тузилмалари ҳам, уларнинг ўз жавобларига биноан, амал қилади.

Фақат ана шундай холисона ёндашувгина минтақанинг сув-энергетика ресурсларидан фойдаланиш бўйича лойиҳаларнинг муваффақиятли амалга оширилишини таъминлаши мумкин.

Бизнинг фикримизча, ШХТ Бош котибининг ролини янада мустаҳкамлаш масаласи муҳим аҳамиятга эга. Негаки, унинг зиммасига ташкилот доирасида қабул қилинган ва қабул қилинадиган қарорларнинг сўзсиз бажарилиши учун ШХТ Котибияти ва барча тузилмалари, жумладан МАТТ, Ишбилармонлар кенгаши, Банкларро бирлашма, ШХТ форуми ишларини самарали мувофиқлаштиришни таъминлашдек ғоят масъулиятли вазифа юкланган.

Авваламбор, айнан ШХТ Бош котиби ташкилотда ишчанлик муҳитини яратади, таъбир жоиз бўлса, у бутун ташкилотнинг «рупори» бўлиши, тор миллий манфаатлар доирасида чекланиб қолмасдан, ташкилотга аъзо давлатларнинг умумий манфаатларини қатъий ҳимоя қилиши зарур.

Шу боис, кўплаб халқаро ташкилотлар тажрибасидан келиб чиққан ҳолда, Бош котибни кейинчалик ШХТга аъзо мамлакатларнинг тажрибали, обрўли дипломатлари ва давлат арбоблари орасидан ротация қилиш шарти билан, 5 йил муддатга тайинлаш масаласини кўриб чиқиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бу, бизнингча, ШХТ ижро органларига ташкилот олдида турган вазифаларни янада тўлиқ ва изчил, ворислик асосида амалга ошириш имконини беради.

Сўзимнинг ниҳоясида мазкур саммит ва унда қабул қилинган қарорлар минтақа хавфсизлиги ва барқарорлигини таъминлашга доир вазифаларни изчил ҳал этишда, ШХТга аъзо мамлакатларни барқарор ривожлантиришда янги босқични бошлаб беради, деб ишонч билдиришга рухсат бергайсизлар.

Эътиборингиз учун ташаккур.

2007 йил 16 август

БУНЁДКОР ХАЛҚИМИЗ АЗМУ ШИЖОАТИНИНГ АМАЛДАГИ ИФОДАСИ

Ассалому алайкум, қадрли юртдошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Авваламбор, сиз азизларни мамлакатимиз ҳаётидаги том маънода унутилмас ва тарихий воқеа — Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темир йўлининг ишга туширилиши билан чин қалбимдан муборакбод этишга ва сизларнинг тимсолингизда мана шу қурилишда қатнашган ишчи ва қурувчиларни, бу улуғ ишга муносиб ҳисса қўшган барча инсонларни бағримга босиб, ўзининг чексиз миннатдорлигимни билдиришга ижозат бергайсиз.

Ҳурматли дўстлар!

Халқимиз азал-азалдан йўл қурган, эл-юртнинг узоғини яқин, мушкулини осон қилган одамларга доимо иззат-икром кўрсатиб келади. Ота-боболаримизнинг «Йўл қурганнинг йўли очик» деган чуқур маъноли сўзлари ҳам бу фикрнинг ёрқин тасдиғидир.

Ўзингиз бир ўйлаб кўринг, бундан ўн беш-йигирма йил илгари юртимизда мана шундай

катта маблағ, куч ва имкониятни, юксак билим ва тажрибани талаб қиладиган ўта мураккаб ва йирик лойиҳани амалга оширишни хаёл қилишнинг ўзи ҳам қийин эди.

Асрий тоғу тошлар, дашту биёбонлар бағрида туну кун мардона меҳнат қилиб, 223 километрдан иборат бўлган бу темир йўлни қисқа даврда, ҳаммаси бўлиб 33 ойда, муддатидан икки йил олдин ишга топширилишининг ўзи, ҳеч шубҳасиз, мамлакатимиз тарихида ҳар томонлама улкан бир воқеа, десак, ўйлайманки, айна ҳақиқатни айтган бўламиз.

Амалга оширган бу буюк ишларимизнинг энг муҳим аҳамияти ва моҳияти шундаки, биз — ўзбек халқи ўз куч-қудратимиз, қурбимиз ва нималарга қодир эканимизни яна бир бор намоён этдик. Чиндан ҳам, гапиришга осон, лекин ана шундай қисқа муддатда бу ерда бажарилган ишларнинг ҳажми ва кўламини ўзимизга тасаввур қиладиган бўлсак, манаман деган ҳар қандай давлат ва жамоа ҳам ҳайратда қолиши табиий, албатта.

Буни денгиз сатҳидан 1800 метр баландликда, қаттиқ қоя тошлардан иборат тоғли ҳудудлар бўйлаб, ёзнинг жазирама иссиғи, гармселлари, қишнинг изғирин шамоллари остида темир йўл излари ётқизилгани, Тошгузар ва Деҳқонобод, Оқработ ва Дарбанд, Бойсун ва Қумқўрғон каби 6 та янги станция ва йўловчи платформаларига

эга бўлган 9 та бекат барпо этилгани мисолида ҳам кўриш мумкин.

Айниқса, барча станцияларда йўл хавфсизлигини таъминлайдиган ишлаб чиқариш объектлари, мактаб, тиббиёт масканлари, сув ва газ тармоқлари каби ижтимоий инфратузилма иншоотлари барпо қилингани бу лойиҳанинг энг замонавий талаблар даражасида амалга оширилганини кўрсатади.

Шу ўринда ўз ишининг ҳақиқий устаси бўлган кўприксоzларимизнинг маҳорати билан қурилган 43 та кўприк, жумладан, темир йўл кўприклари ва йўл ўтказгичлари сингари мураккаб муҳандислик иншоотлари ҳақида катта ғурур билан алоҳида тўхталиш лозим, деб ўйлайман. Бу кўприкларнинг 9 таси денгиз сатҳидан 1500 метр баландликда бунёд этилганини инобатга оладиган бўлсак, бу борда илгари тажрибамизда кўрилмаган мислсиз ишлар бажарилганига ишонч ҳосил қиламиз.

Бугун чуқур мамнуният билан бир ҳақиқатни таъкидлашни истардим: темир йўл қурилишининг ўта мураккаб ва катта маҳоратни талаб қилдиган барча ишлари ўзимизнинг юксак малакали мутахассисларимиз томонидан, «Боштранслойиҳа» ва «Тоштемирйўллойиҳа» акциядорлик жамиятлари, моҳир муҳандис ва қурувчиларимиз томонидан бажарилгани, айниқса, эътиборга сазовордир.

Фурсатдан фойдаланиб, бу улкан лойиҳани режалаштириш ва амалга оширишда бизга яқиндан ёрдам ва кўмак берган хорижий шерикларимиз — Япония мамлакатининг вакилларига алоҳида миннатдорлик изҳор этиш менга юксак мамнуният етказди.

Муҳтарам дўстлар!

Энди Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темир йўлини қуриб ишга топширганимиз юртимиз равнақига нима беради, деган саволни лўнда қилиб ўртага қўйсақ:

Биринчидан, бу йўл республикаимизнинг жанубий минтақаси — Қашқадарё ва Сурхондарё воҳаларини бошқа ҳудудлар билан боғлайдиган, қон томиридай зарур бўлган воситани, бутун мамлакатимиз бўйлаб ягона ва яхлит темир йўл транспорт коммуникация тизимини барпо этишга имкон берди.

Қисқа қилиб айтганда, Ватанимизнинг жанубий ҳудудларини ҳар томонлама кенг қамровли ва ишончли, мустаҳкам ва самарали йўл билан боғлаб, юк ва йўловчи ташиш масофасини 170 километрга қисқартиришга имкон туғдирди.

Иккинчидан, амалга оширилган бу лойиҳа кўп асрлар давомида мудраб ётган тоғлар орасидан кесиб ўтиб, Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларининг четда қолиб келаётган бой ер ости минерал ресурсларини, нефть ва газ, рангли металл,

қўмир ва калий тузи, қурилиш материаллари ва бошқа сифатли, қимматбаҳо фойдали қазилмаларни ўзлаштириш учун катта имкониятларни очиб берди.

Бу ҳақда гапирганда, биргина 2006 йилда ана шу ҳудудда 7 та янги кон очилгани, уларнинг олтитаси нефть-газ, биттаси газ кони эканининг ўзи бу макон ер ости қазилмаларига нақадар бой эканини яққол исботлайди.

Учинчидан, темир йўл қатновининг очилиши бу ерда, авваламбор, иқтисодий тараққиётнинг белгиси бўлмиш қурилиш ва саноат, транспорт ва алоқа, хизмат соҳаларини ривожлантиришга, соғлиқни сақлаш, таълим-тарбия, умуман, янги-янги маданий ўчоқларнинг очилишига, ҳаётни жонлантиришга, унинг суръатларини тезлаштиришга, ҳеч шубҳасиз, мустаҳкам замин яратади.

Янги темир йўл фойдаланишга топширилиши билан Қашқадарё вилоятидаги Тепакўтон калий туз кони асосида Деҳқонобод калий ўғит заводининг қурилиши лойиҳасини тайёрлаш ва унга хорижий мамлакатларнинг инвестицияларини жалб этиш бўйича ишлар бошлангани бунинг далилидир.

Шулар қаторида Сурхондарё вилоятида Хонжиза полиметалл, Шарғун ва Бойсун тошқўмир конларини ўзлаштириш, янги цемент заводла-

рини қуриш юзасидан тайёргарлик ҳаракатлари бошланганини таъкидлаш лозим.

Тўртинчидан, бундай улкан лойиҳа ва режаларнинг амалга оширилиши шу минтақада яшайдиган аҳолини иш билан таъминлаш ва уларнинг амалий эҳтиёжларини қондиришда катта аҳамият касб этиши барчамизга аён бўлиши керак.

Бугунги ҳисоб-китоблар шуни кўрсатмоқдаки, темир йўл тармоғининг ишга туширилиши юк ташиш ва йўловчилар қатновини ташкил қилиш, темир йўлларга хизмат кўрсатиш ва йўл хавфсизлигини таъминлаш учун камида 2—2,5 минг ишчини талаб қилади. Қурилиши режалаштирилаётган янги корхоналар ва хизмат шохобчаларида, айниқса, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳаларида эса қўшимча тарзда 3—4 минг киши ўз иш жойларини топади.

Бешинчидан, ҳеч шубҳасиз, бу йўл Ўзбекистоннинг чет давлатларга, аввало, Трансафғон темир йўл коридори орқали яқин келажакда тўғридан-тўғри Ҳинд океани, Жанубий ва Жануби-Шарқий Осиё мамлакатлари портларига чиқиш ва экспорт имкониятини, шу билан бирга, юртимизнинг транзит ролини кенгайтириш борасидаги салоҳиятимизни кескин оширади.

Ҳақиқатдан ҳам, буюк ва тарихимиздан муносиб ўрин оладиган бу қурилишнинг Ватанимиз-

нинг бугунги куни ва эртанги ҳаётидаги ўрни ва таъсири ҳақида яна кўп гапириш мумкин.

Ўйлайманки, ушбу йўл ишга тушиши ва амалда транспорт тизимининг барқарор ҳаракати бошланиши билан кенг жамоатчилик, авваламбор, шу йўлдан ўзига қулайлик ва наф топадиган одамлар, энг муҳими, ҳаётнинг ўзи бу лойиҳанинг янги-янги қирраларини кашф этиб, унинг нақадар улкан аҳамиятга эга бўлганини яққол тасдиқлаб беради.

Лекин мен бугун бир ҳақиқатни ҳеч иккиланмасдан айтишни ўринли деб биламан.

Ишончим комилки, бу беқиёс қурилишда ўзининг азму шижоатини, фидойилик ва жасоратини намоён этган барча-барча инсонларни — қурилиш бошлиғидан тортиб, оддий ишчи ва хизматчигача — эл-юртимиз юксак қадрлайди ва уларнинг номларини ҳурмат-эҳтиром билан тилга олади.

Ҳеч шубҳасиз, бу буюк қурилиш майдони аввало минг-минглаб ёшларимиз учун одамнинг иродасини тоблайдиган, ҳар қандай қийинчиликни енгиш учун куч-қувватни сафарбар этишни талаб қиладиган, мардлик ва фидойилик каби фазилатларни камол топтирадиган билим ва тажриба мактаби бўлди, десак, ўйлайманки, асло хато бўлмайди.

Орадан йиллар, замонлар ўтади. Ишончим комилки, мана шундай беқиёс мўъжизалар яра-

тишга қодир бўлган халқимизнинг меҳнат жасорати, Ватанга муҳаббат ва садоқати тилларда дoston, келгуси наслларга ибрат намунаси бўлиб қолади.

Мана шу хурсандчилик дақиқаларида сизларни бугунги юксак галаба, меҳнат байрами билан яна бир бор табриклар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга файзу ба-рака тилайман.

Сизларга ҳамиша бахт ва омад ёр бўлсин!

Барча эзгу орзу-ниятларингиз рўёбга чиқсин!

Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин!

*Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон
темир йўлининг ишга туширилишига
бағишланган тантанали маросимдаги нутқ,
2007 йил 24 август*

ШАРҚ ГАВҲАРИ, ЗАМИН САЙҚАЛИ

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Қадрли меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Бугун сизлар билан мана шу қадимий ва муқаддас заминда, не-не тарихий воқеаларга гувоҳ бўлган Регистон майдонида дунёнинг энг кўҳна ва бетакрор шаҳарларидан бири бўлмиш Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллик табаррук тўйи муносабати билан тўпланиб турибмиз.

Бугунги қутлуғ сана билан сизларни, авваламбор Самарқанд аҳлини, бутун халқимизни, узоқ-яқин ҳудуд ва минтақаларда яшаб, бу шаҳарга меҳр қўйган, бу гўзал маскан юрагида ёрқин из қолдирган барча инсонларни, бир сўз билан айтганда, Самарқанднинг ҳақиқий дўст ва қадрдонларини самимий муборакбод этишга рухсат бергайсиз.

Шулар қаторида нуфузли халқаро ташкилот — ЮНЕСКО иштирокида ўтаётган бугунги байрамимизда қатнашаётган барча чет эллик меҳмон-

ларимиз ва хорижий давлатларнинг элчиларига ўз номимдан, эл-юртимиз номидан юксак ҳурмат-эҳтиром ва эзгу тилакларимни изҳор этишдан бахтиёрман.

Қадрли дўстлар!

Самарқанд деганда, ҳар қандай инсоннинг ҳам қалбини ром этиб, умрбод ўзига мафтун қилиб қўядиган, бир кўрган одам, қани энди яна бир бор кўрсам, деб орзу қиладиган гўзал ва буюк шаҳар хаёлимизда намоён бўлади.

Самарқанд деганда, ўзининг мусаффо осмони, ёқутдек ёрқин юлдузлари, шифобахш ҳавоси, унумдор тупроғи, мовий гумбазлари, ўлмас тарихий обидалари билан барчани ҳайратга соладиган мўъжизакор бир масканни тасаввур қиламиз.

Самарқанд деганда, кўҳна Афросиёб ҳудудидаги тарихий-маданий қатламларни ва яқинда очилган Кўктепа ва Сартепадаги ноёб ва бетакрор археологик топилмаларни кўз олдимизга келтирамиз.

Бу шаҳар қадим замонлардаёқ нафақат ушбу минтақа, балки Шарқда Хитой, жанубда Ҳиндистон, Фарбда Миср ва Рим давлатлари билан савдо ва маданий алоқалар олиб борган цивилизация бешиги сифатида ҳар бир маърифатли одам, биринчи галда, жаҳон илмий жамоатчилигининг эътиборини ўзига тортиши муқаррар.

Бу заминда азалдан ҳунармандчилик ва деҳқончилик, суғориш маданияти шакллангани, шаҳарга қувур орқали сув етказиб беришдек мураккаб муҳандислик иншоотлари, қарвонсаройлар, ҳаммом ва шифохоналар мавжуд бўлгани бугун ҳам кўпчиликни лол қолдиради.

Миллий давлатчилигимизнинг тамал тошлари айнан шу ерда қўйилгани, Сўғдиёна ва Мароқанд номи билан машҳур бўлган давлатлар ва юксак цивилизациялар шу заминда барпо этилгани барчамизга гурур-ифтихор бағишлайди.

Ҳеч шубҳасиз, бундай бой ва бебаҳо меросга эга бўлган шаҳарлар дунёда камдан-кам топилади. Энг муҳими, Самарқанд ана шундай юксак цивилизация намуналари, нодир тарихий ёдгорлик ва обидаларни замонлар оша асраб келаётгани билан ўзига тенгдош бошқа шаҳарлардан ажралиб туради.

Чиндан ҳам, Самарқанд тупроғининг ҳар бир заррасида улуғ бир ҳикмат бор, ҳар бир кўчаси, майдон ва хиёбонида салобат, файзу тароват бор. Бу қадимий ва ҳамиша навқирон шаҳарнинг ҳар бир гиштида бунёдкор халқимизнинг буюк истеъдоди ва маҳорати, боқий қадриятлари мужассам.

Шу маънода, Самарқанд тарихи она Ватанимиз тарихининг энг ёрқин, шонли ва шукуҳли саҳифаларини ташкил этади, десак, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Айни пайтда тарихнинг ўзи бу азим шаҳар зиммасига Шарқ ва Ғарбни ўзаро боғлайдиган кўприк, Буюк Ипак йўлидаги турли цивилизациялар туташадиган муҳим чорраҳа бўлишдек улкан вазифани юклаганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Тарихий илдизларининг чуқурлиги ва қадимийлиги нуқтаи назаридан Самарқанднинг муборак номи Рим ва Афина, Бобил ва Фива каби кўҳна цивилизация марказлари билан ҳақли равишда бир қаторда туради. Лекин улар орасида фақат Самарқанд ва Римгина «абдий барҳаёт шаҳар» деган номга сазовор бўлганини, жаҳон аҳли ўртасида «Ғарбда — Рим, Шарқда — Самарқанд» деган иборанинг кенг тарқалганини инобатга оладиган бўлсак, бу юксак эътирофнинг маъноси янада ёрқин аён бўлади.

Ҳурматли юртдошлар!

Буюк шаҳарларнинг тақдири ҳеч қачон осон ва осуда кечмаганини барчамиз яхши англаймиз. Агарки Самарқанднинг салкам уч минг йиллик тарихига назар ташлайдиган бўлсак, бу шаҳар ҳам ана шундай қисматдан холи бўлмаганини, ўз бошидан не-не сурон ва тўфонларни ўтказганини кўрамыз.

Бу шаҳар олис ўтмишнинг турли даврларида жаҳонгирлик даъвоси билан майдонга чиққан Доро ва Александр Македонский, Чингизхон

сингари кўплаб босқинчиларга қарши мардона курашган, ҳар қандай оғир фожиа ва синовларга бардош бериб, ўзининг бетакрор қиёфасини сақлаб қолишга эришган.

Бу ҳақда гапирар эканмиз, юртимизни мўғул истилочиларидан халос қилиб, Самарқандни ўз салтанатининг пойтахтига айлантирган Амир Темур бобомизнинг номини ҳурмат билан тилга оламиз. Чунки Амир Темур ва Самарқанд тушунчаларини бир-биридан айри ҳолда тасаввур этиб бўлмайди.

Албатта, бу буюк зот дунёнинг манаман деган бошқа шаҳарларини ҳам ўзига пойтахт қилиши мумкин эди. Лекин шавкатли бобомиз айнан Самарқандга меҳр ва ихлос қўйиб, уни жаҳондаги энг гўзал шаҳарлардан бирига айлантириш учун бутун борлигини бағишлади.

Амир Темур Чингизхон босқини натижасида вайронага айланган Самарқанд шаҳрини обод қилиш ишларига ўттиз беш йил узлуксиз раҳнамолик қилди. Соҳибқирон бобомизнинг ақл-заковати, қатъият ва азму шижоати туфайли Самарқанд «ер юзининг сайқали» деган номга том маънода муносиб бўлган шаҳарга айланди.

Айниқса, бу улуғ зотнинг илму фан, касбу ҳунар, маданият ва санъат, дину диёнат ҳомийси сифатида амалга оширган ишлари бугун ҳам барчамиз учун ибрат намунаси бўлиб хизмат қили-

ши шубҳасиз. Унинг ўз пойтахтида дунёда тенги йўқ улкан кутубхона барпо этгани, ана шундай маърифат масканларида тўпланган маънавий хазиналар нафақат Самарқанд, балки бутун Мовароуннаҳр ўлкасининг шуҳратини янада юксалтиришга асос бўлганига тарих гувоҳлик беради.

Бунинг тасдиғини, мана, 600 йилдан кўпроқ вақт ўтса ҳамки, Шарқ меъморлик санъатининг ҳақиқий мўъжизаси сифатида яшаб келаётган тарихий обидалар тимсолида яққол кўриш мумкин.

Албатта, бундай ўлмас обидаларни бунёд этиш учун моҳир уста ва қурувчилар билан бирга, математика ва геометрия, геодезия ва сейсмология, кимё каби фундаментал фанларни пухта эгаллаган олим ва мутахассислар, уларнинг билим ва тажрибаси зарур бўлганини барчамиз яхши тушунамиз.

Мана шу ҳаётий заруратни чуқур англаган, илму фанни юксак қадрлаган Амир Темур бобомиз ўз пойтахтига дунёнинг турли минтақаларидан етук олим ва уламолар, меъмор ва муҳандисларни жалб этган.

Буни Самарқанд заминида фаолият кўрсатган Балхий ва Дамашқий, Бағдодий ва Марвазий, Тафтазоний ва Журжоний, Жазарий ва Шомий каби юзлаб алломаларнинг номлари ҳам исботлаб турибди.

Буюк бобоси бошлаган эзгу ишларнинг муносиб давомчиси бўлган Мирзо Улуғбек Самарқанд шаҳрида расадхона барпо этиб, ўзида минглаб юлдузларнинг самовий ҳаракатини акс эттирган, бугунги энг замонавий талабларга ҳам жавоб берадиган мукамал астрономик жадвал яратди.

Улуғбекнинг теран тафаккури, интеллектуал даҳоси асрлар мобайнида нафақат Шарқ, айти пайтда Ғарб оламини ҳам ҳайратда қолдириб келмоқда. Шу борада биргина мисол келтирмоқчиман. Европалик машҳур астроном Ян Гевелийнинг «Юлдузлар атласи» китобига илова қилинган расмда Мирзо Улуғбек Коперник ва Птоломей сингари буюк алломалар даврасида тасвирлангани бу улуғ инсонга нисбатан ҳурмат-этиборнинг нақадар юксак даражада бўлганини кўрсатади.

Буларнинг барчаси Амир Темур ва темурийлар сулоласи Ўрта аср Шарқ ренессанси деб ном олган ноёб жараёнга қандай буюк ҳисса қўшганидан далолат беради.

Самарқанд замини ўзининг ақл-заковати, маънавий жасорати билан ислом маданияти ва фалсафаси ривожда беқиёс ўрин тутадиган Имом Бухорий ва Имом Мотуридий, Қозизода Румий ва Али Қушчи, Хожа Аҳрор Валий, Абдурахмон Жомий ва Алишер Навоий, Абулайс Самарқан-

дий ва Давлатшоҳ Самарқандий каби кўплаб азиз-авлиёлар, шоир ва алломалар учун камолот бешиги бўлиб хизмат қилгани ҳам айна ҳақиқат.

Қадрли ватандошлар!

Азиз меҳмонлар!

Халқимиз таъбири билан айтганда, тўй тўйга уланиб, Самарқанд шаҳрида бошланаётган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивали бугунги байрам билан қўшилиб, уйғун бўлиб кетаётгани ҳам барчамизни қувонтиради.

Азизларим, вақтнинг шиддат билан ўтишини қарангки, бу анжуманнинг ташкил топганига ҳам, мана, ўн йил бўлибди. Ўзида Шарқнинг қалби ва руҳини ифода этадиган, мумтоз мусиқа санъатини асраб-авайлаш ва ривожлантиришдек олижаноб мақсадга хизмат қиладиган бу анжуманни айнан Самарқанд шаҳрида, унинг юраги бўлмиш мана шу бетакрор Регистон майдонида ўтказиб келаётганимиз бежиз эмас, албатта.

Самарқанд диёри азал-азалдан маданият ва санъат бешикларидан бири бўлиб келгани тарихдан яхши маълум. Самарқанд яқинидаги Мўминобод қишлоғидан бундан 3 минг 300 йил муқаддам суякдан ясалган най асбобининг топилгани, ҳеч шубҳасиз, бу фикрнинг ёрқин далилидир.

Машҳур тарихчи Шарафиддин Али Яздий ўзининг «Зафарнома» китобида Амир Темур томо-

нидан уюштирилган мусиқий анжуманлар ҳақида тўхталиб, «Яхши овозли хонандалар куйлашни бошлаб, газалу нақш айтур эрдилар. Ва турку мўғул, хитойу араб ва ажамдин ҳар ким ўз расми билан нағма айтур эрди», деган маълумотларни келтиради.

Ўзингиз ўйланг, азиз дўстлар, биродарлар, бундан олти аср аввал айнан мана шу Самарқанд заминиди мавжуд бўлган маданий анъаналар бугунги «Шарқ тароналари» фестивалининг руҳи ва гоёларига қанчалар уйғун ва ҳамоҳанг.

Бугунги тантанамизда ушбу фестивалга 50 дан зиёд мамлакатдан ташриф буюрган 300 дан ортиқ қадрли меҳмонларимизнинг иштирок этаётгани бу байрамга алоҳида файзу тароват бағишлаб турибди, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрга қўшиласиз.

Ҳеч кимга сир эмас, дунёнинг қайси жойида яшамасин, барча халқлар ўз остонасига соз қўтариб келган одамни азиз меҳмон сифатида қабул қилади.

Мана шу фурсатдан фойдаланиб, «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивалининг барча иштирокчиларини ўз номидан, халқимиз номидан «Гўзал Ўзбекистон диёрига, қадимий ва бетакрор Самарқанд заминига хуш келибсиз!» деб самимий қутлашга, уларга ижодий ютуқ ва омадлар тилашга ижозат бергайсизлар.

Қадрли дўстлар, биродарлар!

Мен дунёдаги қанча-қанча олис ва яқин мамлакатларда бўлиб, не-не буюк шаҳарларни кўриш бахтига муяссар бўлганман.

Лекин кўрганларимнинг барчасини қиёслаб, очиғини айтадиган бўлсам, Самарқанддек Аллоҳнинг назари тушган азиз ва табаррук шаҳарлар ер юзиде санокқидир.

Бу шаҳарнинг кўрку таровати, беқиёс гўзаллиги ҳақида яна кўп гапириш мумкин. Лекин Самарқандни Самарқанд қилган — бу аввало, унинг кўпни кўрган, мард ва ориятли, бунёдкор ва донишманд халқи, десак, ҳар томонлама ўринли бўлади.

Бу ҳақда гапирганда, саховатли Самарқанд замини неча асрлар давомида пок ва холис ниютли ҳар қандай одамни ўз бағрига олиб, барчага баробар ризқу насиба улашиб келаётганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Шу ўринда қалбимдаги эзгу бир фикрни айтмасдан ўтолмайман. Бутун дунёдан Самарқанди азимга ташриф буюрадиган минг-минглаб инсонларни ўзига чорлайдиган нарса — бу фақат шаҳардаги ноёб меъморий обидалар, сўлим табиатгина эмас. Балки уларни бу ерда яшайдиган одамлар, уларнинг хушфезллиги, меҳмондўстлиги, бетакрор либоси, ширин забони, бошқа жойда учрамайдиган, кўп тилларнинг гўзалли-

гини ўзида мужассам этган Самарқанд шеvasи, мухтасар айтганда, Самарқанд аҳлининг миллий анъана ва қадриятларга содиқлиги ўзига тортади, десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Мустақиллик йилларида Самарқанднинг чиройига чирой қўшиш, унинг асл тарихий қиёфасини тиклаш, иқтисодий салоҳиятини юксалтириш борасида қандай катта ишлар амалга оширилаётганидан барчангиз хабардорсиз.

Айниқса, шу заминда яшаётган инсонларга ҳар томонлама муносиб шароит яратиш мақсадида барпо этилган магистрал йўллар, майдон ва хиёбонлар, янги-янги мактаб, лицей ва коллежлар, олий ўқув юртлири, стадионлар, тиббиёт масканлари ва меҳмонхоналар Самарқанднинг қиёфасини бутунлай ўзгартириб юборди.

Бу шаҳарнинг ўз тимсолида қадимий ноёб обидалар билан замонавий шаҳарсозлик ютуқларини ҳамоҳанг тарзда ривожлантириб бораётгани айниқса эътиборга сазовор.

Бошқача айтганда, тарихга ҳурмат туйғусини юрагида сақлаб, уни бугунги кун билан уйғунлаштириш, эртанги кунга интилиб яшаш — Самарқанд аҳлининг дунёқараши ва маънавий оламини белгилайдиган асосий мезондир, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Мана шундай гўзал фазилатлар соҳиби бўлган эл-юрт албатта ҳар қандай юксак эъзоз ва эҳтиромга арзийди.

Азиз дўстларим, биродарларим, сизлар нафақат Ўзбекистон, балки бутун жаҳон аҳлининг ана шундай ҳурмат-эътиборига доимо муносиб бўласиз, деб ишонаман.

Муҳтарам Самарқанд аҳли, қадрдонларим!

Мана шундай қувончли лаҳзаларда, аввало, барчамизни шундай ёруғ кунларга етказгани, Самарқанддек муқаддас диёрни бизга ато этгани, эл-юртимизни бало-қазолардан асраб келаётгани учун Яратганимизга шукроналар айтамыз.

Сизларни бугунги қутлуғ байрам билан яна бир бор табриқлар эканман, шу қадрдон заминда — она шахримда туриб, оққўнгил, меҳридарё Самарқанд элига, бутун халқимизга бош эгиб таъзим қиламан.

Мана шундай умрбоқий шаҳарларни яратган, уларни даврлар синовидан безавол олиб ўтаётган халқимиз мангу яшасин, бахту саодати янада зиёда бўлсин!

Юртимизнинг фахру ифтихори бўлмиш азим Самарқанд, мустақил Ўзбекистон давлати дунё тургунча турсин!

*Самарқанд шахрининг 2750 йиллигига бағишланган
тантанали маросимдаги сўз,
2007 йил 25 август*

МУНДАРИЖА

- ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИ-
ГИНИНГ 15 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН
ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ НУТҚ.
2006 йил 31 август 3
- ТИНЧ-ОСОЙИШТА ҲАЁТНИ ҚАДРЛАШ ВА
МУСТАҲКАМЛАШ, МАМЛАКАТИМИЗНИ
ҲАР ТОМОНЛАМА РАВНАҚ ТОПТИРИШ —
БАРЧАМИЗНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ.
*Халқ депутатлари Андижон вилояти кенгашининг
навбатдан ташқари сессиясидаги нутқ,
2006 йил 13 октябрь* 11
- ЭЛ-ЮРТ ТАШВИШИ БИЛАН ЯШАШ, ОДАМЛАР-
НИНГ ОРЗУ-ИНТИЛИШЛАРИГА ҚАНОТ
БЕРИШ — ҲАР БИР РАҲБАРНИНГ БУРЧИ.
*Халқ депутатлари Фарғона вилояти кенгашининг
навбатдан ташқари сессиясидаги нутқ,
2006 йил 19 октябрь* 40
- МУАЗЗАМ ВА МУҚАРРАМ ШАҲАР ШОДИЁНАСИ.
*Қарши шаҳрининг 2700 йиллигига бағишланган
тантанали маросимдаги табрик сўзи.
2006 йил 27 октябрь* 69
- ҚАРШИ ШАҲРИДА БАРПО ЭТИЛГАН «ЭЛ-ЮРТ
ТАЯНЧИ» МОНУМЕНТИНИНГ ОЧИЛИШИГА
БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМ-
ДАГИ ТАБРИК СЎЗИ. *2006 йил 27 октябрь* 80
- ИЛМУ МАЪРИФАТ ЗИЁСИ ҲЕЧ ҚАЧОН
СЎНМАЙДИ. *Хоразм Маъмун академиясининг
1000 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги
нутқ, 2006 йил 2 ноябрь* 82

ИНСОН МАНФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ТИЗИМИНИ ТАКО- МИЛЛАШТИРИШ — УСТУВОР ВАЗИФАМИЗДИР. <i>Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 14 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза, 2006 йил 7 декабрь</i>	96
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ. <i>2006 йил 31 декабрь</i>	131
ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ. <i>2007 йил 13 январь</i>	137
РЕСПУБЛИКА БАЙНАЛМИЛАЛ МАДАНИЯТ МАРКАЗИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНИНИНГ 15 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ ҚАТНАШЧИЛАРИГА. <i>2007 йил 19 январь</i>	148
«ЎЗБЕКИСТОН ҲАВО ЙЎЛЛАРИ» МИЛЛИЙ АВИАКОМПАНИЯСИ ЖАМОАСИГА. <i>2007 йил 29 январь</i>	151
ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ, ЭРКИН ИҚТИСОДИЁТ ТАЛАБЛАРИНИ ТЎЛИҚ ЖОРИЙ ЭТИШ, ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ АСОСЛАРИНИ ҚУРИШ — ФАРОВОН ҲАЁТИ- МИЗ ГАРОВИДИР. <i>2006 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2007 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлашти- ришининг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маъруза, 2007 йил 12 февраль</i>	154
ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ ИСЛОМ МАДАНИЯТИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН БЕҚИЁС ҲИССАСИ- НИНГ ЮКСАК ЭЪТИРОФИ. «Туркистон-пресс» <i>нодавлат ахборот агентлиги мухбирига берилган интервью, 2007 йил 23 февраль</i>	211

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ. 2007 йил 7 март	224
НАВРЎЗ БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТА- НАЛИ МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ. 2006 йил 20 март	230
ХОТИРА БОҚИЙДИР, ҚАДР — МУҚАДДАС. <i>Президент Ислом Каримовнинг Хотира ва Қадрлаш куни муносабати билан пойтахтимиздаги Хотира майдонида билдирган фикрлари.</i> 2007 йил 9 май	234
«МАМЛАКАТИМИЗ ТАРАҚҚИЁТИ ВА ХАЛҚИ- МИЗНИНГ ҲАЁТ ДАРАЖАСИНИ ЮКСАЛТИРИШ — БАРЧА ДЕМОКРАТИК ЯНГИЛАНИШ ВА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ- ЛАРИМИЗНИНГ ПИРОВАРД МАҚСАДИДИР» КИТОБИГА ЁЗИЛГАН СЎЗ БОШИ. 2007 йил, май	241
УЛКАН САЛОҲИЯТ ВА ИСТИҚБОЛИМИЗ КЎЗГУСИ. <i>Президент Ислом Каримовнинг Кўнғирот сода заводи меҳнаткашлари билан учрашув чоғидаги нутқи.</i> 2007 йил 17 май	251
«УНИВЕРСИАДА — 2007» СПОРТ ЎЙИНЛАРИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА. 2007 йил 21 июнь	263
МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИГА. 2007 йил 27 июнь	268
ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА. 2007 йил 16 июль	272
«ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИСЛОМ ЦИВИЛИЗА- ЦИЯСИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ» МАВЗУСИДАГИ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ- АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ИШТИРОК- ЧИЛАРИГА. 2007 йил 14 август	276

«ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИСЛОМ ЦИВИЛИЗА- ЦИЯСИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ» МАВЗУСИДАГИ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ИШТИРОКЧИЛАРИ БИЛАН ОҚСАРОЙДА БЎЛИБ ЎТГАН УЧРАШУВДАГИ СЎЗ. 2007 йил 14 август	282
ШАНХАЙ ҲАМКОРЛИК ТАШКИЛОТИ ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИНИНГ КЕНГАЙТИРИЛГАН ТАРКИБДАГИ МАЖЛИСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ. 2007 йил 16 август	287
БУНЁДКОР ХАЛҚИМИЗ АЗМУ ШИЖОАТИНИНГ АМАЛДАГИ ИФОДАСИ. <i>Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темир йўлининг ишга туширилишига бағишланган тантанали маросимдаги нутқ,</i> 2007 йил 24 август	295
ШАРҚ ГАВҲАРИ, ЗАМИН САЙҚАЛИ. <i>Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги сўз, 2007 йил 25 август</i>	303

Ислам Абдуганиевич Каримов

**ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ ОБЩЕСТВА,
УГЛУБЛЕНИЕ РЕФОРМ, ПОВЫШЕНИЕ
ДУХОВНОСТИ И УРОВНЯ ЖИЗНИ НАРОДА —
КРИТЕРИЙ И ЦЕЛЬ ВСЕЙ НАШЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Том 15

На узбекском языке

Нашр учун масъул К. БЎРОНОВ
Бадий муҳаррир Ҳ. КУТЛУКОВ
Техник муҳаррир У. КИМ
Мусахҳиҳлар Ш. МАҚСУДОВА, Н. УМАРОВА
Компьютерда тайёрловчи Л. АБКЕРИМОВА

Босишга рухсат этилди 26.08.2007. Қоғоз формати 84×108^{1/32}.
Таймс гарнитурара офсет усулида босилди. Шартли б.т. 16,8.
Нашр т. 9,89. Тиражи 10000. Буюртма № 07-129.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйида босилди.
700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

66.3(5Ў)
К 25

Каримов, Ислом Абдуғаниевич

Жамиятимизни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва халқимизнинг ҳаёт даражасини ошириш — барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир/Ислом Абдуғаниевич Каримов.— Т.15 — Т.: «Ўзбекистон», 2007. — 320-б.

ББК 66.3(5Ў)
65.9(5Ў)

ISBN 978-9943-01-150-2

